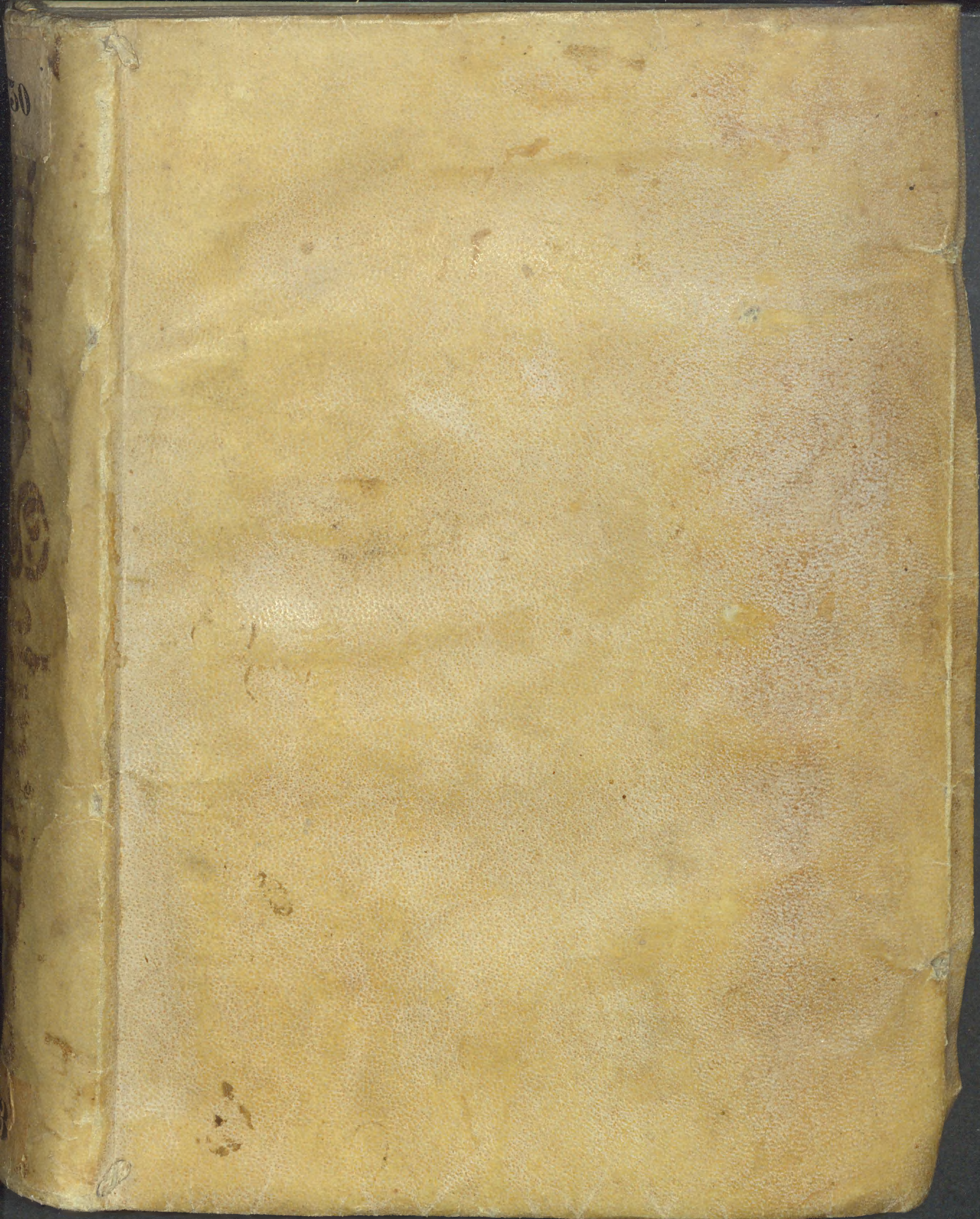

M. S. 4.º perg.º con 251 hojas foliadas hasta la 221, y una mas de índice, bien tratado, completo.

R – Lectura Salmaticens.

Index Materiaru q.^e in hoc 1. tomo continent:

AD RUBRICAM DE PROBATIONIB9

A. D. Balboa
Anno Dni
1615.

Nº 1º

Probationum necessitatem in iudiciis forensibus exer-
cendis eius quod maximam utilitatem omnes comuniter
cognoscunt in rub. nra et merito quoniam sacre leges
a divinis aliud admitisunt nisi ut ex illarum iustitia ius
suum unicuique tribuat. ut testatur Ulpianus in l. iustitia
ff. de Iustitia et iure ad nemo ignorat hoc fieri
non posse nisi lite et iuditio forensi intercedenti in
quo plerumque tres sunt persone necessarie, reus, actor,
et iudex. quorum postremus iustitie personam gerens unicuique
actorem et reum equis auribus audit utrumque quod in controversia
versatur examinata ius suum unicuique tribuat. ut
inquit Iuris consultus in l. in trib. l. inter litigantes
ubi omnes ff. de iuditiis sed nunquam hoc fieri pote-
rit nisi prius actor aut reus intentionem aut exceptiones
suas probaverit l. qui accusare. C. de edendo. l. negantes

Bergas erit q. vera pbatio non exceptio debet ee. de regula lg. non q liquide ff de penulegata ide pbat txs. in clem. sepe de Vbor signif. du doct positiones inuentas ee. ad faciliore probatione ppt. p. confessionu expres. txs in clem. constitutione de electione ibi probatione etiā factā p aduersarij confessione et pbat. Suvere regio in lg. 8. tt. 14. par. 8. dicit communis Ferret. tt. n. 20 Balasc. de iure enfetecutico 1. p. q. 7. n. 26. et relati a Menoquio de recuperada poss. rem. 1. n. 218.

N. 7 Sed ego in ac opinionu contrarietate dicedu arbitror ex sent. Duareni tt. 1. disputationu c. 27. Doneli in lg. 1. de testib. confessione abito respectu ad confitente n. ee. vera probatione na fis qui fatet. n. animo pbadi id facit sed vt bona fide agnoscat vel vt Iuditiales vitet molestia habet tale vim et efectu probationes quoniā iusta illa sētētiā pfert. vt in lg. 1. C. de confessis adeo vt p confessione aduersari9 releuat. ab omni onere probationis lg. generalit. C. de n. numerata pecunia

N. 8. Qua doctrina repeta non obstat fundamta. q. solet p 1a. et 2a. opinione aduci. fatemur eni confessione ap bat. distingui q. n. e. proprie pbatio abito respectu ad intentione confitetis. Aliqn. tn probationis vice sustinet q atinet ad efect9 imo probatio probata dicit. vt in d. lg. generalit. cu aductis a Deciano consilio 19 et 33. Volumine 1. Gama decis. 165. et quacunq alia pbat. fortior et sic n. e. bona argumetadi ratio confessio releuat ab onere pbadi q. n. e. pbatio na ex eo q releuat potius colligit. eficacissima probatione ee.

N. 9 Neq obstat txs. in c. cu dilect9

de

Bergue 3

de fide instrumentorum et in clem. 2. de testibus cum
similibus dum docet probationem non admitti post conclusio-
nem in causa at post illam partis confessio admittitur. c. cum
Joannes de fide instrumentorum non respondet: quia in illis iuribus
non cesset absolute omnis probatio exclusa sed solum illa in
qua subornatio vel falsitas timeri potest quod in confess. iu-
diciali partis cessat et eodem modo intelligitur text. in c. 1. de
confessis lib. 6. dum ait negativam probari non posse nisi per confes-
sionem partis et sic denotat confessionem probationis vim
habere.

Et eodem modo intelligendus est text. in lg. 3. tit. N 10
21. lib. 4. compilationis dum probat quod post lapsum decem dierum
opositionis non admittatur probatio exceptionis sed necesse est
quod proferatur sententia de remate quod non procedit in confess. executatis fac-
ta ad petitionem executanti nam confessio adhuc post decem dies in
Juditio executivo admittitur et ita praxi servatur. Et re-
solvit Suarez in lg. post rem iudicatam in declaratione lg.
Regni quae sic ed pulchrum dubium a num. 1. Megia in pragmati-
ca panis conclus. 1. n. 143. Acevedo in lg. 2. tit. 21. lib. 4. compi-
lationis n. 13.

2.° ex dictis infertur iuramentum a par- N 11
te a Judice delatum quamvis non sit proprie probatio habet
tamen effectum probationis eo quod secundum illud est necessario ferende
sententie lg. 2. lg. admonendi ff. de iure iurando et
notat gla. in lg. generaliter. C. de probationibus. C. de rebus
creditis ideo quod sepe Juramentum in iure nostro inter
probationis species commeratur. c. 1. posuisti in fra
isto tit. c. pastoralis de exceptionibus c. fi. de iure iu-
rando cum aductis a Menoquio de adritrarijs lib. 2.
casu 186. n.° 5. Mascardus de probationibus to. 1. q. 9.
n. 4. octaviano in pedemontanis decis. 97. n.° fi.

Bersas quamvis contrarium verius putet Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis 3.a p.te n.o 50. Surd. casilio 111. n.o 14

Sed facile conciliari possunt huiusmodi contrariae opiniones si dicamus iuramentum non semper esse veram probationem, cum actor suo iuramento non probat suam intentionem l. actor C. de probationibus ut aduertit Mascard. de probationibus n.o 954. efficiet tamen veram probationem in illis casibus in quibus a lege ipsa pro sufficienti probatione habetur, veluti quando a iure t. a Iudice defertur. Ut in l. manifestae ff. de iure iurando 4. in rebus furto ablatis quod iuramentum partis probat. l. sicut. C. unde vi et ubi omnes c. fi. de his quod ut lg. 9. tt.o 10. par.a 7. et in alijs casibus in iure expressis ut notat Seraphin. de privilegijs iuramenti priu. 38. n. 1.

N. 12 Tertio infertur controuersum esse ex dictis, sitne vera probationis species praesumptio et praesertim affirmativa, sequuntur Cobarru. tt.o 2 Variarum c. 6 n.o 1. Molina de primogeniis tt.o 3. n. 40. c. 4. et relati a Menoquio de praesumptionibus 1. parte tt.o 1. c. 36. a n.o 8. Gratianus regula 385 Tiraquelus in l. si unquam ubi donat. largitus n.o 158 C. de revocandis nam id quod a iure praesumitur, censetur probatum ut notat Tousig in lg. 2. C. de errore calculi et in lg. si creditor C. de pignoratitia actione aducunt textum in c. 2. de renuntiatione §. ceterum tt.o 6. et in c. 1. de clericis non residentibus c. non solum de regularibus tt.o 6. Et licet tamen nam praedicta probationis definitio praesumptionibus adaptetur contrariam veram sententiam sequuntur Romanus Decius Felinus et alij relati a Paciano de probationibus tt.o 1 c. 8. et alij n.o 3.

N. 13 Sed ut concordia harum opinionum sciri opor

oportet psuptione ee. viectura orta ex signis vero similibus Vt ex multis aduertit Bartolome Philip in tractatu de difinitionibus 2ª p.te c. 2. Haec aut psuptio aut e. hominis aut Juris tatu. aut Juris et de Jure explicat gla celebris in c. his qui fide de sposalib et relati a Menoquio de presuptionib. 1.ª p.te c. 3. 4. et 5. Presuptio hominis dicit. qz ex solo psumetis arbitrio depedet et nulla lg. aprobat. sed potius dicimus tales psumptiones ee. in iudicis arbitrio positas Vt notat Decius in lg. 1. n.º 7. C. de testam.º militis, Euerardus in ceturia legali loco a vero simili n. 18. et ideo circa hac presuptione certa n. potest dari doctrina psuptio iuris nihil aliud e. qua pbabilitas a lg. apbata Veluti si pbabero Caiaz Semproniij ee. Vxorez ipsa qz durante coabitat. Luciu peperisse inde sumit. legalis presutio q Lucius sit filius Sepronij Vt inquit Lupianus in lg. filiu ff. de is qui sut sui t alieni iuris, et copiose Menoquius lib. 2 de arbitrarijs casu 89. Sic etz si pbo chirografu debiti cacelatu ee. inde a lg. psumit. creditoris satisfactum lg. si chirografu ff. de pbationibus quare presuptione iuris vocat Baldus animi legislatoris de vero simili applicatione onus pbandi in aliu trasferetez presumptio iuris et de Jure qz necess.ª dicit. t a naturalibus principijs orit. t ab humanis. A naturalibus v. g.ª si costat fumu de domo exibise necess.º sequit. ibi fuisse ignez. sic et etz si exibeat. instrumentu int. me et ticiuz cofectu certa die Salmaticae costabit necess. me ea die n. potuisse ee. Matriti. et plura exepla cumulat Menoquius Vbis. q.e 3. Hec presutio a naturalibus principijs orta ctraria pbatione

Borjas n. admittit sufficit et etiam praesumptio iuris et de
iure ab humanis principiis ut in specie textus in
c. is qui fidem de sponsalibus, eius dispositio legis a-
liquid praesumentis et super praesupposito tanquam si-
bi aperto statuentis quasi scriptum sit in lege de veri-
tate, ut copiose Menochius ubi supra q. 3.

N. 14. Quo supposito breuiter respondet
ex communi sententia distinguendum esse scilicet praesum-
ptionem iuris et praesumptionem hominis. Nam
praesumptio iuris veram constituit probationis speciem
et sic procedit prior opinio. Secus vero dicendum est de
praesumptione hominis, quod ex solo illius arbitrio dependet,
quod non est vera probatio, et sic posterior sententia vera est,
ut resoluit Tiraquellus de poenis temperandis
c. 27. ad finem. Menochius de arbitrariis q. 86 n. 1.
et casu 86. n. 6.

N 15 Ultimo in rubrica nostra, cum proba-
tio genus sit multas comprehendens species, quaerit quo-
tuplex sit probatio, quod difficile est ex variis doctorum
opinionibus; nam multi ex Aristotile, Cicerone et Quin-
tiliano dicebant probationem aut esse artificialem aut in-
artificialem. Quod late explicat Menochius de praesum-
ptionibus lib. 1. in praefatione q. 1. et 2. Bacianus tit.
de probationibus c. 4. per totum, quamvis Duarenus lib. 1. dispu-
tationum c. 27 omnem probationem aut directam aut obliquam
esse dicat, et Ostiensis in summa huius tituli nouem retulit
species probationis, 12 Mascardus to. 1. q. 4. per totam.

N. 16 Sed his omnibus omissis, ut breuitati
consulamus, dicendum puto probationem aut esse plenam aut se-
miplenam ex glossa celebri in lege 3. § 1. verbo speciem
ff. de testibus. Plena dicit quae fidem omnino ne

necessariā facit ad causę decissionē a tēta Juris disposit.ᵉ ita resoluit Ordendorpius in tractatu de probationibus q.ᵉ 2. n.º 1. Mascard.ⁿ d. q.ᵉ 4. n.º 15. et Plena probatio quinq; in se ɔtinet speties videlicet per testes, per instrum.ᵗᵃ, per partis ɔfessionē, per facti euidētiā, per iuram.ᵗᵒ a iudice t a p.ᵗᵉ parti delatum quas singulatim explicuit Mascard.ⁿ vbis.ᵃ a q.ᵉ 5. vsq; ad 9. quibus et 6. spetiem addendē scilicet præsumptio iuris et nup tradidimus. Semi plena vero probatio dicit. q; 2.ᵘᵉ iuris regulas n. facit fidē integram necessariā ad ɔtrouersię decisionē cuius etiā sūt quinq; speties. vnius testis, fama publica, literarum ɔparatio, extraiudicialis ɔfessio et priuata scriptura. Et omnia semi plenę probationis vim habet vt ostēdit Mascard.ⁿ vbis.ᵃ q.ᵉ 11. cū duabus sequētibus.

Quod ita praxi intelligēdū ē. vt saltim in causis ciuilibus diuersę semiplenę probationes ɔiūgātur. vt ex pluribus imperfectis resultet plena probatio vt diceimus in c. causā infra codē et resoluit Ant.ᵒ Gabriel t.º 3. communium ɔc.ᵉ 1. a prin.º Menoq.ⁿ de arbitrarijs lib. 1. q.ᵉ 40. v. g.ᵃ ex vnico teste et ɔfess.ᵉ extraiuditiali simul iunctis fit integra probatio q; n. ita ē. in criminalibus causis in quibus probationes diuersę spetiei n. ɔiūgūtur ad plenam probationē faciēda dicit ɔmunē Ant.ⁿ Gomecius t.º 3. variarum c. 12. a n.º 26. Clarus lib. 5. setētiarum §. fi. q.ᵉ 63. n.º 9. Barbosa in l. 2. in prin.º 1. p.ᵗᵉ n.º 81. ff. soluto matrim.º ideo q; regulare ē. in criminalibus probationes imperfectas n. ɔiungi ad codēnādum reum vt ostendit Surd.ⁿ N 17

Bergas consilio 130 nº 59. Quamuis contrarium dixerim relatia Claro vbi s. sed ego distinguiendum puto nam aut agit. de imponenda pœna corporali quo casu probationum coniunctione admitenda aut de imponenda pena pecuniaria quo casu iungit. probationes et hoc modo conciliant. pred. contrarie opiniones et cum is absoluit. rub. nra.

AD TEXTVM IN C. I. DE PROBATIONIBVS. ANNO Domini 1615.

A Doctore. Bergas

N. 1. Celebris e. huius txs decisio varias in se continens disputationes et odie praxi valde dificilis de cuius materia pret. ordinarios t. et in l. 1. et fi. ff. de edendo tractant Geronimus de Monte de finibus regundis c. 82. Menochius de arbitrarijs casu 499. Tiraquelus de priuilegijs pie cause priuilegio 155. et relatia Socino reg.ª 212. Balasco de iure enfiteutico 1.ª p.te q. 8. Paciano de probationibus t. 1. c. 61. Antonius Faber qui in suo C. tt de edendo difin. 1.ª 6. et 7.ª 16. et 19. cum multis infra referendis.

N. 2. Ex quo txu omnes pro conclusione deducunt reum actori sua propria instrumenta edere non debere ad fundandam actoris intentionem. idem probat txs. in l. 1. l. qui acusare l. fi. C. de edendo l. nimis graue C. de testibus l. cogi C. de petit. hereditatis l. de minore §. tormenta ff. de questionibus. l. in specialis 73

ff.

6

ff de rei vindicat. lg. 1. tt.º 16. partita 3.ª

Sed in 1.º facit dubitādi rōez nā iuris pō- N3
tifitij finis ē. Vitare peccatū c. nouit de iuditijs c. fi. de
prescriptionib9 c. 2. de restitutionib9 tt 6. At his qui ocul-
tat scripturas ex quib9 veritas alias appareret veri-
tate ocultat q.º peccat mortaliter. Sicud is qui metitur
c. quisquis 11. q.ª 3. crimine enī falsi tenet. nō solum
qui falsū dixit testimoniū sed etiā qui veritatē tacuit
c. 1. de crimine falsi. tūc nā his qui ocultat instrumta
cū aliena iactura locupletatt. 2.º naturale rōe lg. nā hoc
natura ff de condicione indebiti tūc etiā nā fauor public9
in exhibit.º instrumētoz versat. ad dirimēdarū li-
tiū causa c. fides litib9 de dolo et contumatia lg. properā- fine
dū C. de iuditijs. statim enim lites finirent. veri-
tate aperta q. tx. noster 3.º peculiarē iuris pōtifitij in-
tentione statuit reū nō teneri edē instrum.ta ad fundandā
intētionē statui reū ... actoris intētione.

2.º Nā in exercēdis litib9 parem N. 4
vim habet testis et instrum.ta lg. in exercendis C. de
fide instrumētoz sed reus 3.ª se ipsū testificare cōpelit.
respōdēdo actoris positionib9 c. 2. de confesis tt 6. clem.ª se-
pe vr.º et q.º positiones de vboz significat. lg. 1. cū seque-
tib9 ff de interrogatoris actionib9 lg. 1. et 2.ª tt.º 7. lib 4.
cōpilationis adeo vt reus ad instantiā actoris scribere
cogat. vt fiat literaz cōparatio iuxta regulā tx. in lg.
cōparationes C. de fide instrumētoz lg. 117. tt.º 18
partita 3.ª q.º eadē rōe poterit reus cōpeli instrumta
edere

3.º Nam in iudicijs acceptio pso N5

ꝑsonarum non est habenda c. in iudiciis de regulis iuris lib. 6. l. non debet 45. ff eodem l. fi. C. de fructibus et litium expensis sed actor tenetur ꝓpria instrumenta edere ad fundandam rei exceptionem et defensionem l. 1. § editiones ff de edendo l. non est novum l. iustum C. eodem l. qui tabulas 27. ff de furtis. ergo simili et reus tenebitur instrumenta edere actori

N. 6. 4. Nam reus edere tenetur actori instrumenta quibus se ꝑponit in iuditio usurarum l. 1. § edenda ff de edendo c. contingit de fide instrumentorum c. cum ꝑsone vers. nos de privilegiis lib. 6. sed in spetie huius tex. imperator erat usus documento ad suam intentionem ꝓbandam ut ex litera constat ergo illud documentum edere debuit.

N. 7 5. nam tex. noster in universum asserit reum non teneri edere instrumenta actori quod falsum videtur cum in multis casibus iure nostro scriptum sit reum instrumenta actori edere compellendum esse. Veluti in argentario et numulario qui si ab aliis conveniatur suarum rationum libros edere tenetur l. pretor ait 4. ff in princ. l. si quis ex argentariis 6. l. argentarius 10. l. quedam § fi. ff de edendo. Item secundo nam si fiscus actor sit quilibet reus edere ꝓpria instrumenta tenetur ad fundandam fisci actoris intentionem l. 2. vers. divus et § item dicibus ff de iure fisci l. 3. ff de edendo. Item tertio nam reus usurarius edere instrumenta actori tenetur in causa usurarum clement. unica § ceterum de usuris ergo falsa est nostri tex. conclusio.

N. 8 6. et ultimo nam quoties instrumenta communia sunt ad illorum editionem ꝓcul dubio reus cogendus est c. C. perpetuus de fide instrumentorum

l.

ly. 4. §. si. cu tg. seqlenti ff. familie ercisu. de lg. pourrator C. decedendo ad un spetie txs. nri. ut in litera ostat instrum^to de quibg agebat int. imperatore et regez ofecta comunia erat g^o illa reg debuit actori cedere.

Sed his et alijs n. obstantibg. veriss^a. N. 9
e. nri. txs. sc^o. prius declarat^o. n. vlla prig sut observada necess^o ad intelligeda litera txs. nostri. et i^o. crediu e nri. txs. inseriptione in vulgatis codicibg in nominibg p prijs ta Pontificis qua Regis qua erz et Regni mendosaz et in illis eniu txs. noster falso Gregorio q. tribuit. cu verig sit autore huig decretalis fuisse Gregoriu Magnu in ep^a. ad Recaredu hispanie rege ut ex registro epistolaz ostat lo 7. c. 126. incipiete explere vbis n. posuz. Corrupta igit. in prin^o. txs nri. legibg ex epistole vbis infra. Sic observabit Ant. Augustin in notis ad prima colectione decretaluz ad txz nrz. et ut advertit Cuiatig lo. sic habet emedationes codices ex decreto Gregorij 13. Fuit enim n. ta credg sed Ricaredg Hispanie Rex. qui sotita hispania habere si arriana ad fide catolica reduxit et eig tepore ogregatu fuit scilin Toleadilla eresiz extirpada ut refert Mariana lo 5. de rebg hispanie c. 5. et eo tepore cu Mauritig Cостатinopolitg imperator bellu c^a hispania moveret voles ocupare maiorez parte qua ad eu ptinebat v^a pactiones celebratas int. Atanagildu rege Gotoz et Justinianu imp.

cuius rei fit mētio in l. 9. 10. et 16. del fuero Juzgo. ideo Recaredus Rex scripsit Greg.º Magno ut compelleret imperatorē Mauricium edere instrumēta pactorum ut per illa de veritate constaret Cui rescripsit Greg. fieri id nō posse tū quod cartofilatium Iustiniani ingente flama fuerat consuptum adeo ut nulla carta eo tempore remaneret tum quia nemo cogendus ē propria instrumēta edere ut continet in originali et explicat optime Valdes de dignit. regū hispaniae c. 18. nº 23.

N.10. Q. ante quā declaratione nrā solutionis dubitationis 2.º dificilima sit explicada quae ex litera nrī txs. immunit. deducit. primum est quia ex eo apparet regē Recaredū corā S. Pontifice convenire voluit et supremū imperatorē quasi corā competēti illius questionis iudice qd dificile videt. nā imperator seu quislibet Princeps supremus in propria causa iudex competens ē int. se et subditos iuxta hoc Tiberius 41 ff de heredib. instituendis l. proximo ff de his q. in tt. delent. quia in hac specie limitada reg.ª totius tt. C. nequis in sua causa iussibi dicat et consequēt. imperator corā se ipso conveniendus erat non corā Pontifice

N. 11. Quod ut explicet doctores in comunit. ts. adnotare solet supremā potestatē eē in S. Pontifice ad quē omnes Principes et omnes subditi contra ipsos recurrere possunt

iusta

iusta ea q cumularunt Alvas in c. nouit de iu-
dicijs a nº 6. et iuide Nauarro notabili 3º nº 5. Ca-
no de locis Theologicis lib. 5. c. 6. et relati a Cauallos
in practicis 4. pte q. 1. Marta de iurisdict. 1ª pte
c. 11. cu multis sequentibus Molina de iust.ª et iure
tractatu 1º disput. 21. Geruonius lib. 3. de sacroru
inmunitatibus c. 13. quamuis tamen ut infra ostendam
id ex textu nro. n. colligitur. fateor tamen Sum. Pontifice
in toto orbe terraru etiam circa temporalia sup omnes
nes potestate habere saltim habituale ut in ex-
trauagganti Ioannis sub tit. ne sede vacante c. ad
apostolice. §. nos autem de re iudicat. lib. 6. nam Pon-
tifici utrumque gladius concessus fuit. Temporalia e-
nim utit. per principes seculares quibus coher-
cendorum corporum concessa e. potestas quasi princeps
sacerdotij minister sit ut omnes vulgo agnos-
cunt in d. c. nouit p tex. in extrauaggam. unam
sanctam de maiorit.ª et obedientia int. co-
munes c. omnes 22 dist.

Adhuc tamen remanet superior di-
ficultas ut respondet Alvas d. nº 5. Felinus nº
8º. Mandosius nº 25. Distinguendu e. nam t prin-
ceps actor e. contra subditu t e converso. Subditus actor
e. et Princeps reus a subdito conuentus in 1 casu Prin-
cipe in ppria causa iudice ee. posse affirmat
Fecus in 2. ego tamen verius existimo in quo-
cumque casu siue actor sit siue reus Principem su-
premu in causa ppria cu subdito iudicare N 12

Ad tx. in c. 1.

posse vt probat tex. in l. bene a Cenone ver-
sed aduersus et ibi gla. verba instione C. de qua-
drienni prescriptione vt docte tamen resoluit Verous
n. 44. et ita praxi seruatur quia verba doctrina
non obstat superior dubitatio quoniam ex textu nostro
non colligitur Pontifice fuisse additum a Recaredo qua-
si iudice nam contra imperatorem nulla fuit lis
in contra coram Pontifice nam Pontifex additus
fuit non vt iudex sed vt mediator inter ip-
sum et imperatorem vt tamen aduertit Decius
n. 9. Arepilus et Verous n. 41.

Quaero illud dificile et controuersum est in textu nostro
N. 13 nam vulgo doctores ex illo deducunt principem ex contra-
ctu cum subdito coelebrato obligari teneri quod ad illius obserua-
tiam ad quam singularem vocat tex. nostrum vt notat Cardinalis
et Verous tamen n. 2. Ferretus n. 1. Fulgosius in l. digna vox
n. 5. C. de legibus quibus Mandosius tamen n. 4. acerrime contendat
id non probari in textu nostro in quo precipua dubitatio erat de ins-
trumentorum editione an imperator illa edere teneretur tamen non vero
agebatur de obseruantia pacti coelebrati precipue nam id quod in textu
nostro de pacto dictum est sunt verba narratiua et partis solam in-
ducunt allegationem non vero iuris dispositionem iuxta gla et ce-
lebrem in l. vnica C. quando non petentium partes. Ego tamen Verius
puto communem allegationem in textu nostro probari nam cum Reca-
redus peteret quod Pontifex imperatori scriberet vt ederet pro-
pria instrumenta ad probanda pacta coelebrata inter ipsum
et imperatorem et responsum est imperatorem edere non te-
neri quasi per constanti haberet pacta illa firma fuisse ali-
as frustra de obligatione edendi instrumenta ageret.

N. 14 Colligitur quod recte interpretes Princi-
pem non recognoscentem superiorem ex contractu cum subdito coele-
brato obligari vt commune est dicentes resoluit doctores
tamen et preter ordinarios Gomezius 2. t. Variarum c. 1. an. 1.

Goa-

Suares alegat. q. a n.º 1. Meckaca tt. 1. ɔtrouersia[illegible] illustriu c. 3. p totu Corrasius in miscilaneis tt 2. c. 25. Menboça de pactis tt. 1. c. 5. q.e 2. Suares tt. 3. de lg. Guinana c. 35. p qua sent.a facit tx.s in lg. 1. et 2. ff de off.o p curatoris Cesaris lg. Vene a cenone C. de quadrieni prescript.e c. 1. de natura feudi c. 1. de noua forma fidelitatis in Vsibus feudoru. Cuius doctrinae varie aducunt rones sed veriore aducit Grabiel Vasques 1.a 2.e q.e 94. arcto. 5. disp.e 167. c. 3. n.º 19. Na sicud iusnaturae pracipit vt inferiores superioru mandatis ouediat illis n. ouedire, magna eet in corpore mistico disonantia cu suo capite eo de e prsus modo rone naturali ɔstat Principe legibus cu reliquo corpore ɔuenire deuere na si ipse suas pprias lg.es n. obseruaret sed alio iure vteret. qua populus multu a reliquo reipub.e corpore diferre ɔ.a rectaz rois. regulaz. quasi Gacsit in obseruantia legis diferentia int. principe et subditos q subditi ad illa tenentur ex afectu ouedientie Princeps v.º ex afectu virtutis. Id enim in obseruat.e ɔtractus etz ab in ɔuenienti pbat. na alias ex afectu ouedientie Princeps v.º ex afectu virtutis. Id enim nemo cu Principe ɔtraheret et hoc modo comercio bonemo cu Principe ɔtraheret et hoc modo comercio bo minu priuaret. vt lg. si minor §. 1. vr.º neqz magno ff de minoribus.

Sed cu certu sit Principe in tali ɔtractu obligari cu subdito qualit. obliget. videndu e. et N 15 naturalit. obligari n. e dubiu. Naz Princeps respec. tu lg.is naturalis subditus esset. et ad illius obseruantia ex afectu ouedientie tenet. Ius enim naturale docet fide data seruandu ee. lg. 1. in princ.º ff de pactis. lg. 1. ff. de ɔstituta pecunia lg. sticu 95. §. naturalis ff de solutionibus lg. cu aplus §. ois natura ff de regulis iuris et ius naturale omnes ligat §. ius autem instit.a de iure naturali c. sunt quide 25. q.e 1.a

Ad tex. inc. 1.

N. 16 De obligat. V. civili tota dubitatio e. an Princeps ex contractu cum subdito civiliter obliguet. Ut contra ipsum competat actio civilis. Dubitatione movet quia obligatio civilis que lege civili inducit. Ut in princ. instit. de obligationibus, ad Princeps legibus solutus e. l. Princeps ff. de legibus l. ex imperfecto C. de testamentis §. fin. instit. quibus modis testamenta infirmentur. quo censeri debet solutus ab obligat. contractus. Et hac ratione civilem obligationem in Principe negant Oroscius in d. l. princeps n. 14. Burrius ib. n. 8. Mandosius n. 4. et relati a Matienço in l. 3. tit. 10. glo. 2. in princ.

N. 17 Sed ego veriorem existimo contrariam sententiam Principem scilicet ex contractu naturaliter et civiliter obligari Ut defendunt Paulus et Baldus in d. l. Princeps adeo Ut nullo modo possit a tali contractu recedere neque illum aliquia ex parte violare invito aliquo contrahente. Ut notat Baldus consilio 8 l. 3 volumine 1. et sequuntur relati a Menchaca questionum illustrium c. 3. n. 2. Fulgosius in l. digna vox C. de legibus. Ratio e. nam Princeps quando cum subdito contrahit iure privati utitur. ad int. contrahentes ex precepto nature equalitatis servanda est. l. 1. et cum emptor ff. de rescindenda vendit. quo sicut subditus Principi naturaliter et civiliter obligat. Princeps etiam subdito obligari debet que recte explicat Aristotiles lib. 5. eticorum c. 4. dicens eam esse legem contractus. Ut promissio tat. quasi equalibus, nam Princeps dum contrahit equalitatem contractus subire quasi promittit et confirmat. ex l. 1. in fi. cum l. sequente ff. de officio procuratoris Caesaris. Ubi Princeps adeundo sibi delatam hereditatem creditoribus hereditarijs ex quasi contractu obligat. ad obligatio ex quasi contractu descendens tota civilis e. Ut notat Bartolus in l. ex

hoc

hoc iure n. 17 ff de iust. et iure vivo 3.a Prin-
cipe ex contractu obligatur actionem dari probat textus in
l. bene a Cenone C. de quadrienni prescriptione
quod fatendum est civiliter obligatum teneri non sola natura-
lis actione non producit l. iuris gentium § sigit ff de
pactis.

Vide verum hac opinione ad argumentum N. 18
contrarie opinionis vulgo respondere solet Prin-
cipem l. legis solutum esse non vero l. conventionis sic respon-
det Baldus in l. 1 in prin. ff de constitutionibus Prin-
cipum Aretinus et Decius ibi n. 2. Sed hec solutio sus-
tineri non potest nam licet omnes l. conventionis na-
turaliter obliget civiliter obligari non posuit nisi exe-
ficatia legis civilis quod conventionem adimpleri iubeat
Vide ea l. deficiente non ligat. premitens quod si Prin-
ceps civiliter obligat erit ex eficatia legis civilis.

Quare tota dubitatio in eo est ut vi- N. 19
deamus an et qualiter Princeps legibus astrictus sit
an scilicet in foro interiori legibus ad se lata servare
debeat. Dubitatione movet textus in d. l. Princeps
cui ego preter omnes aliam adduco dubitandi rationem for-
tiorem nam tunc princeps obligat se ipsum sua l. tunc obligat
ab alio non primum quia nullus sibi ipsi precipere po-
test inducendo obligationem per modum precepti per pu-
nitionem eternam tunc votum potest quis se ipsum obli-
gari non vero per preceptum quod sibi imponat l. penult.
ff de receptis arbitris et probat ratio eficacia nam
preceptum iurisdictionem tunc dominium postulat ad
nullus in se potest habere iurisdictionem tunc si-
bi esse subiectus necessario possumus dicere 2.us videlicet
licet quod ab alio obliguet. nam legislator ut legis

legislatorē. nullis subditus ē. et a nemine imperari potest sed ipse alijs omnibus imperat q°. Vt talis ē. a nemine potest obligari neqꝫ sufficeret dicere obligari ex casu a Deo precipiente legē servandas n̄ā unde sequeretur. lex humana n̄ obligari sed divina q. ē. absurdum n̄ā alias in obligatione servandi legē civile cum Principe nulla posset fieri dispensatio et sic ēēt. peioris conditionis Princeps quam religiosi privati.

N. 20 — Sed nihilominus verior ē contraria sententia a qua n̄ licet recedere videlicet Principē ad servandas suas leges teneri ita D. Tho. 1. 2ᵉ q. 96. arto 5. ad 3. Victoria, Caietanus, Sotus, Covarrubias, Navarro et alij relati a Suarez lib. 3. de lege humana c. 35. n°. 4. Cuiatius lib. 15. observationum c. 3. Mendoça de pactis lib. 1. c. 5. n°. 32. et omnes vulgo agnoscunt in d. lex Princeps et in c. cum omnes de constitutionibus et probatur ex evangelio Matei c. 23. Vbi xps. reprehendit prelatos qui n̄ faciunt quod precipiunt. 2°. probatur ex d. c. cum omnes Vbi refert. et probatur illa sententia Catonis patere legem quam ipse tuleris et illud edictum pretoris ff. quod quisque iuris &c. 3°. probatur ex tex. in c. iustum 9. dist. c. n̄ liceat Papae 12 q. 1. lex digna vox C. de legibus lex 16. tit. 2 partita 1. Sic enim constat Principes Romanos legibus Romanis n̄ fuisse solutos n̄ā imperator lege falcidia tenetur. Vt in lex. 4. C. ad leg. falcidiam et lege glitia tenetur etiam Vt in lex Papinianus §. imperator ff. de

ff. de inofficioso testamento. et vide etiam in legibus Hispanie, ut in d. l. 16 partite. N-21

Neque obstat textus in dicta l. Princeps, dum docet principem legibus solutum esse: quoniam non est generaliter intelligenda ut ad omnes leges referatur: sed cum lex illa scripta fuerit ex Ulpiano lib. 14 ad l. iulia et papia, ad illas leges referri debet quasi sensus sit legibus illis caducarijs Iulia et Papia Principem solutum esse, ut recte aduertit Cuiatius lib. 15 observationum c. 30. Medoca de pactis lib. 1. c. 5. q. 2. an. 28. ut etiam et iurisconsultus in persona Principis notauit in l. quod Principi 56. ff. de legatis 2. Sepe enim in iure nostro receptum est leges esse iuxta earum inscriptionem intelligendas. ut in l. si seruus etiam. 82. ff. de adquirenda hereditate. l. illud ff. de donationibus causa mortis l. hereditatis 138. ff. de verborum sig. quia si generaliter acciperet iuris principijs repugnaret si uero referatur ad l. iulia et Papiam, ut illarum inscriptio denotat plane procedit. consueuerant enim imperatores aliquarum legum veniam a senatu impetrare et sepe id a populo etiam impetrabat ut eos legibus solueret non omnibus sed quibusdam ab eis specialiter designatis ut ostendit Cuiatius ubi supra.

BIBLIOTECA PROVINCIAL DE LA UNIVERSIDAD DE SEVILLA

Neque etiam obstat textus in d. l. N 22 ex imperfecto in 2ª parte C. de testamentis quoniam non probat Principem l. imperij omnibus legibus esse solutum sed solum solemnibus iuris de quibus loquitur ille textus in 1ª eius parte et sic intelliges textus in l. ex imperfecto 23. ff. de legatis 3. quia omnia ita procedunt in Principe Romano quoniam olim omnis ciuilis potestas erat penes rempublicam Romanam. illa enim ab initio

Borjas

Ad tx inc. 1.

Reges sibi creabit deinde annales cōsules et tandē imperatores quib9 omnē stulit potestatē l. 1. ff. de cōstitutionib9 principū l. 2ª. § et cū placuisset ff. de origine iuris. et tradit recte Cobarrub. in practicis c. 1. nº. 2º. et 3. Vnde imperator a populo creat9 eiusdē populi leges seruare debebat exceptis illis quib9 spetiali fauore et indulgētia populi solut9 erat.

N. 23 Alectz q3 de principe Romº. diximus n. ita in Regib9 nr̄is Hispanie pcedit et in ceteris regib9 qui regnum electiōe populi sed iure succesionis legitime obtinuerūt nā ciuilis potestas neq3 ē, neq3 vnquā fuit penes istā rēpub. sed solū penes Regē qui ē Regni caput l. 3. tt. 19 partª 3. l. 7. ttº 1. l. 26. ttº 13. partª 2ª. idq3 merito ita fatendū ē. nā p genitores eor Hispania a mauris ocupata, in mēsis laborib9 et sine magna sanguinis efusione, sine aliquo imperij auxilio bellica virtute ab ostib9 vindicarūt quā de causa liberi etz sūt a suprema imperatoris iurisdictiōe. vt notat gla. in c. Adrian9. 63. distª. Cobarr. in regula peccatū 2ª. p. § 9. nº9. Menchaca tt. 1. questionū illustriū c. 21. a nº. 11. et eodē modo iure pprio rex Hispanie posidere dicit. qualit. posidet. res velo capte. vt aduertit. felin9 in c. cū n̄ liceat de prescriptionib9 Vetraga in speculo principū rub. 14. Vnde dicēdū ē huiusmodi Reges quibusdā legib9 solutos n̄ eē. ex indulgentia populi sicud de principe Romº. diximus sed suis legib9 ligari n̄ potest ex rōib9 sup. adductis

N. 24 Sed cū tā olsten. sum sit

qualit.

qualit. Lupianus dixerit in d. l. princeps princ-
cipes legibus solutum est. Videre oportet an hodie principes
veri ceteri q3 legislatores suis legibus obligentur ad cuius cla-
riorem declarationem tria in omni l. universale consi-
deranda sunt Videlicet bis directiva legis bis coactiva
et bis irritativa seu dans formam contractibus et ultimis quo-
tinet ad vim directivam legis recepta est doctorum sent.
Principes obligari ex 5.o a duchis n. 20 cum multis ali-
is relatis et Castro tomo 1 lib. 3 c. 4 n. 8. Salas de legibus
tractatu 14 q. 96 disput. 14 s. 2 n. 3. sed difficile est
asignare rationem propter quam Principes vi directiva le-
gis obligentur qua in re Soto lib. 1 de iust.a et iure q. 6
arclo. 7. Hanc obligationem legis non ex ipsa legis virt.
petendam esse putat sed ex aliis principiis extrinsecis.

Sed existimo dicendum esse Divi
Thome Navarri et aliorum quos id retulimus
d. n. 20 et eos refert Suarez lib. 3 de l. humana
c. 35 n. 8. causam proximam obligandi principem ad
observantiam legis esse ipsius met legis divinitus virtutem
et eficatiam. Quod evidet. aparet nam quando princeps
transgredit. legem positivam comitit peccatum eius de spe-
ciei cum subditis transgresoribus eiusdem legis q. virtus
directiva legis qua obligat subditos obligavit et etiam
ipsum Principem v. g. si constituat legem taxare pre-
tium rei et ipse ut privatus dominus re carius vedat
peccat contra iustitiam q. lex illa positiva habet efectum
suum intrinsicum et respectu principis nam ut
recte notat Soto ubi s. lex positiva habet efi-
catiam constituendi materiam suam in tali specie vir-
tutis et designandi medium illius q. posita tali l.
princeps censetur peccare q. non servat medium
virtutis v. g.a si princeps ecclesiasticus

absq₃ causa n. ieiunet in die precepti agit q.ª virtutes te perdere ulg positiuā pscriptaz g.º 9sequenter peccat. virtu. q. ipsi 9 lgis obligat principem ex natª sua.

N 26 Sed vrget adhuc quoniā lex positiua n. 9stituit mediū virtutis absolute et simpliciter respectu omniū sed solū respectu subditoꝝ adepse princeps subditꝰ n. e. respōdet multi lgs positiuas posse 9siderari dupliciter vno modo quatenꝰ preceptū e. alio v. modo quatenꝰ regula roīs. priori modo refertr ad solos subditos et illos obligat posteriori v. modo etiā Principē obligat sed sustineri n. potest hec doctrina, quia si lex Principē n. obligat nisi vt regula roīs e. absq₃ eo q habeat vim precepti Princeps n. peccauit in trasgressione lgis neq₃ placet dicere vt quidā theologi opinātur principē obligari sua lg. ex volūtº tōnꝰ rei pub. et ex virtuali pacto int. principē et remp pub. quasi ea 9ditº. acceperit potestatē fferedi leges nā preter quā q hec respōsio diuinationē 9tinet n. pcedit in legislatoribꝰ eccesiasticis quibꝰ potestas a xpo dnō 9cesa e. absq₃ aliquo facto rei pub.

N 27 Ego tn. huiꝰ vis directiue eficatiā respectu principis ex natura ipsiꝰ lgis deduco nā ex Aristotile lb. 3. politicoꝝ c. 7. 9sidero potestatē fferendi lges siue ciuiles siue ecclesiasticas deū ipsaꝝ habere autorē vnde quādo is legislator lgs fferat tūc se habet vt dei minister deꝰ aute tales illi 9tulit potestatē sub illa 9ditº vt ipse coq₃ legi adstringeret. q₃ ex vi roīs naturalis descendit

ergo legisla

ergo legislator qui fere de lege conformari debet in-
tentioni Dei dantis talem potestatem. Et sic facile respo-
detur ad argumentum secundo adductum n. 19 nam non est mirum quod legislator
sua lege obliguetur cum illam tulerit quasi Dei minister et
quamvis princeps non possit obligari stricte aliquo pre-
cepto directe sibi imposito potest nihilominus obli-
gari precepto toti communitati imposito quod accedens
cum ipse sit pars communitatis.

Quod si queras haec obligatio quae
est in principe servandi legem ex vi directiva legis an
sit dicenda naturalis positiva, aut divina. Respondeo
naturalem esse obligationem in radice a qua derivatur
quia ab ipsa naturali ratione fluit ut notat Bald. in
lege 2. C. de servitutibus et aqua n. 40. Decius in c. 1.
de constitutionibus in 1a lectura n. 15. Directe et pro-
xime obligatio positiva est, et largo modo divina
dicitur quatenus generaliter Deus precipit omnes leges
esse servandas. N 28

Circa vim autem coactivam legis multa
cumulat Sairus, Medoça, Salas, et Suarez ubi supra quibus
omissis maioris brevitatis causa ego constituo Principem
vi coactiva legis non obligari ut expresse docet theolo-
gicum D. Thoma 1a 2e q. 95. articulo 5. Soto de iustitia et iu-
re lib. 1. q. 6. articulo 7. Cobar. in c. alma mater 1a parte §.
1. n. 4. de sententia excommunicationis lib. 6. neque ego vim
coactivam intelligo id est poenam legis nam in multis casi-
bus Princeps ad poenam legis teneri certum est sicut et
privatus v.g. quando ius tertij ex transgressione legis se-
queretur sed doceo Principem vi coactiva non teneri ita
ut ab aliqua potestate possit cogi et compelli ad obser-
vantiam legis vel pro missionis ipso invito et reluctante N 29

et in hoc puto deceptum fuisse Mendoza qui loco citato n.° 23. Vim coactivam legis parum interpretatur.

N 30 Denique ubi legis est irritare contractus seu actiones ex debitori potest et Princeps ad virtute legis teneatur ita ut actus a principe gestus non servata forma legis sit nullus dubitatio inde nascitur nam hic effectus legis omnino penalis est quo sicut poena principe non comprehendit similiter neque effectus iste quod confirmat textus in l. ex imperfecto C. de testamentis ubi dicitur imperatorem iura imperii exceptum esse a solemnitatibus iuris ex adverso tamen oppositum probari videtur ex eodem textu ubi dicitur imperatorem ex imperfecto Testamento hereditatem consequi non posse idem in c. in causis de re iudicata ubi docet quod etiam pontifex in huius iudiciis iuris formam servare debet ratio est nam huiusmodi effectus legis ad vim directivam pertinere videtur v.g. quod sacerdos inhabilis sit ad matrimonium effectus est iuris positivi irritantis sed ex virtute huius legis si pontifex uxorem duxerit matrimonium nullum esse ad v.° si princeps actum sine esse sine solemnitate efficeret videretur secundum per illa vice dispensasse in tali forma legis et consequenter actus valeret

N. 31 His igitur iam explicatis circa nostri textus literam deveniendum est ad explicationem principalis conclusionis quae de editione instrumentorum tractat et primo sciendum est quod verbum edere idem significat aliquando quod exibere l. 1. et 2. C. de edendo. Aliquando significat in medium proferre l. 1. cum sequentibus ff. eodem titulo in edicto enim pretoris quo iubet actori instrumenta et actionem edere editionis nomine

nomine ex mete pretoris aplig aliquid stinetur
ededa eniz sut. Vt reg posit instrui et deliuerare Vtru
cedere t ztēdere deueat et si ztēdere elegerit ad iudi-
tiu veniat instructg lg. 1. ff de ededo et ideo edere di-
cit. qui copiā libeli facit q Vulgo dicimg Dar trasla-
do lg. 113. et sequenti tt. 18. part.ª 3. lg. 3. tt.º 5. lb 4.
zpilationis similit. et actionez edere dicit. qui aduer-
sariu suuz p ducit ad albu pretoris Vbi pretor
edicta actiones et interdict.ª describebāt. lg. 1. C. de in-
terdictis lg. si quis 7. ff. de iurisdict.º omniu iudi-
ciu Vt notat Brisoniug et Prateig de Vbis iuris
Vbo albuz Duarenug lb 1. disputationu c. 13. Cuiatig
lb 2. observationu c. 15. Reuardg p tribunali c. 4. Ro-
bertg lb 3. recepte lectionis c. 13.

2.º Sciendu ē q licet edere et exi- N 32
bere sepiss.º idē significet Vt in d. lg. 1. 2.ª et 6.ª lg
C. de aedendo. sepig tā in iure nro diuersa sut ideo
q3 diuersi sut tt.ª ff et C. de ededo t ad exibedum na
aeditio plerūq3 ad actiones, rationes et instrum.ta
referri solet exhibere aute ē facere in publico apud
iudicē potestatē vide di et aprebēdēde rei Vt actor
copiā eig habens posit actionē exequi q destinauit.
lg. 2. ff ad exibendu lg. 3. § ait pretor ff de liber ho-
mine exibedo lg. plus ē. 22. lg. si ff de Vbor. sig.
ea tā ē iut. Vtruz q3 diferētiā q licet reg n tenead.
edere instrum.ta actori Vt in txu nro tenet.
tā exibere in iuditio rē petita lg. 3. in princ.º et
in §. sciedu et in § si mecu lg. si liber homo 13
ff ad exibedu lg. 20. tt.º 1. part.ª 3. q.º n. tenet.
aedere ad fundadā actoris intentionez tenet. tā
exibere rez q3 Vindicat. Vt cognosci possit an

Bergas

an res illa actoris sit &c.

N 33 Unde e. q si petat dominium instrumentorum ad exhibendum agi potest ut in lg. 3. §. siquis et extra et §. interdum et in lg. penultima ff. ad exhibendum lg. instrumenta lg. fi. C. eodem et ita si pignori data sint actio pignoratitia competit lg. fi. ff. de pignorat. actione si vendita sint competit actio ex empto lg. titius §. o lg. creditor §. 4 ff. de actionib. empti de quare plura cumulat Socinus res. 149 Patianus de probationibus tt 1 c. 62. an. 142. Cuiatius tt 10. observationum c. 14 in fine.

N. 34 Sciendum e. actionis et instrumentorum editionem naturali equitate ee. fundatam lg. 1. lg. pretor ff. de edendo lg. edita actio, lg. qui accusare lg. fi. C. eodem ratio autem huius equitatis in eo versat. q cum reus inuitus ad iuditium trahat. lg. inter stipulantem § 3 §.

si stipuz

sacram ff. de verborum obligationibus et consequent. preter spem etiam non instructus trahit. lg. 2. C. de dilationibus equissimum fuit q ei actiones et instrumenta ederet. ne improuisus facile oprimeret. et actor plus peteret quam sibi deberet ut notat Cuiatius ubi s. d. c. 14 Donelus tt 28. commentariorum c. 4 et 5. Gilguerius in lg. fi. C. de edendo

Victa

Verum tamen naturalis equitas qua pretor motus e. in edicto de edendis actionib. et instrumentis procedit soli respecto actoris in cuius potestate e. quandocumque voluerit aduersarium conuenire lg. unica C. ut nemo inuitus agere copelat. ideo qd ad iuditium instructus et paratus accedere debet lg. qui in alterius. 48. ff. de regulis iuris et ita proprias sue intentionis probationes afferre deuet eas enim ab aduersario petere nimis eet grave lg. nimis

gra-

 Bergas

grauē C. de testib9 Vt recte oste dit Donel9 lo 23. comētarior c. 7. Menoquig de arbitrarijs lo 2. casu 499

Ex quib9 facile aparet iā Vero decidedi ratio ad txt. nrm cu cui lo. Recared9 Rex ēēt. actor qui cu spōte ad iuditiū venisset debuit instruct9 venire et pprias afferre pbationes sue intentionis imperator autē re9 ēēt. qui n. paratg sed inuit9 ad iuditiū veniret ideo merito respōdet D. Gregori9 imperatori dicēdū n. ēē. Vt instrumta q apud se medipsū erat requireret et in iuditio pduceret nā cu alienū sit ab omni equitate eos. dictis q re9 cpellat. edere actori instrumta ideo n. solū iure cesareo sed etiā iure pontifitio predca regla. seruāda ē. nā editionis materia tota ad equitate pēdet d. lg. editio actio in fi. C. de edendo quā ius pōtifitiū sēp pre oculis habet c. fi. de transactionib9 c. dilecti de iuditijs. N 35

Vnde infert. falsa ēē. eoz sēteti a qui dicūt regulā afirmatiuā et nre cōclusioni cōtrariā ē ponēdā ēē. Videlicet q re9 teneat. edere instrumta actori sicud et actor tenet. edere instrumēta reo sequit. Bald9 in lg. fi. C. de edendo et ibi Bolognet9 nº. 25. Balasc9 de iure ēfitectico 1. pte q. 3. n. 4. qui existimāt regulā negatiuā Videlicet reū n. teneri instrumta edere actori iniquitatis et iniustie plenā ēē. dū reo permitit oculare pp̄ria instrumta et Veritas in iuditio ostēdi n. posset tunc etiā quoniā tot sūt falētie quas adducūt interpretes nre cōclusionis N 36

Vt intelligeret ostituere regulam affirmativam vt vsitur ex additis per Felinum et Decium tex. n. 14. Socinum reg. 112 Alexandrum in l. 1 ea q. n. 6. C. de edendo et relati a Burgos de Paz in quaestionibus civilibus q. 5. a n. 5. Sed nos tamen cum nostr. tex. regula verbis negativis universalibus incipiat, ibi nullus dicendus est. Negativam possumus communius ex tex. nro melius regulam negativam deducimus neque obstat dicere plures esse exceptiones quam regula hoc enim non admitimus sed fatemur multas esse huius regule exceptiones quasi unica tantum sit huius regule generalis exceptio praescripta in l. 1. C. de edendo videlicet si iusta causa adsit editionis instrumentorum.

N. 37 Quare cum reus habeat pro se iuris regulam quod non teneatur edere actori instrumenta nisi ex iusta causa vt in d. l. 1 C. de edendo si actor intendat iustam adesse edendi causam id debebit probare, nam ille qui fundat in regula ~~id est~~ transfert onus probandi in adversarium allegantem exceptionem regule l. ab ea parte. 5. ff de probationibus l. suus quoque 4. §. puto ff de heredibus instituendis et resolvit relati a Paciano de probationibus lib. 1, c. 62. in princ. Mascard. de probationibus concl. 265. Menoquius de praesumptionibus lib. 2 c. 10. Adeo vt non sit huius rei sufficiens probatio iuramentum actoris affirmantis reum maliciose instrumento occultare vt advertit Abbas tex. n. 22. Felinus n. 12. quod est verius quidquid dixerint relati a Romano consilio 399.

N. 38 Sed ille casus valde difficilis et controversus esse posset reus per viam denuntiationis evangelice

iusta

iuxta forma txs in c. nouit de iuditijs cogi edere instrumenta actori ad eius fundandã intentionẽ qn constauerit reũ illa retinere et ocultare et partem afirmatiuã sequit. Butig b. n. 5. Auas n. 20. Decius n. 36. Felinus n. 11. Verois n. 70. Et doctrina duplici nitit fundamento primũ ẽ. nã reus qui retinet instrumenta veritatẽ ocultat et consequenter graviter peccat iuxta txs in c. 1. de crimine falsi c. quisquis 11. q. 3. q. ro. peccati locus ẽ euangelice denuntiatio argumento txs. in d. c. nouit de iuditijs.

2us fundamentũ ẽ quonia recepta ẽ doctorũ traditio q in causis fauorabilibus et pijs velutti in causa ecclie dotis alimentorum matrimonij et similibus reus tenet edere pria instrumenta actori sicud etiã in causa fisci pter maximũ eius fauorẽ vt aduertit b. Decius a n. 25. adeo vt fisci priuilegiũ ad omnes causas fauorabiles extendãt doctores communit. argumento txs in c. fi. de re iudicata et notat Auas b. n. 19 Decius. 67. Verois. 69. Rebuffus de priuilegijs scolasticorum priuilegio. 1. 86. ad huiusmodi causa in qua de salute anime agit vt reus a peccato graui resipiscat causa fauorabilis ẽ. q in ea sicut in alijs fauorabilibus iuste poterit reus compeli edere ppria instrumenta actori. N. 39

Sed quambis hæc sententia probabilis sit verior tñ ẽ contraria nã reus retinẽdo instrumenta in illa specie n. peccat vt infra dicemus in solutione ad primum quoniã legis auctoritate vtitur iure et ro e. fundata ex decisione txs. nri. cũ similibus immo et si fateamur peccare mortaliter retinẽdo instrumenta adhuc p denuntiationẽ euangelicã compeli non potest ad illorũ N. 40

De editione nã hæc evangelica denunciatio quatenus regulariter vbi peccatum sit admittenda vt in d. c. novit de iudicijs n. tamen videtur admitti debere in illis peccatis quæ per leges humanas iustissime tollerantur: quæ neque etiam per denuntiationem evangelicam ad fraternam correctionem deferri possunt ad ecclesiam cum rei publicæ magis intersit ea peccata tollerare quam ad ecclesiam deferre argumento textus in c. cum iam dudum 18. infi. de præbendis et patet in publicis meretricibus et in his qui alios ultra dimidiam iusti pretij decipiunt et sic alienum in propria scientia retinent. Denique nam si reus posset compeli per viam denuntiationis evangelicæ edere instrumenta tota editionis materia per indirectum destrueret: semper enim actor diceret reum veritatem occultare et in peccato manere. Vt advertit ferret. lib. n.o 22. parisius de probationibus lib. 1. c. 63 n.o 150.

N 41 Vnde infertur notabiliter quod lata ab episcopo generali excommunicatione quam dicimus paulinam contra quoscumque detinentes et occultantes instrumenta et intra certum terminum non revelantes quod frequentissimum est. Vt resolvit Gutierres in questionibus canonicis c. 11. per totum. Adhuc tamen reus sua edere instrumenta non tenetur: quamvis alias sibi iam militis notum sit. adeo vt ea occultando non incidit in excommunicationem quoniam cum reus non peccet non potest excommunicationem incurrere quæ sine peccato non incurrit: c. nemo episcoporum c. nullus. 11. q. 3. Tri. ss. 25 de reformatione c. 3. cum adductis a Cobarrub. in c. alma mater 1. p. § 9. n. 1. Suarez de censuris disput. 18. ss. 3.

Et confirmatur hec doctrina quoniam excommunicatio pendet a voluntate excommunicantis ut notat glossa in c. apostolice de clerico excommunicato ministrante et ostendit Gutierrez lib. 1 canonicarum c. 11 n. 7 et Hugolinus de censuris tabula 1a c. 9 § 6 n. 4 ad intentio excommunicantis debet regulari iuxta iuris dispositionem argumento textus in c. causam que 1 de rescriptis et hac ratione Doctores filius advocatus procuratorem et similes a denuntiando excusant in supremedi monitionibus sub excommunicatione latis ut copiose advertit Marta de iurisdictione 3 p. c. 7 Cordoua in questionario q. 48 et q. 149 et eadem ratione neque autor criminis se prodere tenetur propter excommunicationem generalem latam contra scientes et non revelantes ut notat Caietanus ad D. Thomam 2a 2e q. 69 articulo 2 et copiose Soto de secreto membro 2 q. 7 et lib. 1 de iustitia et iure q. 6a articulo 1. N4[?]

N4[?]

17

Nota 5 secundam in textu regula habuit N43 locum quando actor petit instrumenta a reo sibi edi non ad fundandam propriam actionem seu intentionem sed tenebit reus edere actori instrumenta ad fundandam actoris replicationem quoniam replicatio exceptio dicitur et habet vim defensionis per illam enim actor se ipsum defendit ab exceptione rei l. 2a ff de exceptionibus et in princ. instit. de replicationibus. Ad illam enim actor non potuit instructus venire ad iudicium cum enim exceptiones ex facto alieno nascantur merito dicimus probabilem esse illarum ignorantiam argumento textus in l. fi. ff pro suo l. qui in alterius 42 ff de regulis iuris et ita

Idergas militat in actore replicate omnia illa q3 p reos s.a videratim facit txs in ly. ma-ritg. 95. §. post addita3 ff ad ly. falsidia3 vbi legatarijs petentibg legata sibi relicta si oponat heres de falcidia et legatarij replicet de sufficiẽtia hereditatis heres qui in ea specie reg erit tenet legatarijs instrum.ta hereditaria edere vt aparedt d bona sufficiẽtie consequet. ad fundada actoris replicatione vt notat Bartolg et alij communiter in ly. fi. C. de edendo cu additis a Paciano de probationibg lib. 1. c. 3. n. 15 Acevedo in ly. 3. tit. 5. lib. 4. copilationis n. 9. Quod verg e. et praxi seruandu quidquid dixerit Donelg in d. ly. fi. C. de edendo.

N44. Neq3 et3 q3 s.o d.a sui procedit in aliquo tercio apud quez instrumentu reperitur na quabis re, illud edere n. teneat. ad fundada3 actoris intetione tertig t3 cogedg e. edere quonid in illo cessat rões s.a explicate na tertig edendo instrum.ta n. videt arma j.ae se prestare facit txs in ly. 3. §. interdu ff ad exibedu3 ly. in fraude 41 §. neq3 i initium ff de iure fisci. Tu et3 q.a valet arg.t3 de testibg et instrum.ta d. ly. in exercendis C. de fide instrumetoru testes aute cogut. testificare ly. si q.o C. de testibg et p totu de Testibg cogendis g. temebit. er3 instrumetu edere verig facit regula txs in ly. in suma §. ite var. ff de aqua plubia sic sentit Burg b. n. 12. Mantua n. 43. Volognetg in ly. 2 n. 18. C. de edendo Gailg lib. 1. observationu c.

c. 10. q. Verius tamen quidquid dixerint relati a Paciano lib. 1. de probationibus c. 64. nº 49.

Quibus suppositis non obstat argumentum 5 in primo pro dubitandi ratione adducta n. primum N. 45
nam reus retinendo instrumenta quae petebantur ab actore in fundandam propria intentionem non peccat quia ipsis Pontifitie (?) vitit (?) authoritas. Peccaret tamen si haberet conscientia laesam retinendo scienter rem alienam ex regula peccatum de regulis iuris lib. 6. cum adductis in c. si res aliena 14. q. 6. qui casu non peccat occultans instrumenta quae cum propria sint ipsi retinere potest ex authoritate iuris positivi et naturalis equitatis ut supra diximus sed ex retentione rei alienae si vero existimet rem ab actore petitam ad se pertinere timeat tamen editione instrumenti litis eventum licite poterit instrumenta retinere ut recte notat Cordoua in summa q. 63.

Neque obstat quod in praedicta specie N. 46
occultando veritatem peccat ex reg. text. in c. 1. de crimine falsi iuncta regula illius text. peccabit in hoc qui veritatem fateri tenetur et aperire iustitiam quales sunt iudices et testes quin minus peccat veritatem et iustitiam occultando quam mendacium et iniustitiam proferendo resolvit communiter dictis Covarrub. lib. 1. Variar. c. 2 n. 3. et in c. quamvis pactum 1. p. § 5. 7. nº 5. ad vero illi qui veritatem aut iustitiam aperire non tenentur quamvis peccet exprimentes mendacium non peccat occultantes veritatem quam saepe absque peccato celari potest ut in c. quaesivit 22 q. 2.

N. 47 Neq. obstat 2.us arg.tum ex d. l. 4. in exercendis C. de fide instrumentorum et d. c. 2. de confessis tit. 6 quod putant indissolubile ferre in rub. bis. g. tit. n. 38. Abbas to. n. 16. Felin. n. 9. Veroig n. 63. Respondet quidam respondet ex aliis ex antiquis tex. nri. et similium regulis procedere solum in illa probat. quae est in potest. actoris respectu cuius ipse poterat instrum. qualis est probatio testium et instrumentorum quia merito dictum est non esse de animo adversarii querendam arg.tum non procedit de confess. partis respectu cuius actor non poterat modo venire instructus sed quam probabilis sit haec solutio scrupulosa to. Videtur vera ratio tex. nri. non attendit nisi ad illam generalem rem quod actor probationes a reo querere non debet. Nec placet etiam Decius qui to. n. 12. respondet quod reus potest compelli respondere positionibus actoris non tamen illi edere instrumenta et differentiae ratio est inquit Decius nam in responsione ad positiones non datur precisa coactio confitendi quoniam et si teneatur reus positionibus respondere poterit tamen negare si enim confessus fuerit sibi debet imputare quod non ita est in editione instrumenti siquidem ex necessitate producit quae in eo continet sed manifeste decipit Decius siquidem homini Xpiano nulla potest fieri maior coactio quam iuramentum reus qui respondere sub iuramento positionibus cogitur quasi cogitur fateri veritatem.

N. 48 Quare ex regula tex. in d. c. 2. de confessis tit. 6. multi putant i[ll]am odie correctam esse tex. nri. decisionem existimantes reum

post

postquam est, inutilis usus positionum cogendum esse ad dicendum instrumentum actori. Ut advertit Covarrubias Junior in lege 1 n. 3 C. de edendo Valasco de iure emphiteotico 1 p. quaest. 3 n. 4 sed a communi doctrina non est recedendum quibus tamen verissimum fuit positionum usum potius consuetudine et stilo tribunalium quam a iure inventum fuisse et quibus fateamus tempore nostri textus qui ut iam diximus est Gregorii magni positiones neque usu inventas neque iure communi approbatas fuisse quas postea probavit Gregorius IX in c. 1 de litis contestatione adhuc tamen dubitari potest de causa propter quam usus positionum receptus est siquidem reus respondendo compellitur fundare actoris intentionem dum petitam illam confiteri.

Omissis tamen variis opinionibus existimo iure optimo positionum usum esse omnium tribunalium stilo introductum et reum esse compelendum positionibus respondere propter magnum rei publicae bonum finiendarum litium causa inductum c. fine in litibus de dolo et contumacia lege properandum C. de iudiciis reo enim confitente intentionem actoris actor ab onere probandi relevatur et consequenter facile lis terminatur lege 1 ff. et C. de confessis quod non ita est in instrumentis et aliis probationibus tum quia respectu illarum potuit actor ad iudicium venire instructus tum etiam nam postquam iam in iudicio producatur multa poterit adversus illa reus oponere ex quibus causae finis maxime differatur. N 49

Quod si dixeris adhuc usum positionum esse contra regulam et rationem naturalem textus nostri N 50

Berjas

cu Verusit veu cogi arma aduersario suo prestare dū cogit: positionib9 respondere sed facile respodeo q̄licet huiusmodi roes. n̄ sint p se schidentes sufficiūt tn̄ ad iustificādū vsū positionū et lẽs humanā illaꝝ approbante: ideo q̄ iuste in tali spetie n̄ aīe dit. vario tx̄s. nr̄i. sicud etiā in tt.º ad exibēdū et de interrogatorijs actionib9 cogit: re9 instruēdi iuditij causa exibere t respōdere lg. 1. ff de interrogatorijs actionib9 lg. 1. ff ad exibendum

N 51 Sed quibus a superiori solutione recedēdū n̄. sit quā olim tradidit in hac Salmāticensi academia doctissim9 noster et venerād9 sēper archidiacon9 Molemēsis. memini tn̄ me quodq̄ aliter discipulis meis tradidisse cū primari9 antecessor esseꝫ, ɔsiderabā ego positioniꝫ vsū n̄ ee. ɔ.ª nr̄i. tx̄s roeꝫ nā ẽ si verusit veu positionib9 actoris respōdere demere n̄. vero deuet ei9 intētionē fundare neq̄ in ɔfessione arma ɔ.ᵉ se prestare nisi eo casu quo sciēter et cū mala fide rē alienā retineret nā in eo casu tenu at: restituere rē tenebit etiā veritatē fateri. Vt s.ª n̄. 45. adnotauim9. Ad vero q̄ n̄ habet sciētiā lesā n̄. tenebit; fatēdo veritatē actoris intētionē fundare sed respōdēdo positionib9 Vbis ābiguis t equiuocis Vti poterit t respōdere de sola credulitate iustā glaꝫ in c. 2. de ɔfesis tt. 6. Vbo absq̄ rationabili causa et in c. 2. Vbo sigilatiꝫ de testib9 tt 6.

N 52. Sed qualiter hec omnia praxi possint seruari odie difficilimū e. ex lg. 2.ª tt. 7. tt 4.

20

tt 4. copilationis q3 iubet reos positionib9 de credulit. respodere n. posse. Imo poti9 apertas et absolutas de... e. eor responsiones quare varijs cautelis vtendu ee. existimat Aceuedo in d. lg. 2. n. 72. et claritatis gra. sit casus qd Titi9 mihi cetu mutuauit et postea ego dn. cetu solui q3 omnia secreto facta sut Titi9 a me cetu peteriat. Dubiu e. q3 madmodu respodedo mihi cauere possint existimat multi sic ee. ofessione sapiedaz. nego me dn. cetu accepisse, q si ostaueruit me accepisse i am ee. soluta dico ita gta. in lg. siquidez C. de exceptionib9 et tuta cosciena id fieri posse pbat Bald9 in rub. C. de fide instrumetoz Ipolit9 singulari 177 sed n. placet i. q. sic respodes piur9 e. du3 aserit se n. accepisse centu vt setit exprese Jaso in lg. Julia-n9 ff. de s dict. indebiti Cobarr. lib. 1. variaz c. 2. n. 3. 2o. quonia3 haec ofessio n. e. simplex et absoluta et ita re9 timeri poterit ne habeat. p ofesso iuxta lg. regia3 q in similib9 statutis docuit Bartol9 in lg. 1. §. si quis simpliciter ff. de vboz obligationib9 et relati a Boerio decis. 248.

Quare Boeri9 vbi pxime Jaso in lg. manifeste n. 3. ff. de iure iurado Cepola cantela 60. dicut aliter cauti9 respodedu ee. negado simpliciter actore3 mihi quidqua dedisse mutuo pp ter q ego illi obligat9 sim. q3 responsio periculo piurij laborat et ideo multis merito tuta videtur t respoderi potest. nego me mutuu tale accepisse p vt et mod quo a me petitur. Qua cautione3 expresse N 53

aprobat Cobar tt. 1. Variar c. 2. nº. 4. Partadorum tt. 2. rer. cotidianar. c. fi. 1ª. p.te, §. 4. nº. 13. ad finem.

N. 54. Neq3 obstat Vt in arg.to dictum est q reus cogit. scribere Vt ex scriptura p separatione literar. pbet. actoris intentio q3 alias in solo nititur Chirographo q a reo subscriptum ee. ntedit actor nam facile respodet. tale scriptura fieri ad fundanda replicationem actoris et elidenda exceptione rei negatis Chirographum a se fuisse subscriptum q recte fieri posse diximus s.ª nº. 43. ex regula txs. in d.ª lg. maritus 95. §. post adita ff ad lg.es falcidia.

N. 55. Neq3 tande is omnibus obstat txs. in d. lg. 1 cu. simulit. ff de interrogatoriys actionibus quibus Videt. nstare n. ex Vsu et nsuetudine sed iure ciuili inductum ee. reum teneri positionibus actoris respodere. Ad cuius declaratione sciendum e. q interrogationes olim duplici in casu sciebat. 1º. t ad preparanda lite t ad pbatione negotij principalis. Primo casu interrogat. reus an sit erest. bonor posesor et tota ex parte lg. 1.ª 2.ª, et 3.ª ff de interrogatoriis actionibus an sua sit quadrupes que dabnu dedit lg. si quis 7.ª ff eode q3 interrogationes et olim tepore iuris nsultor. fiebat et odie fieri posut Vt actus iuditij redat. certus actor qs periculu plus petitionis Vitet Vt in d. lg. 1. fieri tn. debet in limini iuditij t saltem ante lite ntestata nisi aliter iudex arbitratus fuerit equitate suadete lg. Vbicunq3 21

ff de

ff de interrogatorijs actionib9 N 56

In 2° vero casu olim iure diges-
tor4 reo pmittebat. circa negotiu principali inter-
rogationes ab actore fieri d scilicet aliquid p-
misisset t fecisset re9 q3 respodere cogebatur adeo
Vt ex sola responsione actio interrogatoria apella-
ta interroganti dabat. lg. fi. ff de interrogatorijs
actionib9 quasi ex ppria 3fess.e obligaret. respodes
d. lg. de etate § qui interrogat9 ff de interrogatorijs
actionib9 sed quia nimis duru3 et iniquu visu
fuit Vt is qui a principio nulla3 actione ex sola in-
terrogat.e nulla precedete obligat.e actione sibi para-
ret ideo tales interrogationes in desuetudine habi-
vnt. d. lg. 1. § 1. ff eode3 cu aductis a Menoquio lb
2°. de arbitrarijs casu 51. Duarenus lb. 10. disputationu3
c. 4. & Robert9 lb. 4. selectar4 c. 1. & Reuard9 lb sin-
gulari p tribunali c. 15 Brisoni9 lb. 4. selectar4 c. 10. An-
toni9 Fabr9 de errorib9 pragmaticor4 decade 2ª. er-
rore 10. Costat q illas antiquas interrogationes
nihil cu nostris positionib9 quas Vsus inuenit et ius ca-
nonicu et Regiu3 apbauit 3mune habere et sic sol-
uit. 2u3 arg.3

Neq3 obstat 3.u3 ad cui9 declara- N 57
tione sciedu e. q ex iurib9 et ratib9 in arg.o aduc-
tis multi 3ficiut regula q sicud re9 n. tenet. edere p-
pria instrum.ta actori ad ei9 fundada intetione
similit. neq3 actor teneat. reo edere instrum.ta
ad fundada sua exceptione pbat gta fi. in c. G. per-
petuus de fide instrumentor4 et secut. multi
in d. lg. fi. C. de edendo precipue Socin9 n. 19. Do-
nel9 n. 6. mouet. noullis fundam.tis quib9 infra res-

Balboa

Nº 3

respondendum e.

Sed contraria sententia verior e. et receptior quod actor teneatur edere propria instrumenta reo ad eius fundandam exceptionem ut expresse probat text. in d. lg. fi. C. de edendo quia lex quamvis in principio loquatur de reis, solum exempli causa de illis loquitur quia regulam non ducebant lg. 1. §. quod vulgo ff. de vi et vi armata, inferius vero eadem lex fi. loquitur de instrumentis quorum apelatione etiam continentur rones. lg. 1. ff. de fide instrumentorum. Tum etiam quoniam ex decisis dictis lgis fi. declaranda e. lex qui accusare et lex non e. novum C. de edendo quia inter se alias pugnare videbantur scilicet quia data differentia inter actorem et reum.

Et ratio differentie inter utrumque ea es qua supra diximus quia reus invitus et non paratus venit ad iudicium d. lg. inter stipulantem 83. §. 1. ff. de verborum obligationibus lg. 2ª. C. de dilationibus. Actor vero sponte venit d. lg. unica C. ut nemo invitus agere compelatur et ideo merito dicimus quod et si reus non teneatur edere instrumenta actori, actor tamen tenetur edere instrumenta reo ad fundandam exceptionem ut notat expresse ibi Panormitanus n.º 14 Felinus n.º 25. Decius n.º 57. Ferretus n.º 33. et relati a Paciano lib. 1. de probationibus c. 63. n.º 117.

Neque obstat quod in iudiciis acceptio personarum non e. Gabrielis c. in iudiciis de regulis iuris tit. 6. quod difficilius e. ex regula contraria scilicet favorabiliores sint rei quam actores e. favorabiliores de regulis iuris tit. 6. quam controversia late explicat relati a Menoquio lib. 2. de presumptionibus presumpte 92. Sed omissis maioris claritatis et brevitatis gratia varijs dicendi modis quod attinet ad nostram partitares

respondet Decius in l. fauorabiliores n. 3. ff. de regulis
iuris Ferretus h. n. 87. regula in iuditijs liminator
[illegible] [illegible] ita vt quando regulariter in
iuditijs equalitas sit seruanda [illegible] pertinet
ad editionem instrumentorum respectu [illegible] sunt equa-
les reus et actor siquidem reus edere non tenetur tenetur actor
[illegible] [illegible] apud se habet instrum.
quibus reus exceptio [illegible] calumniosa [illegible] de-
bet. [illegible] [illegible] [illegible] ut edat [illegible] in-
strumentum [illegible] regulis [illegible] de regulis
iuris ff. [illegible]

Nec [illegible] obstat [illegible] N 61
ibi nulli dicendum [illegible] [illegible] opinio-
ne Dorsilgina [illegible] 19. ff. de edendo [illegible]
Videtur referenda [illegible] actorem [illegible] respon-
deo q. tex. noster et similes [illegible] intelligendi
[illegible] loquatur de [illegible] editionis [illegible]
tro assignata de illo debet intelligi videlicet [illegible]
[illegible] est idem nulli [illegible] dicendum est.

Nec [illegible] obstat [illegible] reus N 62
actor dicitur in exceptionibus quoniam dicitur actor
[illegible] ad illum effectum ut [illegible] probare exceptionem si-
cut et actor probare tenetur intentionem suam l. in exccep-
tionibus 19. ff. de probationibus ideo tamen reus non desinit esse
reus.

Nec obstat 4. ex d. l. 19. n. 5. edenda N 63
ff. de edendo. nam respondet q. regulas iure non proce-
dit in illis casibus in quibus reus ipse instrumentis
[illegible] in quibus [illegible] instrumenta sunt actori e-
denda. Ut notat Decius in d. 5. edenda n. 5. et re-
latis a Cobar. in practicis c. 20. n. 7. Panormit. de

De probationibus lib. 1. c. 63. a n°. 130. Nam reus utendo talibus instrumentis in iuditio eo ipso efficiuntur de actis processus et ita efficiuntur communia et ... talia necessario actori edenda sunt ut recte notat Panormitanus in c. cum venerabilis de exceptionibus notarum ...

N 64. Sed illud est observatione dignum quod in predictis casibus non est totum instrumentum actori edendum sed solum in ea parte in qua reus illud producit in iuditio et quo ad illos tantum articulos quibus ipse utitur probat textus in l. argentarius § edi ff. de edendo et in c. contingit de fide instrumentorum.

Neque obstat textus in c. accepimus eodem titulo dum docet totum instrumentum edendum esse, nam intelligitur quando instrumentum petitur ab adversario volente illud arguere de falsitate ad vero respectu iudicantem instrumentum edendum est, ut notat Gailius lib. 1. practicarum observationum 106. n°. 8.

Neque obstat 5.us quod plures continet difficultates quae vere et realiter celebres sunt communiter limitationes. 1°. est ex regula textus in l. 4. praetor ait simuliter ff. de edendo quae iura procedunt in illis qui ex necessitate officij rationes aliquas exercent aut instrumenta conficiunt qui tenentur illa edere omnibus quibus id intersit ut probat iura in argumento adducta quae in argentario et nummulario loquuntur quorum officium explicat Budeus Cornarius et alij quos refert Menochius lib. 2. de arbitrarijs casu 91. Brissonius et Octomannus de verbis iuris verbo argentarius Cuiacius lib. 10. observationum c. 14. Alciatus lib. 8. parergon c. 19. dicebat quod qui Romae in foro

foro stantes mesas publice habebant apud illos quod pecunie cenebres deponebant quarum ipsi propriis codicibus rationes scribebant et aliquando nummularij aliquando vero mensularij dicebant. lg. quedam §. nummularios. lg. argentarius ff de edendo lg. eptor 47 §1. ff de pactis lg. divo Pio §. sed et si pecunia ff. de re iudicata erant ergo argentarij qui negotiationem hanc exercebant Ut preter iam relatos notat Covarrubias veterum numismatum colat. 17. quare cum singulorum rationes argentarij conficerent et omnia quod apud illos gerebant suis codicibus diligenter scriberent equissimum visum fuit pretoribus Ut ipsi suas rationes edere tenerentur postulantibus Ut in d. lg. pretor ait cum similibus quorum nummularij odie ad campsores referuntur vulgo cambios, argentarij vero ad notarios et tabelliones publicos.

Quare omnino receptum est huiusmodi notarios et tabelliones nostri temporis teneri edere instrumenta partibus quibus intersunt Ut in lg. 112 cum sequentibus tit. 18. part. 3. cum adductis a Pacianotto 1. de probationibus c. 64. per totum dum docet quod quare omnino cogitur argentarius edere libros rationum cogitur notarius edere instrumenta et notat Bartolus in lg. fi. n.º 4. ff de tabulis exibendis nam idem ius quod est in argentario est etiam in omni eo qui publica autoritate gerit offitium N 66

Que doctrina procedit etiam in heredibus notarij lg. quedam §. nihil interest lg. si quis §. cogent. ff de edendo sed imo etiam procedit in omni persona ad quam originalia et protocola notarij defuncti pervenerunt Ut in d. §. nihil interest comuniter agnoscit. N 67

imo et procedit etiam si instrumentum peteret in proiuditium ipsius notarij non dum etiam contra se medi ipsum tenebitur edere argumento textus in d. lege argentarius

N 68 Denique haec regula iustissime praxi recepta est in curatoribus, tutoribus procuratoribus et negotiorum gestoribus qui omnes cum sue administrationis rationem reddere teneantur partibus quibus interest compelli possunt rationes edere Ut in d. lege si quis d. §. cogentur ff. de edendo lege 1. §. officio et §. rationibus ff. de tutelis et rationibus distraendis lege qui proprio 46. §. procurator ff. de procuratoribus lege 2. ff. de negotijs gestis et plura cumulat Gutierrez de iuramento confirmatorio 1a parte c. 40. n. 18. Scouar de ratiotinijs c. 3.

N 69 Controversum tamen est an id quod de argentarijs et nummularijs diximus procedat etiam in mercatoribus nostri temporis ita Ut isti etiam edere suorum librorum rationes teneantur affirmat Bartolus et alij in d. lege 1. n. 5. C. de edendo et relati a Paciano to. 1. c. 63. n.o 9. Negat Baldus in d. lege 1a n.o 9. sed obtinuit prior sententia ita Ut mercatores rationes suorum librorum edere compellantur quoniam ex generali consuetudine mercatores libros solent conficere Ut notat Bartolus Burrig n.o 11. Auas n.o 8. Veneius n.o 49. Madosius n.o 43. Neque obstat si dicas quod libri mercatorum sunt scripture priuate quae non probant nam contra scribentem plene probare communis doctorum opinio in c. 2.o de fide instrumentorum et notat Couar. in practicis c. 22. n. 8. cum adductis a Menoquio de arbitrarijs casu 93.

N 70. 2a dificultas argumenti

sen

Seu limitatio nri. txs pcedit in fisco actore in quo fauorabiliter receptu e. reu ee. cpellendu edere instrumta. Vt pbat txs. in lg. 2. vi. diuus ff. de iure fisci Balasc. de iure enfitecti-co q. 8. an. 7. Peregrin. de priuilegio fisci lib. 7. tt. 3. n. 11. q etia in cductorib. gauelaz pcedere multi notant qui in omne ius fisci succedut qu ex relatis a Casarte de decima Veditionis c. 18. n. 13. et si ctrariu verius ee. dixerit Alexader in d. §. Diuus Maldosi. to. cs. 58. Decis. n. 18. ea roe. na tale priuilegiu psonale e. et succedit regula txs. in c. priuilegiu de regulis iuris in 6. facit txs. in lg. licitatio §. fi. ff. de publicanis et Vectigalib. Vbi immunitas fisco cpetes n. cpetit eptorib. fundoz fiscaliu sed nihilominus odie prior opinio praxi seruat. ex lg. 33. tt. 19. lib. 9. copilationis. Quod priuilegiu extedut Doctores cmunit. ad causas eccliae arg. txs in lg. fi. C. de Sacro Sctis eccliae et ad causas matrimonij dotis libertatis alimetoz e miserabiliu psonaz arg.o txs in c. fi. de re iudicata et resoluit ca-prosse tiraquel. de priuilegijs pie cause priuilegio 155.

N. 71

3.a arg.o dificultas e. alia celebris txs. nri. limitatio ex d. clem.a 1. §. ceteru de Vsuris na speciale e. in vsurario cra quem de Vsuris agitur q sit coged. edere instrumeta V.g.a librum suaz rationum Vt ex illo sua fundet intetione q de nouo statutu e. in odium Vsure in d. §. ceteru Vt indicat Vbi de ferrin. et declarat Menoqiu. de arbitrarijs casu

Balboa

449 n.° 7

N. 72. Neq3 obstat b.us et ultimu ex d. c. q. perpetuus. Pro cuius intelligentia scire oportet instrum.ta dupliciter dici communia aut r(ati)one dominij et proprietatis veluti instrumenta hereditaria q3 respectu coheredu communia sunt quoad proprietate l. 4. § fi. cu l. sequenti ff familie erciscunde l. fi. ff de fide instrumentorum idem e. in instrumentis pluribus legatis t. donatis t. communi peccunia emptis aut dicuntur communia r(ati)one utilitatis et materie veluti instrum.ta contractuum emptionis locationis, societatis et alia q3 utriusq3 partis utilitate tinet ut copiosse notat Paciang de probationib. to. 1. c. 64. n.° 92.

N 73 Quoties ergo communia sunt quoad proprietate instrumenta req. ad illaz editione ab actore poterit peculiaribus compelli et sic procedit tx. in d. c. q. perpetuus cu3 aliis in arg.to adductis iuncta d. l. si e nouu cu l. sequenti C. de edendo et aduertunt relati a Velasco de iure enfiteutico q. 7. n.° 5. na vere q communi e. meu e. l. in re communi ff de seruitutib. urbano et ideo illud petere possu l. 1. cu sequentib. ff de rei vindicat. et ad exibendu gg(en)ere l. ad exibendu ff ad exibendu vel si instrumentu testam.ti sit poterit agi ex edicto de tabulis exibendis pro(ut) ad tx. noster procedit n. in communib. sed solum in propriys instrumentis ut copiose aduertit Jo. Garcia de nobilit. gla. 2.a § 1. n.° 99. idemq3 n. e. compelere reu edere arma (contra) seipsu sed potius eet actore

propriys

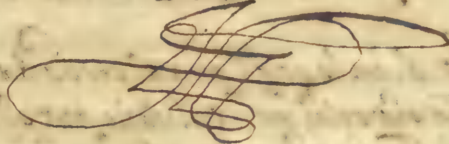
proprijs armis priuare quare scriptura maioratus q. omnium a fundatore factor communis e. tenebitur possessor maioratus illa edere ad petitione alterius et veluti d. sez de maioratibus 4. p.te q. 20. n.o 23. et expresse resoluit Gregori. in l. 17. tt.o 2. partita quarta. 25

Sed maiore dubitatio in instrumentis communibus roe. Vtilitatis et n. Illi dicunt etiam ea instrum.to actori edenda ee. arg.o txs. in l. pretor ait §. Vr. Buig edicti ff. de edendo. Sed contraria sententia veriore et probatur in txu. nro. Vbi instrum.ta communia erat roe. Vtilitatis erat eniz instrum.ta pactor. n. q.o attenditur q. Vtilitas communis sit Vt resoluit relati a Paciano tt. 1. c. 64. n. 94. Neqz obstat txs. in d. l. pretor ait na iuris consultus sibi n. docet instrum.ta communia ee. sed ee. quodammodo communia. N 74

Erit g.o in hac q. praxi seruanda q si instrum.ta comunia sint solu roe. Vtilitatis aut sint apud notariuz a quo confecta fuerint aut apud parte in 1. casu deuet notarius edere instrum.ta na ad huiusmodi editione tenet. roe. offitij satisfacto prius sibi de mercede. Si Vero pars retineat instrum.ta et sit originale ex d. c. G. perpetuus q si habeat copia propria pecunia a notario desumpta regulariter loquendo ad illius editionez n. tenet. q.a n. dicit. scriptura communis si Vero originale Vel protocolu n. repeliat. apud notarium sed illud habeat reus Vel exemplar autenticuz iudicis off.o coged. e. edere reus q praxi ia in omnibus tribunalibus seruari ostedit. Pacianus tt. 1. c. 65. n. 107. et hunc ee. rotae stiluz docet Paulus Emilius decisione 294. 1. p.te et supremor. tribunaliu hispaniae Vt notat Aceuedo in l. 3. tt.o 5. n. 10. tt. 4. compilationis et cu is soluit. arg.to et finit. txs. N 75

Balboa

SEQVITVR TEXTVS IN C. 2°. HVIVS TITVLI DE PROVATIONIBVS

N 1. Conclusio est: actor qui plenarie probavit non compellitur iurare etiam praetextu consuetudinis de quibus conclusionis materia late tractat praeter ordinarios hic Bartolus in lg. in contractibus §. illo C. de non numerata pecunia Jaso in lg. admonendi a n°. 79. ff. de iure iurando et ibidem Ripa a n. 67. et relati a Tiraquelo de retractu tit°. 1°. §. 2. gl. 2. Boerius decis. 99. Mascardus de probationibus tomo 1. q. 9. n°. 22.

N 2. Sed contra pro dubitandi ratione obstat primo nam ratio nostri textus. Videlicet iuramentum nisi in subsidium et defectum plene probationis non esse admi-

admitendu sustinerin. potest q. neqz ꝯclusio e.
Vera antecedes ꝓbat. naz si illa ratio vera eet.
sequeret. iuramtz n. unquaz ee deferendu legiti-
me ꝓbati qd falsu e. nã sepe iure nro. iuramtz de-
fert. etz in eo casu vbi n. deficit plena ꝓbatio
vt in c. ad abolendaz de hereticis vbi delinques
cogit. ad iurare crime de quo vuit qe. quibis
alias posset de crimine illo alit. puniri c. clericos
de coabitato. clericoz qd etz ꝓcedit in illo quilicet
legitime ꝓbauerit cogit. tz. subire iuramtz n. so-
lus calumnie et maliti, vt in c. 1. in prin. c. 2.
§. in omnib9 de iuramto. calumnie, tt. 6. ly. 2 3.
tt. 11 parte 3. Sed aliqi. etz litis decisoria veluti
ti qn. aut referre aut prestare iuramentu spectit. vt
in ly. manifeste ff de iure iurãdo et in specie textus
in c. 2. de ꝯfessis tt. 6. clem. sepe §. veru de vbo4
significato ly. 1. et 2. tt. 7. tt. 4 ꝯpilationis in quib9
cogit. positionib9 sub iure iurãdo respõdere etz si
plene ꝓbauerit.

2o. obstat naz facilis ꝓuitit. N 3
ꝓbationis aumentu quã eis diminutio c. licet vni-
uersis de testib9. sed aliqn. in iure nro. vnico testi
fides adhibet: c. omnes vro. testimoniu 11. q. 1a. c.
cu parati 19. de apellationib9 ly. magis puto §.
illud ff de reb9 eo4 g. in tx. u. nro. erat etz to-
leranda iurãdi ꝯsuetudo etz post plenas ꝓbationes

3o. obstat naz ꝯsuetudo lege su- N 4
mariã derogare potest ly. de quib9 in fi. ff de legib9
c. fi. de ꝯsuetudine g. quãtumuis ly. sit inductuz ac-
tore plene ꝓbãte iurare n. deuere ly. potuit ꝯtraria
ꝯsuetudine derogari

N. 5. 4. Nam omne id quod per positiua fieri potest poterit etiam consuetudine fieri ut probat uid. l. de quibus sed lex potest maiorem testium numerum ultra legitimum addi ut aparet in testamentis in quibus desiderat septem et quinque testes l. hac consultiss.a C. de testamentis l. 3 tauri et in multis alijs casibus veluti in spetie text. in c. presul. et in c. nullaz 2.a q. 5. ergo similiter consuetudine fieri potest ut ultra plenam probationem iuramentum addendum sit.

N. 6. Sed is non obstantibus verior et celebris uidetur text. conclusio quam sime comendat ib. Decius et ferretus n.o 1. Iasó in d. l. admonendi a n.o 79. ff. de iure iurando Tiraquelus de retrac. tit.o 1.o § 2. glo. 2.a n.o 1. Voarius deciss. 95. Osaccus in pedemontanis deciss. 10.a n.o 7. Bartolus et omnes comuniter in l. in contractibus § illo C. de non numerata. Sed pro vera huius conclusionis explicat. 1.o sciendum quod ut iuramentum licitum sit tres comites habere debet videlicet veritatem, iuditium, et iustitiam. Veritatem scilicet ut omnino a falsitate sit alienum, iuditium id est quod cum discretione et prudentia fiat v. g.a quod non sine necesitate et iusta causa iuretur. debet enim iuramentum fieri non ad confirmandas res alias claras et perspicuas aut minimis leves et quod aliter quam per iuramentum confirmari possunt. iustitiam, id est quod iuramentum fiat de re iusta et licita. Sic enim debet intelligi verbum prophetae Hieremie c. 4. ibi iurabis viuit Dominus in verit.e, iuditio, et iustitia. quod verbum refferunt in c. animaduertendum 22. q. 2.a c. et si

c. et si Xps de iureiurando et explicat D. Tho. 2a. 2e. q. 89. arto. 3. Covar. in c. quavis pactum 1a. p. §. 6. n. 4. Lessig de iust. et iure lib. 2. c. 42. dubitat. 3. Suarez de religione to. 2. lib. 4. de iuramto. c. 3.

Quod ut breviss. intelligatur. N 7
Scire oportet iurare nihil aliud esse quam affirmare vel negare aducendo Deum in testem tanquam infalibilem veritatem ut explicat Theologi cum D. Tho. 2a. 2e. q. 79. arto. 2o. et sacratione ut recte notat Soto de iust. et iure lib. 8. q. 1. arto. 3o. necessarium est in iuramto. propter summam Deo religionem prestandam ut qui iurat. 1. sit verum, 2o. prudenter et cum mature iuditio factum, 3o. iustum et equum. Quod ita verum est ex D. Jeronimo in 1. c. 4. Ieremie ut non solum iuramentum periurium sit deficientibus illis tribus comitibus sed quocumque illorum deficiente quavis ex diversa ratione procedit vanum. Ubi sine verit. iurat. vanum est iuram. quasi precipua sustantia deficiente iuramti. et ita Theodicius iuramtum in 1o. grado vanum si vo. iniquum aliquis iurat. veluti hominem occidere dicit. 2o. grado vanum non aperte adversatur proprio fini iuramti. quod ex natura rei vinculum est iustitie qui vo. vere in vanum iurat. sine necesit. 3o. grado dicit. vanum iuram. et apellat. incautum vel temerarium.

2o. Supponendum est nihil aliud N 8
esse consuetudinem quam diuturnum populi usum qui pro lege habetur ut probat txs. in lg. de quibus ff. de legibus. Addeo ut sicud nulla lg humana constitui potest aliquid contra ius naturale vel contra

Balboa

viri divini c. sut quide 25. q. 1. c. 12. de maiorit. et obedientia similiter nec ssuetudine id fieri potest c. fin. de ssuet. Sicet etz. ssued lex quecuq3 necess. debet ee. iusta et rationabilis c. erit autez lex 4a. dist. sic etz. et ssuetudo nullius erit momenti nisi rationabilis et legitime prescripta Vt in d. c. fi. de ssuet. c. c. cu Venerabilis c. ex pte eodez tto. c. series 26 de testib9 c. ceteru de iuram.to calumnie c. 1. de ssuet. lib. 6.

N 9 Unde Vera nre cclusionis decidedi ratio ex eo facile deducit. alijs omissis n a ssuetudo q3 Vltra plena pbatione iuramt. exigit iniqua e. et irrationabilis et sequeter n. admittenda c. fi. cu s. adductis de ssuet. q pbat. ex eo n a ea ssuetudo iurandi post plena pbatione n. solu adversat legi humane precipienti plena fide ei adhibenda duob9 t. trib9 testib9 l. Vbi numer9 ff. de testib9 sed etz q. anmodo adversari videt. legi divine qua Vt se pbat iniqua et irrationabilis n a lg. divi contra e n. ee iurandu sine iusta causa c. et si xps de iure iurando lib. z de iust. et iure q. 1. arcto 5. et relati a Cobar. in c. quabis pactu 1a. p.te 5. 6. n. 4. at post qua actor plene pbauit sua intetione si iuraret sine Vlla necessit. iuraret et sequeter iurandi ssuetudo pnit9 ee irrationabilis et Vana

N 10. Sed ex s.a dictis ille casus Valde difficilis e. circa explicatione txs. nri. in q.o cu aliquis a si . . . cut Veru e. actore

plene

plene sua intetione pbate n. ee. pelledu iurare sic etz. et reg adversus que nihil pbauerit actor n. deueat pelli iurare et pars afirmatiua q regz illi eo casu posit deferri iuram. etz pre tali suetudinis pbat. na actore nihil pbare reg absoluedg e lg. actor C. de pbationib. lg. qui acusare C. de edendo c. cu eccta. sutrina de causa posesionis. suadet. 2. na disposit. in uno ex corelatiuis in alio etz dispositu ce-sebit. arg. txs in lg. fi. C. de indicta viduitat. toleda lg. unica C. de impresis tit. 11. at actor et reg in iuditio corelatiui esset. q q in uno dispositu e. in altero deuet pcedere. tu 3. nam iuramtz ex iusta causa recusari potest. vt in lg. generalit. §. sin aute C. de rebz creditis et in c. fi. in prin. de iure iurado. justa aute causa recusandi iuramentu videt ee. si actor nihil pbauerit ex d. lg. qui acusare cu similib. Tu 4. suadet. ex sentetia ex regula txs. in d. c. fi. §. sane. vbi iuramentu n deferetur qn. actor nihil pbauit qua roe. Ha sententia sequit. Vald. in lg. 2a. §. 1. ff. de iure iurado. Abas. ib. n. 1. ferret. q. n. 6. Voerig decis. 11. et relata a Menoquio de presuptionib. tit. 1. q. 81. praxiqz seruari deuere respodit. Socin. cosilio 184. lib. 1. N 11

Sed cotraria set. a receptior e. vt testat. Alexader, Paul, et Jaso in lg. manifeste ff. de iure iurado et relati a Basasco in pedemontanis deciss. 97. n. 10. ita vt et si actor qui plene pbauit iurare pelled. vio sit reg. vero

3º quia nobile probatum compellendus sit iurare, e a ratione nostra nostri textus ratio non militat in reo sicut in actore nam actor iurare non compellit id quod circa plene probavit ne aliud iuramentum sine necessitate prestet: reus vero compelli deberet nam si ei deferat iuramentum ab actore illud sine manifesta turpitudine recusare non poterit argumento textus in d. lg. manifeste ff de iure iurando, et facit textus in lg. fi. in fi. C. de fidei commissis, et in lg. tutor 35. in princ. ff de iure iurando lg. in bonae fidei contractibus ff de probationibus lg. generaliter C. de rebus creditis

N12 Sed in hac difficultate et opinionum controversia ea distinctio communiter obtinuit et praxi servatur quod si actor a princ. elegisset reo iuramentum deferre non posset sine manifesta turpitudine recusari iuxta textus in d. lg. manifeste ita ut in hoc casu procedit Pauli Alexandri, et Iasonis opinio si vero actor a princ. eligat probare sua intentione et postea in probatione deficiat non poterit reo iuramentum deferre iuxta terminos textus nostri et hoc modo procedit contraria opinio Socini et aliorum quam communiter sequitur Salicetus in lg. siquis ius iurandum n. 3. C. de rebus creditis Padilla in d. lg. fi. n. 19. C. de fidei commissis Corrasius in lg. admonendi n. 30. ff de iure iurando et pro ea concordia vulgo alegatur textus in lg. Marcellus 11. § 1. ff rerum amotarum ibi si velit magis iuramentum deferri et in lg. de rebus 14. ff eodem lg. siquis iurandum C. de rebus creditis et facit iuris regula quod quando ad unum et idem finem diversa remedia competunt

Uno

Vno electo omnia alia cessat l. quin Gerede §. 1. ff de tributoria actione c. Vt quis duas 25. de electione lib. 6. quabus hac concordia impugnet velatia Paciano de probationibus lib. 1. c. 70. nº 3. fateor tamen dificile esse. hunc articulum nam etiam actore eligente probationis via et nihil probante reo posse iuramentum deferre testatur multi et ita iudicatum esse refert Osascus in pedemontanis decisione 9. a. Vorrig decisione 95. nº 4.

Nec obstabit dicere quod iuxta textus nostri regulam reus nunquam est compellendus iurare quando actor non probasset sicuti nec compellitur actor iurare quando plene probavit Vt pars sit actoris et rei conditio nam in re perspicua existimo interpretes alucinari: Ea rone. quoniam diversa procedit ratio in reo et in actore quia adversus reum nihil est probatum si enim actor iurare compelleret post plenam probationem Vtique compelleret id sine necessitate facere at reus deficiente probatione actoris non compellitur iurare sine necessitate sed maxima Vrgente Vt melius iudex de veritate informet nam datis tribus paribus nostri textus regula eque procedit in reo et in actore V. g. si reus plene suam exceptionem probasset et non posset compelli iurare etiam pretextu cuiuslibet consuetudinis sicud neque actor Vt coligitur ex textu nostro in d. Vrº cum aliquis N 13

Sed ille casus non leviter controverti solet an nostri textus regula procedat non solum quando actor plene probabit de preterito sed etiam quando non dum probavit se tamen probaturum obtulit an eo casu possit compelli iurare parte petente Bartolus in d. l. in contractibus §. illo existimat motus ex regula textus in l. eum qui N 14

Balboa Vr. cu omissa ff. de iure iurado adduceo in casu actorem iurare speledu n. ee. sed adnc ab opinione Bartoli recedent vulgo interpretes et merito na. vt actor a iuramento excuset iuxta tex. nri. decisione n. sufficit probare velle et offerre se probaturu sed requirit q. iam probaverit id de quo dubitat. vt recte resolvit vaccriq. deciss. 93. per tota Osascq. decis. 11. a n. 1. et satis colligit ex vbis tex. vbi ibi fundauerit &c. et voce probat. na eo casu iuramentum vaniteit ociosu n. e. cu sit maximu expediendaru litiu remediu l. 1. ff. de iure iurado

N15. Neque tex obstat in d. vr. cu omissa quonia opa. Bartoli retorqueri potest vt notat Jaso in d. l. manifeste n. 8. na illetex. loquitur in quodam casu speciali actor enim potest recusare iuramentum et alias probationes eligere qn. iuramentum sibi dabnosu e. cu diminuatur condemnatio na alias qn. iuramentum damnosu n. eet no posset illud recusare ille enim qui iurauit ex ea actione q. infitiando crescit aliquid sibi deum simpli tatu n. dupli psecutione habet qua alias haberet si sua intetione p alias probationes probasset l. 2. ff. ad leg. aquiliam l. 3a. negate. C. eodem l. dolo in prim. §. hæc actio ele. ff. de servo corrupto. Illo enim casu satis abude actori prospicit cu ab oblig at. probandi exoneret. vt in d. l. enim qui ff. de iure iurado

N16. Denique nr. tex. decisio solu procedit in iuramento probatorio n. v. in iuramento calumnia-

 Balboa

calumnie et malitie, quod actore reus sep. prestare tenet. Vt probat txs. in autentico Vt litigantes iuret collatione 9. l. 2. C. de iure iurando propter calumnia Dado c. 1. de iuram.to calumnie l. 3 tt.o 11. part. 3. B. quod iuram.tum non solu in princ. litis Veru etia quandolibet post cuditis prestadu e. si a iudice deferat. c. 1. c. 2. in fine de iuram.to calumnie tt. 6. Et in hoc casu nunquam erit iuramentu superfluum Vt ex multis Baldu resoluit Suarez in l. 4. tt. 12. de las Juras lib. 2. fori a n.o 37. 30

Quibus suppositis pro solutione ja in prin.o adducta n. primum, ex d. c. ad abolenda de hereticis cu similib., qui loquunt de abiuratione quod fit principaliter ad coercendu crimine sed potius ad publica et solemni erroris de fide detestatione Vt aduertit Simancas de catolicis institutionib. tt. 1. at txs. noster loquitur de iuram.to necessario quod a iudice parti defert. in suplementu probationis de quo loquit txs. in l. admonendi ff. de iure iurado Menoquius de arbitrariis casu 190. N 17

Nec etia obstat txs. in d. c. 1. in prin.o et in d. c. 2. § iuramentib. de iuram.to calumnie tt.o 6. qui loquitur in iuram.to calumnie et malitie quod etia dicat. necessariu ita Vt si a prin.o omitat. postea prestari deuet Vt resoluit Menoquius de arbitrariis q. 20 adeo Vt si pars petens iuram.tum de calumnia prestari iudex iuserit n. prestari poterit processus omnino anulari ex l. 19. tt. 17. lib. 4. compilationis Vt explicat Gutierrez de iuram.to confirmat.o 1.a p.te c. 16 n.o 65. imo licet iuram.tum calumnie meru fauore N 18

Vtriusq3 partis stineat remittari nequit l. 2ª §
Sed q. Veremur C. de iure iurando pp(ter) calumni-
a(m) dando fieretenis iniuria iudici ex tali remitti-
tione qui iuxers falsitate in iuditio n. adee. adeo
Vt nec straria ssuetudo va. Valeat c. ceterum de iu-
ram(en)to calumnie; Neq3 obstat txs. in c. 1. § pp.
de iuram(en)to calumnie lib. 6. Vbi docet Baius iuram
omissione fieri posse quantu respondeo q. si tale
iuram(en)tum non petat. n(on) erit nullus processus etz si
omittatur Vt in d. ly. 1ª Compilationis

N 19. Denique n. obstat txs. in d. ly. ma-
nifeste quiloquitur in iuram(en)to litis decisorio et iu-
ditiali q. a p(ar)te parti defertur illud enim nec subire
nec deferre manifestu(m) stinet turpitudine(m) at
txs. noster loquitur in iuram(en)to q. a iudice defert.
in suplementu(m) probationis iuxta txs. in d. ly ad-
monendi ly in bone fidei C. de reb(us) creditis. Quod
copiose explicat Menoquius d. casu 190. Mascardus
de probationibus cclus. 956. Paciarus lib. 1. q. 70. sed
hec sententia sumeret vera iuram(en)tum q. a iudice defert.
n(on) minus obligat quam illud q. defert. a p(ar)te. Vt in c.
fi. in prin. de iure iurando quare a doctoribus
necessariu(m) simpliciter apellat. in d. c. fi. Vnde
indistincte quicumq3 recusans subire iuditiale
iuram(en)tum pro sfesso habet. quasi turpitudine no-
tatus ex d. ly manifeste d. c. 2º de sfessis lib. 6.
Quare ego magis probo eorum sententiam qui dicunt nu-
llum iuram(en)tum iuditiale recusari posse nisi ex
iuxta causa Vt in d. c. fi. de iure iurando
erit autem iuxta recusandi causa si actor ple-
ne intentionem suam probaverit ex txu. in d.

N. 20

Nec obstat 2[um] ex tex[tu] in d. c. N 20
omnes §. testimonium 11. q. 1.a ex quo multi putant lg. aut 21
c[on]suetudine introduci posse Ut unico tantu[m] testi plena
fides adhibeat[ur] ita Alias et Feling to. n. 6. Decius n. 42.
Aeroi[us] n.o 46. et p[ro]bari videt[ur] haec s[en]tentia in c.
cu[m] dilect[us] Vu. sup[er] tercio de fide instrumentor[um] c. si-
cut [et] de simonia c. cu[m] nobis 2o in fi. de testib[us]
clemen[ti]a literis de p[ro]bationib[us]. Contraria v[er]o s[en]t[enti]a re-
cepta e[st]. ex relatis ab Ant.o Gabriel tit. de testib[us]
co[n]clus. 1. Cobarr. in practicis q. 33. n.o 3. Duenas regula
84. et relati a Farinatio 2.o to. criminaliu[m] tt. de
testib[us] q. 63. eaq[ue] q[uod] p[ro]bare videt[ur] tex. in c. admone-
re 33. q. 2.a c. iudicas 3.a q. 9. c. venies 1o. c. licet
Universis 23. c. licet ex quadam 47. de testib[us]. lg. iu-
ris iurandi C. eode[m] quor[um] iuriu[m] regula iure civili, ca-
nonico, et divi.o p[ro]cedit Ut p[ro]bat tex in d. c. admo-
nere n[am] sicut iure divi.o in ore duor[um] v[el] triu[m] stat om-
ne verbu[m] in deuteronomio c. 17. et 19. et Mattei
c. 18. Ita quoq[ue] in nullo casu unius testimonio ple-
na fides adhibet[ur] et plura cumulat Tiraq[uel]l[us] in
tractatu de reb[us] exiguis in prin.o Vu. 2.a ratio Ro-
man[us] singulariter. 161.

In hoc aute[m] opinionu[m] c[on]flictu ego alijs N 21.
omissis dicendu[m] puto q[uod] dicto unius qui deponit v[oc]e publi-
ci offitij qui alias q[uonia]m ad offitiu[m] admissus fuit iuram[en]t[um]
prestitit fidelitatis credendu[m] e[st] q[uonia]m deponit circa illa
q[uae] ad ei[us] offitiu[m] spectant credit[ur] enim ea v[oc]e notario et
tabelioni lg. si quis decurio 21. C. ad lg.[em] cornelia[m]
de falsis et ep[iscop]o v[el] ei[us] vicario c. post cessione[m] infra
isto tt. Licet[que] credendu[m] e[st] instrum[en]to principis

Balboa

Ad tx. in c. 2°.

Ut in d. c. cu dilect. et Ro. Poti. atestationem dem.a Unica de puationib. et Nuntio aserenti aliquē citasse c. cu parati de apellationib. cu multis relatis in l. 15. tt.° 8. part.a 3. l. 1. tt. 17. lb. 5. copilationis. Plura qz quervit Auedano de exequēdis 1.a p.te c. 1. a n.° 15. at vero si n. depōnat rae. publici off.y sed priuatim ex comisione alicuis in quibusdā rebus in quib. is qui comisit liuerā habet disponendi

potestatē unico tātū testi credi potest arg.to txs in l. tēpore ff. de dote prelegata ut recte aduertit Cobar. tt. 2. Variaz c. 13. at v.° aliter nulla lex aut consuetudo eficere potest ut unico testi credat. ut preter relatos aduertūt relati a Valsano colectanea 1562. Gutierrez in l. nemo potest a n.° 118. ff de legatis 1.°

N 22 Multi tn. comuniter sētiūt unicū testē plene pbare qn. n. agitur de preiuditio alterius v. g.a q aliquis sit doctor l. clericus l. q ecclia sit consecrata l. aliquis bapticatus arg.to txs in c. cum itaqz de consecrat.e dist. 4. et tradiderūt relati a Mascardo de puationib. tt. 1. in prefact. q. 11. n.° 14. et cōclus. 303. n.° 1. farinatius 2.° to. criminaliū tt.° de testib. q. 63. n.° 26. sed objicies txt. in c. tua de clericis peregrinis ubi ad pbādū clericatū n. suficit unus testis qui enim reī pbatio sepe preiuditiū afert v. g.a si sup benefitio inter diuersos contendit. unū testē n. suficere docet Cobar. in practicis c. 33. n.° 3. Quare distinguēdū e. ex Mascardo d. cōclus. 303. n. 4. q aut sumus in extraiuditialib. aut in iuditialib. 1.° casu cū de nullius preiuditio agat.

agat. a clericis posit celebrare sufficit vnus testis vt admitat. ad celebrandum secus vero in 2.o casu in quo vertit lis vel per scripturas vel per duos testes probari debet clericatus.

N 23 Quare ad textus in d. c. omnes s. testimonium 11 q. 1.a respondetur privilegium illud fuisse episcopis a Carolo magno imperatore concessum quod tamen idem ordine contraria consuetudine derogatum est vt advertit Felinus in c. cum a nobis de testibus cum adductis ab Ant.o Locapo de iure non scripto lib. 3. c. 6. 3. Neque etiam obstat textus in l. omnium C. de testamentis l. 5.a tit.o 5. part.a 6. vbi testamentum factum coram solo imperatore validum est de quo re plura congerit Covar. in rub.a de testamentis 2.a p.te an.o 2. et relati ab Alvares colectanea 1576 nam respondetur aliis omnibus quod sicut olim testamenta fierant populo convocato quod dicebatur calatis comitiis vt notat Lupianus in fracmentis tit.o 20. sic etiam ordine postquam populus lege Regia ablata omne imperium in principem transtulit l. 1.a ff. de constitutionibus principum ideo testamentum coram principe factum tam quam coram populo factum validum est.

N 24 Neque obstat 3.us ex d. l. de quibus ff. de legibus quod petit vt breviter declaremus qualiter consuetudo legem scriptam vincere posit. in qua dificultate constituendum est consuetudinem legitime prescriptam et rationabilem regulariter omnes leges positivas vincere posse sicud et vna lex positiva potest

Balboa

Ad tx^m in c 2°

alia derogari leges enim sepe non solum contrariis legibus sed etiam contrario populi usu abrogantur. Ut copiose docuit Matheus de Vio et ne. iuris lib. 1° c. 33. Salas de legibus disputatione 19. sec. 8ª et probatur aperte in d. l. de quibus lg. diuturna lg. sed ea ff de legibus c. fi. de consuetudine lg. 3 et 5. tit. 2°. part. 1. Nam quemadmodum populi lex expressis suffragiis rogatur sic et tacito populi consensu iustissime derogari potuit nam voluntas non minus factis quam verbis declarari potest ut in d. lg. de quibus lg. Paulus ff reg. rata haberi ideoque sepe fit ut a consuetudine legum interpretatio desumatur. lg. sibi interpretatione ff. de legibus c. Aliquando confirmatio lg. penultima ff de legibus c. in istis 4. distinctione et docuit Conanus lib. 1. commentario 4 c. 10. a n. 1. Covar. lib. 3. Variarum c. 13. a n. 4. ita ut secure tenendum sit consuetudinem generalem posse legem generalem derogare ut recte resolvit Baldus in §. preterea in princ. de prohibita feudi alienatione per Federicum in usibus feudorum adeo ut consuetudo specialis alicuius loci vel civitatis quamvis non tolat generaliter lg. in tota provincia illa vero derogare potest in illa provincia civitate in qua introducta est quae localis consuetudo apellatur. Ut respondit Oldradus consilio 247 Romanus consilio 163 et copiose Duenas reg. 145 nam ex consuetudine unius loci alterius consensus non colligitur et ita

pra-

praxi seruari testatur 5. relati et ꝯsu-
muit Decius cõsilio 4.8 3 p qua doctrina
solet alegari txs in l. venditor §. si
ꝯstat ff communia prediorum quauis Bar-
tolus textum illum intelligat de l. speciali

Sed his omnibus communiter ob- N. 25
yci solet txs in l. 2. C. quae sit longa ꝯsuetudo
et in c. consuetudinis 11 distinct. 1.o 2.o obiicit
txs dificilis in l. 3. § Diuus Adrianus
ff de sepulchro violato quod furum prauare vi-
detur: ꝯsuetudine ꝯtrariam habere vim
vt possit legem vincere adeo vt glosa in
d. § diuus existimauerit illis antiquis te-
poribus ꝯsuetudine legem vincere non po-
tuisse sed omisa glosae sententia in explicatione
huius rei valde laborant interpretes omisis
conciliationibus quas tradiderunt Forcatulus in
necyomantia dialogo 1.o n.o 25. Mascardus ubi
supra n.o 29. Menochius de arbitrariis lib. 1.
q. 71. Burgos de paz in l. 1. tauri a n.o 50.
Sotus de iustitia et iure lib. 1. q. 7. arti. 2.
et acutiss. Grabiel Vazquez 1.a 2.ae q.
97. arti. 3. disputat. 77. c. 7. et 8. Re-
uardus de autoritate prudentum c. 16. Dua-
renus in parafrasi ad tit. ff de legibus c. 12
et lib. 2. disputationum c. 32. Ego breuiter
dicendum puto verum esse eam interpretationem ad txm
vnde l. 2.a videlicet txm illum non negare quod leges
sequenti ꝯsuetudine derogari possit sed tantum p-
uat quod si lex et ꝯsuetudo simpliciter et ge-
p se ꝯsideretur et de vtriusque viribus et

et principatu recedat. Sic inquit imperator
lg. a consuetudine n. superari sed parere ee. Vari-
us qz vim et potestate addeo ut omne id q le-
ge fieri potest posit etiā consuet. fieri et e conver-
su. Pro qua explicat. expedi potest tex. in c. 1.
de feudi cognit. in usib. feudor. ibi legu aute
Romanar. n. vilis e. autoritas sed n. addeo
vim sua extendit ut usu vincat aut mores
et plura adverit in proposito l. ius Romanor. tt. de re-
rer. iudicatar. in prin. ibid qz copiose prodit
Menochius relatis singulis consuetudinis et le-
gis effectib. tt. 1o de arbitrarijs q. 71. et vel-
ti a Gratiano reg. 94.

N. 28. Dificilior tz omnib. videt. tx.
in lg. 3. §. Divus Adrian. ff de sepulchro
violato qualem prat consuetudine municipa-
le sepeliendi mortuu in civit. n. posse princi-
pis rescriptu vincere qd generale erat q. difficultas
e. ate tn. communi lectura Bartoli et gl. q a Bar-
tiguis communit. recepta e. na illa ubi quid tz
Dicit lex municipalis primitus R interpretat.
Idē consuetudo municipalis qua apellavit iu-
ris consult9 abusive lg. cu vere eet. consuetudo
sepeliendi mortuuz in civit. quare varie
laborat doctores querentes roez propter qua in
d. §. divus consuetudo rescriptu vincere nō po-
tuit omissa qo Bartoli explicat. in d. lg. de sepulc.
oposit. 7. Covar. tt. 3. Variar. c. 13. a n. 4. et re-
lati a Balsanes coledanea 549. ea magis co-
munit. obtinuit interpretatio q. in spetie
dl. §. divus principis rescriptuz interve-

nerat

venerit post cõsuetudinē quare n. ē. mirū
si lex posterior priorē legē aut cõsuetudinē dero-
guet ita Barto. in d. l. 2. oppo^sit. Forcatul^o
in necyomantia dialogo 1. an^o 16. sed sic intel-
lectus manifestū rõe. cõvincit^r. nā cõsuetudines
speciales locor^{ũ} p generales leges n. derogāt. vt
pbat txs. in c. 1. de cõstitutionib^o lib. 6. cũ q^o di-
uus Adrian^o in spetie illi^o txs. municipalis
cõsuetudinis mētione n. fecerit n. potuit eā
cõsuetudinē suo rescripto tollere.

Quare ego omnib^o aliis N^2 7
omissis meli^o respõderi posse existimo pre-
mittẽdo ad explicationē q^z l. duodecim tabu-
lar^{ũ} p ꝑ sibitū erat mortuos in Vrbe sepelire
cui^o erat Vbā omnē mortuū in Vrbe ne
sepelito ne Ve vrito. de qua plura tradit Alexā-
der ab alexādro lib. 3. genialiũ c. 2. et lib. 6
c. 13. Reuard^o in duodecim tabulis c. 15. qua l.
vtig^{ta} et iuxta atiqui prudẽtes p multos annos
vsi sunt vt ex Cicer^o lib. 2. de legib^o Plutar-
co in d. vita Solonis refert Alexāder ab A-
lexādro Vbi p^{x}ime cũ v^o postea multi
hac l. abuterẽt. ideo Diu^o Adrian^o teste Vl-
piano in d. §. Diu^o pœnā imposuit n. solū sepe-
lientib^o in ciuit^s sed etiā magistratib^o id n. p-
hibentib^o cũ q^o sepe hæc antiqua lex cõsuet^e
municipali derogaret. ideo D^o Adrian^o ge-
neraliter pœnā cõ^a facientib^o rescripsit
recte q^o respõdet Vlpian^o rescriptū illud ge-
nerale cõsuetudines municipales vincere
etiā n. facta illi^o mētione n. obstāte reg^a. txs

in d. c. 1. de constitutionib. tt. 6. nã ea consuetudo ita publica erat utilitate in dubio eo q. apud Veteres mortuos in Urbe sepelire funestũ atq. ominosũ reputabat. et consequenter nulla talis consuetudo municipalis valere poterat quasi iniusta et irrationabilis.

N. 28 Sed is omnib. q. de virtute consuetudinis dixime ego obijcio 1. ex D. divo Thoma 1. 2. q. 97. articulo 3. q. consuetudo nunquid potest ee. ita lege positiva iusta ea roe. nã lex humana derivat. a lege naturali et divin. inquit Augustinus lib. 1. de libero arbitrio tantũ enim habet de virtute lex quantũ de iustitia, id in reb. humanis iustũ aliquid dicim. ex eo qui fuit 2. us regulã rationis in qua consistit lex naturalis. Omnis q. lex positiva eatenus habebit legis virtute quatenus a lege naturæ derivat. et si ab ea diferat n. erit lex sed corruptio legis.

N. 29 Hoc argumentum difficile e. et nostris doctorib. n. satis notũ respondet. ts. breviter suponendo q. omnis lex orit. a roe. et voluntate legislatoris lex divin. et naturalis a rationabili Dei voluntate lex humana a volunt. hominis roe regulata cũ q. lex divin. et naturalis a divin. volunt. procedat lege aut consuet. humana procedente a voluntate hominis mutari n. posset et hæc e. ratio a d. tx. 3. in c. fi. de con-

ɔsuetudine. Hoc g. breuit. premiso resp. Deo lg. positiuaz dupliciter a lg. naturali deriuari posse t. p modu cuiusdaz infallibilis ɔclusionis deducte a lg. narati. p legitimu silogismu Veluti n. ee occidendu q ex illo prīcipio deducit. nemini faciendu ē malum Vel 2o. deriuat. a lg. narati. p modu determinationis V. g. lex nature habet delinquēte puniendu ee. sed q tali t tali pœna puniat. determinatu e. a lg. positiua illud vo. q 1. modo a lg. nature deriuat. totā Virtutē accipit ab illa et ideo inmutabile e. illud vo. q deribatr. 2o. modo principalit. a lg. positiua depēdet et ideo ɔsuetudine et lg. ɔtraria mutari potest Vt elegāt. explicuit Gabriel Vazquez 1a. 2e. q. 95. arto 2o. disput. 154 c. 3.

2o. objicio na leges ecclesiasticas Violātes sub anathemate dabnant. Vt patur in c. si quis omnes in primo 1. q. 7. g. n. potest ɔa legē sine Violat. legis introduci ɔsuetudo ex multis igit. actib9 malis vn9 bonq ɔsurgere n. potest. Adde q. necessarij ad introducendaz ɔsuetudinē leges derogātez necesse e. q fiat cum pecc. mortale c. Violatores 25. q. 1. c. qui resistit 11. q. 3. gla. celebris in c. q3 in ecclesiaz de costitutionib9 huig argi. dificultatē disputat Soto lo. 1. de iust. et iure q. 7. arto 2o. Castro de Iusta hereticoz punit. c. 15. Couar. in reg. a possesor 2a. pte. § 9 no. 8. et relati a Tiraqlo N 30

Ad tx3. in c.2.

comitiales
ad ~~comitiliares~~ in l. 9. an.° 2. Satio tt.° 7.° de matrim.° dist. 4 a n.° 14.

N 31 Multi huic arg.° respondent tx
in d. c. si quis omnes locutu ee de violatibus tra-
ditiones eccl.ie, sed hoc n. tolit dificultate quoniã
etiã violates lges potifitias et civiles mortalit.
peccat vt tradunt relati a Benedic. ad decretales
coletanea 34 fabio in sū 234. Castro de lege
penali tt.° 1. c. 4. 5. et 6. Soto de iust.a et iur.
tt.° 1. q.° 6 areto. 4. Et doctrina ab omnibus re-
cepta e. in c. 1. q. illius tx de constitutionibus q. vt-
rissimu e. vt docet Divus Tho. 1.a 2.ae q. 96 ar-
cto. 4. et ibi omnes Theologi. quidquid dixe-
rit Menchaca tt.° 1 illustrium cotroversiarum
29. p. totu e. q.° recepta omnes incoates cos-
etudine, lg. cotraria peccaret.

N 32 Omissis g. varijs dicendi mo-
dis in hac dificult.e breuit. diferetia e. consti-
tuenda inter cosuetudine et pscript.e nã prescrip-
tio sine bona fide firmari no potest c. fi. de
prescriptionibus et actib. a princ. iuxtis et bo-
nis existetib. q. n. ita e. in cosuetudine nã ma-
la fides et vsus mal. fa. lege incepti. tamen potest
purificari vt generet laudabile cosuetudine cui
diferetiae ea e. ratio nã prescriptio a v.° qui
aufert dominiu sine eiusde consensu ministerio
legis q. iuste fieri potuit pp.ter bonu reipublic.
imo fuit necesse q. hoc mediate bona fide co-
cederet: nã si mala fide quis posidere incipe-
ret nullo iure aut rõe. ei deueret domini-
u cedi nã alias facile vnusquisque re alie-

raperet et longo tempore adquireret recte quo potuit lex humana decernere ius prescriptionis non vero illud ponit concedere rem alienam mala fide possidentibus at vero quod consuetudo prescripta vincat legem procedit non tam ex virtute consuetudinis quia est tacito principis assensu usu et consuetudine approbantes at princeps legis autor est qui et legem potuisset tolere quare quamuis usus cum mala fide incipiat tamen accedere consensu principis eidem efficit et Cesar lex antiqua et ideo non est mirum quod usus mala fide inceptus contra legem purificet prescriptio vero cum mala fide non procedat ut recte tradit D. Thomas 1a 2e q. 97. articulo 3. et 2.

Unde facile respondet ad argumentum adductum n. 4. quod non in omnibus casibus consuetudo legem positiuam vincit sic vidimus quod sibi inter essetes lucrant distributiones cotidianas quod mera lex positiua est at nulla contraria consuetudine derogari potest c. unico de clericis non residentibus lib. 6. eo quod talis lex perpetua nititur rone et publica ecclesie utilitatem respicit quare cum ut lex quod statuit actorem post plenam probationem non esse compelendum iurare fundetur rone perpetua videlicet quoniam mala lux est sine necessitate iurare non poterit idea ulla contraria consuetudine derogari.

Nec obstat 4um et ultimum N 34 petit enim illius questionis resolutionis an consuetudine efici posit t. legem quod taxat numerum a iure prescriptum augendi mouet dubitationem nam consuetudo aut lex humana contra legem diuinam valere non potest

At iure diu. statutu e. q in ore duor. t. triu
stet omne Vbu Vt in deuteronomio c. 1
Matei c. 18. et refert. in c. nouit de iudit.
c. in omni negotio c. licet Vniuersis de testi.
q. lex aut Isuet. Itraria n. Valebit sed nil
lominus Verissimu e. q. lg. aut Isuet. augeri
suit testiu numeru Vt prqt plura in arg.
ducta et resoluit c. tuas to. n. 3. Felinus n.
Verois 40. Soto de iust.a et iure lb. 5. q. 7. ar.
3. Mechaca ilustriu questionu c. 14 n. 3
Neqz obstat dubitandi ra
N 35 aducta ex deuteronomio d. c. 19. ibi in ore
duor. t. triu etc. p cuius declarat. scire oport.
Veteris testamti precepta ee in triplici dif.
tia quedam iuditiaria quedam moralia qued.
ceremonialia. iuditiaria erat quib iudic.
ius suu Vnicuiqz tribuend Veluti q in ore
duor t triu stet omne Vbu. Moralia di
bat. Veluti precepta decalo. ceremonialia
ad cultu et ritus ptinebat idqz significat Pa.
ad romanos 7. du inquit lex quide s.ta e
datu s.tu, iustu et bonu s.tu refert. ad cer
imonialia, iustu ad iudicialia bonu ad mo
lia Vt aduertit D. Tho. 1. 2. q. 99. arto
et ibi omnes theologi ex quibs iuditialia
et ceremonialia p aduentu Xpi. mortu
fuit, precepta Vero moralia Veteris legi
etz. odie Viuu in euagelio quasi pura le
naturalis Vt docte aduertit Castro de le
vesib, Vbo lex Soto de iust.a et iure lb
q. 5. arto 4. quare ad arg. respodet. q illa
pfer

p[er]fectu veteris testam[en]ti in ore duor[um] etc.
p[er]tineuat ad precepta iuditialia legis an-
tique q[uo]d omnino cesarit l[ege] euangelica p[ro]mul-
gata p[er] aduentu[m] xpi. c. translato de consti-
tutionib[us] c. Vnico de purificat[ione] post par-
te[m] et copiose Cobar. lib. 1. variar[um] c. 17. quare
hoc preceptu[m] q[uod] in ore duor[um] etc. etia[m] l[ege]
euangelica cesauit sicud alia iuditialia Ve-
teris testam[en]ti de qua re plura cumulat Aco-
vig lib. 6. moralium c. 3. p[er] totu[m] vsq[ue] ad caput 23
Molina de iust[iti]a et iure to. 6. tractatu 5.
disputat. 58. cu[m] sequetib[us]

N 36 Sed 3.o obijciet alios na[m] illa
Vba deutheronomie in ore duor[um] etc. ia[m] odie scripta
sut in euang[elio] Matei c. 18. et co[n]sequetior iure diu[ino] euange-
lico obligare videt[ur] qua[m] ob rem ita aseruit Ablas c. cu[m] eses
de testamentis n.o 3. Verog[uer] lib. n.o 1. Sed respodet[ur] q[uod] in euang[elio]
n[on] co[n]stituit[ur] preceptu[m] diuinu[m] noue legis na[m] d[omin]us n[on] precepit
omne vbu[m] stare in ore duor[um] p[er] vtri[m]q[ue] l[ege] veteri
co[n]stitutu[m] erat sed potius explicads preceptu[m] de fraterna
correct[ione] iusit adiueri vnu[m] v[e]l duos testes vt sic in ore
duor[um] v[e]l triu[m] staret omne vbu[m] et fieret plena p[ro]batio
p[er] vtri[m]q[ue] l[ege] veteri statuit ut 2.o na[m] lex euangelica nulla
alia co[n]tinet precepta preter iuris naturalis et de sacra-
mentis et fidei articulos vt docet D. Tho. 1.a 2.e q. 108.
art[ic]ulo 1. et 2. At illud q[uod] in ore duor[um] etc. n[on] e[st] preceptu[m] na-
turale neq[ue] p[er]tinet ad fidei artic[u]los aud sacram[en]ta. l[ego] n[on] e[st]
preceptu[m] euangelicu[m]

N 37. 3.o Prouat[ur] ex eodem D. Tho. nam
Xps in euang[elio] nulla co[n]stituit precepta ceremonialia aut
iuditialia sed iuditialia omnia humano arbitrio reliquit

Balboa

Solutz aliqua ex Veteris legis precepta iuditialia in euangelio explicuit propter pravum Phariseorum intelectum et usum et hac roe. autoritatem illa in vere duorum in d. c. licet. Invenientis de testib(us) et similib(us) in refert. quia Xpus in euangelio renouauit ea Vt ordine Non habent aliqua dissed tamquam lex diui. antiqua etiam antiquata et in codem sensu solent sepe Pontifices leges illas Veteris testamenti iuditiales aducere ad suadendum aliquid a seipsis iuste statuti Vt in c. parraquiam de decimis in eo n. ceremonialia a iuditialibus preceptis differunt quod illa post Xpi aduentum et mortua sunt et mortifera Videcet Cobar. lib. 1. Variorum c. 17. iuditialia Vero mortua sunt non Vero mortifera nam ordine a legislatoribus susceptam ri posuit et obligauit quasi de nouo statuta non Vero Virtute legis antique et sic procedit txs. in c. 1. de homicidio et in c. 1. de iniurijs

N 37. Sed adhuc obijcit. txs in c. cum est. de testamentis ubi impugnat consuetudine requirente in testamentis maiorem numerum testium quam duorum uel trium tamquam a lege diui. aliena de quo plura Cobar. ibidem n. 3. Cano de locis theologicis lib. 6 c. 8. et sed respondet txs illum intelligendum esse de lege diui. antiqua quod iam ordine cesauit et id denotat verbum alienum Vt notat Fortunius de Vltimo fine n. 245. quod si dicas txm illum tolle consuetudine impugnare quam lex diui. repugnante respondet solum impugnari quia Verbis legis diui. contrarij sit contraria et generali ecclesie consuetudini quod duobus testibus in testamentis addebat presbiter parrochialis sic respondet Fortunius et propterea Pontifex inquit illud esse alienum a sanctorum patrum institutis et ecclesie consuetudine quod omnia potuerunt mouere Pontifice Vt impugnaret

consue-

-suetudine de qua mentio fit in illo textu: et aperte colligit: ex illo necessarius divina obligatione quod moreretur et ... Ut in Veteri testamento scripserunt siquidem ultra duos tres testes necessarios parrochum requirit et ... solvitur argumentum et finitur textus iste.

Sequitur textus celeberrimus in Præsentia ... A D. Balboa

Anno Dni 1616.

Celebris est huius textus decisio et quod inter omnes huius tituli principem obtinet locum et ideo antequam ... textus proponamus necessarium duximus literam explicare quod in 3 partes dividitur in 1a quae est in primis proponit facti et processus narratio. In 2a quae est in Ver. dilectus proponit auditoris difinitio. In 3a quae est in Ver. nos propoint. difinitoris confirmatio a Pontifice facta. Questio quae in hoc nostro vertebat inter duos fratres cuiusdam testatoris defuncti ex una parte et monasterium quoddam ex altera pre dicti fratres coram cardinali auditore proponebat quod defunctus frater suus testator in testamento suo Martinum filium quem in potestate habebat heredem instituit eum quod gravavit ita ut si sine liberis moreret: ad ipsos fratres bona hereditaria predicti testatoris

Balboa

Renunciauerat: unde cu monasteriu bona illa possideret eo q filius heres institutus ingressus fuerat monasterium petebat monasterium compelli ad illorum bonorum restitutionem ex adversa pte dicebat fratres ipsos compellendos esse bona Martini restituere monasterio q ipse se [illegible] Deo obtulerat p ingressu religionis replicauit [illegible] Martinum tempore professionis minore fuisse [illegible] emisisse Votu q postea in salute revocauit et ideo cu decessisset sine liberis ad ipsos deuoluta esset bona hereditatis ex disposit. testatoris. Monasteriu vero respondebat q et si predictus Martinus recessisset postea v. iteru ingressus e. unde cu his se et sua monasterio dicauerit neq ex adverso pvenit. Utrumq ingressu tempore minoris etatis factus debuit obtinere monasteriu na si primi ingressus tempore minor fuit tempore 2.i potuit ee maior precipue na verbu illud minor potest duobus modis intelligi aut de minore viginti quinq aut de minore 14. annis. Unde verbu minor n nocebat monasterio na si ipse Martinus minor 25 et maior 14. annis monasterio se obtulisset valebat oblatio neq intendendu erat predictum Mar. sine liberis decessisset qui monasteriu herede habebat. Unde predictus auditor Cardinalis sententia ptulit a [illegible] confirmata in fauore monasterij

N.º 2.

Hic e. nr. tx. litera p cuius explicat. ante qua principale resolutione pponamus 1.º scire oportet dificile ee in litera tx. qualiter petitio fratri et lisulo pretendere potuisset bina q3 taquã fidei comisarij

ge

Generalit. petebat bona Mart. sibi restitui et iure nro libellu generale admitte(n)du n. ee. 35
cautu e. c. 2. de libeli oblat. l. fi. C. de anali except. quare comunit. doctores intelligut.
fideicomissarios egisse fidei comiss. heredi-
tatis petit. in qua cu actionis universale sit
admittit. libel. incertus et generalis l. 1 et pto-
tum ff de fidei comisaria hereditatis petit. ut
in alia quacu(m)q(ue) petit. hereditatis l. ite vide-
du §. fi cu l. sequeti ff de petit. hereditatis
e. enim haec actio universalis
Sed quia hec interpretatio N 3.
comunis sit ex eo convincit. na fidei comiss. here-
ditatis petitio competere n. potest nisi illis quib. salte
verbalit. restituta e. hereditas ut in l. 2 ff. de
fidei comiss. hereditatis petit. ad in texu. nro.
nulla fuit fratrib. substitutis facta restit. he-
reditatis q. illis talis actio competere n. potuit res-
pondet Baldg. h. n. 3. q. de equit. canonica etia
ante verbale restitutione talis actio competit sed hoc
e. valde difficile cu ta notabilis diferetia int.
ius civile et canonicu n. sit temere consitue(n)da res-
ponderi q. Aretin. q. h. restitutio hereditatis ne-
cess. n. erat ut sic substituti fidei comiss. here-
ditatis petit. agere potuisent na heres gravat.
bona restitutionis subiecta n. poterat alienare
ea tn. alienavit cu se et sua monast. obtulerat
quo casu limitat. reg. txs. in l. restit. § 7.
ff ad Trevelianu na facta alienat. ab herede qui
alias restituere tenebat restitutio ipso iure facta esset arg. txs.
in l. fi. §. sin autem C. comunia de legatis du dicet fidei

35

comisdavia res alienatas fidei comisi posset etiam a 3o possessore vindicare quod fieri non posset nisi eam rem possideret.

N 4 Sed facilius respondetur quod haec dicta possessio expressum non fuit qua actione ageret fidei comissarius contra monasterium nam de hoc non erat dubitatio sed presumile est fidei comissarios haec actione ex testamento egisse quia illis impleta conditione et Martinus sine liberis decedente competere potuit adversus heredem arg. 10 textus in § heres instit. de obligationibus quae ex quasi contractu lege apud Julianum 3 § fi. ff. quibus ex causis in possessione eatur lege si quis absentis § heres ff. de actionibus et obligationibus unde iuxta hanc sessionem recte potuit sustineri libellus generalis.

N 5 2o dubitat interpretes in litteris iuris qualiter Martinus minor in specie textus nostri potuisset bona sua alienare cum esset minor et immobilia sine decreto iudicis alienari non possunt lege si predium lege siquidem C. de predijs minorum lege lex quae tutores C. de administratione tutorum sed facile respondetur nam predicta regula generalis illam habet celebrem limitationem ut non procedat in minore religionem ingresso quo casu sine ullo decreto iudicis potest omnia bona sua donare et in monasterium transferre ex Baldo hic n. 30. Abbate n. 18 Decio 35. Veroio 149. Ratio deducitur nam haec donatio quae fit monasterio quasi per viam ultimae voluptatis facta censetur argumento textus in lege Deo nobis C. de episcopis et clericis et ideo nulla desideratur solemnitas cum etiam nam talis donatio consetur facta in consequentia personae veniente autentica ingressi

 48

ingresis C. de Sacros.tis eccliis. sicud etz aparet
in minore quise in adrogatione dedit ut pbat txs
in prin. instit. de adquisit. p adrogatione

3º Dubitat doctores circa litera
txs. viri in monasterium fundamat sua intentione
in maiori etate Marti et sequiet videbat de-
cedi q debuisset illa pbare ut in lg. de etate 44.
lg. minor 32 ff. de minoribg in qua difficult. va-
rias cumulat doctor opiniones Menoquius de pre-
suptionibg lb. 2. presupt. 50. sed tamen resolutio
q in eo sistit dubitatio ut videamus an minor
vel maior etas presumenda sit et sequenter intelligi-
mus qui incubat onus pbandi etatem et qualitis Meno-
quius ibi. affirmet quemquam majore ee presumendum
in actu ab eo in forma celebrato ego verius puto
nec maiore, nec minore etatem presumi sed fu-
ndasse in maiori t mini ea pbare debere ex
relatis a Masiardo de pbationibg sclus. 318
a nº. 14. et sclus. 665. unde in spetie huius txs.
monasterium n. fundauat sua intentione in ma-
iori etate sed in oblat. Marti quare cu aduer-
sa pars fundaret sua intentione in eo q ingres-
sus fuisset in minori etate debuit in minore etatem
scludeter pbare lg. cite C. de pbationibg et do-
cet in numeri relati a Paciano lb. 2. de pbatio-
nibg c. 24. nº. 4.

4º Dubitat doctores circa
litera txs qualit. Marti potuisset obligari
ex voto feruore infirmitatis emisso et exix-
to timore mortis quo n. obstate obligat vo-
tu ut in c. porrectu de regularibg quod ut

Balboa

intelligatis scire de ueo votu metu graui factu non obligare c. 1 de is q. vi. c. preses 20. q. 3. et declarat Soto de iust. et iure lib. 7. q. 2. ar-
tic. 1. et copiosse Suarez de religi. to. 2. lib. 1. de voto c. 7. 8. et 9. hec vero doctrina procedit quoties metus ab alio homine infert. per iniuriam ad efectum extorquendi votum sed hoc diuersum est omnino in metu intrinsico qui non ab alio infert. sed soli intrinsice patit. quo casu votum valet nam enim fit metus ad efectum extorquendi votum ut in spetie notat text. et in d. c. porrectum et docet copiosse Cobarr. in 4. 2. p. te c. 3. in § 4. n. 16.

N. 8. Quibus sic breuiter premisis circa explicationem nostri text. deueniendum est ad conclusionem principalem de qua preter ordinarios hic late disputant Doctores in autentica nisi rogati C. ad Trebelianum et in aut. ingresi C. de S. S. tis ecclesijs Cobar. lib. 1. variar. c. 19. Menoquius de presumptionibus lib. 4. presumpt. 8. Caldas de nominat. enfiteutica q. 9. 6. Thesaurus in pedemontanis decis. 163. Esforcia de spendiosa substit. 6. p. te articulo 6. et relati a Valsano colectanea 473.

N. 9. est igitur prima nostri text. conclusio si rogatus restituere hereditatem si sine liberis moreretur religionem ingrediatur euanescit fideicomisum et hereditas ad monasterium pertinet idem probat text. in autentico de santissimis episcopis § sed et hoc pre-
senti colat. 9. et in d. autentica ingresi

et in

et in d. autentica nisi rogati C. ad Trebel-
lianum lg. 17. tt.° 1.° part.°
Sed 2.° 1.° Dubitationem movet quia in N 10.
s. petri, nri. txs. conditio si sine liberis decesserit impleta
videt.° q.° debuit hereditas ad substitutos pervenire n. ad
monasterium decedens quat. nam hac conditio si sine
liberis decesserit iuxta testatoris mentem et verborum pro-
prietatem in forma specifica deuuit adimpleri ut
quat. txs. in lg. qui heredi 44. lg. medio 54. ff. de
conditionibus et demonstrationibus at illa conditio si sine
liberis decesserit iuxta proprietatem verborum et in for-
ma specifica verificat. in solis filiis legitimis et na-
turalibus lg. cum avus 102. ff. de conditionibus et demons-
trationibus lg. cum acutissimi C. de fideicommissis lg. ge-
neraliter §. cum autem C. de institutionibus et subs-
titutionibus lg. fi. C. de iis qui veniam aetatis impe-
traverit q.° in monast.° n. verificat. conditio ergo
consequet.° hereditas ad substitutos pertinere debebat n.
ad monasterium sic enim videmus etiam q. illa conditio si
sine liberis decesserit adimplet. in filio adoptivo
qui n. verus e. sed fictus filius lg. fideicommissi 75. ff. de
conditionibus et demonstrationibus lg. si ita quis 55. §. 1.
in fi. ff. de legatis 2. q. idem e. dicendum de monast.°
q. etiam filius fictus e. sicud et adoptivus.
2.° Obijcit.° quia illa substitutio ut N 11
bona ad substitutos devolvat. herede sine liberis
decedente e. omnino expediosa quia ut si fiat a pagano
filio impuberi per verba communia intra pubertatem valet
iure directo ut pupillaris post pubertatem v.° va-
let ut fideicommissaria lg. centurio 15. ff. de
vulgari lg. precibus C. de impuberum c. si pater

Balboa

de testam.tis tt° C. at substitutio de qua loquit. tes. vltera pagano facta fuit filio inpuberi p illud verbu omne deuoluer et q. filio monasteriu ingresso et sic sine liberis decedete intra pupilare etate subcedere debebant substituti fratres ex directa pupilari post pubertate v°. ex fidei comissaria et consequent. nullo casu potuit succedere monasteriu

N 12 3°. Objicit. na monasteriu p ingressu heredis n. alit. potuit ad illa hereditate admitti quia si substit° illa si sine liberis prius spiraset sed haec substit° n. expirat p ingresu monast. ex autentico de sanctissimis epis. §. sed et hoc presenti colat. q. q°. neqz in spetie huiq tes. potuit expirare et consequet. neqz monesteriu admitti

N 13 4°. objici potest na hereditas n. dum adita ad heredes trasmitti n. potest ly. emancipata C. qui admitti ly. quonia sororez C. de iure deliberadi ly. vnica §. in nouiss. C. de cadducis tolendis et at ex tali nro. n. constat Martinu hereditate adiise aut se bonis inmiscuisse paternis q°. ca hereditate n. potuit ad monasteriu trasmittere

N 14 5°. Objici potest na bona restitutioni subiecta et fidei comiso grauata nullo modo alienari posut autentica res q. ly. fi. q. sed et C. communia de legatis sed bona defuncti testatoris d. Martini declarat erant restitutioni subiecta et fidei comiso grauata q°. n. potuit illa ad monasteriu trasferri

N 15

6.° obijci potest n.a donatio — N 15 42
omnia bonorum presentium et futurorum quasi bo-
nis moribus contraria et auferes liberam testandi fa-
cultatem iure nostro impugnata e. l. omnes 17. §. Lu-
cius ff. quae in fraudem creditorum l. si liberis 16 §.
si quis ut magis ff de iure patronatus l. stipu-
latio 61. ff de verborum obligationibus adiunctum
n.° omnium bonorum fuit a Martino facta donatio
ergo n. potuit valere

Quod fortiter confirmat n.a — N 16
Martinus in specie huiusmodi nullam fecit professionem
sed absque illa se et sua deo obtulit quo
n. fuit factus religiosus et ita n. potuit succedere
monasterium etiam ex tali donatione bonorum magistro
textus in c. statuimus de regularibus et in c. si reli-
giosus 27. de elect. lib. 6.

Quibus n. obstantibus ve- — N 17
rissima e. superior conclusio pro cuius ex toti materia
explicatione n. ulla sit memoria tenenda clario-
ris doctrinae gratia 1.° scire oportet ex communi
doctorum sententia quinque ee substitutionum species
ut ex multis cognoscunt interpretes in rub.
de vulgari et copiose Losforcea in tractatu
de substitutionibus in princ. Petrus Gregorius
3. p.te sintagmatis lib. 42. c. 11. Costa in c. si pa-
ter in princ. de testamentis lib. 6. et relati
a Richardo in rub. de vulgari a n.° 70 vi-
delicet vulgarem, pupilarem, exemplarem, reciprocam
compendiosam quibus sola pupilaris et vulgaris
verae ee substituciones dicat Donellus in
rub. C. de impuberum n.° 12. alias. V.°

Substitutiones apelari doctrine gra-
tia de fidei commissaria late disputant
interpretes an sit vera substitutio et obtinu-
it post longam disputationem non esse substitutionem
ut resoluit relati d. Pichardo ubi s. n. 72
sed ego eam questionem nominis tantum esse puto
et omnino superfluam non omnia ante quibus
probant doctores fidei comisariam non esse sub-
stitutionem solum concludunt non esse directam
N. 13 1a quo. species est vulgaris substitu-
tionis et hec stila quia a quolibet et quilibet fieri
potest et constituitur his verbis Lucius heres esto et si Lucius
mihi heres non erit Paulus heres esto de qua
agitur in lege 1. ff de vulgari. Pupilaris est
quae solis filijs in potestate impuberibus fieri po-
test et constituitur his verbis filius meus impubes heres
esto quod si heres erit et intra pupilarem etatem
decesserit Titius heres esto de qua tractatur
in lege 2. ff. de vulgari. Exemplaris est quae ad
exemplum pupilaris humanitatis [illegible]
introducta est. sicut enim per pupilarem substituti-
onem filio qui propter defectum etatis testari non
potest providetur ne decedat intestatus sic etiam
per exemplarem filio qui propter mentis defectum
testari non potest providetur. et concipitur sicuti
pupilaris nulla facta pubertatis mentione
sed solius furoris de qua in lege ex facto 43.
ff. de vulgari et in lege humanitatis C. de im-
puberum. Reciproca vero substitutio apellatur qui-
quia sub unica verborum conceptione plures presen-
tantur instituti sibi invicem substituti velati
Paulus

Paulus heres esto Joannes heres esto Vterq. indice substituo t. Titius et Mevius instituti heredes mei substituti invicem mihi heredes sunto de qua in ly. Titius 45. ff de Vulgari. Qua substitutione et si non Vlli breuiloqua dicat a iuris consultis V. reciproca apellat. ly. ia hoc plure 4. ff de Vulgari. Compendiosa V. substit. e. q. sub condit. mortis. Vel alia plura verba implectit. de qua late disputat Bartolus in ly. centurio 15. ff de Vulgari V. gra. si testator dixerit filius meus mihi heres esto et quandocumq. decesserit t. si decesserit sine liberis fratres meos substituo t. bona ad fratres meos perueniat t. deueniat. quo casu si filius heres ee noluerit fratres substituti succedunt ex Vulgari si V. sit heres et adue impubes decesserit succedunt fratres ex pupilari na addita semel heredit. expirauit Vulgaris ly. 2. ff de Vulgari. Si V. decesserit filius in furore post pupilare etate succedunt fratres ex exemplari substitut. ex d. ly. humanitatis. Si V. post pubertate moriat. filius sine furore succedunt fratres ex fidei comissaria ly. precibus C. de impuberis et ita compediosa comprehendit Vulgare, pupilare, exemplare, et fidei comisaria. Vt aduertit Bartolus in d. ly. centurio n. 11. Gascon. 24. Ripa n. 64. Alciat. n. 58. Cobar. in c. reinutius de testam. s. 9. et relati a Peregrino de fidei comissis arcta 24. n. 2. Vnde cu in specie Guius tx. Mart. fratres testatoris fuiset substituti si ille sine liberis

decisis et dice dn̄i ē substitutione de qua loquit. txs. noster ee ipediosaz cu prehendat tempore utriusq substitutionis et ante et post puberta tē sub condit. mortis errat q. qui dicunt diversaz ēe substitutione in hoc txu. nā cu testator miles n. fuerit n. potuit illa substit. facta filio impube ri post pubertate iure directo valere. lg. ubi ciuilib. lg. in pupilari 14. ff de vulgari § si instit. de pupilari

N 19 2°. pro maiori explicat. se re opertet substitutione de qua loquit. txs. noster n. ee intelligēda quo ad legitima qz filio ex bonis testatoris deueniat. qz iure codicis et diges toz erat 4ª pars bonoz defuncti lg. Papinian. § 9. 4° ff de inofficioso testam. lg. cu quærit. lg. parētib. lg. ex trib. C. eodē. iure vº nouissi mi autēticoz aucta ē legitima ut. stigeret 3 parte bonoz v. qn̄ si quatuor esset filij. legi tima e. tres si vº plures eēt. semis id ē. dimi dia pars toti. hereditatis autētico de triente et semisse § 1° colat. 3. autēca nouissima C. de inofficioso et observat recte Faquineus tt. 4. con trouersiaz c. 27. hodie omne iure regio obro gatū ē. quo cauet. omnia bona paterna legi tima filioz ēe. excepto 5° bonoz de quo po test pater ad libitū disponere etiā in preiu ditiu prolis ex decisis. txs. in lg. 10° tauri et ostendit Roderic. Suarez in lg. quoniam in priorib. C. de inofitioso Molina theolo gus de iust. et iure tractatu 2° disput. 157. in eo q. legitima pater n. potest ullū grauame in

imponere filio d. lg. quoniam in prioribus au-
tentico de heredibus et falcidia § primum itaque
colat. 1ª. et ideo neque in illa potest fidei commissum
admitti lg. quo heredi 41. § cum filiae ff. de
vulgari lg. unum ex familia § sed si fideiussor
ff. de legatis 2º; Quare merito receptum est substi-
tutionem fidei commissariam quo ad legitimam esse
omnino reyciendam ut aduertit Suarez ubi
sª limitat. 1ª. nº 13 et ideo si Martinus resti-
tueret hereditatem procul dubio esset legitima
deducenda nam in illa filius non potuit grauari
c. Reinaldus vº. dilectus filius de testamentis
ubi omnes

Sed illud est dificilius an dato quod bona testa- N 20
toris ex vi fidei commissi essent substitutis restituenda
posset filius grauatus ultra legitimam 4ªm treuelianicam de-
ducere et sequutor utramque 4ªm simul retinere et partem
afirmatiuam probat textus in c. reinaldus de testamentis iuncto
c. Reynaldus c. si pater eodem titulo lib. 6. quamuis vulgo pro
hac sententia ubi expresse alegat et procedit optima
ratione nam legitima et Treuelianica ex diuersis rationibus
et iure procedunt lg. ex iure naturae Treuelianica
ex senatus consulto Treueliano quare unius detractio
alterius detractionem non debet impedire argumento textus in
lg. in 4ªm. 90. ff. ad lg. falcidiam ibi enim prelegata
in falcidiam non imputantur quia ab herede retinentur testato-
ris beneficio falcidiam vero legis autoritate retinet ideo 23
filius grauatus Treuelianicam detrahit ut heres
legitimam vero ut filius quare non est mirum quod si utriusque
gerat vicem utriusque simul possit consequi emolumentum iux-
ta ea quae diximus 5ª. et facit textus in lg. tutore 22. ff

Balboa

l. quoniam in prioribus in eudet ialibus nº 10
C. de inofficioso quare illo tempore antiquus fi-
lio fidei commisso gravato non poterat oponi
detractio 4ª legitime nam eo tempore valebat
bonorum fidei commissi non enim reijciebatur iuria de-
ductionis 4ª sed per viam querele inoffi-
ciosi testamenti.

N 24. 3º Scire oportet verba fideicom-
missi conditionalis concepti sub conditione si sine herede
decesserit idem significare ac si dictum sit si sine
liberis decesserit ut probat expressus textus l. ex facto
17. §. fi. ff. ad Trebellianum aliter enim non posset
verificare conditio si sine herede quia quis alias re-
gularit heredis apellatione quicumque comprehen-
dat successor l. heredis ff. de verborum significatione nam
alias si in casu nostro verba sine herede non signifi-
caret idem quod sine liberis numquam posset esse lo-
cus fidei commisso cum nemo sine herede decedat
l. 1. C. unde vir et uxor et preti ordinarios
hoc adwertit Socinus in l. solam ff. de conditionibus et de-
monstrationibus Guido Papa q. 230. et relati a
Mantica de coniecturis lib. 8. tit. 14. n. 6. Peregrino
de fidei comissis arctic. 32 n. 31. et hoc modo in-
telligi debet textus noster in illis verbis quoniam
hoc intelligendum non erat sine herede decedere
esse quam sine liberis ut resolvit Cobar. lib. 2 va-
riarum c. 18.

N 25. Quibus suppositis varie solet supe-
rioris conclusionis adduci decidendi rationes quas
plena manu congesit hoc Verrius a n. 479. et fine
omnes illam antiquam magis receperunt quod videli-
cet

videlicet monasterium ideo substitutos exclu-
dat non habeat loco filij adeo ut non videatur sine
liberis decessisse qui religionem profitetur quod fuisset
glosa in dicto autentico de sanctissimis episcopis et ubi-
que sequitur quam secutus relatam Tiraquelo in l. si
unquam ubi susceperit liberos n. 42. C. de re-
uocandis donationibus. Molina de primogeniis
Hispaniae c. 9. n. 40. Gutierres lib. 1. canoni-
carum questionum c. 32. n. 7. Adeo ut existimem
quod sicut agnatione filij testamentum antea fac-
tum rumpitur veluti postumo nato l. certum l.
postumorum ff de iniusto rupto irrito facto secuto
quasi monasterium loco filij agnascatur et euanes-
cat substitutio et testamentum si forte antea fac-
tum fuisset rumpatur quasi agnatione filij ita ut mo-
nasterium habeat loco filij et postumi ut communem dicens
testatur Imola in c. 1. n. 11. de testamentis et relatis
Clarus lib. 4. sententiarum §. testamentum q. 17 Mechaca de
successionum creatione lib. 3. §. 11. n. 166. mouetur
ex textu nostro ibi sine herede id est sine filio iuxta
notata in l. ex facto 17. §. fi. ff. ad Treuelianum

Sed haec decidendi ratio primum N. 26
repugnat et vincitur ex regula textus in dicto autentico de San-
tissimis episcopis §. sed et hoc presenti quatenus prestat
illam conditionem si sine liberis moreretur quo ad monas-
terium pro non scripta esse habendam quod omnino esset impo-
ssibile si monasterium loco filij haberet eo enim
casu potius diceretur conditio impleta quam quasi non
scripta habenda. Tum 2o. nam si monasterium
haberetur loco filij mero iure ex voluntate testa-
toris expiraret sustitutio non solum si sustitutus

Balboa

privatus quidam sit sed etiam si esset causa pia quod expresse adversatur decisioni textus in autentica nisi rogati C. ad Trebelianum. Tertio quia non si loco filij non veri sed ficti et civilis tantum haberet non posset excludere substitutos. Item dicta lege fidei commissi 76 ff de conditionibus et demonstrationibus lege si ita quis 51 § fi ff de legatis 2º ubi habetur quod ille cui hereditas relicta est sub conditione si liberos habeat adoptivo facto non sequitur hereditatem nam adoptivus non est verus filius sed fictus verba enim conditionis si sine liberis naturaliter intelligenda sunt iuxta ea quae notat in lege fi C. de is qui veniam aetatis impetraverunt et in lege Statius Cornelio Felici ff de iure fisci. Merito quod dicimus ea verba non esse intelligenda de filio ficto prima verborum proprietate et 3a regula textus in lege non aliter 69 in principio ff de legatis 3º. Tertio 4º non si loco filij haberetur monasterium quidquid adquireret impresentiarum adquireret avus textus in lege placet ff de adquirenda hereditate quod est omnino falsum ut probatur textus in autentica ingressi C. de sacrosanctis ecclesiis quare quod monasterium loco filij non habeatur probant Bartolus in dicta autentica nisi rogati Felinus in [illegible] 42. Verrius nº 475. Cobar. lib. 1. Variarum c. 19. nº 6. et relatio Tiraquelus in dicta lege si unquam verbo susceperit liberos nº 41. Paleotto de notis et expuriis c. 28. nº 5. Carvallo in practicis quaestione 292. Menochius de presumptionibus lib. 4. presumptione 83. nº 29.

N 27 Neque obstat in contrarium verba

nota

quit. tex. ibi sine herede nã illa vba, cõtinet par-
tis allegationẽ et sũmariatiua cõsequẽter iuris dis-
positionẽ n̄ inducit arg.to tex. in c. si papa de priuile-
gijs lib. 6. glã. celebris in l. quia C. qũ n̄ petentiũ par-
tes et aduertit Abbas in presẽti n̄. 4. Caldas de no-
minat. emphiteotica q. 9. 6. n̄. 10. Neqz obstauit di-
cere q et si illa vba sint allegatio partis cũ tñ in
illis fundet. potificis decissio iuris dispositione indu-
cere videt. nã respõdet. negãdo q sit decissionis
fundamẽ. sed in eo q plene pbauerat monasteriũ pses-
sione martini. neqz etiã obstat q in aliquib. libris loco
vbi sine herede, ponit. sine filio vt aduertit Sarmiẽto
in d. l. si ita quis §. is qui n̄o. 2. ff. de legatis 2o. nã re-
rior litera e. sine herede vt in omnib. emẽdatiorib.
codicib. habet. ex Ant.o Augusti. 3.a colectione de-
cretalium lib. 2o. tit. 2o.

Unde infertur falsã ẽẽ opinionẽ N. 28.
dicentiũ testam.tũ factũ ante religionis ingressũ p pfess.
secutã rũpi quasi posthume natiuit. nã veri. e.
n̄ rũpi vt pbat tex. in autẽtica de monaquis §. illud
collatione 1a. et int. q. ingredientib. 19. q. 3. vt no-
tat Felinus d. n̄. 54. Hervig n̄o. 539. Quãvis Bartol.
in autẽtica si qua mulier C. de sacro sãtis eccliis
distinguit nã si tẽpore facti testam.ti testator de fu-
turo ingressione n̄ cogitauit postea secutã pfess.
testam.tũ prius factũ rũpet. q disputat Cobar. in
c. 2. de testam.tis n̄o. 5. sed verius e. nũquã rũpi ex
generalit. tex. in d. autẽtica de monaquis. po-
.... et ante eo casu Bartoli opinio verificari
q.o post factũ testam.tũ ingrediens se et sua exprese

monast.° offerret ut in tcu. nro. nã eo casu
videret revocase testam.to sicuti si omnia bona
sua alicui donaset aut alienaset arg.to txs in
lg. fideicomisa 11. §. si rē sua ff. de legatis 3.° De-
quare ad declaratione Tridentinis plura tradide-
rut relati a Gratiano regula 456 Cenedo ad de-
creti colectanea 5 a Castillo lib. 1. de usufructu
c. 65. n.° 6.

N 29 Quare s.a d.a decidendi roe. omi-
alia solent aducere uti veriore Salmaticeses pri-
marij preceptores. in qua asignada presuponunt
q in decisso. nri tcs. negari n potest quin magis
religionis favor verset. ut colligit. ex d. auten-
tica nisi rogati C. ad Trevelianu lg. deo nobis
de episcopis et clericis. Cui favor. sep et ubiq
precipuus e. lg. sunt p sone 43. ff. de religiosis et su-
ptibq funeru ut in autetica de Sātissimis episco-
pis §. si de et hoc presenti quatenq p̄quat illa condi-
tione si sine liberis reijcienda ee. et p n. scripta
habenda. Sed hec e. dubitatio quare ea cōditio si
sine liberis p n. scripta habeat.

N 30 Hoc g.° ea roe pcedere existimant
ex setētia Pauli Castrensis in d. autētica nisi ro-
gati, nã religionis favore ex presupta testatoris
mēte admittit monasteriu exclusis substitutis.
Nã presumit. testatore pariter dilexisse filios
vel institutu et monasteriu ita ut sicud liberos
heredis substitutis preferre voluit sic et monas-
teriu preferri voluiset si cogitaset heredem
monasteriu ee. ingresurum quasi sit certu
here-

herede gravato religione profitente testatore respo-
sturu hereditatem ad monasterium pervenire deuere cum
sit ipsi testatori utilis arg. tex. in c. in vnaxtu c. ma-
cipia de rer. permutat. sequent. Decij d. n. 57. Rip-
pa in l. ex facto §. si quis rogatus ff. ad treuelianum
n. 99. Mantica de coniecturis lib. 11. tit. 7. Menoquius
de presumptionibus lib. 4. presumpt. 16. Obtauian
in pedemontanis decis. 126. Balaseus consult. 24.
n. 8. ita ut ex mente testatoris in conditione illa si
sine liberis decesserit subintelligenda sit clausu-
la preter quam si religionem ingrediatur gravatus
sicut etiam similem coniecturam iure scriptam habemus
in d. l. cum acutissimi C. de fideicomissis l. gene-
raliter §. cum autem C. de substitutionibus et resti-
tutionibus l. si unquam C. de revocandis l. cum a-
vus ff. de conditionibus et demonstrationibus.

Sed quamvis haec recepta a preceptoribus N 31
nris quodam accepimus id vero eam non probamus quoniam
vix videre possumus unde haec testatoris volun-
tas coniecturari possit nam ubi habemus claram testa-
toris dispositionem voluntatis questionem admittere
non debemus l. ille aut ille 25. §. cum in verbis ff.
de legatis 3°. l. quidem cum filium 46. ff. de here-
dibus instituendis cum adductis a Molina de pri-
mogeniis lib. 1. c. 4. n. 6. neque negari potest quin
verba substitutionis in textu nro clara sint. Adeo
ut predicte coniecture non sit locus mens enim testatoris
talis presumitur qualis apparet ex verbis testamenti
l. fi. ff. ad Treuelianum. At verba nri tex.
monasterio non conveniunt tum etiam nam in eius spetie

costat substitutos fuisse fratres testatoris
at naturalis charitas videtur preferre fratre
monasterio arg. tex. in c. quicunque 17 q. 4
etiam id aperte probat. in d. § sed et hoc pr
senti cum decissio in coniecturata testatoris
mente n fundatur imo id contra eam et contra antiqu
iuris rigore statuere videtur quatenus inqu
illa conditione invalida esse et pro non scrip
habendam

N 3 Quare alijs omissis illa mihi ver
or videtur ratio videlicet idea monasterium substi
tos excludere nam et si conditio illa si sine liberis
persona heredis grauati iuxta fuerit postea quo qu
ille ingredit religione ea conditio si sine liberis
cipit esse turpis unde illa sublata manet omnin
pura institutio l. optimum 4 ff. de conditionibus et
monstrationibus et ita pertinet ad monasterium he
reditas quae ratio deducit ex d. § sed et hoc pre
senti cum verba omnem dificultatem aperiunt si di
cimus quod ibi Iustinianus de quatuor tantu con
ditionibus loquitur quae in eo qui religionem profitetur in
putantur turpes

N 33 Iustinianus enim in d. § sed et
hoc presenti aliquid noue costituit contra iuris rigore
dum illas conditiones si sine liberis pro non scriptis habe
das esse docet si grauatus religionem profitetur et
hoc religionis fauore ex d. l. sunt persone quae ra
quamuis per se non sufficeret ad excludendum substitu
que testator exprese vocabentur sufficit tamen ad
iustificandam noua iustiniani decisione ita
pon

potiq legis potest. qua voluptati defuncti totum hoc sit tribuendum. q si dicas ut Menoquius et Gutierrez s.a relati considerant q si talis conditio pro non scripta haberet. fideicomissum remaneret purum et deueret: hereditas substitutis excluso monast.o q e. contra mente et verba tex. in d. §. sed et hoc presenti na respondeo q conditio restitutioni aposita quoties pro non scripta habet: fideicomissum non debet. adeo ut hereditas sine ullo honere apud herede remaneat arg.o tex. in lg. quoties 22. ff. de conditionibus et demostrationibus lg. unica in fi. C. de is q pene nomine.

Quod ita procedere puto ut omnino falsa sit Aleiati doctrina in lg. gallo §. et quid si tantum n.o r. ff. de liberis et posthumis et responso 53. n.o 6. et resposo 159. dicentis decissionem nri tex. procedere in foro exteriori non vero in foro conscientie adeo ut falso putauerit monasterium in foro concientie teneri restituere bona hereditaria substitutis nam cum contrarium iure dispositum sit bona in utroque foro poterit secure retinere ut contra Aleiatum copiose defendit Matica de coniecturis lib. 11. tit. 7. Gutierrez canonicarum questionum c. 32 N 34

Unde infert. 1.o huius tex. decissionem procedere in casu dubio non vero quando constat de voluptate testatoris volentis excludere monasterium substituto admisso nam et si multi dicat monasterium excludi non posse sed etiam repugnare testatori volutate ee. admittendum ex d. §. sed et hoc presenti quatenus docet illam conditionem pro non scripta habendam ee. sic expresse Inocetius Bald. et Abbas et alij relatia Rolando consilio 35. n.o 21. lib. 3.o Bursato consilio 199. n.o 7. N 35

Balboa. nihilominus quod eo casu monasterium non admittatur praxi receptum est. Ut notat Paulus in auth. nisi rogati n. 58. et relati a Covar. lib. 1. variar. c. 19. n. Menochius de presumptionibus presumpt. 83. et ita saepe iudicatum esse testatur Marsarius de fideicommissis 2a. parte q. 31. decissio pedemontana 126. n. 12. Fraguis deciss. 29. n. 7. quia praxis ea voce mitit. nam eo casu testatoris voluntas servanda est arg. textus in d. l. ille aut ille § cum in verbis ff. de legatis 3. l. 3. in fi. C. de liberis preteritis nunquam enim lex interpretatur conditiones contra voluntatem testatoris l. in conditionibus ff. de conditionibus et demonstrationibus tum etiam nam in re sua quisque est moderator et arbiter l. in re mandata C. mandati. Neque enim est aliquis invitus benefacere compellendus c. iudei 45. dist. Neque testator cogendus est disponere ita ut bona ad monasterium conveniant imo iniquum esset propter monast. favorem manifesta testatoris voluntate impedire c. ultima voluntas 13. q. 2.

N36 Neque obstat textus in d. § sed et hoc presenti nam eius constitutio procedit et intelligenda est quando sine repugnantia voluntatis testatoris potest favore religionis capi presumptio ut illa conditio pro non scripta habeatur non vero quando de contraria voluntate verbis expresis constat 4. sufficientibus coniecturis ut in terminis resolvit Decius consilio 259. Godilla in l. cum acutissimi n. 44. C. de fideicommissis Osascus in pedemontanis deciss. 127. n. 25

N37 Neque obstavit textus in l. Titia si non nupserit 99. ff. de conditionibus et demonstrationibus ubi mulieri legata fuerunt ducenta si non nupsisset centum si nupsisset et cum nupta esset mulier

mulier respondit uiris consulti conducenda ei deueri idem quo periculi dicendum est in matrimonio spirituale argumento textus in c. 2. de traslatione episcopi. et consequenter constat monasterium non posse per testatorem excludi nam respondet: omissa explicatione eorum qui literam illius textus emendarunt ex Antonio Augustino lib. 1. emendationum c. 2. quod eo casu non valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale nam in matrimonio carnali olim peculiaris ratio versabatur. siquidem celibatus apud priscos quasi turpis et ad prosti... fibitus propter publicam utilitatem ut contractis matrimoniis liberis ciuitas repleret. lg. 1. ff. soluto matrimonio. quare maximis poenis a castitate arcebantur celibes legibus Julia et Papia premijs quibus inuitabant ad liberorum procreatione ut copiosse referit Cobar. in 4. 2a. parte c. 8. Duarenus lib. 1. disputationum c. 40. Conanus lib. 1. commentariorum c. 2. Brisonius lib. 3. de formulis c. 3. et post retulit Pichardus in §. sed si uxori instit. de legatis quod iam odie non ita receptum est. ex toto titulo C. de infirmandis penis celibatus et C. de indicta viduitate tollenda sic etiam et fauore religionis receptum est.

Sed nihilominus receptum est odie conditionem illa si non nupserit non valere in certis casibus ut ostendit Costa in lg. cum tale §. si arbitrat. ff. de conditionibus et demostrationibus et lib. 1. selectarum c. 8. et relati a Satio de sponsalibus lib. 1. disput. 34. per totam. An vero ea conditio valeat in matrimonio spirituali v. g. si non sit monacus controuersum est. et omissa longa disputatione interpretum ego existimo eam conditionem expresse conceptam pro non scripta esse habenda ex d. §. sed et hoc presenti valere tamen si tacite concipiatur vel si expresse concepta sit adiecta causa. v. g. conseruanda N 38.

Balboa

agnationis vt recte ostendit Costa vbi proxime et alii, falsam esse puto opinionem quam multis argumentis defendit Saticus vbi supra, et ita dicendum est quod si legetur Titio ducenta si vxorem duxerit centum vero si religionem ingrediatur, quod eo in religionem ingresso centum solum consequetur ex aperta testatoris voluntate vt preter relatos resoluit Decianus consilio 41. numero 3. Rolandus consilio 35. numero 16 libro 3. Faguinus libro 4. controuersiarum c. 56.

N 39

Ex quibus intelliges qualiter valeant conditiones adiecte in maioratibus quae frequentissime sunt videlicet ne religiosus monialis aut monasterium succedat nam conditiones iste valide sunt ea ratione quoniam non apponuntur in odium religionis sed ad conseruationem familie, vel aliam iuxtam causam argumento textus in lege peto 72 § fratre lege cum pater 78 § libertis ff de legatis 2 et confirmatur nam conditio illa quod res non transeat monasterium in contractibus adiecta admittitur argumento textus in lege fi. C. de pactis inter emptorem lege fi. libro 7. partita 5. eodem modo valere debet si ea conditio in vltimis voluntatibus adiecta sit probatur 2º ex sententia in c. 1. de vasalo milite in vsibus feudorum c. 1. si de feudo defuncti contentio fuerit et confirmatur ex generalitate textus in lege 1. C. de sacro sanctis ecclesijs et sequitur relatiua Cobar. libro 1. variarum c. 19. numero 11. Molina de primogenijs libro 2. c. 12 numero 54. Pelaez de maioratibus 2a parte quaestione 3. quod intelligendum est in maioratibus regia facultate constitutis non vero in is quae fiunt ex 3a parte bonorum in quibus non poterunt excludere filios clericos aut religiosos nam tenentur necessario seruare ordinem in lege 27. tauri prescriptum.

Balboa
N. 40
56.

Sed illud ē difficile a tex. nr. decisio
ꝑcedat qn̄ substitutus sit alius testatoris filio et q̄
eo casu a duc monasteriu̅ excludat substitutu̅ voluit
Decius cons. 426. n.° 9. Rippa in d. l. ex facto §. si
quis rogatus a n.° 41. ff. ad Trebellianu̅. Costa in c. si
pater vbo si absq̄ liberis n.° 64. de testam. lib. 6.
mouet: nā generalit. filio grauato de restituenda
heredit. si sine liberis moriat: monasteriu̅ ad-
mitit: nisi substitutus sit alia causa pia ut ꝓbat.
in d. §. sed et hoc presenti q̄ exceptio firmat re-
gulā in contrariu̅ argto. tex. in l. nā q̄ liquido
ff. de penu legata precipue si ad dimus dispositionē
generalē priuiligiatos etiā cōprehendere l. in
fraudē 16. §. fi. ff. de militari testamto. l. data
27. C. de conditionibus. Tu etiā induci potest
tex. in d. l. cu̅ auus cu̅ similibus vbi Papinianus
coniecturis etiā admitit: filio testatoris substituto
Sed quāvis pred. sententia sit N. 41
ꝓbabilis in puto iuris contraria tn̄ praxi receptior
ē. et verior videlicet q̄ si substitutus sit alter
filius testatoris debet monastio. preferri nā eo
casu ex presumpta testatoris volunte. maior de-
bet ēē filij fauor quā monasterij nullus enī
ē amor qui paternu̅ vincat l. cu̅ furiosus
in prinº C. de curatore furiosi l. neq̄ in
ea 22. §. fi. ff. ad l. iulia de adulterijs
l. scripto ff. vnde liberi filius enī ad suc-
cessionē patris quasi ex debito nature vo-
cat. l. cu̅ ratio ff. de bonis dānatoꝝ. si igitur ve-
ru̅ ē causā piā substitutā monasteriu̅ ex-
cludere multo melius q̄d poterit facere

Balboa

filiꝰ testatoris cuiꝰ causa omnibꝰ alijs ē fauo-
rabilior c. quicūq₃ 17. q.ne 4. et ideo hanc doc-
trinā in specie pꝓbat Veroiꝰ tt. nº. 492. et relati
a Menoquio de presūptionibꝰ presūpt.e 83. nº 3.
Matica de cōiecturis tt. 12. tt.º 7. nº 18. et ita iudi-
catū fuisse in Rota tradit Puteꝰ decis.e 55. nº 13.
tt. 1. Tesauꝛꝰ decis.e 163. Neq₃ obstat genera-
litas d.ᵉ §. sed et hoc presētī nā dū ibi causa pia
excipit.ᵉ etiā cēset.ᵉ excepta causa filioꝝ q₃ omnibꝰ
alijs potior ē. Neq₃ etiā obstat txˢ. in d. l. cū
auus nā de cōiect.e Papiniani n̄ recte sumit.ᵉ arg.
ad monasteriū testatoris enī nepos de quo loquit.
Papinianꝰ magis dilectꝰ credit.ᵉ quā monast.

N 42 Illud V.º ē difficile a illis casi-
bꝰ quibꝰ admitit.ᵉ substitutꝰ monast.º exclu-
so qn.º grauatꝰ religionē pꝓfitet.ᵉ expectāda sit
mors naturalis grauate an V.º sufficiat pꝓfessio
q₃ reputat.ᵉ mors ciuilis et quoties grauatꝰ pꝓ-
fesꝰ ē religione bonoꝝ capacē comunit.ᵉ recep-
tū ē substitutū n̄ eē admitēdū ante mortē na-
turalē grauati nā illa cōditio si sine liberis
cū moriat.ᵉ sola morte ciuili n̄ implet.ᵉ nā a
pellatione mortis sola naturalis cōtinet. l. ea
ea p.te 121. §. insula ff. de V. boꝝ retineūt q.º
monasteriū bona monaco Viuēte arg.º txˢ. in
l. Statiꝰ Floꝛꝰ §. Cornelio ff. de iure fisci.

N 43 At V.º qn.º grauatꝰ religio-
nē pꝓfitet.ᵉ bonoꝝ incapacē Vt in clemēt.e exi-
uit de V. boꝝ signif.e maiore. dubitatꝰ an
secuta pꝓfess.e statī āte mortē naturalē gra-
uati bona preueniāt ad substitutū a V.º deuen-

dito

Vita naturali monachi remaneat penes here- 52
des hac questione multis relatis disputat Castillo
lib. 3. Variar. c. 12. Obtinuit q. bona eo casu date
religionis incapacit. statim ad substitutum ptinere
nam tunc ppter dictam incapacitatem idem operit. mors
civilis q naturalis lg. 1. §. sed si patruus ff. de
iniugendis cu emancipato liberis nam quotiescumque
prime vocatus incapax efficit. sequenti locus fit lg.
1. §. qui habebat ff. de bonor. possessione s. ta-
bulas ut multis relatis notat Castillo ubi s.
n. 83.

Et doctrina n. pcedit in maioratibus N 44
Hispanie in quibus indistincte observatur q quo-
tiescumque monachum excludit, sive tacita, sive ex-
presa testatoris voluptate sive monasterium ca-
pax sit bonor. sive n. mortem naturalem spectare
n. e. necesse, sed facta pfessione bona ad sequentem
in gradu pveniunt ratio enim quam considerauit iu-
ris consultus in d. §. Cornelio pcedit in fideicomisis
temporalibus n. v. in ppetuis et maioratibus nam in
specie illius §. potuit fidei comisarius premori et
sic fideicomisum quasi caducum evanescere lg. unica
§. in 2.º C. de caducis tolendis. Et ratio in maio-
ratibus Hispanie n. pcedit nam quamvis monaco vi-
vente primo vocatus moriat. n. ideo cesat maioratus
nam sequens in gradu & quilibet sequens in infini-
tum admitendus e. lg. cum ita 33. §. in fideicomiso
ff. de legatis 2.º et notat Molina de primogenijs
lib. 1. c. 1. a n. 7. et c. 6. ubi diferentiam constituit in-
ter fideicomisa temporalia et maioratus His-
panie ita exprese pbat idem Molina lib. 1. c. 13

Balboa alter Molina theolog. de just. et iureto q. disput. 623. et relatiã Cavallos in practicis q. 193. In illis v° maioratib. in quib. monachi n. excludunt. durante vita naturali pfessi bona maioratg remanet apud monasterium ex receptiss. doctor sententia.

N 45 Quib. suppositis n. obstat argum. in prin. adducta n. primum q nobis magnã presto disputandi ocasionem de illa conditione si sine liberis moriat. q in iudicialib. controversiis testamentorum frequentiss. e. pro cuius explicat. q atinet ad presentem tractationem scire oportet conditione sine liberis du[...] qm ei a testatore expresa aliqn. v° tacite ee. su[...] intelligenda de illa q° q expresse in testamento iecta e. noster pcedit sermo n de illa q tacite su[...] intelligitur ptinet ad Papiniani conjectura de qua disputant doctores in d. l. cu avus et in d. l. cu acutissimi C. de fideicomisis. Sciendum q° e. filios nepotes et pnepotes et reliquos descendentes in infinitum liberor apelatione conprehendi l. sed si plac 10. §. si liberos el 2. ff de in ius vocand. l. liberor 220. ff. de verbor significat. et [...] ra tradit Pinel. in l. 1. 1. p. n. 6. C. de bo[...] nis maternis et no solu qui in potestate sunt sed omnes alij descedentes liberor apelat. conti[...] netur l. cognoscere 56. §. liberor de verbor signficat. sive ex divinis sive femineis sexu sint imo etiã nepos ex filia liberor apela[...] conprehendit. l. penult. cu sequentib. ff de policitationib. Quare videndum e. qualiter haec conditio si sine liberis dicit impleta dici de-

defecta videatur.

Et quabis regulariter conditiones in forma specifica posibili adimpleri debeant ut notant relati a Valfano colectanea 298. Cobarrub. in practicis c. 39. nº 1. Costa in §. et quid si tantum 5. pte. nº. 14 Donelus lib. 8. comentariorum c. 33. Sepe tamen sufficit si adimpleatur per equipolens veluti ex coniectura mente testatoris vel favore religionis ut in casu nostro voluntas enim defuncti est que primum locum in dispositionibus habet l. in conditionibus, l. pater Severine, ff. de conditionibus et demonstrationibus neque obstat textus in d. l. qui heredi cum alijs in argumento adductis nam ibi necesse debuit in forma specifica adimpleri quoniam illius conditionis implementum in mero facto consistebat et quae facti sunt per personam quaere coherent §. sed cum factum instituta de stipulatione servorum. et resoluit Gometius 1. to. variarum c. 10. nº 77. nam si conditio adiecta sit dandi decem heredi ex voluntate testatoris non satisfacit legatarius decem dando domino et quamvis ei per servum adquiratur hereditas non censebitur impleta conditio et similiter in d. l. Mevius debuit conditio in forma specifica adimpleri nam continebat nullum factum traditionis ut advertit Costa lib. 2. selectarum c. 8. Sarmiento lib. 2. selectarum c. 1.

Unde varias questiones disputare solent doctores ad videndum qualiter

N 46 53

N 47

B

coditio si sine liueris. Verificetur 1.º enim disputari solet an si quis sit hereditate restituere grauatus si sine liueris decesserit vnico filio, filia ve nepote aut nepte superstite euanescat fideicomissum et pars afirmatiua receptior e. et probari videtur in l. ex facto § si in aute C. ad Trebelianum et in l. 1. C. de conditionibus insertis. Ratio e. nam et si liuerorum apelatio plures contineat, plures causa tamen frequentioris usus loquendi verificatur in vno filio aut filia vt testantur Conanus lib. 10 commentariorum c. 1. n.º 2. Costa in c. si pater 1.ª p.te verbo absque liueris n.º 21. cum sequentibus nam in eo casu eadem ratio militat in plurali atque in singulari numero filiorum et ideo pluralis numerus in singularem resoluitur arg.to tex. in l. falsa 33. § fi. ff. de conditionibus et demonstrationibus

N 43 Vnde recte infertur etiam euanescere fideicomissum si filius grauatus decesserit vnica filia superstite vt aduertit Costa in d. c. si pater 1.ª p.te verbo si absque liueris n.º 28. nam in vltimis voluntatibus receptum e. masculinum in se femeninum continere l. qui duos 62 in fine ff. de legatis 3.º et relati a Tiraquello de vecbatum liguagie § 1. glo. 9.ª a n.º 149. nisi alias constituerit de contraria testatoris voluntate vt notat Menoquius consilio 95. n.º 17 lib. 1

tt.º 1. Quod multi putant non procedere quando testator filia inrecepta herede instituta filium universalem heredem instituit ei quod ignatum substituit si sine liueris decesserit quo casu dicant fideicomissum admittendum esse etiam si filia superstite decesserit filius ut voluit Castrensis consilio 79. tt.º 2. et relatia Surdo consilio 21. n.º 5. tt.º 1. Menoquio d. consilio 95. n.º 90 Faquineo tt.º 4. controversiarum c. 54. et mouentur non coniecturari potest in ea spetie mentem testatoris voletis conditionem illam si sine liueris non haberis defecta si filius grauatus decedat unica filia nepti testatoris superstite quoniam cum substitutum filie in nate pretulerit verosimile est cum quoque nepti nasciture quod in remotiori gradu est preferri voluisse argumento textus in lg. si viua matre C. de bonis maternis. N 49 54

Sed in hac difficultate multi quos refert Menoquius consilio 150. n.º 25. Faquineus d. c. 54. putant neptem quasi deceptam conditione exclusam fideicomiso esse admittendam sed existimo hoc totum ex coniectura testatoris mente pendere quod ex multis causis deduci potest 1.º videndum est quod sit testatoris persona a vir, an femina nam si femina sit verba illa si sine filijs non solum ad masculos sed etiam ad feminas referuntur ut aduertit Socinus d. lg. cum auus n.º 73 et relati a Molina de primo genijs tt.º 3. c. 5. n.º 73. ubi enim fuit interpretanda iuxta conditionem proferentis lg. ex facto § si quis rogatus el primo ff. ad Trebelianum neque est credibile feminam N 50

Balboa

odio p[ro]priu sexu habuisse quare feudu a femina adquisitu p[ro] se et filijs p[ro] filiab[us] etia[m] adquisitu videtur ut ex Baldo in l[ege] quoties C. de fideicomissis p[ro]uat Roland[us] [con]silio 73. lib. 3.

N. 51. 2°. Videndu[m] e[st]: an pater filia[m] p[ro]pter aliqua ei[us] demerita odio habuerit q[uando] ea[m] in re cepta precise herede instituit eo enim casu filio mortuo superstite filia testatoris nepte euanescit fideicomissi n[on] regulariter masculinu[m] [con]tinet femininu[m] l[ege] iuxta 201. ff. de verbor[um] significatione neq[ue] tu[n]c interr[ogatur] filia[m] in re cepta institutam fuisse unde posit sumi [con]iectura exclusionis feminar[um] n[am] ut aduertit Socin[us] ubi s[upr]a n° 81. femina ibi n[on] fuit exclusa fauore masculor[um] sed particulari r[ati]o[n]e p[ro]pter ipsius demerita et [con]seque[n]t[er] succedit reg[ula] t[ex]t[u]s in d. l[ege] cu[m] acutissimi ubi [con]ditio tacita si sine filijs deficit unica filia suscepta.

N. 52 3°. Videndu[m] e[st]. an testator sexu[m] femineu[m] odio habuerit [con]tra q[uo]d casu neptis p[ro] filiu[m] suscepta n[on] faciet deficere [con]ditione[m] si sine filijs ut resoluit Castrensis [con]silio 79. lib. 2. n[am] alias deterioris [con]ditionis e[ss]et filia q[ua]m neptis [contra] regula t[ex]t[u]s in l[ege] si viua matre C. de bonis maternis et aduertit Tiraquel[us] in l[ege] si unquam verbo liberis n° 45. C. de reuocandis

N. 53 4°. Videndu[m] e[st]. q[uod] testator causa [con]seruadae agnationis exclusa filia filiu[m] instituit n[am] eo casu cu[m] familia [con]seruari n[on] posit in nepte e[st] enim femina caput et finis familie l[ege] p[ro]nuntiatio familiae ff. de verbor[um] sign. neptis fideicomissi [con]ditione n[on] faciat deficere ut resoluit

Balboa

Decius consilio 370. n.º 2. et relati a Pinelo in lg. 3. n.º 24. C. de bonis maternis. Molina de primogenijs lib. 3. c. 5. n.º 1. Ubi aperte probat quod si institutor maioratus voluerit quod bona sua perpetuo maneant in familia et agnatione fœminę a successione maioratus manebunt exclusę. 55

Ex is colligitur etiam quod hæc conditio si sine liberis non censebitur defecisse suscepto filio adoptivo nam adoptivus non excludit substitutum d. lg. fideicomissum 76 ff. de conditionibus et demonstrationibus nam alias adoptionis commento facile voluntas testatoris illuderetur. ex Barto in lg. si cognatis n.º 1. ff. de rebus dubijs Cuiatius in recitationibus postumis ad Papinianum lib. 6 responsorum et relati a Menoquio de presumptionibus lib. 4. presumpt. 82. n.º 10. nam quamvis liberorum appelatio adoptivos comprehendat lg. cum ratio §. ex bonis ff. de bonis damnatorum lg. 1. §. fi. ff. de legatis prestandis. Nihilominus tamen testator cuius semper est voluntas inspicienda non creditur censisse de adoptivis qui non veri sed ficti sunt filij et ita propter liberos adoptivos donatio antea facta revocatur iuxta textum in lg. si unquam et ibi Tiraquelus Ubo susceperit liberos C. de revocandis. N. 54.

Is proxime illa solet inepti controversia a filij naturales solum faciant deficere fideicomissum, quam dificultatem preter ordinarios lib. disputant omnes in lg. ex facto §. si quis rogatus el 1.º ad Trebelianum, Conanus lib. 10 comentariorum c. 1. n.º 6. Corrasius lib. 1. in miscelaneis c. 7. Cuiatius ad Papinianum lib. 8. responsorum in lg. cum pater §. Volo, de legatis 2.º Costa in §. et quid si tantum §. parte a n.º 59. Molina de primogenijs lib. 3. c. 3. n.º 41. et relati a Menoquio N 55.

Balboa

tit. 4. presupt. 78. Faquine, tit. 4. controversiar. c. 52. Sed omissa longa interpretum disputatione parte afirmativam videlicet substitutum excludi per filios naturales secuti velati a Matica de coniecturis lib. 11. tit. 9. n.º 2. Peregrino de fideicommissis arcto 28. n.º 45. Pro qua sententia adducunt tex. in lg. ex facto § si quis rogatus ff. ad Trebellianum lg. cum pater 77. § Volo lg. Lutig. 88. § Dame ff. de legatis 2.º lg. hereditatis 77. §. fi. ff ad Trebellianum lg. fi. ff de iure deliberandi.

Sed contrariam opinionem videlicet

N 56. filium naturalem substitutum non excludere nisi constaverit alias de voluntate testatoris. Ut copiose defendit Costa a n.º 78. et relati a Molina lib. 3. c. 3. n.º 43. Tesauro in pedemontanis dec. 166. n.º 6. Duarenus de iure deliberandi c. 2.º Antonius Faver in iurisprudentia Papinianea tit. 9. tit. 2. illatione 2.ª movetur ex d. § si quis rogatus quatenus ibi Ulpianus explosa Papiniani sententia voluntatis esse questionem ait. 2.º Movetur nam conditiones proprie debent intelligi lg. fi. C. de is qui veniam etatis etc. at filius naturalis et propria significatione apelatione filiorum non continetur lg. filium ff. de is qui sunt sui vel alieni iuris. 3.º Movent. ex resp. tex. in lg. generaliter §. 1. aute C. de institutionibus et substitutionibus quatenus Iustinianus inquit illam conditionem si sine liberis non aliter deficere quam si rogatus cum iuxta sobole decedat, iuxta aute sobolem non e. filius naturalis

Sed huius controversiae dificilior. fo.

resolutio omnino pēdet ex d. §. si quis rogatus
Vbi Vlpianus pponit herede gravatu si sine
liueris decesserit relicto filio naturali decesisse
et querit faciat ne is filius fideicomisū evanescere
et refert Papinianū lib. 8. respōsorum dixisse
deficere conditionē idq3 in liuertino eodē q3 quo
liuerto respōdit neq3 existimo Papinianū existimasse naturales regulariter fideicōmissū evanescere neq3 Vlpianū Papiniani sētētiā reprehendere Vt falso credidit Corrasius lib. 1. c. 7 n.o 6. Faquineus d. c. 52. imo potius Vlpianus d. Papiniano n. disentit Vt ingeniose docet Costa in d. §. et quid si tatū 5.a p.te n.o 71. Nā Papinianus in illa specie putat naturales substitutu excludere Vt colliges ex respōso Papiniani relato in l. cu pater 77. §. Volo de legati 2. quare sūma resolutio e. distinguendū ee. inter naturales in servitute et figura matrimonij sceptos et naturales natos ex ingenuis et liueris hominibus Vt primi faciūt deficere conditionē et fideicōmisū evanescere 2.i V.o n. faciūt nisi aliud cōstet de mēte testatoris cōstarij Vlpianū Papiniani sētētiā secutū ee. quatū ad naturales natos in servitute et figura matrimonij de quibus intelligit illa Vba in liuertino eodē q3 coliuerto q3 referūt ad decesione d. §. Volo desupto ex lib. 8. respōsorum Papiniani Vt aduerterit Cuiatius lib. 3. observationi c. 37. in alijs V.o naralibus respōdet Vlpianus n. evanescere fideicomisū nisi aliud cōstet de Volūtate testatoris

Cuius doctrine ratio est

Balboa ... na, filius naturalis de quo loquit. Papinian9 fuit cõcept9 in servitute et figura matri-monij, int. servos aute t. liuertos matrim. olim n. poterat strahi sed stuvernia dicebat. ly. oratione 16. ly. ly. Julia 44. ff. de ritu nup-tiar. ly. plerumq 35. ff. de edillitio edicto ly. Vxo-re 41. ly. codicilis ff. de legatis 3. ly. quesitum 12 §. stubernales ff. de fundo instructo ly. fi. litig §. tres heredes ff. ad Trencliani et ideo filig scept9 in servitute et ab illis parentib9 nat9 qui strahere n. poterat iuxtu matri-moniu n. e. miru si quasi ver9 et legitimo fa-ciat evanescere fidei imissu et hoc modo in-telliges txs in d. ly. Litig 78. §. dame ff. de legatis 2. ibiem liuerorz apelatione stine-tur Pafila naturalis filia in servit. et figura matrimonij scepta et eode modo potest intel-ligi txs in d. ly. fi. ff. de iure deliuerandi ibi sditio si mihi null9 filig erit deficit relicto fi-lio liuertino q. scept9 fuit in servitute et figura ma-trimonij. at V. in 2. casu si loquamur de naturalib filijs natis ingenuis nulla potest dari certa regula sed tuc p cedit Vlpiani doctrina. videlicet Volutatis ee. ques-tionez Vt sstat ex d. §. si quis rogat9 et omnes s. vela-ti communiter agnoscut. q. autez sint cuiusmode siecture tradut in d. §. si quis rogat9 Bartol9, Paul9, et Alex. dr, Gometig 1o to Variar. c. 5. n. 40. Molina de primogenijs lib. 3. c. 3. n. 42.

N 59 Neq. obstat txs in d. ly. ge-neraliter §. cu aute C. de institutionib9 et substitutionib9 na omisa comuni opinione

diceedu

Balboa

dicedu e. distinguedu ee. vnt. ditione siue liueris expressa aut tacita ita Vt in 1º. filij naturales substitutu excludat qua secut. velati a Socino in d. l. cu auus nº. 61. Mātica de coniecturis lib. 10. tit. 8. nº. 17. Menoquio de presuptionib. lib. 4. presupt. 79. Faquineo lib. 4. controuersiar. c. 60. Facilis respodet. tx. in d. §. cu aute solu p uare q si grauatus solu le relinquat legitima fidei comissariu nullo modo posse pretedere sibi hereditate restitui. Si Vº. relinquat filiu naturale fuc Justinian. nihil exprese disponit na eo casu testatoris volutas interpretada e. ex coniecturis a Vulpiano adductis in d. §. si quis rogatus

De legitimatis Vº. filijs naturalib. p Principis rescriptu n. e. minor dubitatio d. excludat substitutu qua questione disputat latissime Joanes Garcia de nobilit. glo. 21. a nº. 28. Ceruantes in l. 12 tauri a nº. 52. Faquineo lib. 4. controuersiar. c. 58. Esforcea de spediosa 6. p. tit. d legitimi in prinº. et illud n. excludere existimat Calderin. consilio 2º. sub tit. qui filij sint legitimi Decius consilio 284. nº. 12. et velati a Molina lib. 3. de hispanor primogenijs c. 3. nº. 31. Sarmieto lib. 10. selectar c. 8. Alij Vº. et verius et magis comunit. receptu putat filios naturales p rescriptu principis legitimatos in ditione positos substitutu excludere Vt copiose resoluit Menoquius lib. 4. de presuptionib. presupt. 79. et consilio 266. nº. 20. Mantica de coniecturis lib. 11. tit. 10. Quaru opinionu varia fundamta. retulit Faquineus lib. 4. controuersiar. c. 58. p totu. Quib. omnib. consulto omissis maioris breuitatis et claritatis gra. Huic questioni sub distinctione respodedu existimo na si filij naturales

N 60

Legitimi efficiat. rescripto principis post iniunctũ fideicomissũ eo casu n. deuet fieri substituto preiuditiũ sed admitted9 e. excluso legitimato nã principis rescriptũ et priuilegiũ nihil deuet operari in preiuditiũ 3.ii lg. 2. §. merito et §. si quis a principe ff. ne quid in loco publico. Si v.o ante iniuctũ fideicõmissũ pponat. filios legitimatos ec. tũc excludend9 e. substitut9 nisi aliã fuisse testatoris mẽtẽ coiecturari posit ex adductis a Menoquio d. presũpt.e 79.

N. 61 De legitimatis vero p subsequẽs matrimoniũ an substitutũ excludat multi dubitant quos comularit Mãtica d. tt. 11. tt.o 12. Menoqui9 vbi s.a presũpt.e 81. Ego veri9 puto substitutũ excludere ex reg.a txs. in c. tãta qui filij sint legitimi. Quod et si multi dubitet ã pcedat qui matrimoniũ in articulo mortis cõtrahit. vt existimat relati a faguineo d. tt. 4. cõtrouersiarũ c. 55. Multo veri9 e. etiã in eo casu substitutũ excludi ex adductis a Cobar. in 4.o 2.a p.te c. 8. §. 2. n.o 2. Sarmiento tt. 1. selectarũ c. 6. n.o 8. Menoquio d. presũpt.e 81. n.o 28 Mantica d. tt. 11. tt.o 3.

N. 62. Neq3 obstat 2.us arg.tu3 q3 ptinet ad cõpediose substitutionis explicationẽ et p ei9 cognitione scire oportet cõpẽdiosã substitutionẽ ee q3 sub cõditione mortis vel aliã plura cõplectit. tepora vt s.a diximus n.o 11. Et substitutio verbis directis, obliquis aut cõmunib9 fieri potest. Directa dicitur q3 significat substitutũ manu sua et ppriã autorit.e hereditatẽ posse capere absq3 facto et ministerio heredis v.g. Instituo heres esto, accipiat, capiat, et similia. Obliqua q3 significat substitutũ nõ

no propria hereditatem sed manu heredis hereditatem capere, v.g. quia ea verba ad heredem referuntur veluti restituas, reddas, et similia. Communia vero dicuntur quae ex propria significatione et communi loquendi usu ad utrumque casum referri possunt v.g. perueniat, succedat, pertineat, deuoluatur, spectat et similia. ex Bartulo in lg. Centurio a n.º 43. ff. de vulgari et relati a Tiraquelo in lg. si vnquam verbo reuertatur a n.º 5. C. de reuocandis donationibus Esforcia in tractatu de compendiosa substitutione 4.ª parte arcto. 1. cum sequentibus quamuis Baconius lib. 4. declarationum c. 64. Antonius Fauer de herroribus pragmaticorum decade 34. herrore 2.º predictas verborum differentias euertere conetur.

Horum autem verborum effectus in eo consistit quod substitutio compendiosa a milite facta verbis directis intra pubertatem valet vt directa pupilaris, post pubertatem vt directa vulgaris ex priuilegio militis ita vt substitutus hereditatem cum fructibus capiat lg. Centurio ff. de vulgari. Si vero compendiosa a pagano verbis directis fiat intra pubertatem valet vt pupilaris, post pubertatem vero perit quod euanescit lg. verbis ciuilibus lg. in pupilari 14. ff. de vulgari et alegatur textus in lg. si seruus legatus 108. §. si seruus, ff. de legatis 1.º et in lg. 9. C. de testamentaria manumisione vbi libertas verbis directis seruo alieno data non valet. Si igitur fauore libertatis verba directa non obliquantur ergo nec fauore compendiose substitutionis quae sententia communiter probari solet in d. lg. centurio ex relatis N 63

Balboa

d. Menoquio lib. 4. de presumptionibus presumpt. 55. Peregrino de fideicomisis areto 34. n. 61. quamvis communiter iuris pontifitij doctores recipiat contraria opinione videlicet compendiosa verbis directis facta post pubertate valere iure fideicomissarie substitutionis ex relatis a Costa in d. c. si pater 3.a p.te. libro. interduz a n. 73. Zevallos in practicaz q. 154. Tota disputatio omnino est. ordin. infructuosa naz testatores nunquam substitutione verbis directis facere solent tunc quia stilo in omnibus testamentis aponi solet clausula codicilaris quae operatur ut substitutio directa post pubertate valeat ut fideicommissaria ly. si frater tuus C. de fideicommisis lg. Cenola ff. ad Trevelianum ut resolvit Menoquius ubi s.a presumpt. 60. n. 74. Esforcia de compendiosa 5.a p.te n. 41.

N 64. Si vero compendiosa substitutio verbis obliquis concipiat neque vulgarez aut pupillare contineat sed semper et omni tempore est fideicommissaria ly. ille a quo 13. §. si de testamento ff. ad Trevelianum lg. coheredi 41. §. cum filius ff. de vulgari quod varijs fundamentis late firmat Bartolus in d. ly. centurio n. 32. communiter ab omnibus receptus. Si vero concipiat verbis communibus a pagano intra pubertate valet ut directa pupillaris ut in d. c. si pater de testamentis lib. 6. Post pubertate vero valet ut fideicommissaria ut in d. c. verum de testamentis ubi omnes ea ratione. nam verba communia

et

et directe et oblique substitutioni ve-
niunt ut omnes communit. agnoscit in d. l.
centurio et in d. l. precibus C. de impuberum
et aliis relati a Faquineo d. lib. 4. c. 45. et hoc
modo est intelligendus tex. noster ut loquat.
in compendiosa substitut. quae ante pubertatem
valet ut directa pupilaris post pubertatem
vero ut fideicommissaria nam testator usus est
verbo devoluerent. commune est ut supra diximus unde facile ad arg. respondet. fatemur
enim substitutionem de qua loquitur noster tex.
esse compendiosam sed nihilominus negamus iure compendiosa substitutionis bona pertinere debere
ad substitutos, nam ex rationibus supra adductis constat quod eo ipso quod gravatus religionem profitetur evanescit fideicommissum. Valeret ergo ea substitutio
ut fideicommiss. post pubertatem si gravatus non
esset religionem professus.

Neque obstat 3.um quibrevissime respondet ex d. §. sed et hoc presenti
distinguendum esse. an si quis sit de restituenda hereditate si sine liberis gravatus alicui, an substitutus
sit privata persona an vero sit causa pia nam in 1. casu per professionem gravati evanescit fideicommissum. 2.o
vero casu non evanescit neque expirat substitutio
et hoc probat particulariter tex. in d. §. sed et
hoc presenti. N 65

Neque obstat 4.um quia facile respondetur verum esse hereditatem non dum additam transmitti ad
heredes non posse ex iuribus in arg. adductis et in l. 2.a
tit. 6. part. 6. ubi plura congerit Gregorius Lopez N 66.

cuius rei rationes plures aducit Ant.º Gomez 1.º to.
Variarum c. 9. Alciatus lib. 4. paradoxorum c. 5. Haec tamen iuris notiss.ª regula illa celebrem habet limitationem Ut non
procedat in suis heredibus in quibus ex potentia suitatis
receptum est quod hereditatem non dum additam posint ad heredes
trasmitere Ut probat tex. in lg. ventre preterito
§ 3. ff. de adquirenda heredit.e ubi omnes tex. expres. in lg. apud hostes C. de suis et legitimis heredibus
lg. si fratris C. de iure deliuerandi lg. qui duos
§. cum in bello in prin. et § fi. ff. de rebus dubijs
lg. lucius ff. de iure fisci lg. 2.ª tit.º 6. part.ª 6. et est
ratio quoniam in suis heredibus absque aliqua additione
continuat. dominium lg. in suis ff. de liberis et postumis quod procedit etiam si filius monacus sit nam is hereditatem ad monasterium tanquam ad legitimum heredem ex potentia suitatis trasmitit et est ratio nam
et si per professionem tollat. patria potestas nihilominus
non tollit. suitatis prerogatiua arg.º tex. in lg. Deo
nobis § 1. C. de episcopis et clericis.
N 67 Neque obstat 5.º utrum nam fatemur
verissimum esse bona restitutioni subiecta non posse alienari ex iuribus in marg.º aductis Ut latissime disputat Pelaez de maioratibus 4.ª p.
q. 1.ª Molina lib. 1. de primogenijs c. 21. at
in spetie nostri tex. valuit donatio eorum bonorum monasterio facta nam Marinus se et sua
obtulit monast.º et ideo valida est nam cum facta
sit in consequentiam personae bona ipsa cum persona
trasire videt. Ut probat tex. in autentica ingressi C. de sacrosanctis ecclesijs autentico de
monaquis §. illud colat.º 2.ª alias enim
Mar

Martinus ipse bona donare sine consensu potuisset.

Nec obstat 6. et ultimum argumentum quod est difficile. Verissimum enim est donationem omnium bonorum iure prohibitam esse, ut resolvit Bartolus in lg. stipulatio hoc modo concepta ff. de verborum obligationibus, quem sequitur Iaso n.o 13. Bolognetus n. 180. et relati a Covar. in rub. de testamentis 2. p. n. 4. Molina d. lib. 1. de Hispanorum primogeniis c. 10. Dueñas reg. 219. Gutierrez de iuramento confirmatorio 1. p. c. 11. ratio est, nam donatio omnium bonorum tollit liberam testandi facultatem, ut in d. lg. stipulatio lg. pactum C. de pactis, quod est iure reprobatum, nam testatoris voluntas deambulatoria est usque ad mortem, lg. 4. ff. de adimendis legatis. Item 2.o nam si praedicta donatio valeret sequeretur hereditatem pacto dari posse, quod est contra tex. in lg. hereditas C. de pactis conventis. Item 3.o nam actus huius donationis est contra bonos mores, ut in d. lg. stipulatio lg. cum donationis 34. C. de transactionibus, quia nec etiam iuramento huiusmodi donatio roborari potest, ut resolvit supra relati omnes. Tesaurus decis. 97. ea ratione nam iuramentum contra bonos mores non obligat c. cum contingat de iure iurando c. non est obligatorium de regulis iuris. N 68

Quod non solum procedit hodie in donatione omnium bonorum presentium et futurorum sed etiam in illa quae ex solis bonis presentibus fit iuxta decisionem tex. in lg. 69. tauri lex cuius decissione iam hodie correcta est communis doctorum sententia dicentium donationem omnium bonorum presentium validam esse N 69

na tolit facultate testadi de bonis futuris) q3 setecia iure comuni in donatione omniu bonor presetiu et futuror certiss. e. et in donat. presentiu iure regio seruada quiduis ctrariu senserit Corrasig in miscelaneis lib. 6. c. 27. Neq obstat fundametu huig setetie videlicet quequaz de rebg suis disponere posse etia ab vtendo l. in re madata C. madati l. nemo exterg C. de Iudeis l. sed si l. §. csuluit ff. de petitione hereditatis na odie hoc acsioma limitatur quoties vtes re sua ea vtit. c. bonos mores vt in spetie nra.

N 70 Neq obstat txs. qui p ctraria setetia alegat. in l. omnes 17. §. Lutig ff. q3 in fraude creditor na ibi iure csultus loquit. de donat. bonor presetiu dutaxat n. futuror q3 olim iure comuni valeuat sic intelligi deuet. Vba illig txs. vniuersa bona na cu ea donatio simplicit. facta fuerit deuet necess. intelligi de vniuersis bonis presetibus.

N 71. Unde magis vrget argu. dificultas cuig dificultate n. vili opresi dicut regula illa in argu. aductaz limitari in donatione facta ecclesie vel cause pie et sit omniu bonor presentiu et futuror valida e. fauore pie cause ita Bartolg, Detig, Parisig et alij relati a Colar. in rub. de testamentis 2. p. n. 6. Gama deciss. 185. n. 5. Tiraquelo de priuilegijs pie cause priuil. 100. quibus eam donatione n. valere etia fauore pie cause elegater resoluit Ancarrang csilio 231. et in numeri relati

a Tiraquelo vbi s.ª q optima roe initit. nā ratio illa q in donatione omniū bonoz to- llit. libera testandi facultas etiā pcedit in donat.s facta ecclie et ɔsequeter ideꝫ dicēdū ē. respectu ecclie. atqꝫ alteriꝰ cuiqꝫ priuati precipue naꝫ ecclia. Vltrix ē. iustitie c. 1. § sed diuersū de successione feudi et preterea si ea donatio valeret donās in seculo manēs in sūma eges- tate ɔstitueretur.

Quia reiecta opinione nō obstat Bartoli et alioz fundamētū vi- delicet q sicut potest quis se et sua simul monastº. donare, poterit etiā bona sine se donare, nā qui. ofert se bona videt. in ɔsequētiā vtī accesoria ofer- re vt in d. autētica ingresi. multa enī ineueniū. in ɔsequētiā psone admitūt. qꝫ alias n. ɔcederet. ex relatis a Tiraquelo vbi s.ª Nec etiaꝫ obstat txs. in c. fi. 17. q.ª 4. nā ibi ideo valida fuit omniū bonoz donatio q.ª fuit presētiū tātū q3 iuri comuni vt s.ª diximꝰ ɔtraria n. erat / vel 2.º respōdet. q si in spetie illa intelligimꝰ do- natione factā fuisse omniū bonoz presētiū et futuroz ideo valere potuit n. q. ecclie fac- ta fuit sed q fuit facta retēto vsu fructu quo casu donatio omniū bonoz valida ē. etiaꝫ iure regio quo atento nec donatio bonoz pre- sentiū valeuat ex d. l. 69. tauri Molina de primogenijs lib.º 2. c. 10. n.º 20. Gutierrez de iuramento ɔfirmatorio c. 11. n.º 14. N 72

Quod si velis ɔtrariā setē- tiā defendere dices donatione omniū bonoz N 73

Balboa ee̋ .3ᵃ. bonos mores ciuiles tantũ n̄. canonicos
vel naturales ex Felino ub. n.º 5. Nã et si
donatio omniũ bonoꝝ mala sit n̄. vero ē. de
genere maloꝝ q̃ nulla circustantia possit o-
nestari veluti ꝑiurioꝝ in decalogo sed
de genere alioꝝ q̃ ex aliqua causa onesta-
ri possit sic etiã quãuis donãs bona omnia
presẽtia et futura turpitudine comittat po-
test tñ. aliqua ex causa onestari veluti
qñ. quis paupertatẽ spõtaneã querit et e-
ligit ꝓpter Xp̃m. ad salutẽ animæ quo ca-
su cesat turpitudo neq. obstauit dicere
donatẽ eo casu in suma egestate constitui cũ a-
lias alendus sit ab ipsa ecclia . cui donatio
facta ē. vt in d. ub. 69. Tauri aduertit Pa-
latios Rubeꝰ n.º 9. Antoniꝰ Gomezꝰ n.º 6.

N 74 Sed hæc omnia q̃ dicta sũt li-
mitari debet in donationibꝰ factis ab illis qui
religionẽ ꝓfiteri volũt nã fauore ecclie. mo-
nasterij aut causæ piæ valebũt n̄. aliter quã
si fiant de licentia episcopi aut eiꝰ vicarij
intra duos mẽses ꝓximos ãte ꝓfessionem
neq. effectũ sortiri poterũt nisi secuta postea
ꝓfessione iuxta trĩ. decissionẽ ss. 25. illud
tñ. dubitari solet ã hæc decisio locũ habeat
nõ solũ in donationibꝰ factis a nouitijs post
susceptũ habitũ religionis ã vº. regulariter
sit intelligẽda et solũ de nouitijs intelligi
debere respõdet Mandosiꝰ consilio 22.
Marcꝰ Antoniꝰ. lib. 3. institutionũ tt.º 1. n.º 75.
Maiolꝰ de irregularit.s lib. 3. c. 6. et relati

a

a Manuele Rodriguez questionum regularium
to. 2. q. 47. arto. 8. quambis contraria sententia
ex eo possit probari nam Tri. decisio in d. ss. 25. c.
16. generaliter loquitur in quacumque renuntiatione ante
professionem facta neque distinguit inter facta a no-
uitijs aut ab alijs qui religionem ingredi volunt quam
doctrinam multis argumentis sequitur Nauarro consilio
81. et sequenti sub titulo de regularibus relati a
Gratiano regula 456. Manuel Rodriguez in
summa 1. to. c. 90.

Nec obstat ratio in confirma- N
tione argumenti aducta in primo n.° 18. nam respondeo
observandum esse in quacumque religione approbata re-
periuntur qui vel religiosi sunt vel conversi vel
oblati tantum et omnes inter se multo differunt
ut in c. tuis 39. de testibus ibi fratribus et conuer-
sis c. et si Christus de iure iurando ibi vos et
conuersi cum aductis a Couar. in c. alma 2.a p.s
§. 2. n.° 8. religiosi dicuntur qui ita professi sunt
ut per ecclesiasticos ordines choro et diuinis offi-
tijs inseruiant. Conuersi vero dicuntur qui quam-
bis a seculo ad religionem conuertantur ecclesias-
ticis tamen ordinibus non adicuntur. oblati tandem sunt
qui sine professione se ipsos monasterio offerunt
ut ibi viuant et ibi deseruiant qui et si
vere non sint religiosi personae tamen ecclesiasticae
reputantur. ut aduertit Couar. ubi s.a unde
facile respondetur ad argumentum quod et si Martinus nec
fuerit religiosus nec conuersus oblatus tamen dicitur
quia se et sua omnia monasterio obtulit per obla-
tionem ab ecclesia approbatam et a prelato aceptatam

q3 oblatio quo ad illu effectu, vt bona in monasteriu transferatur. Vim habet pfessionis. n. q. e. necesse q p ponamus in presenti txu. Martinu fuisse pfessu et cum is soluit: arg. 3 et tx.

¶ Finis.

S.P.º Aragon 63

AD CELEBRE ET IN PRAXI COTIDIANUM INOCẼTIJ RESPÕSUM IN C. QUONIAM, 7ª, FASAM. II. D. PROUÃONB.

A D. Petro Araconis explic.&c.

Anno. 1616.

Vi partita nr̃i. tr̃s. materiã duplici et distincta disputat.ª ꝑ tractanda existimauj in cuius 1.ª p.te breui ↄpẽdio de ꝓuat.ª negationis diligenter agendũ erit Vbi plurima in Vtroq; iure pugnãtia iura ↄgesta nec ab antiquioribꝰ satis dilucide explicata iura Deo dante facilẽ interpretationẽ recipient / in 2.ª Vero de iuditialibꝰ actis trademus nonulla ad forẽses et practicas questiones n. parũ accomodata et Vtilia. N 1.

Ad 1.ªs q.º parte dueniens ↄclesio sit negantis facti ꝑ vez naturã ꝓuatio directa nullã ẽ. expresis dũ eã Vbis scripsit Ino- N 2.

Inocentius 3.us hic abundè ea confirmase videtur: simi-
lia scripsit Pontifex in c. bone 23. Vrginiane-
gantis de electione c. cum [illegible] 5. Ver. porro de re-
nuntiatione c. cum eccl[esi]a sutrina de causa posesi-
onis et proprietatis c. [illegible] 6. q. 5. c. 1 de
confessis in 6. imperatores in l. ad severitas 10. C.
de n. numerata pecunia l. actor 23. C. de probatio-
nibus exornat canonici iuris ordinarij interpre-
tes fere omnes in suis repetitionibus hic et in d.
c. bone de elect. Abbas in c. licet causa n.o 25.
hoc tt.o Avering in c. nostra n. 17. de testibus Me-
nochius de presumtionibus lib. 2. presumtione 50
Mascardus de probationibus concl. 1092. Fari-
natius 2.o to. et tt.o q. 65. a n.o 200. civiles in-
terpretes ad d. l. actor scribentes videndi sunt plu-
res plena manu congessit Ant. Gabriel in commu-
nes conclusiones tt.o de testibus conclus. 4. n.o 3. et in
tt.o de probationibus conclus. 6.

N 3. Preludij instar sit examinare ver-
bis illis nostri textus: quia negationem probare non potest
cum factum negantis nulla prezumatur directa probatio sit
quid negaverit Inocentius an tantum necesitatem probatio
nis in eo qui negativam profert, an vero preter hac etiam
evertevit posibilitatem propositionis negative probatio-
nis.

N 4. Dubitatione amputarunt inter-
pretes [illegible] qui omnes uno ore fatentur: verbo
illa nostri textus et similium non tantum necesitatem pro-
bationis auferre neganti verum ipsam posibili-
tatem probandi eam / Sed dum iterum in discrimine
vocat Julius Patius ad d. l. actor Ver. de ind.
n. 12

n. 12. C. de probationibus dum adversus omnes existimat verbis illis necessitatem tantum probationis negative auferri non possibilitatem ut tantum sit sensus non teneri negantem id probare ut expresse cautum est in lg. 2. ff. de probationibus ad differentiam eorum quibus iniunctum est onus probandi ut in specie legis cum de lg. 17. ff. eodem et similium expendi etiam posset textus species in lg. circa 14. in fine ff. hoc titulo ubi enim qui negat opposita calumnia servitutis necessitatem probandi eam non habere, Ulpianus ait imo si afirmativa ingenuitatis sucipiat probandam dubitat an audiendus sit sed facile corruit confirmatio haec si advertas Ulpianum recte ibi negare negativam probare non teneri male tamen ex inde inferri posse eam probare si velit quin potius utrumque verum est nec teneri, nec posse probari. Quod sensit etiam Cicero in partitionibus orationibus dum ait. Nemo eius qui neget factum rationem aut debet, aut solet, aut potest reddere.

Aperte autem cum vincat. haec opinio disputatione non eget verba enim nostri textus. prae rerum natura nulla sit probatio manifeste evincunt non tantum necessitatem, sed et posibilitatem probationis negasse pontificem negativus cum vere illud dicat impossibile quod per rerum natura non conceditur lg. nihil 186. ff. de regulis iuris, lg. Paulus fi. ff. quae sententia sine apelatione rescindatur. §. si impossibilis instit. de inutilibus stipulationibus N. 5.

Sed nostri textus superius positae conclusioni plurima obstant consultorum responsa et imperatorum decreta ut constat 1.º N. 6.

ex lg. nec codicilos 5. C. de codicilis. Vbi habetur herede qui productis a fideicomiss°. codicilis negat testatore compotem mentis fuisse id probare teneri.

N. 7. 2°. ex lg. ab ea parte 5 ff. de probationibus Vbi negans emancipacionem vel adoptionem recte factam fuisse id probare debet simile in lg. si filius ff. eodem Vbi filius qui negat se in potest. patris esse. et is qui ad libertatem proclamat negat. sua probationem prestare cogit.

N. 8. 3°. Obstat lex cum precibus 15 C. hoc tt° Vbi negans se donase predium id probare tenet. sicud et mulier negans se pregnantem esse in lg. 1a. § 1. ff. de ventre inspiciendo

N. 9. 4°. grauiter obstat txs. in lg. cum pater 77. § rogo ff. de legatis 2°. cui similis txs. in lg. seruos ff. de manumissis testamto. Vbi legatum relictum eis qui premeruissent si non premeruisse aliquos heres dixerit probare debet eadem ferre e. set. Vlpiani in lg. cum quidam 2 ff. de legatis 2°. ibi petere posse eos qui offenderint et in diuersa specie scripsit imperator in lg. omnimodo 30. C. de inofficioso testamto. ibi si tm. non ingrati legitimis modis arguat. cum eos ingratos circa se fuisse testator dixerit.

N 10. 5°. Pugnat txs. in c. ferre 26. Vbi probat. negatio consanguinitatis txs in c. tam literis 33. de testibus txs. in c. cum dilectus 20. de accusationibus ibi non fuisse pre-

premonitu txs in c. inter dilectos 12, Vr. preterea de excessibus prelatorum. 63

6. Et ultimo obstat txs. N 11.
in c. ex tenore 35. de testib. lg. optima 14. C. de contrahenda et committenda stipulat. elegans etiam txs species in lg. filius 6. ff. de is qui sunt sui vel alieni iuris

N 12
7. ex ijs non obstantibus Inocentius nobis defendendus est. tamen et semel hac iterum statuendum negationes in iure probari non posse evidenti ratione, cum enim ea vel aut testibus probari posset aut instrumentis neutro tamen modo potest, non testibus quia illi debent deponere de actu aliquo sensu corporeo perceptibili iuxta regula txs in c. testes 3. q. 9. lg. testium 2. C. de testibus lg. qui testamentum §. fi. ff. eodem negationes vero ut tales non entia sunt non entis autem nulle sunt qualitates sensibiles teste Aristotele 2. de anima nulla directa causa ex qua directa probatio fluere possit et quibus mille testes se non vidisse me contrahentem dicant incertum adhuc remanet me non contraxisse aut potuisse contrahere absque eo quod viderint unde teste negativa asserveratem de falso suspectum reddi et fide carere elegant. infert Inocentius in c. cum ecclesia Sutrina de causa possessionis et proprietatis quem alij sequuntur. ibi Rippa in lg. 1. de verborum obligationibus Alexander lib. 4. consiliorum consi. 136. imo Angelus in lg. si pro alio §. dicere n° 2. ff. ne quis eum qui in ius vocat puniendum esse ut falsum pena tamen extraordinaria aut quibus contradicat Jaso in lg. 1. col. 4.

ff. si quis ius diceri n obtemperauerit ex quo recte Accursius ad l. dies ff. ferre §. si plures Vi. idem querit. et ibi Bartolus ff. de arbitris Innocentius in c. ip. id si p nouale de Vlb. significat. magis credi duobus testibus afirmatiuis quam mille negatiuis dicunt. instrumentis etiam quia negatiua nequit quia mille instrumenta edita sine mentione contractus n. probat contractum n. intercessise cum possit aliud instrumentum sup ee. quod n. editum sit vel possint sine instrum. contraxisse

Supra h. adductis dificultatibus

N 13 Vt respondeat antiquiores multiplicit. negatiuas propositiones diuidunt alia enim penitus dixerunt et cum nulla e. implicita afirmatio. Vt qui. accusatus delictum negat Vt in spetie txs. in c. accusator 6. q. 5. alia vero propria quod nimirum aliquam afirmatiuam includit. Vt negasse benef. renunciasse. in spetie txs. in c. sup hoc. 5. de renunciat. Virtualiter afirmat Vi, dolo, aut metu se renunciasse. alia omnino Vagat et indeterminata quod negat absolute sine Vlla limitat. loci, Vel temporis Vt in spetie legis aseueratio 10. C. de n. numerata pecunia. Absolute numeratio negat. id diferentia negatiue quia restricta dicunt temporis Vel loci circunstantijs Vt in c. ex tenore 35. de testibus in l. optimam C. de comittenda et contrahenda stipulat. ita Accursius in l. 2a. ff. de probationibus ibi ordinarij fere omnes. Menochius lib. 2. presumtionum presumpt. 36 n. 5. Mascardus de probationibus conclus. 1197.

Licet

licet aliter diuiserint. Bartol9 ad lg. actor C. de quationib9 n.° 4. Menoqui9 q. tt. pre-supt. 50. n.° 10. Speculat. 2. p.te 2. tt.° de qua-tionib9 §. 1. n.° 2. Ostiensis in suma hoc tt.° n.° 2.° Vr. Vt autē plenius Ludouic9 Roman9 in lg. in illa 8. ff. de Vbo. obligationib9 n.° 22. Cinus ad d. lg. actor n.° 2. ibi Odofred9. n.° 2.° Ricard9 n.° 3. qui omnes diuidūt in negatiuā iuris qn. nimirū negat. q. quis iure n. posit ēē. pcurator Vt in lg. seruū 33. lg. mut9. 43. ff. de pcuratorib9. Vel n. recte emancipatū Vt in d. lg. ab ea parte ff. hoc tt.° et similib9 Vt in lg. nec n. ff. ex quib9 causis maiores. Aliā aiūt negatiuā facti qn. factū merū negat. Vt in d. lg. ad seueritatē C. de n. numerata pecunia d. c. bone de electione d. c. 1. de 3fessis in 6. cui diuisioni superi9 posita adscribēda de negatione facti indeterminata et circūscripta lo-co vel tempore. 3.am q.° demū negatiuā qualita-tis dicūt Vt si quis neget. idoneus ad certū offiti-um vel ministeriū Vel alijs Gornametis predit9. Exēpla hui9 negationis in c. cū in cunctis* c. si forte eodē tt.° in 6. in lg. magistrat9. 7. in lg. reddat. C. de pfessorib9 et medicis tt. 10. lg. qui sub pretextu 9. C. de sacro sctis eccelijs. Demū post Bartolū ad d. lg. actor n.° 4. Salicet9 ibi n.° 10. 4.am negatiuā quātitatis addidit qn. nimirū negat. tātū ēē. in podere, n.°, et mensura, quātū alter a-serebat Vt in spetie legis si seruus 108. §. quiqui, ff. de legatis i. lg. qui fundū 40. de strahenda empti-one lg. si duor 42. ff. actionib9 empti lg. 1.a et 2.a C. de ponderatorib9 et auri ib9 et auri illatione tt. 1a

* de elect.

D. Pᵒ. Arigo

c. gudto 18. de iure iurido l. qui vas 48 in prinᵒ. ff. de furtis.

N 14. His ita supositis totã difficultatem expedivit s. aducti interpretes iuxta predictas divisiones distinguetes fateri quod liuetiss. negativã iuris pbari posse vt in citata l. ab ea parte d. l. nec n. d. l. inutz et similib. similit. negativã qualitatis vt in d. l. magistrat. cũ sequenti d. l. qui sub pretextu d. c. inculcis, d. c. si forte et in iurib. aductis n. 9. ocedit etiã pbari negativã facti limitatã et coartatã siue loco siue tempore vt in d. l. optimã d. c. ex tenore d. l. filium d. c. cũ eccliã Sutrina et similes psequit. Farinatiꝰ lib. 3. ttᵒ. 7. q. 65. Ad vᵒ negativã absolutã et veluti infinitã nullis expresã circũstantijs inpbabilẽ in iure omnino aiũt ex roe decidendi superiꝰ posita. Vnde verã ẽẽ decissioni omnium iuriũ adductorũ nᵒ 2. ad ofirmationem nri. txs. cuiꝰ vba ad hanc tãtũ speciẽ negationis restringenda in numeri docuerũt interpretes colecti a Mascardo d. oclus. 1092. Menoquio d. presupt. 50. et ẽ. adeo omunis in iis scolis vt in hac ociliatione tradẽda nec vbis etiã differat preceptores nri. qui etiã vbo illo quique nri. txs. satisfaciũt cũ enĩ eo apareat n. semper sed aliquãtũ tantũ negativã n. posse pbari aiunt id recte dici quia pbari in s. aductis speciebꝰ potest tñ in negativa indefinita n. potest.

N 15. Sed pace tantorũ virorũ dixerint predictã ociliationem nec sustinere deueri nec posse cũ duplici vicio laboret. 1ᵒ quia viciose omnino

supe-

superiores diuisiones negationum sunt. 2º q. solutio illis fundata omnino s.ª mere porrificis b. e. et 3ª superius aducta in vbe. decidendi ideo nobis impsada potius quam sequenda e. 1º sic pro q. ille species diuisionis iuris, qualitatis, quantitatis si recte inspiciant. ad vnica tantu negationem facti comodiss. redducunt. cu species omnes iuriu s. aductor factu tantu respiciant. vt si quis neget legitimos ee. codicilos legitima adoptione, vel emancipatione, legitimu matrimonium. pcuratore, magistratu, et similia q3 ad negatiua iuris acomodavit. similit. si neget aliquem ee. filiu familias aut in potest. patris seruu, liuertu ee. soluedo, ee. sane mentis q3 ptinet ad negatiua qualitatis n à qui iure factu aliquid negat vere dicit iure illud p liberi vt in d. lg. ab ea parte et qui seruos ingratos et n. premeruisse ait necess. dicit aliquid fecisse pp ter q indignu habeat. vt in d. lg. seruos et semp in vtroq3 casu negatio factu respicit. similit. in negatiua quantitatis in speciebus aductis in fi. n.º 13. tanti numeri ponderis vel mesure, re ee. facti res e. g.º facti omnino negatio q3 s.º illis cadit.

N 16.

Destructo fundam.to predictarum diuisionum se ipsa ruit communis tradita solutio q3 satis inpugnat. Nbis nri. txs. generaliter negantibus ibi p rer natura iuxta ponderationem s. aducta n. 5. q3 inpprie du aliter posuit n. sit explicanda ex regula legis n. aliter ff. de legatis 3.º legis prime §. in re igit. dubia ff. de exercitoria

actione neque hic generaliter obstat dictio illa
h. qui. q. qua aperte convincitur non se per id accidere
iuxta vulgarem eius significationem quod sepe quandoque qui-
cumque et semper significat ut adnotare licet in lg. res da-
te in dotem 42. de iure dotium lg. ab ostibus 15. §.
si quid simpliciter ff. ex quibus causis maiores lg.
conditionum 7. ff. de conditionibus et demonstrationibus
lg. ex ase § 8. in primo ff. ad senatus consultum
Trevelianum ideo semper verum est dicere negativam
nunquam probari propter naturam vocis propter na-
turam eis a Deo inditam non vero totum ob consuetudi-
nem iuditiorum ut male nonulli sibi voluere
eo quod consuetudo altera natura dicitur lg. si quis
posthumos ff. de liveris et posthumis.

N 17. Verum quod ex proxime dictis a-
duc in suo robore manet contraria in initio a-
ducta argumenta notandum est omnes supra aductas ne-
gationes iuris, qualitatis et quantitatis tempo-
ris vel loci circunstantijs limitatas licet ver-
bis negativis prolatas afirmativam semper includere ac de-
monstrare propter insertas circunstantias negatio enim
~~in iure facta~~ emancipationem, adoptionem, codicil-
los, et similia potius affirmat aliquid obstare in
iure validitati ~~eorum~~ d. lg. ab ea parte similiter
in eo qui negat non promeruisse, non gratos esse
potius affirmat aliquid fecisse quo se ingratos et
non promeruisse ostendat d. lg. servios et qui ne-
gat se fuisse Romæ, affirmat se fuisse Hispa-
niæ ut in d. lg. obtimam et ibi de reliquis
seorsim videre licet verum pre omnibus ele-
gans exemplum adnotatum de negatoria action
in

in seruitutib9 q3 licet negatiuis Vbis sci-
piat. re tamen affirmatiua ceset. et Vt talis
secu pvadi onus adducit tom hoc in lg. Vtifru-
it §. in prin.º ff. si Vs9 fruct9 petat. tantu q3
habest Vt ex negatiuis Vbis negatio sep coli-
gat. quin poti9 sepe ex duplicata negatione affir-
matiua efficiat. Vt in lg. n. unquam ff. de adopti-
onib9 lg. 1.a §. si quis Vltro ff. de questionib9 lg.
quesitum in prin.º ff. de fundo instructo legat.o
iuncta regula in lg. duob9. 237. ff. de Vbo4 signi-
ficat.º

Hinc fit Vt licet in plurib9 N 17.
exeplis adducto4 iuriu negatiue respondeat re
nihilominu9 pvare teneat. Vt ex illis ponderabim9
s.º n.º 6. cum certi iuri sit affirmatu poti9 actorem
teneri lg. 2. ff. de pvationib9. lg. actor 23. C.
eodem nouella 17. tt.º 8. Quam regula pperuam
pvat damnat9 Donel9 ad lg.3 1.a C. hoc tt.º et e.
receptiss.a ne alias re9 n. pvans condemnet. iuxta
regulam txs. in lg. qui accusare C. de edendo
precipue cu ex facto tantu alieno nimiru actoris pete-
tis reo huiusmodi obligatio iniungeret. quo iniquu
e. quequa honerari lg. in causa 1. resposo ff. de
pcuratorib9 quo etiam ptinet regula txs. in lg.
n. debet alteri ff. de regulis iuris regula in lg.
factum ff. eodem quia negans Vbis in dictis spetieb9
re poti9 Videt. affirmare Vt ostendi s.º recte q3
ideo dici pvare debere reum ex d. lg. 2.a cu Vul-
gatis quemadmodu in reo excipiente Vel negate
p Viam exceptionis exprese cautu e. ex voe. legis
in exceptionib9 ff. de exceptionib9 nisi prescriptio

iuris seu ab onere probandi releuet Vt in alegatis tex. spetie in lg. cum de indebito 25 Vers. si V. lg. si filius 8. lg. si pactum lg. non est necesse 11. ff. hoc tit. cum regulare sit negantem qui in negatione intentionem suam fundat probare teneri arg. tex. in lg. cum 9. ff. hoc tit. lg. item ait pretor 21. §. hæc autem cum sequenti ff. ex quibus causis maiores lg. 5. §. docere ff. ne quis eum qui in ius vocat lg. si quis contra 4. C. de fabricensibus lib. 11. Bartolus in lg. 8. de Verborum obligationibus.

N 19. 2.º ex dictis infertur solutio ad omnia argumenta adducta a n. 6. fatemur enim in is iuribus semper negantem probare quod dicit n. 13. ex inde recte infertur negatiuam probari sed potius affirmatiua quæ ibi inclussa est probatur et ex inde certa remanet negatiua Vt in c. proposuisti 4. hoc tit. illa autem negatiua minus improprie est pro affirmatiua quam sæpe includit Vt videre est apud Parisium ubi n. 12. Gifanium ad lg. actor n.º 13. C. de probationibus et in spetie tex. in lg. Pomponius §. sed si is ff. de procuratoribus legis inde Neratius §. fi. ff. ad lg. aquiliam et omnium aduersus adductorum iurium quo fit Vt licet negatiuis Verbis concepte re, et sensu potius affirmationes illæ sint hunc enim n. illa spectanda notat Bartolus in lg. de etate n.º 12. ff. de minori Baldus in lg. cum te C. de probationibus n. enim penes Verba negationes Vel affirmationes dignosci Acursius ait in lg. Vlt.º in fi. ff. de doli et metus eceptione lg. 1. §. 1. ff. de itinere actu quæ priuato lg. inter stipulantem 83. in princ.º de Verborum obligationum Vnde interpretadus Baldus in

lg. 2.

lg. 2a. in fi. C. de conditionib. insertis. qui ex lg. Titia §. Vltimo ff. de manumissis testam. Accursius ad lg. Plautius in fi. ff. de auro et argento legato negantes nunquam negatiuam affirmare vbis enim id verum e. n. tm. sensu. ex quib. fit recte semper negari negatiuam probari posse. quin potius in s. adductis probatio remanet indirecte et probatione affirmatiue q. nunquam c. nostrum txm. ibi directa probatio licet vere et proprissime ad eum pertinere bene dicere possumus quod indefinitas negationes quib. omnino impossibilis exuunt quamquam probatio vt in d. lg. actor d. lg. asseueratio d. c. bone et similium

Nec dictis obstat etiam probari posse indefinitas qualis e. illa in d. c. 1. de confessis lib. 6. c. Vltimo de etate et qualitate c. atestationes in fi. de desponsatione impuberum et in lg. Vltima C. de iure deliberandi q. probatio illa per iuris presumptionem effectum probationis habet, vera tm. probatio n. e. vt eleganter Couar. lib. 2. variar. c. 6. n. 4. Costa in lg. si ex cautione C. de n. numerata pecunia Bartol. in lg. in illa n. Vlt. ff. de vulgari idem dicendum in probat. per confessionem et iuramt. habet enim effectum probationis lg. sed et si posessori §. Vlt. lg. eum qui ff. de iure iurando. probatio tm. n. e. q. n. iam aduersus reum procedit cum ipse potius in ea sit testis lg. Vlt. C. de fideicomissis Duarenus lib. 1. disputationum c. 27. notat elegater. N. 21.

Infert. etiam negationes notorias et quam sub sensu cadunt vt Titius n. habet duo lumina et similes de quib. glossa. in d. lg. 2. ff. probatio. doctores ibi licet de is statim veritas constet no

N. 20.

tamen probari quia potius notorium probatione probat, ut dixit Bald. in l. 1. Vr. porro C. de reuocandis is quae in fraudem l. 1. C. comodo et quando iudex ibi notorium non disputari sed disputatum est. Vide colectos a Mascardo conclus. 1106. ex quo recte Felin. non esse notorium speciem probationis dixit in rub. de probationibus et in eadem rub. Marsilius n. 87. idem infert de confess. ex ratione Butrij in tractatu de notorijs arcto. 2. n. 3. quia probatio proprie est quae discusionem exigit.

N. 22. Demum infertur aduersus Baldum in l. data opera ff. de is qui accusare possunt Ludouicum Romanum in d. l. 8. de Verborum obligationibus n. 49. Farinaceum tractatum de testibus tit. 3. ~~tractatu~~ 7. q. 65. p. 3. n. 154. et plures a Mascardo relatos conclus. 70. n. 10. s. d. de negatiuis in ciuilibus locum etiam obtinere in criminalibus quia in is eadem est ratio imo potior et fauorabilior erga reos quo maius in is periculum adest scripsit Vlpianus in l. 1. § sed et si quis ff. de Carboniano edicto quibus non obstat Costatinus in l. Vbi falsi 22. C. ad leg. Cornelia de falsis eo quod dixerit ibi iudicem soli accusatori non indicere necesitatem probationis in crimine falsi Viciose infert. etiam reo negati inducendam tunc etiam obtinet regula legis qui accusare C. de edendo et tantum ibi ex specialitate criminis iudici imperat imperator Vt Velut medius inter Vtrumque ex off. Vt sic aptius de Veritate constet inquirat Vt patet ex Verbis d. legis Vbi.

Minus obstat Valentinus in l. falacita Vlt. in fi. C. de abolitionibus is Verbis iudex non minus dicta acusatore ad probandum quod dicit quam reum ad purgandam quod negat

Vrgere debet, nihil

nihil tamen ex inde contra nos ad purgandam enim non ad probanda teneri reus imperator ait quod omnino diuersa sunt inter se ut ex se patet adeo ut ad probationem non teneatur reus lg. 2. cum vulgatis ff. de edendo teneatur tamen ad purgationem lg. si qui §. in principio ff. de publicis iudiciis

N 1. 2a. conclusio nostri textus sit universa acta iuditii scribantur per publicam personam aut atestantibus duobus viris probis ut constet semper de veritate eorum. Que quidem limitanda est ut in causis exiguis non procedat in quibus fere nunquam iuditialis ordo seruatur ex textu in autentica nisi breuiores C. de sententiis ex periculo recitandis quo sensu explicanda sunt quae contraria aparent textus in lg. quoties §. sed si talis C. de priuilegiis scolarum lib. 12. autentica de mandato principis §. si tibi colatione 3. autentica ut iudices sine quo quo sufragio fiat §. necesitatem colatione 2a. lg. tam de meriis C. de episcopalia audientia glosa ibi lg. lenia 6. ff. de acusationibus c. tornulas 12. q. 2. clementina sepe de verborum significatione lex hispana 41. titulo 2. partita 3. lg. 6. titulo 22. eadem partita et ibi ratio ne sint expense maiores ipsa litis existimatione nec obstat etiam in exiguis generalitas nostri textus licet enim tractis universa et similes res etiam minimas comprehendat c. solite vero quoque de maioritate et obedientia lg. a procurator C. mandati. In is tamen cesat ratio decidendi nimirum presumptio falsitatis in iudice pro quo presumitur c. in presentia de renuntiatione c. bone de electione c. nisi esset de prebendis argumento legis marito

ff. de socio sec9 tz in grauioribus de quibus etiam intelligendi txs. in c. in primis Vl. de iud. 2o. § 1. et similes doctores in c. 2. Vl. sed neqz de traslatione episcopi Felinus tz nº. 1. Aretinus columna 3. vide omnino Jasone in autetica quire col. 5. C. de sacrosanctis ecclesijs. qz autem modice dicat. cause accipe ex Accursio in d. autetica nisi breuiores ex gla. in c. Vlt. de re iudicata lib. 6. Menochius de arbitrarijs casu 72. nº. 10. Gregorius Lopes ad dictas leges partite Didacus Perez in rub. tt. 1. lib. 3. ordinameti columna 1780

N2. Primo citaciones scribendas imperat Pontifex. h. et recte nā licet a lite ztestata potius incipere iuditiu ztet ly. 1. et ibi gla. C. de iuditijs ly. fi. §. illud C. de temporalibus reparationibus appellationum autetica oferat. C. de litis ztestatione c. relatu 19. de off. delegati c. ex zquestione de restit. spoliatoz d. clement. sepe §. Veru de V. bor. significat. Sūt tz. totius litis et iuditij fundamenta iuxta ly. de Vno quoqz 47. ff. de re iudicata c. 1. de causa posessionis et proprietatis clement. pastoralis de re iudicata ly. 1. tt. 6. part. 7. ly. 1. tt. 3. lib. 4. recopilationis. efectus citationis, ee. p perpetuatione iurisditionis animus txs. in c. gratu 20. in fi. de off. delegati lex 35. tt. 18. part. 3. gla. h. Vbi citationes admissa a Jassone in ly. more ff. de iurisdict. omniu iudicu licet plures veldati a Pas in praxi 1a. anotat. in prin. nº. 35. p litis potius ztestationez p perpetuarz iurisdictione aserant ex

txu

txu in d. c. relatu de off.o delegati ly. 21. tt.o 4. part.e 3. doctores h. Vbo. citationes Videndi et de eius necesitate interpretes in rubricis ff. et C. de in ius Vocando Bartolus in ly. prolatam C. de sententijs et interlocutionibus omnium iudicum hac ante citationem intercesisse nutio id asserenti credendum esse. regulariter certum est. nisi aliter nisi aliter arcta qualitate negotij et litigantium iudex faciendum existimet quo sensu intelligenda lex 1.a tt.o 7. part.a 5. Maranta 4. p.te de ordine iuditiorum diuissione 9. n.o 53. Menoquius de arbitrarijs casu 112. Mascardus de probationibus conclus.e 1120. an Vero ad perpetuandam iurisdictionem citatio facienda sit in personam, an in domum explicat Vbi s.a Maranta n.o 124. Parladorius rerum cotidianarum c. fi. 5.a p.te de citationis diffinit.e diuissione, ordine, et quomodo et aduersus quem procedat preter ordinarios hic Videndus Cobar. in practicis c. 23. n.o 6. Alciatus de singulari certamine n.o 88. velati a Paz in practica 1.o to. in 1.a p.te 8.o tempore de citatione et 2.o to. c. 2.

2.o Loco scribende dilationes quas n. bene gta. h. pro citatoris supsit cum hec potius Vbo citationis comprehendat: sed potius de dilationibus ad deliuerandum datis iuxta txt. in ly. 1. ff. de edendo l. ad grandum recessis Vt aduertit Abbas h. n.o 10. Ferretus. 46. Madosius. 107. Menoquius et Maranta Vbi s.a effectus scribendi eas est. Vt constet de temporis interuallo in illis concto cum is pedentibus iuditium nullum sit ex Baldo in ly. sine pars C. de di-

dilationib. Accursio in l. dicere in fi. ff. de arbitris in l. 1. vr. nullis ff. de ferijs glo. in c. significate ubo [illegible] et ibi plures de appellationib. dilationib. diversu temp. datu e. diversis in locis decem dierum in l. [illegible] intervallu [illegible] ff. de iudicijs l. [illegible] § et si quid C. eodem. Triginta v.o in auct.a qui semel C. quomodo et qn. iudex. O die aute arbitrio iudicis ex l. n. vngua [illegible] ff. de iudicijs c. 1. de dilationib. c. pastoralis de exceptionib. Ut plures aserit cu Menoquio de arbitrarijs casu 52. lex 1. tt.o 15. part.a 3. lex 1.a tt.o 6. lib. 4. recopilationis. Similiter posse iudice 1.a dilatione [illegible] dare advers. glo. h. citati s. resolvunt ex dictis iurib. Cobar. in c. alma mater 1.a p.te § 9. n.o 4. Navarr. in c. 27. n.o 16. Gregori. lopes in l. 49. tt.o 6. part.a 1.a [illegible] deffinit.a divissione et penan. [illegible] 1.a dilatione Vide speculatore tt.o de dilationib. Maranta ubi s.a Rebuffu 3.o to. [illegible] tt.o de dilationib. Mascard. [illegible] 517. Gregori. in l. 1.a tt.o 10. part.a 3.

3.o Scribe de sit recusationes ut [illegible] de tempore ear. cu post ipsas gesta a iudice nulla sint c. sup questionu in fi. de off.o delegati l. 14. tt.o 10. lib. 2. recopilationis. Advertiit [illegible] citati autores ubi s.a Menoquiu casu 131. deffinitione, forma, et modu [illegible] eas ordinarij docent in c. cu speciali c. requiris § 1. de apellationib. in c. si quis [illegible] clericu de foro [illegible] quid iuris in recusatione sit Gregori. [illegible] in c. suspicionis 39 de off.o delegati civiles

inter-

interpretes in lg. aptissimi et in lg. fi. C. de iudiciis Gregorius in l. 2. 2. tit. 4. p. 3. Maranta de ordine iudicior. 4. p. dis- tinct. 16. Paz in practica 2. to. 1. p. 10. tempo- re c. 6. n. 8. ante litem contestatam pponi solet regula- riter iuxta tex. in c. pastoralis de exceptionib. ex rone. cap. suspecti 3. q. 5. d. c. si quis et clericum d. c. requiris d. lg. apertissimi eadem etiam rone fit ut quo- cumque tempore oponi possint iuxta tex. in c. insinu- ante [illegible] de off. delegati lg. 1. tit. 16. lib. 4. re- copilationis.

4. Scribe de sua exceptiones quas sufficit verbo pponere dummodo a notario in scrip- tis referat. colligitur ex lg. cum 13. §. oportet el 2. iuncta glo. verbo tribunal ff. de excusationibus tu- tor. et Abbas et Felinus n. 13. et Hervas. 16. 3. statutum aperte est in lg. 1. cum sequenti tit. 5. lib. 4. re- copilationis definitionem, divisiones, exceptionis effec- tus toto tit. de exceptionib. in utroque iure invene- nies et ibi doctores omnes.

5. Petitiones scribendo ut sic earum litiganti fiat comodius copia iuxta tex. in iu- tis in lg. 1. ff. de edendo lege edita actio C. eo- dem et iudex rectius intelligat quid illis petitum sit cum petitioni debeat conformis esse. sententia lg. 2. ff. co- mmuni dividundo c. licet beli de simonia. Pre- sertim quod illis precipue actio principalis continet. d. lg. 1. d. lg. edita et facti narratio. ex quo ius oriri consultus docuit in lg. si ex plagis §. in cli- vo ff. ad lg. aquiliam. Videndi ad exactam peti- tionis cognitionem interpretes in c. 1. de libeli

Do Carlos. oblatione Speculator eodem tt°. Menoquij de arbitrarijs lib. 1. q. 13. Paz. 1. to. 1. p. 4. tempore a princ°.

6. Responsiones scribende quo sine litis contestatione p[ro]ces[sus] e. null[us] ex aductis s[uprad]. et per vas preposita petitione actoris lis contestat. c. Vnico de litis contestatione ly. 1. autentica offeratur C. eodem ly. rem n. nouam §. patroni C. de iuditijs ly. 3. tt°. 10. part. 3. ly. 1. et 2. tt°. 4. lib. 4. recopilationis aduertit preter ordinarios h. Vbo responsiones Gutierres lib. 2. practicarum c. 46. hanc n. necessaria ee. in causis sumarijs dis- ces ex clement. sepe de Vbor. significat. sec. si pars contestatione petat docet lex 10. tt°. 17. lib. 4. recopilationis lex. 5. tt°. 7. lib. 9. Imo potius intra nouem dies n. contestas p[ro] confeso habetur lex 1. tt°. 4. lib. 4. recopilationis Gutierres Vbi s. Parladorius rerum cotidianarum tt°. 14. lib. 2. Cuiatius lib. 9. obseruationum c. 21.

7. interrogationes scribende cum ex ijs sepe iudice asa ad aperciorem inquisitionem pateat et liqueat eorum Veritas Vt in ly. 7. et 12. ff. de interrogatorijs actionib[us] ly. 1. ff. de confesis c. 1. eodem tt°. in 6. ly. 1. tt°. 7. lib. 4. recopilationis et p[er] eas pars aduersa ab onere p[ro]bationis releuet. alegata clement. sepe Vr. et q[uo]d petitiones de Vbor. signif. glosa in c. 1. de confesis in 6. Vbi etiam Videre e. quo differunt ab interrogationib[us] positiones, an enim natura habes in c. cum inpositionib[us] de iure iurado c. 2. de testib[us] lib. 6. illam autem in d. c. 1. et glosa ibi

ibi a parte ponitur positiones c. 2. de
confessis in 6. et clement. sepe a iudice interroga-
tiones lg. 1. ff. de interrogatorijs actionibus quibus
respondi posse per verbum putatiuum credo si de
calumnia tantum iuratum sit possumus vbi vero de
veritate deueri per verbum asertiuum Concedo te-
net glo. hic Abbas n.º 14. Parisius 59. Menochius
de arbitrarijs casu 251. Videnda omnino glo.
in c. iudicantem 30. q.º 5.

Scribende etiam confessiones cum
sepe vim condemnatione habeat. lg. 1. ff. de confes-
sis lg. 1. C. eodem lg. 7. tt.º 3. part. 3. et quia reus
tacens pro consentiente aduersus se habet. lg. 6. in
princ. et §. 2. lg. de etate §. qui tacuit et §.
nihil ff. de interrogatorijs actionibus c. 2. de
confessis in 6. lg. 1. et 2. tt.º 7. lib. 4. recopilati-
onis. Recte taciturnitate rei monet scri-
bendam glo. hic quia vim confessionis habet. Vide
Aviles in capitibus pretorum c. 15. glo. 2. n.º 22.
Mascardum conclus. 447.

Scribende testium confessiones vt
ex inde liqueat probata iuxta quod totum sententia
proferenda est lg. illicita 6. §. Veritas ff. de off. pre-
sidis Cuiatius 12. obseruationum obseruat. 18. Octo-
magnus lib. 2. questionum illustrium c. 25. Verum et ut
posint partes testes approbare vel improbare iux-
ta eorum singulare vitium. exempla in c. causam
14. hoc tt.º c. 2. in fi. de ordine cognitionum
c. 1. de rescriptis c. presentium 31. de testibus
Gregorius nonus in c. testimonium 54 et ibi
omnes de testibus

Dn. P.º Carlos.

Arago

Instrumentorum productiones scribende ut certa appareat eorum fides toto tt.º de fide instrumentorum c. forma de verborum significatione, et de tempore productionis constet ut tradit iuncta lg. 34. tt.º 10. part. 3. et tamen usque ad causae conclusionem se extendunt arg.to c. cum dilectus de fide instrumentorum licet ex iuxta causis quae admitti etiam post ipsam Abbas ibi n.º 17. Feling. 18. Mandosi q. 23. affirmet licet de noviter tamen repertis intelligunt Caso in lg. admonendi ff. de iure iurando Cobar. in practicis c. 20. n.º 8. Menoquius. 241. odie tamen indiferenter admitti Menoquius habet et qualiter in tt.º 2. presumptionum presumpt.º 63.

Scribende interlocutiones lg. 3. C. de sententiis ex periculo recitandis lg. fi. in princ. ff. de re iudicata ut sententiae iudicis interlocutoriae super dilatoriis perimitate excitet quam a iudice scripte scribende colligitur ex d. lg. 3. Verum est si a tabellione in concurribat satis est aliter in sententiis definitivis ut ista ibi. Verum n.º 20. advertit Didacus Perez in lg. 1. tt.º 15. ordinamenti ubi plures inter has sententias differentias cumulat.

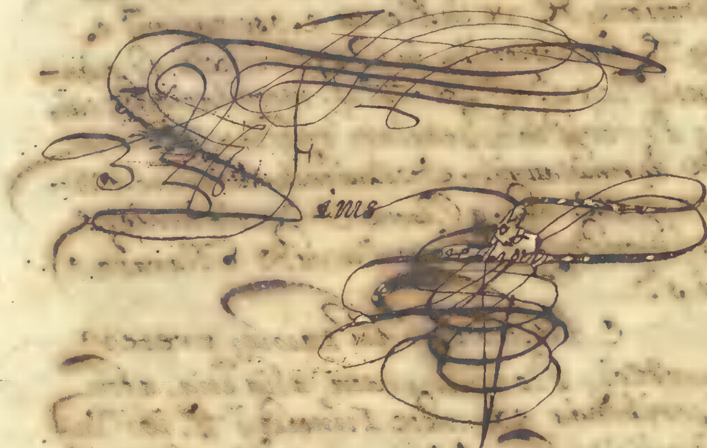
Scribende apellationes quae cum facta post ipsa irrita sit lg. unica ff. nihil novum apellatione interposita c. si constiterit 12. de accusationibus Cobar. ubi s.º c. 23. et 24. de tempore interpositionis omnino constare debet ab interlocutoriis etiam apellari in sententiis olim deprehendes ex c. 1. c. ad romanam c. omnis episcopus. 2.ª q. 6. c. super eo 12. c. ut debitus

§ 7. de appellationibus quare tantum ubi damnum irreparabile adest ex tri. ss. 24. c. 2. et decem dies olim ad appellandum datos firmat text. in c. quod ad consultationem de re iudicata c. concertationi c. ... solum de appellationibus ... ad quinque tantum lex 1. tit. 18. lib. 4. recopilationis cuius praxim ad forum tantum seculare restrinxit ... Acebedo de renuntiationibus et conclusionibus scribendis vide notata ... a Iasone et ... in lg. admonendi ... Maranta ubi s.

Adhortamur tamen praeter quatuordecim hic numerata alia etiam acta iuditii scribenda ex mente Innocentii ibi universa iuditii acta et ibi cetera sic ordinarii omnes ... Nec obstat dictio illa cetera et similes referenda tantum est ad similia expresa non ad maiora colligitur ex textu in c. sedes apostolica de rescriptis c. qui ad agendum de procuratoribus in 6. lg. sed et si quis §. quesitum ff. si quis cautionibus solvitur enim ex notatis in d. §. quesitum d. c. sedes et in lg. 1a. ff. de iurisdictione omnium iudicum quando enim precedit genus et secuntur species et exempla tunc illud non restringit illas ut in lg. quesitum in fi. ff. de fundo instructo cum vulgatis sic in textu nostro genus universa ponitur deinde species verbo exemplificativo videlicet lg. videlicet ff. ex quibus causis maiores §. nos autem instituta de Atiliano tutore faciunt quae notata in lg. ea res adiectio de legatis 3. in lg. legata

75

vniuersaliter ff eod. de mu noviss. Vbo cetera omnia comprehenduntur Vt recte doctores hic.

AD RUB. IN C. I. DE OFF.° IUDICIS DELEGATI, IN 6.

Simile habes tt.us in decretalib. et in clementinis quib. respondent in pandectis tt. de off.° eius cui mandata e. Jurisdictio in C. qui p. sua Jurisdict. Judices dare, dari ve posut apud nos lg. 17. cu seqentib. tt.° 4. part.a 3. lg. 3. et 4.a tt.° 9. lb. 3. noue compilationis. Sed ut breuiter cognoscamus quid cotineatur in hac rub.a verbor. significatione sigilatim discutiamus. offitiu g.o h. relictis plurib. quae circa eius etimologiam ex Lexiograpsis aduci solent sic recte definiatur; Ut sit id q. quisque ex iniuncto sibi off.° vel ministerio facere tenetur obseruata temporis, loci et personar. qualit. sic recte preter alios obseruat Corrasius ad tt. de off.° eius cui mandata e. Jurisdictio n. 3. Potestatis verbo inquit Paulus in lg. potestatis 215. de verbor. significat. plura significantur veluti in persona liberor. patria potestas, in persona serui dominium, aliquando aute ipsum ius potestas significat ut cu dicim. Jus stipulandi, Jus retinendi, Jus persequendi,

Jus utendi et fruendi et alia infinita in quibus maxime dicitur aliud intelligi constat quam potestatem ipsam faciendi ut in prin. instit. de stipulat. servitutum lg. 3 § 1 ff. de bonorum poses. et lg. mihi ff. de obligationibus et actionibus observat damnatque Donelus lib. 4 commentariorum c. 2 in prin. tamen quo ad nos attinet imperium et Jurisdictionem significat ut in lg. 1 ff. si quis Jus dicenti non obtemperaverit in lg. 58 et si 26 § hec clausula ff. ex quibus causis maiores ex quo Martianus ipsum magistratum potestatem apellat in lg. 3 ff. ad lg. Juliam maiestatis notat preter alios Quint. Duenas de Jurisdict. lib. 1 tit. 2 n. 5. quamvis aliquando potestas et offitium idem significare videatur ut in c. 2 extra de bigamis hic tamen potestatis verbo Jurisdictionem intelligas, offitij autem ipsum Jurisdictionis exercitium uti docet comuniter interpretes ad rubricam extra hoc tit. delegati nomine eum comprehendas cui Jurisdictio mandatur. Licet namque apud Jurecõsultos alia sit huius verbi significatio, et delegare dicatur debitor qui alium in sui loco reum, creditori constituit quo pertinet 2 liberationis pars scilicet novatio lg. ob eam causam ff. de prescriptis verbis lg. quamvis 8 § interdum ff. ad senatus consultum Velleianum apud Pontifices tamen qui alieno imperio Jurisdictio-

ne

Do. Gaspar
Bracam.º 75

nem exercet delegatus vocatur nec in proprie
delegare enim dicitur qui vice sua alium consti-
tuit subrogat ut ex Paulo docemur circa
alimensorem qui alio commissit mensuram agri in lg.
2.ª ff. si mensor falsum modum dixerit et delegata
Jurisdictio in lg. 1.ª ff. de off.º eius cui manda-
ta e. Jurisdictio tandem in huius vocis sig-
nificatione conueniunt Cesares et Pontifices
in lg. properandum et in lg. apertissimi C. de
Juditibus delegatus itaque Judex sit conmode diffi-
nitur ut sit ille qui cui mandatur Jurisdictio ab
eo qui potestatem habet delegandi vicem illius ge-
rens nihil prius habens quo reduci possunt omnia
que a doctoribus adduci solent in dictis rubricis Acebedo
ad tit. 9. lib. 3. recopillationes Morla in emporio
tit.º 2. in preludijs n.º 87. Petrus Gregorius lib. 47.
sintagmatum c. 22 n.º 1. Alciato in rubrica de off.º
ordinary n.º 6. Belonus lib. 1. supputationum c. 11. dixi
in deffinit.º cui Jurisdictio mandatur ut ostenderet diffe-
rentiam inter Judicem delegatum et datum Judex namque
datus simplicem tantum nudam habet cause notionem
Jurisdictionem nullam omnino Donelus lib. 17. comentariorum
c. 25. et ibi Usaaldus in notis litera E. Formula
autem qua Judex iste dabatur ex Ouidio lib. 1.
Fastorum ibi

Ille nefastus erit per quem tria verba silentur
traditur a Rebardo lib. singulari pro tribunali c. 11.

et de is Judicibus loquitur Ulpian. in lg. ait pretor §. ibi etenim notionis nome ff. de re Judicata juncta lg. notionum 99 ff. de verbor. significatio. lg. penult. ff. de concessis unde a delegatis Judicibus distinguebantur ad interpretatione txt. in lg. a Divo Pio ff. de re Judicata lg. in privatis ff. de Judiciis lg. qui Jurisdictioni preest ff. de Jurisdict. omnium Judicum pro quor. concordia q. nostrum n. e. disputare videantur Donel. ubi s. Morla qui plures refert in emporio in preludiis n. 38. quibus addo Rebardus de prejudiciis lib. 1. c. 6. Dueñas de Jurisdict. lib. 1. tit. 6. a n. 6.

Hinc 1. inferas Judicem delegatum Jurisdictionem habere q. et ea omnia quae Jurisdictionis propria sunt cum delegat. transeunt ex generali regula legis 2. ff. de Jurisdict. omnium Judicum. Unde poterit impedientes Jurisdictionem ecclesiasticam cohercere, contumacem punire interdictionis suspensionis excomunicationis sententiam pronuntiare ligatum a se vel ab alio absolvere, in posessionem mittere c. 1. c. de causis 4. §. 1. c. preterea c. significasti, c. sane, c. prudentiam §. 1. §. sextam c. suspensionis 39. extra de off. delegato c. penult. de eo qui mittitur in posessionem. Et si Jurisdictionem habeat Judex delegatus differt a Judice ordi-

ordinario q. n. suo nomine, sed delegantis mandato Jurisdictione exercet: Judex autem ordinarius sui propriam habet quae scilicet competit ei ratione magistratus & offitij. l. 1. l. more l. & quod ff. de Jurisdict. omnium Judicum c. 1. & conquerente de off. ordinarij.

Hinc queri solet utrum episcopi Vicarius Judex ordinarius sit, utrum dellegatus & plane dellegatum esse sequentibus videtur probari. 1. quia non propriam, sed ab episcopo commissam Jurisdictionem exercet ut inc. 1. de off. ordinarij lib. 6. c. Romana in princ. ibi eorum vices supplendo cognoscunt de apellationibus hoc lib. preterea quia mortuo episcopo Vicarij expirat Jurisdictio ut docet glosa communiter recepta in clement. fi. de procuratoribus ubi contestatur Rebufus in praxi beneffitiali tit. de forma Vicariatus n. 216. Cobar. in practicis c. 4. n. 4. quibus argumentis hanc sententiam tenet glosa in c. 1. ubi turgia 25. dist. Alciatus in rub. de off. ordinarij n. 24. Contraria in sententia verior est scilicet episcopi Vicarium, ordinarium Judicem esse & colligitur ex eo quod episcopi et Vicarij idem est tribunale c. 2. de consuetudine lib. 6. c. si contra unum infra hoc tit. sed episcopus ordinarius est c. cum episcopus de off. ordinarij lib. 6. ergo & eius Vicarius nam quia una eadem res non debet diverso Jure censeri

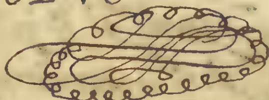
Lg. eu qui deres ff. de Vsucapionibus Vnde
hoc tenent gta in c. 2. de off.o vicarij lib. 6. et in
Cd. c. Romana de apellationib9 eodem lib. Cobar. lib. 3.
Variar. c. fi. a n.o 4. Auiles in capitulis pretor.
c. 4. qui plures referunt / Neque obstant
aducta p contraria sent.a n. 1.us 9. Et si verum
sit Vicariu ab episcopo Judice nominatu esse
nihilominus tn. a Jure exercent Jurisdictio-
nem, Jure namque cautu e. q episcopus Vicarium
nominet c. 2. de off.o Vicarij eod. lib. qui-
nimo, et adda si recuset compelli poterit, et sic
licet ab episcopo nominatus a Jure tn. Jurisdictionem
habere videtur ex quo n. delegatus sed potius
ordinarius censendus erit, nec contrarium doce-
mur ex eo q mortuo episcopo Vicarij expirat Ju-
risdictio, id namque procedit ex eo q cum Vt s.a
diximus episcopi, et vicarij tribunal idem sit mortuo
episcopo ad quem Jurisdictio principaliter pertinet,
et Vicarij ipsius deuet finiri, Vnde hoc tenet co-
muniter Doctores adducti s.a et relati a Boberio
decis. 347. n.o 6. Pas in praxi 1.o tomo, 1.o tempo-
re a n.o 6. Si inter locum tenentem correctoris, et Vi-
carium episcopi asignat roem. differentie ex qua
huius duret et post correctoris mortem Jurisdictio cum
Vicarij expiret ex s. tradditis, quam setentiam
deffendunt Cobar. practicar. questionu c. 4 Boua-
dilla qui plures refert in sua politica lib. 1. c. 2.
a n.o 22

anº. 22. & lib. 3. c. 8. anº. 144. ad propositum intelligens leg. 7. titº. 5. lib. 3. recopillationis. // Solet etiam hic agitari ea quaestio utrum dellegatus Judex posset exequi sententiam suam in quo breuiter obseruo primo affirmatiuam in dellegato principis Jure Pontificio probari in c. in literis in c. significasti, c. pastoralis §. preterea extra hoc titº. quid dicendum Jure ciuili, quid in dellegato inferioris late tradit Menoquius de arbitrarijs lib. 1. q. 74. per totam & id satis de rubricam

Ad txt. in c. 1. de offitio delegati in 6.

CONCLVSIO.

Conseruatores Judices qui in mandatis habent a manifestis injurijs aliquem deffendere de causa principali cognoscere non possunt idque in c. fi. infra hoc titº. concilio Trident. ss. 14. de reformat. c. 7.

Sed pro ratione dubitandi 1º sic argumentor Vulgare est quod actor sequi deuet forum rei txt. in c. cum sit generale de foro competenti N 1

ad deo ut nec rescripto principis posit quis obti-
nere q certus Judex peculiariter de suis causis
cognoscat c. ad hec 10. de rescriptis, g.º injuste
isti conseruatores Judices deputantur aduersus
ordinarios.

Nº 2. Q.º sic. licet notoria accusatione non
egeant, et p consequens in eis ordinem Juditia-
lem seruare omnino n. requiratur, nihilominus
aliqualis Juditij ordo precise desideratur c. ad
nostram 21. et ibi gl.a. Vbo obseruantur de Jure
Jurando, g.º male in nro. txu. Vba illa adposita
extant, nec ad alia q3. Juditiales indagine exi-
gunt, suam possunt extendere facultatem.

Nº 3. 6.º sic per negationem notoria res du-
bia efficitur lg. 3.ª C. quib9 ad libertatē pclamare
n. licet, sd in potest.e partis cōtrarie e. Violē-
tiam manifesta negare, g.º et injuria notoriam
dubia reddere, g.º et conseruator Juditiu illusoriu
facere.

Nº 4. Quib9 tn. n. obstantib9 argu.tis Verissima
ē. nri. txs. decissio nouiter ab Inocentio 4 stabi-
lita ut eleganter aduertit gl.a. ib. cu decretalium
tempore boni Judicu auxilium prsus eet. incognitu
constat ex Vbo statuimus cui simile illud cap.º fi.
in initio, at cōstitut.e ppetuo Valitura sācimus.
quib9 nouiter statui animaduertit Doctores ib. et

in9

in c. decernimus de Judititijs, et C.

Ser Vt congruam tenace quod In [illegible] 4. adaptem interpretationem floriperis Vt apes in saltibus omnia libant sic ego ex pluribus quod a Doctoribus dicitur elegantioribus selectis non iocundum, non inutile comentariolum Vobis exiuere presumo quod Vt commodius asequar in duas principes partes textus diuidam cum glosa hic in quarum 1a omnia quae ad potestatem ordinis Judicium expectant referam // in 2a quae incipit in verbo nec ad alia qualiter ordinis facultas terminetur quibus limitibus contineatur quomodo finiatur, et de penis quas incurret hic Judex si facultatis meta excedat ad interpretationem legis 1. et 2. titulo 5. libro 1. recopilationis non in concine paulisper immorabor N. 5

N. 6.

Vt praemissis ad simpleam a deffinitione incipiendo. 1us obseruadum est Judicem conseruatorem eum esse. cui in mandatis conceditur potestas aliquem defendendi a manifestis injurijs et Violentijs Juditialem autem indagine non exercens Vt in nostro textu. et in d. c. fi. infra hoc titulo. tradunt Ancarranus hic n.o 1. Didacus Perez in lg. 1a

tt.º 7. lib. 1. ordinam.to Regalis // Ex priorib9
Verbis diffinitionis cum in mandatis conceditur
satis constat Judicem conseruatorem delegatu ee
q similiter colligitur ex eo q txs. noster, & capud fi.
huius tt.i qui tatud. in Jure canonico de conseruato-
rib9 loquuntur sub rub.a de off.o Judicis delegati
collocati sunt arg.to txs. in lg. imperator 16. ff.
de in diem adiectionem tenet gla. & Jason in
rub.a de actionib9 n.º 4 Petrus Gregori9.
lib. 47. sintagmatum c. 22. n.º 23. //
Vnde fines, & rationes huius conseruationis, & alior
Judicu delegator pene similes sunt, & conseruatores
eode ordine ijsde q3 administris exequi setetia
deuent, & eade statuere circa munera, expensas,
asesores, notarios, testes q3 in alijs Judicib9 dele-
gatis decreuit sumus Pontifex in c. statutu §. insup
de rescriptis hoc lib. totide Verbis statutum extat
in c. fi. §. offitium vbi notant Doctores infra hoc
tt.º q.º & in sui auxilium, & fauorem braquiu se-
culare inuocare poterunt; na q3 in illis q3 virt.e
conseruationis permittuntur omnimoda habent Juris-
dictione tanqua Judices ordinarij quib9 hoc
permititur in c. 1. in c. quoniam extra de off.o
ordinarij, Vti animaduertit Petrus Gregorius
lib. 47. sintagmatu c. 22. n.º fi.

N. 7 Sine

Hinc inferas quod quemadmodum N. 7

Judicibus delegatis prohibitum est ultra unam dietam reos convenire d. c. statutum §. cum vero de rescriptis lib. 6. ita similiter istis Judicibus conservatorijs extat interdictum d. c. fi. §. conservatores infra eodem tit. nec contrarium probatur in c. ut officium 11. vers. denique ibi de duabus dietis namque et si haec decissio ante fuerit edita quam d. cap. statutum et fi. nihilominus substinetur quod in favorem fidei specialiter decernit nec constitutionibus generalibus derogatur adUertit Joannes Andreas ibidem verbo duabus dietis Espino in speculo Testamentorum glossa 30. principali n°. 14. tamen solet aliquando decissio d. §. cum vero ex literis apostolicis abrogari et ad Jus anticum deostituitur negotium ex quo facultas erat Judicibus concessa conueniendi reus intra duas dietas cuius meminit Pontifex in c. nonnulli extra de rescriptis

no faltanada. ___ in c. nonnulli extra de rescriptis notant communiter doctores in dictis Juribus quinimo et decretum de duabus dietis vim privilegij extendi solet prout vt huius almae achademiae Cancelario concessum fuit qui intra quatuor dietas poterat olim reos conuenire ex quodam indulto Eugenij 4. approbato a Julio 2. quod prorsus abrogavit decissiones

Dicti capituli n. Villi, capituli statutum §. cum V.o capituli finalis §. statutum infra hoc tt.o extat hoc privilegium inter statuta huius Vniuersitatis quod postea diminutum fuit & ad Ius anticuum reversum ex quadam bulla Innocentij 8. ad instantiam catholicorum regum impetrata Vt litigantium expensis immoderatis et Iudicum scandalis mederetur ac cautum fuit ne Vltra duas dietas conservatori liceret partes convenire totidem Verbis scriptum manet in lg. 20. tt.o 7. lib. 1. recopilationis vbi plura conferit Acevedo qui et bulle tenorem refert in qua lex 18. eiusdem tt.i corrigitur quo Iure Vtimur Vt pluribus adductis tradit Bovadilla in politica lib. 2. c. 19. n.o 37. // Qualiter autem Verbum dieta deveat intelligi controversum fuit inter Doctores Vtrum scilicet de Vulgari Vtrum de legali notat Menoquius lib. 2. de arbitrariys casu 206. in n. 1. et dieta quid sit quot modis dicatur, quot partes contineat tradit Petrarquin sus reportorio Verbo dietas Villalovos in herario comunium opinionum Verbo dieta n.o 17. et n.o 83. quod determinatum habemus lg. 18. tt.o 7. lib. 1. recopilationis qua statutum ne decem leucas eccedat. Vnde cum Vltra duas dietas non liceat cancelario partes convenire eius

pri

privilegium sic deuet intelligi vt viginti tantu leucas Jurisdictionis habeat qz computari deuet a fine diecesis in qua citandus moratur n. plane a continentib9 edifitijs vt aduertunt Acebedo et Bouadilla vbi s. Gregori9 Lopez in lg. 4ª. tt°. 16. partita 2ª. vbo Jornadas cominales, tn. ratione alimentoz vestit9, et libroz nulla habita dietaz ratione scolastici, et iesius patres posuit coueniri ex quodam decreto Philipi 2ⁱ. cuius verba extant inter statuta huius vniuersitatis

In predictis conueniunt inter se conseruatores Judices cu ceteris Judicib9 delegatis. nuc tn. videndu est qualiter differant nec enim generaliter in omnib9 et per omnia asimilantur. differunt 1°. quatenus quilibet ecclesiasticam habens dignitate vn cathedrali ecclesia etz priuatus Canonicus delegatus Judex potest nominari c. statutu in prin°. de rescriptis in 6°. adde v°. vt coseruatoris off°. quis fungatur precisse requiritur q. saltim dignitate habeat iuxta tx. in c. fi. ibi, seu dignitates infra hoc tt°. vbi aduertas di canonicis Pontificem vrban. fecisse quo satis ostenditur illos exclusisse nam que

Ubi contrarium voluit eos expresse nominabit
Ut in d. c. statutum, notat ubi idem gla. Verbo ca=
nonici gla. in d. c. fi. Verbo obtinentes et est
comunis resolutio secundum Antoninum de excomuni=
cat. c. 37. n. 4. Mandosium de asignatura
gratiae fol. 123. Petrum Gregorium ubi supra
n.o 2. interdum autem solet Roman. Pon-
tifex in literis permittere Canonico ut
conservatoris vices substineat aduertit
Medoça ubi supra. ratio autem qua Iure
comuni non nisi ii qui superiores conservatores de-
putantur ea est quia isti Judices dantur ad deffen-
dendum eas personas vel loca quibus a sede aposto-
lica conceduntur, at qui si inferiores esent propter
ipsorum statum et conditionem vilesceret prorsus eorum
offitium argumento c. 1. extra de privilegiis. 2.o
differunt quia et si delegatus posset esse quilibet
in causa superioris sui salvo recusationis Iure
c. Judex ab apostolica §. infra eod. tit.o
c. pastoralis extra eod. Judex tamen
conservator inferior non potest nominari
in causa superioris sui Regibus et Regnis
exceptis ut in c. fi. §. 1. infra eod. tit.o
ubi gla. Verbo conservari Petrus Gregorius
d. n.o 28. et ratio est quia conservari nihil
aliud est quam tueri et incolumis ssane

Vide

Videatur q. Judex subditus ad hoc maiorem potentiam habeat, quam dominus c. licet de supplenda negligentia prelatorum. excipiuntur autem Reges, et Reginae in d. c. finali ne deterioris condicionis sint quam alii subditi, conservatorem enim non facile haberent, difficile namque esset digniorem filiis invenire qui conservator ipsorum esse posset arg.to c. novi extra de Juditiis // 3.o differunt q.o Judices delegati non solum a Pontifice, sed etiam ab inferiori magistratu deputantur l. g. imperium iurisdicta prla fi. l. y. more l. et q. ff. de iuris dict.o omnium Judicum c. pastoralis de off.o ordinarii l. 17. et 19. tt. 4. part.a 3 at v.o conservatores non nisi a sede apostolica nominantur ut in nro. textu ibi conservatores quos plerumque concedimus c. 2. ibi vel ibi a conservatoribus a sede apostolica delegatis c. fi. ibi a sede apostolica conceduntur, ex quibus satis constat conservatores tantummodo a Rom.o Pontif. concedi possunt nec contrarium probatur ex eo q. ordinarii iurisdictionem delegare possunt, namque et si metropolitano permittatur causam ad ipsum per apellationem delatam in suffraganiorum diecessibus delegari, tamen officiales constituere in eisdem qui eorum vices suplendo

scitationes faciant, rebelles compescant ipso iure sus delegatum est, ut in c. 1. ubi nec in eo de off. ordinarij Sor. lib. 6. quam sententiam deffendunt Joannes Andreas ibi n.o 2. Ancarranus n.o 3. Mendoca ubi s.a 4.o differunt quatenus delegatus a principe subdelegare potest c. pastoralis, c. fi. extra hoc tit. conservator autem non subdelegat neque alium conservatorem creat ~~tales den tam~~ denunciationes sententiarum et citationes committere potest, non alia quidem nisi ex beneficio literarum ei permittantur c. fi. §. vices infra hoc tit. ubi doctores notant et Gregorius ubi s.a n.o 27. §. differunt quod eius qui mihi delegatus est salvo recusationis iure possum esse delegatus at in conservatoris, conservator esse non possit quod mutua haec deffensio iure suspecta est. ne tales inter se colluderent cavendum quia est ne sub specie boni nascatur iniuria clement. 1. de religiosis domibus advertit et Gregorius ubi s.a novissime Vivianus in rationali ad dictum capitulo finale // Tandem isti conservatores a ceteris differunt delegatis in eo quod tantum a-

mani

D. Gaspar Bracam.

82

manifestis in iurijs partes defendere
illis conceditur, nec tn̄ Juditij indagine possut
exercere vt in nr̄o txu. vnde gl̄a. h. n=
po cōserbator. existimat Judicem conseruatorē
recusari n. possūt quia in notissimis cū neq3 apela-
tio pmitatur c. q̄ posuit, t. cū sit § fi. extra
de apelationib9, nec recusatio debet admitti, quā
sententia sequitur relati a franco h. n̄. 5. o=
die tn̄ defendi n̄ potest ex cōcilio Tri. ss. 14.
c. 5. vbi pmititur partib9 recusare cōseruatores
Ratio autē ex qua adeo restrin-
gitur horū Judicū facultas ea ē. q° odiosu Judi-
catur eorū offitium vt pote inductum aduersus
regulas Juris cōmunis, & in detrimētū Judicis
ordinarij cuius acta rescindit liueradq3 coartat
Jurisdictionē cū illi ratione offitij q̄ administrat
ptineat violentias arcere, & cunctos ad iniurijs
vindicare sine Jus ciuile exprese phibuit vt
loci cōseruatores constituerentur autentico vt
Judices, sine quo, quo sufragio §. multi quo q3
Judici § interdicimus colat. 2. Preseruīm
cū frequenter isti cōseruatores sue Jurisdictio=
nis fines excedāt c. fi. §. vt autem infra
eodē tt°. & magis Jures sūt & violenti quā
Jurisdictio. Scilicet

hij in quorū odiu nominatur d. autentico vt Ju-
dices §. interdicimus colat. 2. Vnde

cu Pontifex fraudib9 mederi teneatur et calliditati recte istis Iudicib9 indagine cause p sibuit, tantuqz in notissimis Ius dicere Voluit Vt in nro. txu. aduertit Viuianus Vr. conseruatores notissima autem ea apellantur qz nulla p bauili tergiuersatione celari posit obseruat gta. b. Vbo conseruatores, et insumiti Cobar. qui plures refert in c. alma 1. pte. §. 2. nº 7. Utrum autem Vbi res n. a deo manifesta sit posit pbationes admittere questionis e. et plane partem affirmatiuam Vt certissima deffendunt gta. b. Innocenti9 nº 3. deuet igitur conseruator reu Vocari quo iniuria cofitente exerceat Iurisdictione sua si negauerit super eo pbationes recipere, et testes cogere poterit alias namqz ditusoriu esset conseruatoris offitium: presertim cu delegata Iurisdict. ea omnia cocessa Videantur Vt s. diximus sine quib9 n. potest expediri l. 2 ff. de Iurisd. omniu Iudicium.

Usqz nunc p explicat. 1. partis nostri txs. dictu e. omne id q ad potestatem, et Iurisdictionem coseruator p prie spectat, restat explicare qualiter finiatur et quas penas iste coseruator incurrat si terminos madate Iurisdictionis transgrediatur finitur 1º qz facultas et mandati expirat morte mandantis re integra id e. si negotiu ceptu n. fuerit c. fi. §. officium infra Gotti. in quo etz couenjunt

cum

cum ceteris delegatis in quib9 idem cautu e. c. gratum c. relatu extra de offo. idem in lg. madatur C. mandati §. recte instit. eodem clemet. fi. de procuratorib9, et plane in utrisq3 ratio quo morte delegantis expirat Jurisdictio ea est q offiu delegator omnino pendet a Volutate madantis ubi ceptu n. e. lg. 1. §. qui mandatam lg. ff. de Jurisdict. omnium Judicum c. preterea. §. c. sane 11. c. super questionum 27. c. pastoralis 28. extra de offo. sa Volutas morte terminatur c. si gratiose de rescriptis hostt. 9. et ea omnia q3 p rsus ab ea Volunt. pendent devent finiri. ¶ Unde prouenit q cu cepto negotio radicetur in persona delegati Jurisdictio ei q3 vere adquiratur p usum, et exercitium lg. si conuenerit ibi et ante qua addiretur ff. de Jurisdict. omnium Judicu, exemplo rer incorporalium quar adquisitio in Usu et exercitio consistit c. cum ecclesia sutrina de causa possessionis, et pprietatis lg. 2. C. de seruitutib9 ab eo inuito nequis auferri lg. id q nostru ff. de regulis Juris, neq3 morte delegantis extingui a quo nequaquã pendet ubi negotiu ceptu est lg. et q2 6. ff. de Jurisdicte. omniu Judicum clement 2. Ut lite pendente c. licet Undiq3 30. extra de offo. lg 35. tt. 18. part. 3. lg. 21. tt. 4. eade partita.

Hinc interpretor tex. in c. quamuis § in c. si delegatus ¶ infra eod. tit. c. quamuis extra eodem; in quorum spetie si Judex delegatus Vices suas alicui comisserit antequam subdelegatus Uti ceperit poterit mandatum reuocare et Vices reassumere: secus Ubi subdelegatus ceperit Uti quia scilicet eo ipso in eo perpetuatur Jurisdictio irreuocabiliter c. relatum extra eod. tit.

Cum tamen quatenus litis contestationem desiderat Ut delegatus mortuo delegante Jurisdictionem retineat quam grauiter obstet tex. in c. gratum eod. tit. Ubi sola citatione negotium radicatur in delegato; nemo est qui nesciat plura congerunt autores in dictis Juribus aut qui existimet tex. in d. c. relatum correctum esse per sequentem quod Videtur probari ex integra relata ab Ant. Augustino in 1. colectione decretalium c. 23. in qua mentio fit Lucij 3. Pontificis qui conditor est dicti c. relatum. Unde Urbanus non tantum Videtur succesor Lucij sed etiam emendator decretalis ipsius ita absolute tenet Bartolus n. 12. Paulus, Fulgosius et comunis 2us Alexandrum n. 30. in d. l. 2. et quod ff. de Juris omnium Judicum

nium Judicum, & alij plures quos refert, & sequitur Sahagun in comentarijs d. c. relatum.

Ego tamen qui quantum posibile sit vitandam esse arbitror Jurium correctionem presertim cum isti duo consequenter, & sub eadem rubrica collocati sint existimo dicendum cum Abbate regulam generalem in c. relatum positam esse quae cautum est ut lite contestata jurisdictio perpetuetur in delegatum, at qui postea in c. gratum hoc apliari ut scilicet non tantum lite contestata vel adeo facta citatione cosistat in dellegato Jurisdictio, nec morte delegantis extinguatur sensus enim est & si negotium vere et proprie a lite contestata ceptum dicatur tamen Jure canonico, quia civili lege amplius

n. peti ff. reg. ratam habere autentico de litigiosis § omnem clement. sepe in princ. de verborum significat. & ex eo quod ut de restitut. spoliatorum per totum ut de lite non contestata hoc est & in decretalibus aduertit Curatius obseruat. ... n. 21 nihilominus tamen citat facta in proprie plerumque dicitur incoatum ita tenent Paulus in l. 1. n. 4. C. de Judicijs & communiter omnes ex Curcio

in rub.º de Judiciis n.º 12 Didacus Perez in rub.ª tt.º 1. lib. 2. ordinam.ti regalis Paz qui plures refert in praxi anotatione 1.ª a n.º 39. § 1. to. 1. p.te c. Unico a n.º 59. Unde in d. c. gratum quasi ceptum negotium dicitur p posito citationis edicto ex quo & si lis ~~creat~~ ver non dicatur incepta ut s.ª dixi nihilominus ut Urbanus ait radicatur in delegato Jurisdictio quasi p istam decretalem suppleri existimes Lucii 3. decretum non plane enmedari idem sentit Butrianus in rationale d. c.i gratum idem & relati a Sahagun ubi s.ª & pbatur in lg. 35. tt. 18. part.ª 3. ubi Gregorius Lopez verbo A lo menos por emplacamiento novissime a Loisius de Stiqui in colectione decissionum 4.ª p.te colectione 975. & 148. Henricus Boic in d. c. gratum n.º 3.

Addeo autem re integra mandatum morte mandantis expirat ut quantumvis colatum sit & acceptum post mortem mandatoris cesset nihilominus verbi grã Jussi deuitori meo ut post mortem meam Titio solueret quamvis ipse mandatum susceperit

non

no velle s obiet post mortem meam morte
nam qz dissoluitur mandatu, uti dicebat Paulus
in l. si in fi. ff. de solutionibus & i de Vlpianus
aserit in l. Et si quis 14. §. si cui ff. de
religiosis & sumptibus funeru, quo loco doce-
mur q si quis funeris faciendi causa pecuniam
a mandatore acceperit de dolo teneatur, si de
funere n. curauerit ex quo certum aparet mada-
tu morte madantis finitu, ee. q si efectu, habe-
ret mandati actio competeret non plane de dolo
q subsidiaria e. Et tantum in defectum aliorum da=
tur l. 1. in prin. Et §. ait ff. de dolo // Sed
huic resolutioni grauissime obstant txs in l. si vero
12. §. fi. cu, l. sequenti ff. mandati in quorum spetie
mandatu, fundi emendi vel monumenti constru=
endi etia, viuit post morte, mandantis Cuiatius
1. obseruationu, c. 38. difficultati sucurrens litera
dicte legis fi. anuertere aus atter tentauit aduersus vul=
gata, lectione, omnium librorum q uidem antea voluit
Acursius quibus subscripsit comunis preceptor Pichar-
dus in §. recte n. 11. instit. de mandati tu in reiecta
interpretatione Antonij Fabri nouissime tradita in
rationali ad dicta, lege, Et si §. si cui literam
Florentina, retinens cu, Ludobico Rusardo in no=
tis ad pandectas ad d. l. Et si mali q cu Donelo
lib. 16. commentariorum c. 23. Vr. adeo Osualdo inde,
litera C. re, sic coponas vel negotium in quo mada=
tu

48

cadit mortuo mandatore ad heredes pertinet ratione successionis, et tunc mandatum morte disoluitur, veluti cum mandauit Titio ut funeris mei curaret quod proprie ad heredes pertinet d. lg. si qui tis quod finali de religiosis et ideo hoc casu morte disoluitur mandatum ut eadem l. § si cui idem e. cum Iusi debitori meo ut post mortem meam Titio solueret d. lg. fi. inst. de solutionibus vel res in qua mandatum cadit ad heredes non pertinet successionis iure tunc enim etiam post mortem mandantis, mandatum viget veluti cum mandabi Titio ut monumentum mihi construeret vel ut fundum heredibus meis emeret quo scilicet istis casibus nequaquam defertur heredum facultas quibus nec precisse pertinet monumentum construere nec aliene fundi expectat successio quo sensu Vlpianum intelligas, et Gaium in dictis legibus si vo. 12 § fi. cum lg. sequenti ff mandati.

Sicuti morte delegantis re integra delegati expirat iurisdictio ut s. probauimus ita mutatione voluntatis quo ad non cepta extinguitur e. quamuis b. c. si delegat 7. infra hoc tit. cuius eadem ratio est scilicet quod dum iurisdictio per usum delegato non fuerit adquisita omnino consistit in delegantis volunt. ut s. diximus ex quo facile intelligas per arbitrio suo mutari posse sicut generaliter in quolibet mandato contingit quod re integra

mutta-

86

mutata voluptas soluitur lg. si vero 12. § si
mandauero lg. si mandasent 15. ff. mandatum
lg. si pater 3. C. eodem lg. ante litem 16. ff.
de procuratoribus § recte institum de mandato
si queras quare in locatione conductione emptio-
ne, et venditione aliter obseruetur ut scilicet
quamuis isti contractus consensu perficiantur sicut
mandatum prin. inst. de obligationibus quae ex
consensu tamen et si in eis post quam perfecti sunt
ultro citroque obligationes et actiones nas-
cantur, nulli vero ex contrahentibus recedere
liceat inuito altero etiam re integra lg. 3. C.
de rescindenda venditione lg. 1. lg. 2. C. quando
liceat ab emptione discedere lg. ab emptione
ff. de pactis facile respondetur
si consideres differentiam aliorum contrac-
tuum et mandati in illis namque ex parte
utriusque contrahentis utilitas consi-
Et inde e. deratur ut nulli inuito haec utilitas po-
sit auferri mandatum autem solius mandantis
causa suscipitur nulla eius qui suscipit lg. si
seruus § 9. vero ff. de furtis et plane
ita obseruatur in omnibus quae pro nobis in-
troducta sunt ut eis renunciare vel uti
possimus pro ut placeat lg. si iudex ff. de
minoribus. lg. penultima C. de pactis lg. quod certo

ff. de solutionib.

Nec rursus obstat si dicas et si isti contract. dissimiles sunt, at saltim inficiari n. potest mandato suscepto obligationem oriri, prins. instit. de obligationib. quae ex cosensu quod obstat saltim generale illud quod traditur obligationi semel constitutae renunciare invito altero neminem posse l. sicut. 5. C. de obligationib. et actionib. quia facile respondetur quod et si verum sit mandato suscepto suscipiente obligari adimplere vel renunciare in tepore l. si mandauero §. vltimo ff. mandati at n. item obligatur qui madauit Vt quod mandauit geri aut perfici paciatur quod fit vt cum is madatum reuocauit dici n. possit renunciasse constitutae obligationi quod illi quod procurado in mandato nulla e hanc differentiam adnotauit Donel. lib. 16 cometario c. 23 vide etiam ad glossam madatum. 15. C. mandati Cuiati. ad legem 6 §. vltimo ff. de cotraenda emptione

Quas autem exceptiones subeat haec regula mortem mandantis re integra, et reuocat. voluntatis delegati expirat Jurisdictio quod nobis in eo n. licet enumerari pete a Sabagu qui plures casus refert in cometarijs c. relatum a n. 12. extra

Sect. tt.º

Doct.mo doctiss.o preceptore meo Ant.o Richardo in § recte an. 10 instit. de mandato ubi interpretatur text. in lg. si pater 4 ff. de manumisis vindicta lg. quesitum 15 § Julianus ff. qui et a quibus lg. si quis mancipijs 17 § si impubes lg. cum cunque § si ab alio ff. de institoria actione lg. si defuncti 15 ff. de procuratoribus lg. si ego § si res alicui ff. de jure dotis lg. si inter 12 § si uxor ff. de donationibus inter lg. illa 33 C. de donationibus.

Taliter autem per obitum cocedentis vel preuocatione mandati re integra extinguitur conseruatoris jurisdictio ut ipso jure extinguatur non plane exceptione opus sit c. finali § officium autem infra hoc tt.o c. statutum § finali ubi notat gla. de rescriptis hoc tto. gla. in c. cum venisset 25 § de vestibus et comunem dicunt Oroscius in lg. et q.a de jurisdict. omnium judicum Viuianus in rationali d.e c. finalis infra hoc tt.o Petrus Gregorius tt. 47 sintagmatum c. 23 n.o 26. Unde quidquid semel extincta jurisdict. factum fuerit irritum prorsus et inane e. Uti dicebat Pontifex et

notat glā Vbo omnino in d. c. fi. huius tt.
et in d. c. statutum in fi. de rescriptis per tto.
Cum autem plerumque conserua-
tores fines excedant sue facultatis, et ad
alia que Iudity indaginem exigunt se extendant
varie adversus eos pene constituuntur qui de
aliis causis quam de manifestis injuriis Iuri-
dice cauerint tuc iure canonico tuc regali. Vt
suspensionis per annum ad offo d. c. fi.
Vr. Vt autem infra docti.

Hinc solet inquiri Vtrum
apud conservatores liceat debitū exigere
et partem afirmatiuam tenet Guido Pape
q. 18 an.o 3. Didacus Perez in lgi. 1
tt. 7. lb. 1. ordinamti. Vro conservatores aserit
si violentia esse manifestam non soluere
que deuetur et per consequens ad cognitio-
nem conservatoris expectare exactionem debiti
contrariam tn. sententiam Vt Veriorem defendit
Gutierrez lb. 3. practicarum q. 9. n.o 3. no-
uissime Cauallos in peculiari tractatu de
cognitione per viam violentie 2a p. q. 20
n.o 17. aserentes n. esse proprie iniuriam ma-
nifestam debitu n. soluere aus saltim
non esse eius conditionis et qualitatis
Vt

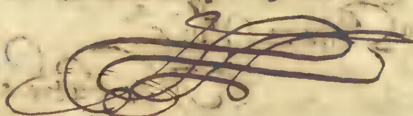
87

Ut coram conseruatoris tribunal agitari debeat, et discuti cum debiti exactio strepitu Judity, et causæ indaginem præseferat q omne conseruatoribus denegatum est sub flagitio penarum iuris canonici et regalis tenent frater Emanuel Rodriguez 1. to. questionum regularium q. 63. art. 12. et in suma q. 184 Nauarro in manuali c. 27. n. 125 Didacus Perez Ibi a

Nec tantum coseruatores puniuntur pena suspensionis si trasgrediatur mandati metas sed etiam pars quæ ante ipsorum tribunal causam illis prohibitam discuciendam adduxerit excomunicationis pena incurrit d. c. Ni. Vr. pars V. idem et Jure Regio cautum est. Ut costat ex lg. 1. 2. 4. 8. tt. 1. recopilationis ubi plura congerit Acebedo Cauallos vbi sup. a n. 6. ex quibus colligas et Jure comuni et ex concilio et Jure Regio prohibitum esse conseruatoribus cognoscere de causis ac ipsorum Jurisdict. exemptus. Unde prouenit q cotidie in usu forensi praticatur. Ut scilicet acta a Judicibus coseruatoribus postquam semel extincta est eorum Jurisdictio, tanquam celebrata aduersus regulas iuris canonici, et regalis reponantur

Ut irrita, et nullius momenti per Judices laicos qui in sumo regali pretorio, et in cancelarijs Vallisoletana, et Granatensi Juri dicundo presul.

TRACTATVS DE COGNITIONE PER VIAM VIOLENTIÆ. 280

Huius doctrine du rationem certam asignare cupio vera explicare cogor in fluctuanti nimis pelago de cumanus fructibus agitato, hoc est in explananda celebri et frequentissima quare scilicet litigantes qui sibi iniuriam aserunt irrogari a Judicibus ecclesiasticis regios auditores, tanquam legitimos Judices possint adire a quibus deffenduntur et violencia arcetur ex consuetudine approbata cuius initij memoria non extat, meminit ipsius fit in l. 6. tt. 1. lib. 1. ordinamenti l. 13. tt. 1. 3. partita 2. l. 2. tt. 6. lib. 1. nove recopilationis

cuius

ciuas sec sub vba Los Reyes de Castilla por antigua costumbre aprobada, y Vsada y guardada pueden conocer de las injurias violencias y fuerças q acaecen entre los Perlados, y clerigos y ecclesiasticas personas sobre las yglesias, o beneficios l. 4. 3. tt.° 1. lib. 2 lg. 4. tt. 12. lib. 6. in eadem recopilatione. Ex quibus q. forensi stilo practicatur hoc e. si penes ecclesiasticum tribunal duo clerici litigauerint quor alter apellet, si Judex nihilominus n. obstante apelat. in causa procedat poterit grauatus regias adire cancelarias simplici q. querimonia proferens statim auditur; dantur q. illi litere Regie quibus precipitur tabelioni Vt mitat ad curiam acta cause si autem Judex recusauerit, et 2. dantur, et tertia; tandem q. si fuerit cotumax certis cogitur penis de quibus infra; at si laicus p. Judicem ecclesiasticum grauetur nec ad apellationem admitatur; tunc etiam litere dantur quibus jdcabetur Vt ecclesiasticus Judex n. cognoscat de causa profano remitat eam ad Judicem seculare, nectamen Regy consiliary cognoscunt de Justitia apellationis ad Summi Pontificem defferende Vt sententiam Vel destruant Vel confirment, sed tantum tolunt Vim illam que iniustissime fit apellanti dum eum censuris Judex oprimit p. executione sententie q. in rem Judicatam nequit transire pendente apellatione ad Summum Pontificem jposita cui tenebatur Judex omnino deferre Juxta canonum eorum sactionum decreta

88

Qui forensis usus tamquam a legibus et immemoriali consuetudine receptus in is regnis tenaci fere omnium scribentium calamo deffenditur ut videre i. ex aductis a Didaco Perez, Gregorio Lopez, et Acebedo qui in dictis legibus ordinam. partitarum et recopilationis Cobarr. tto. practicarum questionum c. 35. a nº. 3. Parladorius tto. 3. differentiarum differentia 9ª. §. 4. nº. 24. Rodriguez de annuis reditibus tto. 1. q. 17. nº. 58. Nauarro in manuali c. 21. a nº. 30. et in c. cum contingat de rescriptis remedio 2. pagina 147. Barbosa in l. Titia §. 5. a nº. 47. ff. soluto matrimº. Bouadilla in politica tto. 2. c. 18. a nº. 139. Garcia de nobilitate glosa 9. a nº. 51. Lancelotus de atentatis 2ª. p.te c. 4. n. 36. Villalobos in erario comunium opinionum lit. C. n. 125. Paz in praxi 1. tomo, 1. tempore nº. 23. Mexia ad leges Toleti in 2. fundamento 11. p.te nº. 47. Salcedo ad Bernardum diaz c. 102. quos refferre solent Joannes Gutierrez de juramento cofirmatorio 1ª. p.te c. 2. nº. 26. et tto. 1. practicarum q. 20. Cenedo in colectanea ad decretum c. 5. et in colectaneis ad decretales c. 17. nº. 2. Novissime Cevallos in peculiari tractatu de cognitione per viam violentie per totum. Avedaño in capitulis pretorum 1. p.te c. 1. nº. 32. Olanus in antinomijs lit.ª I. n. 76. Segura in directorio Judicum 2ª. p.te c. 7. nº. 12. Vivaldus in candelabro in explicatione bulle in cena domini casu 14. ex nº. 102

n.º 102. Menoquid de retinenda remedio 3.
a n.º 356. Afflictis decis.ª Neapolitana 24
a n.º 7. Lucas de Pena in l. si colono 14
columna penultima et final. C. de agri-
colis et cesitis lib. 11. Stephanus Aufrerius
in clement. 2.ª de off. ordinarij columna
fi. Carolus de Grasalijs lib. 2. regalium Francie
iure 7. Gillelmus benedictus in repetit. c. 1
Rainuntius verbo et vxorem nomine Adelasiam
n.º 454. de testamentis.

Qui omnes cum forensem practicam
Regni quod consuetudine admitunt sequentibus utuntur
fundamentis quibus adstruitur, et roboratur; ase-
runt quod et iure diuino, et naturali et canonico
ius regium firmari et 1.º probatur ex c. 12. Hiere-
mie ubi loquens dominus domui regis Iuda inquit
Iudicate mane iuditium et eruite vi opresum de
manu calumniantis; quod verba ex Hyeronimo tras-
cripsit Gratianus in c. regum offitium 23. q. 5. ubi aserit
regum offitium esse facere iuditium et iustitiam et libe-
rare vi opresos de manu calumniantis.

2.º et iure nature idem comproba-
tur quid enim magis conueniens naturali equitati, quam
vim vi repelere, quam iuxta deffensio quod ut ex iure
naturali orta est 3.º Papa Regibus et ecclesie permititur
ut aduertit doctissimus pater Suarez in deffensorio fi-
dei lib. 3. de primatu Pontificis et lib. 4. de inmunit.

ecclesie c. finali n. 30. ex Caietano in opusculo de potestate Pape c. 27. Castillo in l. 49. Tauri n. 3. Afflictis decis. Neapolitana 85. et 363. Deti in l. ut vim de Iust. et Iure n. 25.

Cuius doctrine fundamentum in eo consistit quod illud principium vim vi repellere licet est primeno Iure naturali teste Isidoro lib. 5. etimologiarum c. 4. et refertur in c. Ius naturale 1. dist. confirmat Divus Thomas 2a. 2e. q. 97. articulo 4. et in eo sensu Iure canonico accipitur c. significasti el 2. de homicidio c. si vero el 1. de sent. excomunicationis quod etiam laico adversus clericum Iuxta naturalis deffensio competit cum ita quod quilibet homo ius habeat vim vi repelendi non solum cum omni corpori fit, sed etiam si privato membro fiat nulla ratione id Ius rei publice denegaretur, et sic potestatem habet pulsandi vim quilibet membro suo facta, atqui respub. omne imperium suum, et potestatem transtulit in principem l. 1. de constitutionibus principum § sed et quod Principi instit. de Iure naturali, et sic legitime deffensio Rex regibus competit d. c. regum c. Princeps 23. q. 5. c. Maximianus 23. q. 3. quorum officium id specialiter curare debet ut subditi tueantur ne quod alius epitheto magis decet Regie dignitati quam ejemnor patrie quod pater sit Ovidius de ponto

Regia credde mihi res est succurrere lapsis.

Claudian. Tu fidem cives patrem quod geras tu consule cunctis

Orati. 9. de 12. hic ames dici pater atque princeps. gentis humane pater atque custos

Et ut

et Ut quidam eligantiss. dicebat in feretrio
Jobi suspensa opima sic conestat inclitos fama duces
nec ostes otiosi decus Ut illa servastime auguste
domus corona q̃ p̃ cive servato datur naturali igitur
rationi satis est consonum si predicto remedio Reges
violentias, et injurias injuste illatas reprimant tam=
quam aduersus Juris naturalis principia factas deno=
tant Uerba quedam legis 2 § 4 tit. 16 lib. 1 ordinam.ti
Portugallie ibi Faziendoles fuerça que no guarda=
do legno o dreito natural, qua lege expendit Ce=
uallos comunes 3.a comunes tomo 4 in discursu ad re=
gem n.o 29 Caualcan de brachio Regio 1.a p.te n.o 16
Josephus de Sese de inhibitionibus Justitie Aragon
c. 8 § 4 n.o 3. presertim cum maxima reipub.
in hoc remedio Utilitas consideretur, nam quam m
deffensio hec aduersus ecclesiasticos Judices in=
troducta esset passim oprimerentur innocentes ab
ecclesiasticis Judicibus qui si procul abessent a
Romana curia quotidie ecclesiastica abuterentur
potestatem.

Quia hac sententia aduci
solet Jure canonico nititur fundamentum ex
quo non solum Violentie ecclesiastice deffen=
dende, non judicantur incapaces laici Principes
quinimo illis sepe comendatur Ut in manu potenti,
et braquio excelso executionem prestet ecclesiastice
doctrine d. c. regum d. c. princeps ibi Ut quod non
preualet sacerdos eficere per doctrine sermonem
potestas hoc impleat per discipline terrore c. petimus

92

11. q. 1. ibi Ut qui ~~mihi~~ mitti ad monitioni Sanctitatis Vre. aquiescere noluit auctoritate Juditiaria penitus excludatur c. qui da. 17. in ordine 16. q. 1. ubi pro deffensores ciuitatis excluduntur ab illa mona qui mandato episcoporum vel abbatum parerere nollentes.

// Facit etiam et probat sententia txs. optimus in c. filijs vel nepotibus 16. q. 7. in cuius specie a negligentia episcopi et metropolitani ad aures principis occurritur pro punitione cuiusdam ecclesiastici et quibus Abbas in c. qualiter 2. 2o. de Judicijs hunc txm. correctum ei intelligat per Jura noua nulla tamen correctio reperitur ad hoc Ut princeps secularis non liueret vi opressos ab ecclesiasticis Judicibus dum a sede apostolica illis subuenitur Ut ibi observat Cobar. et Acebedo s. cum quod ecclesia tradita existimetur Regibus catholicis Ut deffendatur ab ostili inuasione d. c. Maximianus 23. q. 3. et sic frequentissime in sui fauorem et tuitionem hac violentia qua grabatur manum imploret Regiam c. administratores 23. q. 5. et sic cum enim potest si hoc idem et ecclesiastico liceat, et laico violentiam pasis cum utriusque Rex catholicus, et patronus, et deffensor sit preserti quod remedium hoc obtime procedit, nec offensa ecclesiastica immunitate Ut latius dicetur infra // facit etiam

et

Et hac sententia txs. in c. Xpianis cum sequenti 11. q. 1. Vbi comiti laico Gelasius Papa Curam clericorum comendat, et miva Dei prudentia nunquam defficit in ecclesia afflictis solatium, fugientibus refugium, violenter vexatis remedium, Vt quos persequitur Saul crudelis recipiat, foueat David pijssimus c. omnis 36. 7. q. 1. rursus confirmatur hec sententia argumento txs. in c. 1. § sane de censibus tto 6 c. 1. de penis eodem tto. nam quod si metropolitano permittitur in suffraganeorum diecesibus injurias et violentias arcere quare idem catholico principi non licebit qui suorum vasalorum conseruator est et protector Vt s. lactius probaui, et caput Xpiane reipublice apellatur ex Tridentino ses. 25. c. 20 Vt nemini injuriam fieri paciatur d. l. 13. tt. 13. part. 2. Vnde si fiat legitime cognoscit Vt in ortu nascentis ecclesie obseruabatur d. c. princeps d. c. petimus 11. q. 1.

Iure autem ciuili solet predicta sententia corroborari ex dictis in l. fi. C. de suma trinitate autentico quomodo oporteat episcopos colat. 1. quibus id cabetur regiam potestatem ad hoc institutam esse. Vt exequatur saluberrima Sanctorum patrum statuta. Tandem et consuetudine hoc ius

91

Regni solet cōfirmari. hec namq; ubi inmemo=
rialis ē. habet uim scripti iuris l. hoc iure
§. ductus aque ff. de aqua cotidiana et estiua
qua explicanda ut id ouiter aduertimus
uideas Donellu 11. cōmetario 4 c. 11. c. super
quibusdam §. preterea de ubor 4 significat.
et quidquid ex priuilegio adquiri potest
consuetudine inmemoriali adquiritur ut
notant Decius cōsilio 579 a nº 2. Cevallos
ubi sª. qta. 4 anº 3. unde cu ex Pontificio
priuilegio posit Princeps laicus etiā in cle=
ricos Iurisdictione exercere qta in c. 1
49. dist. et in c. clericu nullus 11. q. 1. no=
tante Abbas in c. Decernimus de Iudicijs,
et in c. posuit de cōces. prebende colūna
3. Gregorio lopez in l. 13. tº. 13
part. 2. qta magna ide cōsequi potest
ex inmemoriale consuetudine si iusta fue=
rit nec offendat ecclesiasticā inmunitate
q. omnia in hoc cōsuetudine inueniri te=
nent fere omnes sª. allegati, et interdum
cōuincere ex presupta volut. Pontificis
qui scit, et tollerat propter bonū Reipub.
et ad Iustitia eius plurimu cōducit, in
omnibus pene Xpianior bis prouincijs ad

diu

diu fuerit in vsu nec credibile est Catholicos
Principes Romanę sedis filios legitimos,
et obedientes adversus eius decreta, et in
detrimentum immunitatis sacrę ste legis con-
dere practica quę permittere. Vt notarunt
Cobar. vbis. Nauarrus inc. cu cotingat
de rescriptis remedio 1 pagina 147 Ce-
uallos qui plurimorum regnorum refert
cosuetudine d. qta. 4. n. 5.

Ex predictis autores s. allega-
ti resoluunt quod ius cognoscendi per via violentię
Regibus competit, et iure diuino, et natu-
rali, et positiuo, vnde etiam et penam impo-
nere posse ecclesiastico Judici ni pareat li-
teris quibus illi precipitur vt ad curiam remittat acta
causę vt scilicet amittat bona temporalia, et ab
is regnis extraneus habeatur quinimo et quod si Judices
declarauerint ecclesiasticum vim facere possint illum
codemnare in expensis, affirmat Gregorius Lopez vbi
s. tamquam hoc consequentia sit negotij princi-
palis.

Neque quę viderint licet cosilium
multorum pro hac sententia aliud afferunt fundamentum
preter s. tradita. sunt tamen quamplures precipue
ex Theologis qui contrariam tueantur
vt videre est ex traditis a P. Azorio

52

tomo 1. institutionum moralium lib. 5. c. 14. P. Suarez in deffensorio fidei de immunit.e ecclesiastica lib. 4. c. fi. a n.o 30. existiment quod nullo Jure divino naturali scripto aud non scripto pre dicta potestate laicis principibus competere mouentur ex sequentibus.

1.o Quam Juris periti, quam theologi nulla laicis in rebus spiritualibus Jurisdictione concedunt immo incapaces eos omnino Judicat vel de Jure divino ut plures affirmant vel saltim positivo quod omnes docent, et fatentur autores contrarie sententie namque aserunt lege Regni, et consuetudine ex eo sustineri quod seculare tribunal non ex vi ordinarie Jurisdictionis sed extra ordinarie deffensionis ecclesiasticorum violentias reprimat quod uno ore attestantur omnes supra aligati quod ubi probauitur hunc actum Jurisdictionis esse confestim aparcuit Juri vel canonico saltim hac consuetudine obviam esse quod probatur hoc modo: Jurisdictio est offitium et auctoritas Jurisdicendi l. 1. §. damus ff. de suspectis tutoribus Marta de Jurisdict.e lib. 1. c. 8. ex n.o 1. sed Judices laici ex vi auctoritatis, et offitii quod administrant ad se deferre faciunt acta cause spiritualis quod postea examinatur, et recitatur sicut queliuet alia causa laicorum tandem sententia pronunciatur qua vim fieri, vel non fieri declaratur, et hoc omne strepitu Juditii, et tribunali formato fit, ergo ex vi Jurisdictionis. confirmatur hec ratio ex ista consideratione: in legem facit qui verba legis amplectens aduersus ipsius volutatem nitit.

quititur lg. 2° lg ff. de legibus lg. n. dilig.
C. eodem tit. § si laicus sententiam pnuntiando in
causa spirituali ex defectu Jurisdictionis 2°
lege facit similiter, & 3° lege faciet si cogat
ecclesiasticum Judicem sub cominatione penarum
Vt sententiam pnunciet quo ad effectum enim Pari
sunt apellatione bitiyati concedere, Vel iuuere eccle=
siasticum Judicem irrebocauiliter & imperiose Vt
illam conoedat, paria sunt alta a Judice ecclesiasti=
co reponere Vel precipere imperare Judici eccle=
siastico Vt ipse reponat quambis obtorto collo.
Suposito itaque Juris dictione
p rsus deficere quia neque ex Jure naturali Jeg
potestas quomodo cum quod appelletur des cer-
dat pbatur ex sequentibus Vt liceat nouis
illatam aliam re reprimere duo requiruntur
Videlicet q Vis manifesta notissima sit
Vnde & defensio fieri debet incontinenti
& Vt fiat cum moderamine inculpate tutele fa=
tentur omnes etiam ex Juris peritis Vt ex Bar=
tulo, & antiquioribus in lg. Vt Vim ff. de
Justa & Jure docet Cujacius lib. 3. ob-
seruationum c. 18. quod nisi simul cocurrent
iniusta erit deffensio, neque ex Juris natu=
ralis principijs. q autem in hac Vtrumque

desiciat sic probatur Iudices laicu examinata causa ecclesiasticorum acta & alegationes in processu contentas que pro tribunali recitare iuserit vim fieri, vel non fieri pronunciant igitur non erat ille vis notissima siquidem ex processu colligitur.

Rursu sepissime iudices laici causam remittunt ad Tribunal ecclesiasticum declarantes vim non fieri quo aduocare causam est per viam violentie illa que iudice ecclesiastico non potest auferre a iudice ecclesiastico iustificari etiam Iure naturali siquidem vel ex ipsorum declaratione constat ecclesiasticu vim non facere deinde negotium hoc inter superiorem & inferiorem agitatur, at in dubio pro superiore stat presumptio quo dicendum e. ecclesiasticum vim non facere ubi de vi per se ipsam non constat nec potest in processu requiri rursus defensio que prouenit ex Iure naturali tam ecclesiastico aduersus laicum competit, quam laico aduersus ecclesiasticum sed ex vi quacumque etiam notissima de seculari ad ecclesiasticum non e. recursus nec ea praxis admitit.

ta

ta quia qz diminuat seculare Iurisdictio=
nez, q° multo minus contraria admitti deuebat
siquidez vt diximus laici incapacis sut Iudi=
cadi clericos ecclesiastici autem tantu incopete=
tes Iudicandi laicos // Deinde vt deffensio na=
turalis sit, et impunibilis deuet fieri incontine=
ti et vt doctores dicut vigente maleficio aliti=
as enim n. deffensio, sed vindicta erit q. legesn.
admittut tenent omnes in l. 1. C. vnde vi vbi
gla. l. 4. et 5. ff. ad l. Aquilia inde illud Oui=
dij 3. de arte amādi
Arma qz in armatos sumere iura sinu
l. 1. C. qn. liceat vnicuiqz sine Iudice se
vindicare l. 2. et 3. C. ad l. Corneliam
de sicarijs q. deffensio hec n. potest ex me=
ritis causę post logu interualu examinata
licere, tantum enim ex Iure naturali deffen=
sio permittitur qz in ita dica in facto tantu
consistat q elegant exemplo explicat Suarez
vbis. // Vlterius q et alius deficiat
requisitu inculpate tutele sic pbatur q non
iure a iudice tamqua a Iudice fit n. ppriæ
iniuria e plane aduersus Magistratu iniuri=
arz actio n. copetit l. iniuriarz §. q Iure
ff. de iniurijs q. n. inculpate deffendit

laicus ei qui se dicit grauatū a Judice ecclesiastico presertim cū n̄ fiat ratione Jurisdictionis deffensio hec confirmatur q̄ ratio deffensio naturalis tunc & si violenta licet cū nullū aliud remediū inuenitur, si qui se grauatū dicit in ecclesiastico tribunali ad superiorē ecclesiasticū potest recurrere sūt nāq3 in p̄uintijs Episcopi, Archiepiscopi, primates, Legati Romane sedis qui e officio & dignit.e sua Jurisdictionē habent in rebus ecclesiasticis q3 ratio q. naturalis suadet vt cōtento p̄prio Judice Jurisdictione habente laicorū incapacium, & sine illa Jurisdict. auxiliū liceat adire.

Ex dictis satis superq3 p̄batum existimo Jure naturali nullā laicis principibus Jurisdictionem concessā ēē seu potestatē cognoscēdi p̄ viā violentie de causis ecclesiasticis q autē nec Jure canonico illis p̄mittatur in precitatis locis intēdūt p̄bare huius sētentie autores & i. inquiunt n̄ colligitur ex c. petimus d. c. princeps & c. Maximianus; in eis enim nec verbū aliqd de Jurisdict.e vel potest.e laicis cōcessa ad cognoscēdum de causis ecclesiasticis p̄ viā violentie sit tātū nāq3 statuitur qualiter ecclesia in sui fauore

soleat

soleat invocare secularē braquium ꝯ. revelles qui apostolice sedi parere noluñt id qꝫ constat ex d. Isidori in alegato c. petimus ibi plane intra ecclesiam potestates necessarie n. eēt. &c.a quod autem quantum differat a re de qua controversia ē. nemo non videt nam quod ecclesia suis monitis executionem prestet auxilio seculari rationi consonum ē. & pium; ipsa enim arma spiritualia solum exercet quæ multoties n. sufficiunt, & sic debet Princeps Xpianus in quantum possit opem ferre, & in obsequium sedis Apostolice arma sumere, & absqꝫ dubio quantumuis sermo de Jurisdictiōe ēēt in dictis capitulis n. tn. ex inde laicis Principib9 cōpetere colligi posset namqꝫ Diui Isidor9. Hieronim9. & Augustin9 possēt interpretare ius canonicum, n. tn. Jus nouum estatuere; neqꝫ cōcilium Cartaginense ex quo desumitur dictū capud petim9. ad hoc tale facultatē habet cum tantum nationale sit & p consequēs omni ecclesie Jus dicere nequeat: Nec magis pbatur ex d. Joānis ꝯ.i in c. administratores 8. c. quidā monaqui q. in eis tātum cōmēdatur laicis potestatib9 vt ecclesiasticis Judicib9 auxiliū prestent quoties cherimoniam illis atulleriñt ecclesiastici de inouedientia vel proteruia clericoꝝ quod sane exacte adimpleverint laice potestates etiā si clericoꝝ causas n. examinavent, & pfecto consuetudo, & praxis aduersus

canones predictos deffensionem exercent nam quando si causa spiritualis agatur inter laicos veluti matrimonij, et alter eorum de iniuria ecclesiastici Iudicis apud Regium tribunal conqueratur, hoc casu laicus per secularem deffenditur aduersus acta ecclesiastici Iudicis; tam longe abest ut consuetudo ex dictis capitulis colligatur. Nec magis fauet illam textus in d. c. Xpianis cum sequentibus ex illis enim potius docemur clericos ecclesiasticum forum sequi deuere, nam quando Pontifex delegatis Iudicibus causam illorum mandauit terminandam; tandem comitem illum admonet ut acta delegatorum auxilietur ex quo Iurisdictionem illi in clericos concesisse intelligi non potest et multo minus generaliter deduci in laicos ex inde potestatem dimanasse ad examinandum quocumque pretextu violentie causas ecclesiasticas; si enim Gelasius hoc vellet promittere clarioribus verbis uteretur quibus manifestius demostraret regulam inducere, et statuire adeo exorbitantem a Iure communi. Nec melius probatur ex d. c. filijs, vel nepotibus reiecta enim interpretatione Abbatis de quaestione quam debauit Azor potest dici quod et de concilijs Cartaginensi, et Calcedonensi dictum est; nec magis enim concilium Toletanum unde desumitur dictum capud sufficiens est ad dicendum Ius in ecclesia universali; quinimo; nec ipsius litera tali indiget interpretatione cum in ea prius conueniatur Rector ecclesie coram proprio episcopo, deinde coram Metropolitano quod hodie nequaquam obseruatur

tur estatis enim inconsulto Archiepiscopo, ab Episcoporum Juditio ad seculares cancellarias fit recursus, tandem inquit tex. ad aures Regis occurratur; non plane quasi ipse in metropolitanum exercere possit Jurisdictionem, sed solum ut non paciatur disperdi, et disipari ecclesiae bona dum a Romano Pontifice legitimo, et sufficienti remedio medeatur quod optime perficere potest Princeps laicus absque aliqua causae indagatione absque omni Jurisdictionis exercitio, absque aliqua lesione inmunitatis sacrosanctae cuius incolumitas toties ut vidimus laicis Principibus comendatur. Usque autem aducuntur ex dictis capitulis Romana §. sane de censibus in 6. c. Romana de penis eodem lib. me Judice in proposito extentiuncula satis sunt quis enim dicere audeat per via argumentationis Metropolitanus cognoscit de causis ecclesiasticis de violentiis, et injuriis, in diecessi sufraganeorum ergo Princeps laicus similiter cognoscere potest de injuriis a Judice ecclesiastico factis; quis non videat diuersitatem rationis; quis personarum capacitatem non discernat; quis ve talem identitatem, et paritatem admittat quam angusta satis fronte excogitarunt Ceuallos, et Acebedo ubi supra pro regali pugnantes potestate vires potius Ludentes.

His similia sunt quae ex Jure ciuili aduci solent ex d. l. fi. C. de Suma Trinit. et d. autbentico quomodo

oportheat Episcopos ubi principibus seculi co=
mendatur protectio ecclesie, et clericorum non tamen Ju-
risdictio aliqua laicis conceditur neque potestas
ad reprimendum acta ecclesiasticorum quocumque
pretextu, et qualene est ius civile ad concede=
dum, ad dispensandum in talem Jurisdictione
Nullo iure naturali canonico, aut civili
cognitio per viam violentie sustineri ex dictis fun=
damentis probant autores huius 2e. Similiter
nec consuetudine talem laicus Jurisdictionem atque
recte posse probatur hoc discursu lg. cognitio hec fit per
modum naturalis defensionis vel per actum Jurisdictionis sed
nulli ui consuetudo prodest igitur in materia de qua agimus
nequaquam consuetudo prodest, maior propositio per se patet
minor autem probatur deffensio que provenit a
Jure naturali semper est inculpata, semper-
que licuit quo nihil eget consuetudine immemoriali
ut iusta sit quo non recte consuetudini hoc ius
tribuitur quod autem nec Jurisdictionem posit laicis
concedere evidenter probatur, namque ut supra diximus,
et fatentur omnes laici incapaces sunt Ju=
risdictionis exercende in ecclesiasticos pluribus
ex Jure canonico probatur locis c. silvester
11. q. 1a. c. Juravam 12. q. 1. c. tributum § quamvis
23. q. 8. c. si imperator 69. dist. c. continuo
c. sacerdotibus 11. q. 1. c. quanquam de censibus
lib. 6. c. nimis de Jure Jurando c. 2. c. quo. c. novit
de Judicijs c. significasti c. si diligenti et
pasim

pasiz de foro coperēti c. nullus c. clericū nullus 11. q. 1. igitur consuetudo n. habet vires ad concedendū illis talez Jurisdictionez consuetudo enim inmemorialis legitime prescripta capaci Jus potest tribuere: n. tn̄ incapacem capacez reddere vt in simili pluribus adductis observat Cobar. lib. 1. variarz c. 17. n.o 10. Suarez vbi s. ex n.o 152. preterea vt hec cosuetudo legitime prescriberetur, & vt Jurisdictionez aliquā preter illam que ex Jure naturali p̄uenit cōcederet a duersus canones consēsus presuponi deuebat vn Romo. P. saltiz tacitus; nā qm̄ cui ipse autor legis contrarie sit absq3 consensu eius nulla consuetudine derogari potest, sed Romani Pontifices sepe sepius conquesti sunt de praxi huius cosuetudinis, vt de pluribus & precipue de clemētia o. afirmat doctissimus Gabriel Bazquez i.o 2. disputat.e 177. c. 6. q.o illis inuitis nullo quantumuis inmemoriali tēpore potuit hec consuetudo firmari, neq3 argumentū a priuilegio, ad consuetudinez obstat idequz tantū p̄cedit incapacez et in cosuetudine legitime prescripta; sic intelligendi sunt txs. in d. lg. hoc Jure §. ductus aque ff. de agua cotidiana c. super quibusdaz §. preterea de verbor. signif.

Ex dictis fundamentis motus Pater Azor Vbis.a elate coclamat aduersus Hispaniæ praxim, quã prorsus destruere inquit Concilium Tri. ses. 25. de reformat.e c. 3. quo statuit Sta sinodus ne liceat magistratui seculari, iubere ecclesiastico Vt aliquẽ excomunicet vel absoluat, namq3 hæc cognitio ad seculares n. ptineat, preterea ex bulla in cena domini hoc idẽ videtur cofirmatur in cuius c. 6. decernit Pontifex Vt excõmunicate afficiantur omnes illi qui como doliuet impedium episcopos, Archiepiscopos, vel alios inferiores prelatos quominus iuere ecclesiastica Vtontur potestate.

His rationib9 superati pleriq3 ex interpretib9 existimarunt nullo jure cõmuni practicam predictã sustineri posse ~~ex~~ et sic ad privilegia recurrũt affirmant q3 virtute ipsorũ hanc consuetudinẽ vigere Vt de Regib9 Castelæ affirmat Yañez 2.a 2.e q.e 67. articulo 1. dubio 2. conclus.e 6. idẽ q3 Galiæ tributum testatur Menoquis de retinenda remedio 3. n.o 354. nec aliter Suarez citatus supra Reg.3 Regni incidere posse fatetur cũ stricto juris rigore fulciri nequeat.

Ergo

Ego autem licet inter utrasque sirtem plurimos interpretum naufragium fecisse certo sciat nam quod dum Regis nostri potestatem augere cupiunt in messem alienam falcem mittunt ecclesiasticam minuentes iurisdictionem in re tamen ardua sententiam tamen propria interponere non recusso quam liventer, et ex animo sanctae matris ecclesiae correctioni, et et quilibet probato iuditio submito. Existimo igitur ex fonte iuris naturalis dimanare facultatem hanc ex qua supremi principes possunt reprimere vim illatam a iudice ecclesiastico ubi apellationem legitime interpositam non vult admittere quod legi regni consonum est et similiter ecclesiasticae inmunitati nequaquam repugnare probare intendo quod ut facilius asequar aliqua prius premitere placet.

1.º Premitto omisis pluribus violentiae differentiis de quibus late Cavallos ubi 5.º glossa 5 ex n.º 5 iniuriam proprie esse non tantum quod corpori nostro verum, et quod rei nostrae fit vel aliquid detrahendo ex posessis, vel aliquid ex permissis omni iure interdicendo, et denegando; unde provenit quod sepius in iure cautum est licere scilicet nobis autoritate propria sine iudice similem iniuriam vindicare et quid quid in nostro factum fuerit destruere

Bracamonte

Hinc ex Severo Vlpian. scripsit in l. quemadmodum 29 § Vr. alius ff. ad leg. Aquilia. Aquaeductus per domum nostram traductus interdicitur proprio iure simile illud Pomponij in l. sed si inter 27 ff. de servitutibus Vrbanorum immissum in edes meas posum perdere hoc est destruere ut interpretatur Duarenus ad leg. 1. § 9. nunciatio 2ª prelectione ff. de operis novi nunciatione. Licet disenciat Cujatius aliter intelligens ubi illud perdere a positum in l. si inter, sic similiter edificatum in area mea posum ocupare l. si in area 33 ff. de condict. indebito quinimo, et qui in litore publico edificat cum iniuria ceterorum manu prohiberi potest l. quemadmodum 50 ff. adquirendo rerum dominio inde sicuti impune posum homine occidere pro mei deffensione ita etiam et pro tutela rerum mearum ubi aliter non posum defendere l. furem 9 ff. ad leg. Corneliam de sicarijs ibi sine periculo suo ubi Gotofredus intelligit suarum rerum, sui corporis l. 1. C. unde vi c. 2. de homicidio late Covar. in clement. si furiosus. 3. p. § unico ex n.º 6. Faguineus lib. 1. controversiarum c. 31.

Quo premito iniuriam fieri non tantum de facto, et extra iuditium, sed etiam a judice atrocissime committi cum potestate Magistratus abutitur, ut exequatur quod velit ex

ex imperitia, vel ex malicia n. Jure Judicauit notat Cauallos vbis. post Claudiu de Seisel in repetit. legis vt vim de Just. et Jure n.º 36. et mire facit lg. 4. tt.º 10. part.e 7. q3 violentia Judicum et armor equiparat ibi ibi Como si fuese fuerça con armas porq muy fuertes armas an pª facer mal aquellos q tiene voz del Rey vnde puenit q teneantur tagua si vim armis intulissent vt. cabetur in eadem lg. et docet Vlpian. in lg. lg. Julia. ff. ad legem Juliam de vi publica.

3. Premitto q et si apellatio absolute et generice supta n. sit directe defensio q3 ex primeuo Jure naturali directe pcedat na q3 si zoccet. nulla in causa pcederetur remota apellatione vt recte aduersus Nisingeriu. 1. obseruationu c. 14. ea ex Jure naturali puenire existimant resoluit Donel. in rub.a C. de rescindenda venditione 1.ª p.te n.º 20. nihilominus si legitime interponatur remediu e. et defensio nimis consona equitate naturali; namq3

cu regulariter absurdu eet lege in pernicie dignitatis Judicu si de sententia ipsorum Vindicta sumere ꝓpria autorit.e liceret ob= time ex Jure communi qui introductu fuit Vt hoc cosequamur ꝑ apellationes ad ellud tribunal Judici superioris notat Cusatius ad ttu de apellationibus in prin.o Ant.us ffaver in rationali ad lg. arbitro ff. qui satis dare cogantur Vnde remedium hoc non minus hu= mano generi necessario qua solis Lune affirmat D. Bernardus lb. de consideratione ad Eugeniu. de Vera inquit sol Justitie e. ꝗ dieno de redarduens opera tenebraru late Gregorius Lopez 3.a partita tt.o 23 Vbo fallan carrera Bouadi lla in politica lb. 2. c. 21. n.o 219 ex quo fit Vt apelationes legitime interponens remedio Vtat. ex Jure communi omnibus ꝑmiso l. 1. ff. de apellationibus & relationibus l. 2. tt.o 23. part. 3.a observat Ant.us ffaver in rationali ad lege Furti 6. § 50 si furti ff. de is qui notatur infamia

Ex predictis infero ꝗ Ju= dex qui legitima apelatione n. admittit magna injuria litigantes afici auxiliu ei de denegado ex Jure comuni omnibus concesso advertit ffaver in suo C. lb. 4 tt.o 14. deffinit.e 37 & sic Judex ipse punitur, & apelans cora superiori

con

conquestus de apellat.e n. admissa apud eum de integro litigare potest tanqua apellat.e suscepta l. a p. consulib. 39. C. de apellationib. qua explicat Donel. lib. 2. comentarior. c. 6 in fine Petrus Gregorius 3. p.te sintagmatu lib. 50. c. 2. a n.o 17. q. si apellatione n. obstante Judex de facto exequatur setetiã suam tenetur de violentia d. l. Julia ubi plura Bartolus ff. ad l. Julia de Vi publica Gregorius Lopez in d. l. 4. tit.o 10. partita 7. V.bo decimos quinimo et de facto etiã amici, et cosanguinei resistere posunt manu armata in causa criminali et ratio e. q. p apellatione justa extinguitur Judicis Jurisdictio et sic tanqua pribata psona cesetur tenet Inocetius in c. si q.do de off. delegati et plures adducti a Ant.o Gomez 3. tomo variar. c. 13. n.o 32. et

Quib. premisis elucet iam injuria ee. manifesta apellatione legitimã denegare et quantumvis a Judice falsa violentiam nihilominus recte apellari q. regib. quor. offitiu. id devet curare ut nemini subditor. injuria fiat q. laici s. dixi n. tantum pmititur quinimo omni Jure precipitur tale violentia reprimere; respub.a enim a deo ipsor. studio comendata e. ut magis adscripti reipub.e

existimentur qua res pub.ca ipsis sic Seneca noster Neroni
dicebat aduerte rempublicam n. ee. tuam sed te reipub.ce unde
tranquilitas, pax, libertas; quibus subditi poциuntur boni Princi-
pis indicia sunt namq3 vt idem Seneca lib. de cosolat.ne ad Poliuine.
26. aiebat, omnium domos illius vigilia deffendi, omnium otium
illius labor, omnium delicias illius industria, omnium vacationem
illius ocupacio. Aut quid aliud quo magis Augusto blandiret
Virgilius inuenit quam laudare ipsius diligentiam solertiam cognita
nimis in securitate inrequie qua pastores fruebantur sic
egloga 1.

O Melibee Deus nobis haec ocia fecit
& rursus ille meas errare boues vt cernis & ipsum
Ludereq3 velet calamo permisit agresti.

Nec recte si dicas ex ac deffensione diminui vel
offendi Judicis ecclesiastici offitium nam q3 respondetur eccle-
siasticam Jurisdictionem deffendi potius & roborari cum in
detrimentum superioris Judicis ad quem apellatio legitime in-
terposita fuit inferior Judex sententiam exequi velet
contenapta apellatione, nec plane vt toties dixi hoc fit vsur-
pationem Jurisdictionis in quo absurdum cosistere sed vt injuria subdi-
torum quam reges vindicare deuet reprimatur quod fit etiam
sine aliqua Jurisdictione ratione tantum naturali ex qua
sub regis protectione sunt omnes subditi tam laici quam clerici
quo ad hanc defensionem cum sint Cives reipub.ce temporalis
vt late Aluarus valasco cosultat.e 100. Nauarro in manuali c. 27
n.o 88. Molina de Just.a & Jure 1. to. disput.e 31. vr. 6. Velarmino
to. 1. de clericis c. 28. // Nec rursus dicas ad quem causa ecclesiastica e.
nam q3 laici Principes de causa ecclesiastica nihil agunt tantum
enim cognoscunt de violentia q3 a quodlibet Judice illata
vel laico vel ecclesiastico vtriq3 violentia e. &
hoc patet n. enim sententiam latam reuocat vel con
firmat

firmat vel causa ecclesiastica Judici laico tractanda remittit quod inditium est Jurisdictionis tantum illis permitit Jus naturale Vt violentia commissam in denegando appellat et corrigant causae exitum remittentes competenti ecclesiastico Judici. Neque obstat si dicas violentia et injuria manifestam non esse: namque ex processu constat quod respondetur si advertes quod supra dixi videlicet violentia esse et facti extrajudicialis, et Judicis, et plane violentia quae in facto consistit ex ipso deprimitur, neque alia inquisitione eget, sed incontinenti inculpate potest resisti at quae injuria a Judice facta cum a reo ipso deffendi nequeat quatuvis notissima sit sed per Principem cui incubit fiat talis defensio necessario Vt impunita sit prius illi deuet constare hoc autem non alias potest esse quia ex processu, neque ipsum legere actus Jurisdictionis est non enim legitur sed Judicetur quod Jure quid vi injuria ab ecclesiastico factum sit non revocatur acta, nonetiam aliquid quod ad Jurisdictionem pertineat licet, tantum legitur Vt violentiae articulus 2us merita causae posit discerni &.
Neque audio dicentem hoc fieri tribunali formato como enim queso aliter fiat quod licet ex Jure naturali siquidem extra Juditium senatores nihil officij exercent hanc tamen deffensionem operatur ex officio suo ex eo enim ministri sunt Juris naturalis a Principe prepositi ne paciantur injuriam fieri

Si adhuc instes quod defensio naturalis tantum licet incontinenti respondetur quod ista defensio incontinenti fit sed est estatim atque Judex laicus cognouit

reum iniuriam pasu si aute ipse reus ex interuallo
Iudicem laicum adeat hoc n. contingit culpa Iudicis qui
tanquam minister Iuris naturalis quoties cumque aditus
fuerit iniuria defendere debet sed dices at qui Iudi=
ces frequentissime detinent causas ecclesiasticas nec de=
clarant de Vi prius quam pluribus expensis et ipsos cle=
ricos, et ecclesiasticos ministros torqueantur; ego respon=
deo in animo n. esse facta laicorum defendere, quin potius
existimo n. semel illos sua facultate abuti ad quod neque
ex Iure naturali, neque ex lege Regni licentiam habent,
sed nos tantummodo quid illis liceat cupimus enarrare
Vt ex eo facillime cognoscatis omne aliud quidquid
egerint nefas esse. Restat scrupulus quod hec
defensio Iusta n. est. cum nec Violentia mani=
festa sit quod Vel ex Iudicum declaratione constat
qui causam ecclesiasticis remittentes insimul se=
vit n. fecisse, sed respondeo hec defensio duo me=
bra continet 1um quod laici Iudices causam ad se
afferunt. 2um quod declarant de Vi illata Vel n.
quo ad 1um satis est. Vt literas concedat et possum
constet quod pars queratur apud eos de iniuria
iam illata, quo ad 2um precisse requiritur
examen causa Vt 2us ea procedent in articulo
Violentie et Sic tale cum ex meritis processus
colligi debeat mirum non est si aliquo Vi facta
n. esse declaretur, nec magis obstat si dicas
cur hec defensio n. fit pro ecclesiastico superiore

ex hoc

ex Soteni n. colligitur Principi n licere
nec nos negamus, & p Pontifice fieri po=
se, sed cu ad Rege eti naturalit ptinere debatu
sit n mirũ si ad illo frequenti9 exerceatur
pter nimia Vtilitate subditoz longe a Rom.
Pont. distantiu ex quo eti fit Vt n. eque
ecclesiasticus de Violencia laici cognoscat Vtili9
na q3 & rectiq q Principe tuemur cui directe ius
naturale subditoz cura & reipub. comendat
Vtilitate // Tandẽ si oponas ex d. l. n.
dubium C. de legib9 d. l. 3o. ff. eodem
respondetur n. segui laicus Jurisdictione n. habet in
causa ecclesiastica, q. similiter q naturaliter
sine Jurisdict. et licet n potest facere neq3 hoc
s. Legis Voluntatem e. Vel diuine, Vel canonice
ipse naq3 nuqua phibent q admitit Jus naturale
& ex inde facilime disoluitur quidquid ex cõcilio
& ex bulla in cena dni. potest aduci Vt scilicet
censure de quib9 ibi tantu eos puniant qui li=
mites excedunt facultatis permisse a Jure natu=
rali, equitas na q3 Pontificu nihil Vnqua statuit
Juri naturali contrario.

Plura in pposito doctores aducut
& ego pose, sed e mihi quidquid excedit a linea

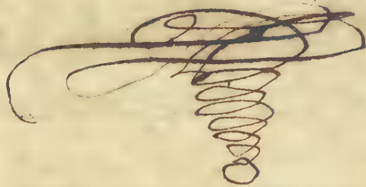
alga vilius, cotites tandem facto quod sic fine quiescunt.

Quibus sic constitutis non obstant ad ullo pro ratione dubitandi pro primum ex dicto c. ad nostram quod respondetur illius textus decissionem generaliter procedere in Judicijs ordinarijs in quibus actor sequatur semper forum rei nec tamen sed principium ex nostri textus, leditur decis. non enim procedit ex vi Jurisdictionis ordinarie, sed ex auxilio extraordinario a Romano Pontifice introducto ne violenter opresi a Judice ordinario sine deffensione remaneant.

Non obstat 2 quod est si in Tribunali coseruatoris quod eius non est causam principalem indagare Juditialis ordo in totum non seruetur quo ad deffensionem tamen iniurie conseruatori commissa, quia quid necessum fuerit potest examinare deffensionem enim semel delegata omnia delegantur sine quibus non potest exerceri argumento textus in lege 2 ff. de officio eius

Unde nec tercium obstat quod est si pars violentiam negauerit ex quo non manifesta videatur tamen quo ad hanc inquisitionem debet conseruator incitando, et sentenciando ordinem seruare qui in notorijs cognitionibus coseruo obseruari

soler testantur Archidiacon9 Inocēti9 et Viuian9 &c.

[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

Ad txt. in c. quamuis de off.º judicis delegati in 6

Utile nimis Bonifacius 8.º nobis proponit decissionem siquidem in ea occasione preuet ut omnem materiam de jurisdict.e de qz judicibus delegatis examinemus, in quam n.º vulgaria plura deo dante juris utriusque estudiosis ostendere speramus quod ut reccius fiat txt. nrm in 3. partes diuidere totidem que deducere conclusiones examinandas oportet. 1.ª a prin.º txt. usque ad ur.m si talem 2.º a ur.º si tn. usque ad ur.m cum jurisdictio. 3.ª ab eodem ur.º usque ad finem txt.

1.ª igitur conclusio sit delegatus

Pontificis vices suas, vel in totum vel per partem subdelegare potest probatur in lg. a judice §. C. de judiciis lg. unica C. qui pro sua jurisdict.e c. sup quistionum 27. c. pastoralis 28 extra hoc tt. c. cum causa 62. de apellationibus c. statutum §. in nullo de rescriptis hoc tt. et in nro tt.º pene per totum clement.ª 1.ª eodem tt.º clem.ª 1.ª §. 1. ur.º finali de hereticis lg. 19. tt.º 4.º

part.ª 3. exornant preter ordinarios in c. si
de debitis 3. extra hoc est Bassus in d. l. 1.
Judice comunis in lg. 1. ff. de off. eius cui
mandata e. Jurisdictio. 2. Orozcus in d. l. nº.
15. Riminaldus 59. late Cobar. tt. 3. Va=
riarum c. 20. nº. 7. Menochius de arbi=
trarijs lb. 1. q. 54. per totam. Doctissimus.
Cujatius lb. 12. observationum c. 1.

Sed adversus hanc conclusionem
1. sic argumentor is tantum Judicem dare potest qui
suo nomine Jurisdictionem exercent hoc est
Judex ordinarius lg. more maiorum § ff. de
Jurisdict. omnium Judicum sed qui mandatam
habet Jurisdictionem nihil proprium habet
lg. et quia 6. ff. eodem tt. lg. 1. §. qui mandatam
lg. fi. ff. de off. eius qui. delegatus Judex,
quantumvis a Principe, quantumvis a Rom.º P.e
nequit subdelegare.

2. Sic delegatus a principe
per se ipsum causam tractare debet autentica ad hec
Vt. delegatus C. de Judicijs ergo subdelegatum
creare n. potest ~~rursus enim si n. fuisset
a rege ad pontificem deducta res fraccionis
probabiliter ignorare eam potuisset s. nostrum~~

rex

3.

3.º Adversus nram conclusionem quatenus peculiariter statuit in delegato Principis opono tex. in lg. legat. 12. ff. de off. pcosulis ibi Judicis dandi ius habet igitur non tantum delegatus Principis subdelegare potest.

Sed iis non obstantibus argumentis pposita coclusio defendenda e. pro cuius intelligentia 1.º premitto maximum discrimen cosiderari in sermone Jurecosultorum inter delegatos Principis et delegatos Judicis ordinarij; siquidem isti subdelegare non posunt propter defectum Jurisdictionis propriae et ordinariae, quae in illis nullatenus reperitur ut s.ª dixi in 1. art.º ex lg. et q.ª cum similib., atqui Judicem dare, actus Jurisdictionis e. lg. 3. in fi. ff. de Jurisdict. omnium Judicum, ratione quia hic cui delegatur, siue madatur Jurisdictio nihil proprium tribuitur tatum transfertur in eum usus et exercitium alienae Jurisdictionis lg. 1. §. 1. lg. 8. ff. de off. eius q. adeo verum e. ut etiam si superiori magistratui Jurisdictionem madet inferior nihilominus illam exercere debet non pro dignit. et imperio magistratus sui sed tanquam pribatus executor inferioris magistratus.

docet Julianus in d. lg. 3. ff. de off.º eius &
unde e. Ut qui mandatam Jurisdictionem
habet quia alienam habet nihil proprium
transferat habere existimetur quod doluit
Papinianus in d. lg. 1. §. qui mandata
Sed huic resolutioni obstat grauiter
ex Ulpiano responsum in lg. legati 13.
ff. de off.º proconsulis cuius verba sunt
Legati proconsulis nihil proprium habent
nisi a proconsule eis mandata fuerit Ju-
risdictio, quoniam Ubi proconsul eis Jurisdictio-
nem mandauerit aliquid Jurisdictionis
proprium habebunt sed omissa correctio-
ne litere a Gotofredo ibidem relata existi-
matum loco illius particule nisi legendum ee.
et si aliter etiam intellexit Donelus lib. 17.
cometariorum c. 8. in fine que sequitur
Vsualdus in notis ad pe. finem et existima-
uit igitur verbum illud nihil proprium antiquum est hoc
posse referri ad personam legati quasi sensus sit nihil
proprium habent legati posse etiam. & ad personam proco-
sulis hoc e. nihil proprium proconsulis habent &
plane inquit 1.us aserere quod Juris principium e. si=
quidem

quidem habere mādata Jurisdictionē et p̄pria
oposita sūt d. lg. 1. §. qui mandatam q. 2ᵘˢ deue=
mus intelligere hoc ē. antequā a Proconsule eius it
mādata Jurisdictio, nihil p̄prium Jurisdictionis
a p̄consule mādatē habet q. omni Juri cōsonū ē.
et p̄cōsequēs in ambiguo sequendū lg. in ambigua ff.
de legib. // Sed sec. Doneli interpretatio
me Judice iuinitur ex eo q. Legatus p̄cōsulis
post quā ab eo nominatus ē. quā plurima Ju=
risdictionis exercēt Judicē nā q3 dat lg. legatus
12. ff. de off.º p̄cōsulis; similiter tutores lg.
penultª ff. eod. ttº. et tādē cū ab eo cui Jurisdictio
mandata ē. n̄. apelletur ad eū qui mādauit lg. 1ª
ff. quis et a quo apelletur; tn̄. a legato p̄cō=
sulis, recte p̄cōsul apellatur lg. 2. ff. eod. ttº.
q. inditiū manifestū ē. p̄prie Jurisdictionis, nec enī
licite ab eo ad p̄consulis tribunal apellaretur
si vna, eadē q3 eēt. ambor Jurisdictio // Quo
p̄pter relicto etiā Duareno ad tit. de
offº. p̄consulis c. 3. dicendū existimo cū
Antº. Fabro in rationali ad d.ᵃᵐ lg. legati
Cobar. d. tt. 3 Variar c. 20. n.º 11.

Ubese bequio in paratrit la ad tt 3 · de off^o.
p cosulis Cuiatio lib. 7. observationu c. 21. in
legato p consulis specialiter cautu ee. Vt quauis
ex arbitrio p cosulis nominetur lg. solet
§. sicud autem de off^o p consulis nihilominus
postqua semel nominatus e. p pria habet Juris=
dictione a lg. legati enim a senatu olim dabantur
ad leuamen oneris rectoris prouintie, et sic quodanmodo a
senatu Jurisdictiong habebant hinc illud e. Vt qua=
uis p cosul eis posit Jurisdictiong adimere in hoc
in consulto principe facere n potest d. lg. solent §
sicut autg in fine Vnde Cobar. Vbi s. equiparat Vi=
carios episcopi, et legatos p cosulis cui addo Rusinu
antiquitatum Romanar lib. 7. c. 44. ibi ceteru q ad mu=
nus ipsor atinet Vicarij quidam erant p cosulum ad molem
rer puinciali sustinendam, Vnde etz ipsi lictorib
ac fascib fascib Vtebatur cosonat Alexader
ab Alexandro lib. 6. dier genialiu c. 3. siquide
affirmat legatis cosulis e absente Vel defuncto,
adhuc nihilominus Jurisdictiong habebat et plane
alegato cosulis ac p cosulis legitu Valet largtis
quedadmodu enz cosules Rome ita p consules in
prouincijs Jurisdictiones exercebat cu de
or imperio, et potest. ita traditur sic quecuq
partes sut eor magistratuu qui Rome jus
dicut eas p cosulib omnib q presidib e

cor=

correctoribus provinciarum est tributas lg. ex omnibus lg. omnia lg. sed licet ff. de off. presidis Iura Donellus lib. 17. comentariorum c. 23. Rusinus Ubesenbequius et Cusatius s. // Utrum autem apud legatum proconsulis manumittere possimus ad interpretationem textus in lg. 2. in fi. cum lg. 3. de off. proconsulis lg. apud proconsulem de manumissis vindicta quoniam non est in talibus inmorari Vide Cusatium 1. observationum c. 1. et 15. observationum c. 19. Donellum lib. 17. comentariorum c. 8. Ubi Iura Osualdus in notis literis H H. Robertus lib. 1. recepte lectionis c. 28. et plura de legis actione apud Rebardum lib. singulari de auctoritate prudentum c. 2. // Hec autem omnia longe aliter se habet in delegato Pontificis; ratio est quod in causa sibi comissa dignior Iudicatur quolibet ordinario ex dignitate silicet delegantis cuius vices immediate gerit c. sane el 2. ibi qui Iudex a nobis delegatus vices nostras gerit c. pastoralis §. preterea de off. ordinarii ibi cum delegatus, quantum ad illud maior sit omni Iudice ordinario notant omnes in dictis capitulis et pluribus resoluit Faquineus lib. 12. controversiarum illustrium c. 85. Baldus in lg. Unica C. qui pro sua Iurisdictione ex lg. minor 18. §. sed si ab imperatore ff. de minoribus et inde illud est. Ut peculiariter permitatur delegato Pontificis posse subdelegare c. fi. ibi cum delegato a Principe id concedatur a Iure extra de off. delegati notat Decius ex Abbate

in c. 3. eodem tt.º Sahagun viidem ex n.º 6.

2.º premitto in Iure civili plurimum differre Iudicem dare, et Iurisdictionem mandare, plurimum offitium Iudicis dati ab off.º eius cui Iurisdictio madata est. Iudices namque dati, neque propriam, neque madatam Iurisdictionem habent, tantummodo nudam causae notionem de formula aute qua dabantur in quibus causis et quale ipsorum Iuditium ex Festo Barrone et Seneca bonus est. Rebar dus tt. singulari pro tribunali c. 11. Iudex aute cui mandata est Iurisdictio in causa sibi commissa omnino exercet mandantis Iurisdict.em divisio hec cotinetur in l. ait pretor § 1.º de re Iudicata et utrumque ... metorum coprehendit uerbum notio taquam genus huius speties Iurisdictio et cognitio nuda ostendit Ulpianus in d. l. § 1.º et probatur in l. notionem 99. de verborum significat.e Unde illud est. Ut Iudex datus licet de causa cognoscat non tamen sententiam exequatur l. a Divo Pio de re Iudicata et in de a Iudice dato recte apellatur is qui Iudicem dedit l. 1. in prin.º et l. fi. ff. quis, et a quo; cum tamen ab eo cui mandata est Iurisdictio non liceat apellare ad eum qui mandavit, sed potius ad eum provocetur cui a delegantis tribunali provocandum fore l. 1.ª § fi. quis, et a quo: cuius rei evidens ratio est quia cum apellatio semper interponi debeat de minori ad maius tribunal tot. tt.º de apellationibus. inde non licet de eo qui mandatam habet ad eum qui madavit Iurisdictionem apellare ne de se ipso ad se

ipsum

ipsu apellatio interponatur, q3 setetia e. Ulpiani in d. lg. 1.a §. fi. at cum in Judicem Cdatuz nulla transeat, nec quide mandata Jurisdictio inde e. Ut optime apelletur ab eo is qui dedit nam qm in ipso remansit Jurisdictio: observat Rebardus Ubis. Donel9. lib. 17. cometarioz c. 6. et Usualdus iuide litera E. Duarenus ad tit. de Judiciis e. de Judicibus datis et in apologia de Jurisdict. aduersus Eguinarium Varone, Vr. 2 Morla in emporio tit.o 2. in preludijs n.o 30. Tine etiz fit Ut is qui mandata e. Jurisdictio Judicez dare posse lg. cu pretor 12. §. 1. de Judiciis Judex autez datus ad hoc tale potestatez n habeat lg. a Judice. C. eodem tit. Unde animaduerto Terrorez Aurzij in d. lg. cu pretor Ubo sicuus pcosuli existimantis in legato pcosulis, id specialiter statutu ee. quasi diuersu dicenduz sit in alijs quibus mandetur Jurisdictio; ego licet existime aliqua in legatis pcosulu statuta ee. q3 in alijs legatis locuz n habeat Ut ex Cujatio et alijs s.a dixi nihilominus tamen

107

in hoc quod est, Judicem dare, et legatos proconsulis, et alios omnes quibus mandata est Jurisdictio convenire arbitror; nec contrarium colligitur ex eo quod expresse Paulus in legato proconsulis statuat namque id falsum existimo enim exempli causa et nihil de proposita generali deffinitione mutare quasi ea Pauli sententia sit quicumque vel mandatam Jurisdictionem exercet Judicem dare potest quoniam mandata generaliter Jurisdictio totum offitium ius dicentis mandatum lege 1. § 1. de suspectis tutoribus at qui Jus dicentis offitium est Judicem dare lege 1. de Jurisdictione et sic ad offitium eius pertinet qui mandatam Jurisdictionem habent Sunt qui putent in dicta lege cum Pretor § 1. eam fuisse Pauli sententiam Ut cum ageret de iis qui Judicem dare possint alios dicat Judicem dare ratione Magistratus et offitii quod administrant et simul ea lege id specialiter permitterent Ut sunt pretor, prefectus urbi, et reliqui urbis Magistratus superiores, alios Judicem dare non Jure proprio ex vi Jurisdictionis sue sed ex peculiari privata legis permissione Ut sunt proconsules in provintiis et ipsorum legati in hac sententia est Cuiatius libro 17. Pauli ad edictum in principio libri eiusque rationem colligit ex eo quod in dicto § scriptum est

ibi

ubi lg. sicut proconsuli sequitur Faguineus lib. 1. controversiarum c. 45. // Nos qui contrariam sententiam veriorem aserimus aliter intelligamus ubi illa lg. sicut proconsul. ut scilicet non significent quod lg. id specialiter proconsuli tribuatur non ex officio et Jurisdictione propria, sed declarent ea omnia quae Romae magistratibus competunt proconsulibus permitti. ut quemadmodum pretor Romae proprio Jure Judicem dare potest ita proconsul in provintia ex lg. quae illi prestat ea omnia quae Romae magistratibus competit et sic neque in proconsule neque in legato ipsius aliquid privati statuitur quod in reliquis magistratibus et is omnibus quibus Jurisdictio mandata est non inveniatur. afirmat Donelus lib. 17. comentariorum c. 23. et Usualdus iuidem litera A. Duarenus ad titulum de Jurisdictione c. 5. ad finem. / Hinc adverto errasse Antonium fabrum novissime scribentem in rationali ad dictam lg. cum pretor § 1. cum enim dicat proconsulem non ex Jurisdictione et officio suo sed ex lg. speciali posse dare Judicem similiter afirmat ubi illa ut qui legati proconsulum pro suis delenda est tamquam non Pauli Jure consulti et sententia sit. eadem lg. et

p. cosules et legati posūt dare Judice
et deinde hi quibg Jurisdictio mādata e.
Jurisdictio sdrecti9 cū Donelo Vbis. di-
cas legati ex Vi mandatę Jurisdictionis
facultatę habere dandi Judice et ideo
cū de is qui ex mandata Jurisdictē dant
Judicę Paul9 agat diserte exēplu
posuit in legato p. cōsulis quāuis re-
clamet fauer Vbi s. Gouean9 ad lg. 3.
1. de Jurisd. n. 12. octomagn9 lib. 3
obseruationū c. 4. Bacoui9. 6. decla-
rationū c. 37.

Si aduers9 a setetia q. oponr
de tx. in lg. fi. de off. ci9 ibi mādata
sibi Jurisdictionę mandare alteri nō
posse manifestū e. ex quibg Vbis
existimat Acursi9 nec Judice dare
posse eū qui mādata habet Jurisdictio-
nę, sed facile respōdetur si aduertas di-
ferentiaę de qua s. Vt sic sēsus sit q̄ ma-
dare Jurisdictionę act9 Jurisdictionis p-
prie e. lg. more maiorū de Jurisdict.
ideo qui ea alieno beneficio habet ma-
dare n. potest lg. et q. de Jurisdict.

de lg.

d. l. fi. et i de Judice dare potest
qui Judice dato: ni sibi omnino in ea causa
Jurisdictione retinet is qui dedit se-
tentiã hanc exequitur ab eo. y. a D.° Pio dere Ju-
dicata.

Magis obstat lex eu qui 13 de
Jurisdict. omnium Judicum ubi: eu qui Judicare
iuuet magistratum eē oportet quã uba id ui-
dentur probare ut præter magistratu nullus aliq
Judicis dandi potestatem alia unde nego ui Ju-
risdictio mandata e. quã lineter admitut gla
Bartol. ad antiquiores cũ existimet actu Ju-
dicis dandi pudisset in Juditio ppriæ et or-
dinario Jurisdictionis id quã padmodo aserit
Videmur Cusati. iuid. sunt qui distinguedum
existimant inter Judicem dare et Jubere Judi-
care quale Jubere Judicare soie. coerce=
re Judicem dare ut Judicat ppriæ imperii
et Jurisdictionis sit et p cõsequens tãtũmodo
magistratib. pmitatur n. i. quib. Jurisdictio
mandata e. qui tãtũ posũt dare Judicem nec
tn posũt illum Jubere Judicare, quia setetia
admitut relati ab Usualdo ubi s. litera
E. some Judice merito illam reprehendit

Donel9 d. lib. 17 cometarioz c. 23. ad finē q3 si mandaret Judicē illi pertinet qui Jurisdictionē vel delegatā habet vt probauim9 q. hic act9 Jurisdictionis ē d. lg. 3. in fi. de Jurisdict. omniū Judicū nec similiter poterit Jubere & Judicare q. mandata Jurisdictio nec illa omnia mādantur, sine quib9 n. potest experiri lg. 2. eodē tt. & frustra quis posit dare Judicē nisi etiā posit illū Jubere & Judicare.

Unde mer. sequi Donelo vbi s. Ant9 Fauer in rationali ad d. lg. 13. existimo eos tatū Jubere cōsulto excludi a facult. dandi Judicē qui similiter Judices dari sunt. Vo eis qui mandatā habet Jurisdictionē vnde, vbi ita magistratum ē oportet intelligo cū Goto. ffe. de iudic. n. tatū deuoro & pprio magistratu solo, sed de eo qui vice magistratus fungitur hoc est de eo qui Jurisdictio mandata ē. qui & si vere stricta significat honore, & imperio pprio magistrat9 n. sit.

Vt s

Et 3ª dixi exercitio in et usu magistratus e. cerere magistratu habendus dum vice eius et partibus fungitur et eos imperire lg. 3. de offo eius lg. 5 et 16. de Jurisdict.e

3 premitto ab hac de Judicibus datis doctrina eos excipiendos esse quia a Principe Judices dati sunt isti enim dubio procul Jurisdictionem habent non tantum Judiciario munere funguntur lg. a Judice § ª C. de Judicijs iuncta lg. 3. infi. de Jurisdict.e ratio huius colligitur ex presumpta principis volunt.e cuius ea mens videtur ut quando alicui causam delegauit totius rei diiudicationem et executionem Judicii a se dato committat propter nimiam principis ocupacionem vel quia eiusmodi cognitio inferior e. maiestate principis, sed questionis e. utrum isti delegati principis posito quod Jurisdictionem habent, illam habeant propriam et ordinariam an delegatam plane Jure canonico in delegato Pontificis cessat dubitatio cum manifestum sit posse eum in subdelegatum transferre, vel in totum vel pro parte Jurisdictione sua d. c. pastoralis

cum alijs a. in confirmatione conclusionis adduc-
tis, q̄ euidens signum Jurisdictionis proprie ē.
Vnde si in totum subdelegauerit vices suas
a sententia subdelegati n. apellatur ad eum
sed potius ad Pontificem c. super questionum 27.
§. porro extra de off.o delegati // Jure
autem ciuili n. ita liquet omissis tn. pluribus opi-
nionibus relatis ab Osualdo in notis ad Donelum lib. 17.
commentariorum c. 3. & c. 25. breuiter existimo Ju-
dicem datum a Principe n. ordinariam quidem, sed tantum
delegatam habere Jurisdictionem, & ratio ē. q.a absurdum
Videtur plus tribui ei quem Judicem dumtaxat Princeps
dedit quam ei cui mandauit Jurisdictionem at hinc nemo
ē. qui dicat plus tribui quam Jurisdictionem mandatam. Vnde
similiter arbitror non posse eum mandare Jurisdictionem
quamuis Judicem dare possit, & sic recte ab hoc subdele-
gato apellabitur ad eum qui delegauit hinc interpretor
tex. alias difficilimum in lg. vnica C. qui pro sua Jurisdict.e
ibi apelationum ad eos Jure Juditia remeabunt quem liba
glosa iniuste emendare tentauit, & sic loco illius parti-
culae ad eos legit ad nos quasi ad Principem apelandum
sit n. ad delegatum // sed dificiliorem explicatum habet
legis contextura princ.o enim cur de causarum delegatione
questio sit dicunt imperatores neminem posse causam
delegare ad sui Jurisdictionem n. pertinentem cum scilicet
nec natura paciatur Vt Jurisdictionem tribuat Judi-
ci dato in causa in qua ego n. habeo Jurisdictionem...

lg. nemo

l. nemo plus de regulis juris l. 4. §. ultimo de
.... proconsulibus ad hac regula generali excipiuntur
Judices dati à Principe in quibus ita indistincte
statuit lex ut nullo personarum causarum ve habito
respectu delegare possit, et si haec exceptio e regule
.... per consequens dicendum videtur posse eos de-
legatos Judices dare etiam in causa a Principe illis
non commissa quod nec natura patitur ut supra dixi nec
voluntas Principis admittitur. // Nullus
ex antiquioribus hanc difficultatem cognovit nec plene
resolvit, nos cum Donelo ubi supra sic re[s] componendam
arbitramur, ut scilicet cum delegatus a Principe
non propria sui jurisdictionem habeat sed exercitium
tantum mandatum jurisdictionis cuius proprietas
penes principem delegatem remansit in quacumque
causa Judicem dederit verum erit dicere Judicem
dedisse in causa ea quae stricto juris rigore non
spectat ad sui jurisdictionem propriam, nec tamen ex
eo sequitur Judicem dedisse in causa ad sui cog-
nitionem non pertinente quod absonum foret etiam jure
nature ut supra dixi et adversus Principis volu-
tate.

4. Premitendum est enim in omnibus N. 9
causis mandare jurisdictionem permissum esse sed in
illis dumtaxat quae magistratus iure competunt, id est quae com-
petunt omnibus magistratibus eo ipso quod jurisdictionem
habet; diffinitio haec totidem verbis

Bracamonte

111.

traditur a Papiniano in lg. 1. ff. de off.º eius
ubi glo. Bartolus et antiquiores Donel. lib. 17.
commentariorum c. 7. Alciat. 2. paradoxorum
c. 1. Vaconius lib. 6. declarationum c. 75. quo
in numero adscribendæ sunt causæ mixti im-
perii de quibus mentio fit in lg. iubere cavere
4 de jurisdict.e omnium judicum lg. ea quidem ff.
ad municipalem istæ enim causæ delegaviles apella-
tur in lg. penult.ª § ultimo iuncta lg. fi. ff. de
jurisdict.e omnium judicum. lg. fi. ff. de
off.º eius ratione proveet inde Paulus q. scilicet
mixtum imperium in modica coercitione consistit
sine qua jurisdictio nullius eet. momenti, inde mã-
data jurisdictione, et imperium hoc quod juris=
ditioni coheret mandatum eë. aserit Papinianus
in lg. 1. in fi. ff. de off.º eius tenet Donelus ubi
s.º Duarenus ad titulum de jurisdict.e c. 7. et lib. 1. dis-
putationum c. 53. quidquid disentiat Petrus Gre-
gorius lib. 47. sintagmatum c. 22 n. 8. quæ
autem sint istæ causæ quæ delegari possunt cognitis
jurisdictionis speciebus apparebit. Duplex
jurisditionis species traditur a Marciano in
lg. 2. ff. de off.º proconsulis voluntaria
scilicet, et contenciosa, voluntaria jurisdictio
consistit in auctoritate magistratus quæ extra judiciũ
actum confirmat unde ex re quæ inter volentes

exer

exercetur voluntaria apellatur, eius exe=
pla reperiuntur in adoptione emancipacione, et manu=
missione quae ex mera voluntate perficiuntur d. lg.
2. in ff. lg. 3. de off. pconsulis // Contentiosa vero est
quae inter contendentes et invitos in Juditio locu habet
q. cum Juditia reddantur in invitu lg. inter stipulante
83. § 1. de verbo[rum] inde utriusque litigatoris con=
tentionem desiderant; versatur haec in Juditijs pe=
cuniarijs, et civilib[us] non in criminib[us] coercendis quod
proprium est meri imperij de quo postea cum de ijs quae
mandari nequeunt dicetur; ad hanc q. Jurisdictione
pertinent actiones omnes quae quae actionis verbo co=
tinetur in lg. actionis 37. de obligationib[us] et actio=
nib[us] ptinent, et quae instar actionis vide habere
dicuntur ut sunt pretoriae stipulationes, veluti
damni infecti legato[rum] servando[rum] causa ut cum
pretor petentib[us] ijs ad quos res pertinet Jubet
adversariu cavere et nisi caveatur actorem
mitit in bono[rum] posesse hinc iuvere cavere pretoria
stipulatione in posessione mittere Jurisdictionis esse ait
Ulpian[us] in lg. iuvere 4. de Jurisdict.e, et si magis
ad imperium ptineat q. scilicet cum Pretor caveri iu=
vet vel in bono[rum] posessione mittit magis imperiose
facit quam Juridice ut interpretatur Ant[onius] Faver
ad lg. Juvere de Jurisdict.e Donel. lib. 17. co=
mentario[rum] c. 8. quod aute isti actus ad Juris=
dictionem contentiosam pertineant ex eo

Bracam.te

Probatur q. in persecutione actu stipulationu actio inest, at qui actio nihil aliud est nisi Jus persequendi in Juditio l. nihil aliud 51. de obligationib. & actionib. princ. instit. de actionib. g. cu. Juditij autoritas, & litigantium contentio reperiantur h. ad Jurisdictione contentiosam actus referri debet ex s. traditis. Mixtu imperiu etia iure magistratus tribuitur n. lg. speciali. Taliter enim Jurisdictioni coheret ut sine illo nulla reperiatur Jurisdictio. Sine Jurisdict. inesse & coherere dicitur in lg. 1.a in fine de off.o eius, in l. 3. de Jurisdictione consistit autem in modica illa coherceitione sine qua Jurisdictio effectu n. habet lg. generaliter idem p. priu. imperij mixti ut ex eo magistrat. qui Jurisdictione habet exequatur q. Jure dixit q. scilicet sine ae executione Jurisdictio nequeat explicari lg. 2.o de Jurisdict. lg. fi. in fi. de off.o eius. Cum q. non lg. speciali Magistratui tribuatur, sed eo ipso competat quod Magistrat. e. quemadmodum & q. Jurisdictionis sunt de quib. s. mandari poterit docent Cujatius ad tit. de Jurisdictione in princ. Ant. Faber in rationali ad d. 3 lg. 1.a 3. Duaren. ad tit. de Juris dict.

dict. c. 7. & lib. 1. disputationum c. 53. late Donel.
vbi s.a // De iis quae lg. spetiali conceduntur con=
trarium scripsit Papinian. vbi s.a Vt scilicet
neque specialiter mandari possit neque transeat ge=
neraliter mandata Iurisdict. Vt quae non co=
herant Magistratui qua Magistratus est. neque
coherant concesse Iurisdictioni, sed postea lg. pe=
culiariter tribuantur, exemplum boni in mero impe=
rio Vnde etiam asserit causas meri imperii delegari
non posse quae sint ista cognita eius diffinitione & na=
tura apareuit // Merum imperium est habere
gladii potestatem ad animaduertendum in facinorosos
homines; sic Vlpian. in lg. 3. de Iurisdict. apella=
tur autem merum quia purum est. & nequaquam cum Iuris=
dictione admixtum, sic merum ius gentium quod nihil
commune habet cum preceptis ciuilibus lg. bona 31.
ff. depositi, mera conditio in dando quae nulla ex parte
in faciendo consistit, & e contra lg. cum seruus 72.
de conditionibus & demonstrationibus, nec tamen intelligas
adeo merum esse. Vt nequaquam cum alia re commisceatur
hoc enim prorsus falsum esse. namque & cum cognitione delicti
coniungitur & qui illud exercet simul & de=
lecti inquisitionem facit nemo enim damnatur in=
cognita causa lg. absentem 5. ff. de penis, atque in
delictis probationes luce meridiana clariores esse debere
docemur in lg. fi. C. de probationibus dicitur itaque

meru quia nequaqua Deret Jurisdictioni q
facilime colligitur ex d. l. 3. Vbi inter se
oponuntur ex diametro mixtu, et meru. mix=
tu aute ex eo dicitur q Jurisdictioni admix-
tu e. Vnde opositum illius merum erit q. nihil
cum Jurisdictione de qua sermo e. conmune habe=
at, sicud mixtu q ab illa inseparauile e. l. 1.
in fi. l. fi. d. off. eius. Horu verboru
discrimen facetissime explicat Marcialis de caupone
Rauenate dicens.

Callidus inposuit nuper mihi caupo Rauene
Cum peterem mixtu, prebuit ille merum.
et plane a deo imperium hoc distinguitur a Jurisdict.
Magistrat. Vt recte reperiatur in eo qui alias
Magistrat. Jurisdictionem n. exercet, et similiter
is qui omnimoda habet Jurisdictionem habet
mero imperio tn. priuatus sit. Nam qui primi
a populo sumi Magistrat. creati fuerunt expul=
sis Regib. Consules apellati quaqua sumam
Jurisdictione habuerunt, tn. sine hoc imperio
inde Pomponius in l. 2. §. ex actis de origine
Juris cautu fuisse ait Vt quauis isti supremi
Magistrat. forent in capud tn. ciuis Ro=
mani animaduertere n. posset in iusu populi
g. cu Jurisdict. generaliter magistratui concessa
in ea imperiu non transit e conuerso qui meru impe=
riu.

viu et exercebat n. alioqui magistratus officio fungebatur si questor maleficij creabatur a populo qui an quesito id est qui crimen inquireret Unde questor maleficij apud eundem Pomponium in d. lg. 2a. §. et q.
ex quo indubium est merum imperium ideo dici quod nec semper reperiatur in eo qui Iurisdictionem magistratus habet et similiter in eo reperiatur qui alias magistratus non est. hoc procedit antiquo Iure postea res mutata fuit cepit quod ordinario Iure hec potestas gladij magistratibus tribui Rome, et presidibus imperium in lg. illicitas lg. 1. ibi et si a familia de officio eius lg. illicitas § qui universas de officio presulis lg. 1. lg. solent in primo de officio proconsulis lg. 1. §. fi. de penis lg. inter interdictis et relegatis Unde factum est. Ut idem haberet merum imperium qui et Iurisdictioni preesset et quodammodo iungeretur merum imperium quod lg. speciali defertur cum Iurisdictione Unde asserit Papinianus errare magistratus qui cum lg. speciali exercitationem habeat publici Iudicij mandant Iurisdictionem suam quasi dicat non posse eos delegare Iurisdictionem eis competere in causam peculiariter a lg. permissa tamen licet postea merum imperium cum Iurisdictione ex lg. magistratibus detur ad uere retinet nomen, neque confunditur cum Iurisdictione Ut tamen cognoscamus ex eo ste magistratibus tribui

n. Ut tribuatur propter Jurisdictionem sed quia
Personae magistratuum, praecipue idoneae
visae sunt ut eis criminum persecutio commit-
teretur, nam quia illi maleficia persequi sine
metu, et comperta iustis poenis subijci propter
vim imperij et officij facillime possunt
// Idem quod de mero imperio asserit Papinianus. de
tutoris datione Ulpianus docet in lg. muto §. tuto-
ris de tutelis ut scilicet datio tutoris neque imperij
sit, neque Jurisdictionis, sed tantum competat cui a lg.
specialiter tribuitur; quorum verborum sensus hic est cum
tutorem dare possit etiam is qui neque imperium, neque Jurisdictionem
habet veluti pater cui ex lg. 12. tabularum Socius permittit.
lg. 1.a lg. tutor 20. de testamentaria tutela §. permissum instit. de tu-
telis, et similiter non omnis ex eorum qui imperium et Jurisdictionem
habeat tutorem dare possit, nisi specialiter lg. senatusconsulto
vel mandatum Principum concedatur inde est ut dare
tutorem stricta significatione neque imperij, neque Jurisdictioni sit in-
de quilibet qui tutorem dat a lg. speciali talem Jurisdictionem habere
dicitur ut lg. Julia, et Titia praetor Urbanus et maior pars tribu-
norum plebis lg. aquilia praesides provinciarum princ. instit. de Atqui-
liano tutore constitut. Divi Marci legati proconsulum lg. 1. §. 1. de tu-
toribus datis lg. penult. de offic. proconsulum; eadem constitut. et Juri-
dicus Alexandriae lg. fin. de offic. Juridici Alexandrini ex constit.
Severi praefectus urbi lg. penult. §. Romae de excusationibus tutorum // ex
quo facile intelligas iuxta regulam praedictam indelegabilem esse facultatem
hanc dandi tutores ut quia non sit propria magistratus quia magistratus est
lg. nec mandante ff. de tutoribus datis, nec contrarium probatur ex eo quod muni-
cipales magistratus tutorem dare possunt mandato Praesidi §. sed hodie
instit. de Atquiliano tutore isti enim magistratus non ex tali mandato
tutores dant sed potius ex permissione legis lg. ius dandi ff. de tutoribus
datis

datis ita q͡z n. ex mandata Jurisdictione muni=
cipales tutorem dant, neque presides talem facultate
mandare posunt, q faciunt igitur e. conmitere illam
Juic cui ex legis pmissione licebat. Postea sicut
de mero imperio diximus ius dandi tutores magistra=
tib9 tribui cepit, & quodāmodo cū iurisdictione iūgi
Vnde in §. hoc autem instit.ª de Atiliano tutore pre=
fectum vrbi inquit Justinian9 tutorem dare 2ᵘᵐ Juris=
dictionem suam non plane q. ꝑ priu Jurisdictionis sit
sed q.ᵃˢ in ipso simul cum Jurisdictione reperiatur sta
has magistrat9 off.º fungitur hinc large Vlpian9 ad
ius dicentis offitium ptinere ait ius dandi tutorem
lg. 1.ª de Jurisdictione quā hoc sensu conciliant
cum d. lg. mixto §. Tutoris Cujati9 lib. 15. observa=
tionum c. 19. & in d. lg. 1.ª Ant9. Fauer in rationali
ius de Donel9 lib. 3. commentarioꝝ c. 2. Vbi Vsu=
ald9 in notis litera E. & lib. 17. c. 8. Duaren9. ad tit.
de Jurisdict.e c. 5. Valduin9 ad §. sed hoc iure
instit.ª de Atiliano Tutore ex is omnib9 bre=
uiter resoluitur qui tripartita ordie ee magistrat9
Jurisdictionē Vt scilicet quedam faciat ex
propria Jurisdict.e nulla alia legis pmissione
Vt de causis priuatoꝝ cognoscere Judicem
dare lg. 3. in fi. de Jurisdictione quedam ꝑ pter
mixtum imperium Vt coercere bonoꝝ posessionē
dare Juuere caueri lg. 4. eod. tit.º lg. ea quæ ad
municipales quedam q. lex specialiter pmitit

Ut qz consistunt in mero imperio, cui similez
Tutore dare lg. 1ª de off.º eius cuncta d. lg.
muto §. tutores ex is duo priora mandari possunt
Ut qz copetat magistratui qª Magistratus è. Ul=
timuz indellegauile è. Ut lg. speciali permissum q
5.º pbauimus ex d. lg. 1ª de off.º eius.

Que di causaz delegatione dixi
huc usqz Jure ciuili pcedere indubitate existi=
mo; Utruz autez & nro. Pontificii Jure obser=
uentur non satis constat sunt qui dicat omnes dele=
gauiles eē. Jure canonico gta. in c. in archiepiscopatu
de raptorib9 & in c. q sedez de off.º ordinarij
in c. peruenit 95. dist.ª & hanc sententiam comune
apellant Panormitan9 Inmola & Alciat9 in d. c.
q sedez Curci9 Junior in lg. 1ª de off.º eius nº. 26
ubi plura Alexander & Jaso mouentur ex sequē=
tib9 1º ex d. c. q sedem ubi Pontifex ait Archi=
episcopum comittere posse episcopis eius sufraganeis
munus cosecradi q illi specialiter a lg. tribuitur.
2.º ex d. c. in arquiepiscopatu ubi ex delegatione
Arquiepiscop9 exercet causas meri imperij, 3.º ex
c. fi. de off.º ordinarij ubi aperte pbatur
episcopuz posse dellegare facultatez absoluendi
excomunicatū ob violentia clerico facta qz in=

fa=

Facultas specialiter episcopo concessa est. // Iis tamen non obstantibus verius existimo nec iure canonico delegabiles esse causas meri imperij, neque obstat dictum caput quod sedem in cuius spetie si recte aduertas nihil statuitur quod iure ciuili cautum non sit ibi enim tantum ex iusta causa permititur Arquiepiscopo posse dellegare quod aliquis specialiter habet veluti ob infirmitatem, aut absentiam quod idem magistratui permititur in dicta lege 1. de officio eius // Minus obstat dictum caput in archiepiscopatu ibi namque qui dellegauit causas meri imperij fuit rex Siciliae penes quem libenter fatemur esse potestatem delegandi // Similiter non obstat dicto c. fi. pro cuius explicatione omisis pluribus breuiter dicas in fauorem salutis animarum iure canonico statutum esse: Vt episcopi eo ipso quod episcopi sunt absoluere posint excomunicatione ligatos vt ex textu colligitur ibi iis quibus ex officio competit Vnde quod de iis dixi quae magistratibus tribuuntur quatenus magistratus sunt hic poterit adaptari quod sentit Couar. tomo 3. variarum c. 20 vbi per plures numeros explicat quando censeatur electa industria personae, et per consequens impediatur facultas

delegandi, & similiter quando nudum tantum ministerium committitur. Ut in c. fi. §. fi. extra de off. deleg. quae conciliat cum d. c. fi. de off. ordinarii idem defendit Menochius lib. 1. de arbitrariis q. 54. Sahagun in c. 3. extra de off. deleg. cuius sententiae libenter subscribo quamvis existimem errasse affirmantes iure civili causas mixti imperii non posse delegari quod tamen iure Regio absolute prohibitur lg. 19. tit. 4. part. 3.

Igitur ita premissis non obstant in contrarium adducta, non primum ex d. lg. more lg. & lg. 2a de Jurisdict. lg. 1. §. qui mandato lg. fi. de off. eius; facillime nam quod respondetur ex dictis 2 premissum videlicet iure Pontificio specialiter cautum est ut delegatus Papae ordinariam Jurisdictionem habeat quam simul subdelegare possit d. c. pastoralis c. super questionum §. porro extra de off. deleg. quod tamen Judici dato a principe interdicitur Jure civili tantum permititur ei ut Judicem dare possit ut s. advertimus latius ad interpretationem legis a Judice 5a. C. de Judiciis

tijs l. Judice C. qui per sua Jurisdictione

Qua previa diferentia frustra aducitur quidquam ex Jure civili adversus nostram conclusionem Unde non obstat text. in d. autentica ad hec C. de Juditijs per cujus explicatione Vide Cujatium novella 60 ~~[illegible]~~ Deniq; non obstat text. in l. legat. de off. proconsulis per cuius explicat. Vide quod dixi 1. premiso Ubi quod in legato proconsulis specialiter cautus sit notavi.

Quis Jurisdictionem mandare poset quis Judicem dare in quo differant Judex datus et is qui Jurisdictio mandata est, quod tandem causae delegavile sint explicatum est: restat nunc dicere postquam Jurisdictio mandata est quatenus durre, seu quidem est quomodo extinguatur cuius questionis resolutio ab cap. petenda est qua de fine mandati agitur, sciendum est enim sic mandatum intervenire Ut per consequens ijsdem modis quibus mandatum solvitur ijsdem mandatur Jurisdictio. finitur autem mandatum Vel ex persona mandantis Vel mandatarij; ex persona mandantis duobus modis

renocatione voluntatis re integra §. recte instit. mandati lg. si v°. 12. §. penult° ff. eodem, similiter et morte lg. inter 26. in prin°. lg. si precedente 57. ff. eodem lg. mandatum C. eodem, ex persona etiam eius qui mandatum suscepit finitur mandatum, scilicet per obitum ipsius lg. si quis alicui §. morte ff. mandati §. item si adhuc inst. eodem, ijsdem itaque modis et mandata Jurisdictio cesat duos noster [illegible] ponit in [illegible] eius [illegible] ex qua talem deduco conclusionem.

Si delegatus mandatum renocauerit, vel subdelegatus mortuus fuerit negotio incepto extinguitur mandata Jurisdictio idem in c. fi. §. officium autem infra Socii c. gratum c. relatum clice vniq. extra Socii clement. 1. de pro curatoribus lg. et 9. 6. de Jurisdict. omnium Judicum.

Cuius rei manifesta ratio est Jure ciuili quia cuius qui mandatam habet Jurisdictionem nihil proprium habeat ut totiens dixi ex lg. 1. §. qui mandatam de off°. eius sed tantum in eo consistat

exer

exercitium eius Iurisdictionis cuius proprietas penes delegantem remansit necessario fatendum est defuncto eo Iurisdictione extingui in delegato, cum enim ad eius beneplacito dependat omnino eo nollente vel defuncto ex quo voluntas ipsius et usus extingitur argumento c. si gratiose de rescriptis in 6. et c. desivit idque quidquid ex eius voluntate largitum est, docent Cujatius nouela 134. Donellus lib. 16. commentariorum c. 28. et lib. 17. c. 8. in fi. Petrus Fauer, et Reuardus in lg. cum principalis 178. de regulis Iuris. Similiter et Iure canonico quamquam delegato Papae peculiariter concessum sit ut propria Iurisdictionem habeat d. c. pastoralis d. c. super questionum § porro, eam tamen non antea habet quam uti incipiat ~~ut~~ ~~per~~ cum per usum et exercitium res hec incorporalis adquiratur quia per traditionem nequit adquiri, igitur non dum adquisita delegato nomine eius qui delegauit substinetur tantummodo at nomine eius qui non est non potest substineri quod latius supra dixi in c. 1. hoc titulo. Sed placet inquirere supposito quod hoc mandatum interueniat quenam sit peculiaris ratio disoluendi istius obligationis

a duersus regulas alioz contractuu Si enim
qui consensu p ficiuntur, & si eodē consensu in
contrarium disolui posit lg ab emptione § 8. de
contraenda emptione §. fi. instit.ª quib9 modis
solitur obligatio. Consensus n. vtriusqz co
tractis requiritur vt pbatur iuidem, at in
madato solius madantis voluntas sufficit
re integra Cuiati9 ad lg.ª si Celsus 6.
§. fi. de contraenda emptione ratione preuet
vt scilicet in alijs contractib9 consensu per=
fectis vtriusqz cotrahentis vtilitas versetur
mandatum autem soli9 madantis causa suscipi=
tur lg si seruus §. q v.º de furtis vt per
inde sola ipsi9 voluntate disolui posit
ex generali regula qua cauetur vt quiliuet
liceat Jure inter se introducto pnuntiare lg.
penult.ª C. de pactis // similiter & si o=
bligationes ex cotractib9 ortę ad here=
des transmitatur vt si alicui quid presta=
dū sit eo defuncto, heredi eius prestari deueat
lg heres, ~~mne~~ de adquireda heredit. §. vl=
timo instit.ª de locato, & coniuncto lg. qui in
Jus de regulis Juris & et §. si quis aliquid
pres

+ eredi

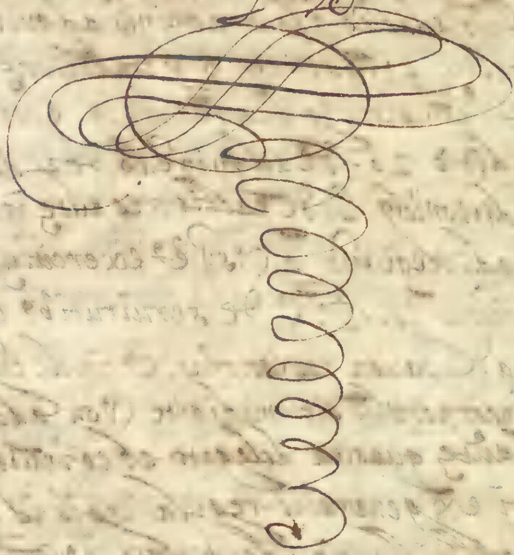
prestare deueat & moriatur actio 9.a herede 119.
cōpetat lg. ex contractib9 de obligationib9
& actionib9 §. 1. instit.a de perpetuis & tēpora=
lib9 actionib9 nihilominus tn. p̄fecto p cōsensu contrac
tū mādāti prin.o instit.a de obligationib9 q3 ex cōsēsu
re integra morte finitur vt dixi s.a hoc e. neq heres
mandatarij tenetur exequi neq3 heres mādatoris te=
netur pati / Donell9 lib. 16 cōmētarioz c. 23. ratiō=
nē prestat vt scilicet natura istius cōtractus id
suadere videatur quasi a prin.o actū sit ne obli=
gatio ex eo orta excedat personas contraentium q colli=
gitur ex eo q.o in eo tantū interueniat gra. mandantis
vt scilicet n. censeatur eque heredib9 eius cōsultū
voluisse quib9 fortasis non tā erat affect9 manda=
tarij animus, & 3.o is qui suscipit mandatum amicitia
mandantis motus n. etiā heredib9 mādantis presumitur
amicus, q3 coniecture ex natura contractus p̄uenientes
efficiunt vt absq3 lesione aliqua Juris de transmi=
sione actionū ad herēdes quinimo iuxta regulas
ordinarias hoc p̄cedat cū enī psonas contraētium
n. excedat contractus vtilitas re integra recte
cautum ē. vt ad heredes n. transmitatur qui quauis
succedat in vniuersū ius defuncti lg. heresis omne
de adquirēda heredit.e lg. 1.a 2.a & 3. de bonoz
poses.e eccipiuntur tn. q3 psonalia sunt

persone enim coherentia cum ea finiuntur, neque ad
heredes transeunt lg. n. solui § vale deliberatione
legata lg. 3. § ultimo quibus modis usus fructus
amittatur, et hec pro secunda conclusione sufficiat quod
desunt inveniens supra a nobis tradita c. 1. Hottomanus Fla=
vius apud Cusatium in lg. et quam de Jurisdictione omnium
Judicum et 1. observationum c. 38. et in lg. 6.
§ fi. de contrahenda emptione Donellus lib. 16.
commentariorum c. 23. et lib. 17. c. 8. et in lg.
mandatum 15. C. mandati Goveanum ad lg. 6. de
Jurisdictione n.º 9. Covar. practicarum questionum
c. 4. n.º 4. Faquineum lib. 13. controversiarum c. 2.
Hottomanus 2. amicabilium c. 38. Antonium Gomez
lib. 2. Variarum c. 5. n.º 6. et apud Usualdum qui
plures refert in locis commentariorum Donelli supra
alegatis Jurisdictio quod non dum efficaciter aquisita
est Judici delegato recte dicimus mortuo eo vel
delegante extingui quinimo revocari posse muta=
ta delegantis volumtate unde oritur ut causa ipse
re asumere posit quod autem secus erit si efficaciter delegato
adquisita sit quo casu nec morte delegantis finietur restat
ergo examinare qualiter delegato adquiratur quod satis
indicat urba illa se per adienda ut de fine Juris=
dictionis agitur scilicet re integra quorum explicatio
et 3.ª nostri textus pars talis inducitur indubia conclusio
Nec delegantis morte expirat Jurisdictio
delegati ubi ipse negotium inceperit sive comisum idque in lg. et
quam 6. de Jurisdictione d. c. relatum

d. c. re-

d. c. relatu d. c. licet 30. extra de off. ut. c. si a subdelegato 520
infra eod. per exercitium igitur et usum radicatur in de=
legato Jurisdictio plane dominium adquirimus rerum
corporalium per traditionem §. per traditionem institut.
de rerum divisione lg. quaratione. 9. §. eres quoque
lg. traditio 20. ff. adquirendo rerum domin. lg.
Traditionibus C. de pactis, res autem incorporales
qui tradi nequeunt per usu et exercitium nobis
adquiruntur lg. 2a. C. de servitutibus c. cum ecclia
Sutrina de causa possessionis, et inde cum Jurisdi=
ctio incorporalis sit mediante usu adquiritur
semel autem quesita delegato ab eo invito nequit
auferri ex generalis regula legis id quod nostrum
de regulis Juris idem prorsus et in mandato
contingit ut scilicet postquam negotium incoatum
est, cum ex eo interesse incipiat eius qui mandavit
vel eius qui mandatum suscepit, neque morte finiatur
§. item si adhuc instit. de mandato, ex eo enim quod in=
teresse incipit mandati actio directa competit lg. si
procuratorem §. mandati ff. mandati et semel ex
re adquisita transfertur ad heredes neque morte
finitur ex generali regula de actionum transmissione
ad heredes quando negotium dicatur ceptum quando contra
re integra mandatum post mortem duret vide
apud Pichardum in §. recte instit. de mandato

diximus 5. in c. 1. huius tt.ⁱ & tractant fere omnis adulti in 2ª conclusione quibus finitur hic.

ADTX3 IN C. 3. DE EXCEPTIONIBUS

Et c. cū ecclesiasticæ iij. in ordine.

Textus iste Vt precedens n. est sumptus ex epist. Inocentij 3. Vt habet epigrafe sed ex responsione autorit. ipsius Inocentij sufulta facta in Conc. lateranensi 4. celebrato Anno xpi. 1215. episcopo n. Audiensi Vt habet nra. inscriptio nec Laudunensi Vt legit Ostiensis hic n. 1. seductus ex 3. colectione decretaliu lib. 2. tt. 16. c. 2. sed Lodensi (odie Lodi, Plinio et Leandro quos refert thesaurus Ortelij Vbo laus Pompeia) in tractu Mediolanesi Vicina Nouariensi sup cuius prebenda fuit questio sub orta Vti obseruat Cuiatius hic ideo ipsi tribuit a B. Raimundo ex l. 1. § sed neq Vt omnia C. de Veteri Iure enucleando et ex dictis in c. 2. huius tit. n. 1. integra…

N. 1. Tex. epigrafe emendat et explicat:

191

in Juria tepori n. extat eius in fragmetu ita scisu ut sic extat in breuiario costitutionu compilatoris nescio cuius. 2. costitutione 87. extensio quoque supleta ex originali. Lacuna extat in d. c. 2. 3. colectionis quod verba quae ad intelectu txs. maxime necessaria in Juris corpori Jussu Gregorij 13. emedato Parisiis escusso Anno Xpi 1577. Post Verba nri. txs subijciuntur.

N. 2.

txs. ex originali supletur et intelligitur.

Ex quibus constat 1º. Jacobo (ad excludendu ipsu a prebenda Nouariensi) n. solu oposita in spetie fuisse a cº. pluralitate ut habet txs. sed fuisse etiam alegatas ut dicit: in d. c. 2. exceptiones qua plurimas et sic diminute ob n. visu originale nouiores forte seducti ex txs. nri. fragmento cu summario Joannis Andree txui nostro prefixo et recepto, ba. ad Panormitano, Ancarrano, Cauarela, Inmola, Anania, Alexadro de Neuo in prin. 3. Parisio n. 6. deducut talem conclusione

communis conclusio

habente plura beneficia excipere n. posse con. aliu de pluralitate et si tu calligiis obijciat potifice tatu ba. apulisse animu ad pluralitatis vicium cu 3. excipientes seu repelentes Jacobu obijciat p modu replicationis. Quos constat varia beneficia in diuersis ecclijs obtinere id negans quod canonici agetes nomine ecclie et in eius utilitate n.

erat

erat excludendi in c. episcopo 16. q. 6. in c. si quis 6. de reb. eccliae docent Imola n. 3, Ancarran. n. 4., Parisius n. 20. ts. cu ex excommunicatus pcurans Vtilitate ecclie admittatur. in c. dilecti 8. infra isto tit. obseruas illa Vba uni. txs. quos constat ee n. significare Vt Vulgus putat excipientes n. posse in Jacobo verberare crimina quo ipsi infecti sut iusta regula legis Viro 36. ff. soluto matrim. sed. adiecta ad conuicedam molestantiu malicia quasi potifex dicat reprehendere aliu immune a pecc.to ee. debere in c. qui sine 3. cu quatuor sequetib. 3. q. 7. ne sibi dicat illud luce 7. eijce prius trave de oculo tuo et post eijcies festucula de oculo fratris tui. sed isti canonici reprehendunt Jacobu cu ipsi sint plurales et sic existat in grauiss.o pecc.to. Vt constat ex exeplis eo. qui pp ter tale pecc.m ad inferos damnati sunt qui postea a parentes Vicium ee detestauile reuelarut Vti referut speculu exeplo. anonimi autoris atiqui dist.e 5. a c. 17. Vsq. ad c. 21. et congestaz a Joanne Maiori Vbo benefitiu exemplo 1. et 2. p mtuariu discipuli lit.a D. exeplo 3. hac pcosequens n. posuit Jacouo crimina obijcere

Paresa

ostat 2. Inocetij n. ta defendisse Jacobum ~~ob~~ ob vitium pluralitatis existes in excipientib9 qua q. agens remedio retinende debebat durante instancia in sua possessione coservari quo usque in plenario Juditio cognoscat. q illi nocedt in c. post electione 7. vr. ex vnde de ocessione prebende in c. accedens 23. vr. deinde de acusationib9 facit txs. in c. 1. vr. nec adimi de Juditijs cum vt dicitur in c. licet 28 de prebendis tt. 6. ei forsam ius poterat opetere retinedi n. v. illam asequeret. obstate pluralitatis defectum in c. cu adeo 17. de rescriptis exceptio n. priuat sed repelit ab agendo in c. 2. eiusde tt. docet Ostiensis ib. n. 1. na in simili estante notorio defectu matrimonij maritus vxore ppriam expelere n. valet in c. porro 3. vr. q si etiam de diuortijs separata licet estate notorio defectu repellitur ab agedo in c. significasti vbi notat cardinalis oppositione 1. de diuortijs docet Jmmola in c. ex oquestione n. 4. de restit. spoliator. Cardinalis n. 3. Prepositus n. 5. in d. c. porro.

N 3 c. porro de diuortijs cu sequenti ocitiatur

N 4. Historia nri. txs.

Jnde vt re omne explere quatucumque destitutus originali observus Jacobo de prebeda Nouariensi fuisse a Celestino 3. inuestitu ei q9 3 pvisione prebende q possessione otradixisse eius c. Nouariese vt habet integra. Exceptiones qua plurimas alegates quib9 ipsum Jacobu

a pcept.o prebende repellere omnino intendebat
ɔtraditione et n. obstante Celestini (Vt dicitur
in integra) mandato fuit postmodu incorpo-
rale et (id e. Vt interpretat. Cujati. hic. in
naturale et aliquo iure subnixa, Vt e. possessio
creditoris pignoratitij in lg. debitor 40 § fi.
ff. de pignoratitia actione) ipsiq posessione
inductus. Mortuo et. Celestino et sufecto Ino-
centio 3. Anno Xpi. 1198. e. in sua primatia
psistens et prystinas exceptiones renouas Jacobu
in posessione autoritate Celestini adepta ptur-
bauat et fructu pceptione impediebat. Ipse
et. Jacobus interdictu n. adipiscedi Vt pu-
tauit Ananias hic n. 3. cu illud ipsi n. ɔpeteret
Vt dixi s.a n. 2. ad fine sed interdictu reti-
nende relatu in lg. 1. in prin.o ff. ne Vis fiat
ei qui in posessione misus e. intentauit cora Ino-
centio 3. ɔtendens se medu in posessione obtenta
a Celestino ex roe. scripta ad d. Vlpiano in d. lg. 1.
§. 1. Vr. frustra quora quo (quamuis d. desti-
tutus originali suspicor) except.e obiecta Jacobu plu-
rale et existere et sic n. tuendu in posess. cu in-
terdicto d. lge 1. quando cuq ɔpetat clerico
misso in posessione beneficij n. et. ɔpetit qn.
d. clerico obstat aliqua exceptio qd a prin.o impe-
diret missione in posessione Vt ex d. lg. 1.a
§. ex hac Vba Vr. p vide deduxit Meno-
chius de retinenda posess. remedio 1 n.o 53

qd sit corpo-
ralis posessio
explicat.

Paressa

Sed Jacobo obstat pluralitas prohibita in canonicis cuiquis approbatis in concilio Lateranensi celebrato sub Alexandro 3. cuius fragmentum extat in c. 3 de clericis non residentibus et in alio concilio Lateranensi celebrato sub eodem Innocentio 3. cuius fragmentum extat in c. de multa de prebendis et his exceptis non obstante Innocentio 3. Jacobus in sua posess. tuetur, tum quia pena privationis hoc in casu locum habere non potuit.

N 5.

rationes decidendi.

1º quia pena privationis non habet locum cum crimine tantum est immo dum exceptionis probatum et sic non repellit ab obtento in c. 2. vers. nos autem de ordine cognitionum docet Joannes Andreas ibi n. 7. et 8. exceptio enim criminis non impedit possessum in c. constitutus 45. de appellationibus docet Cabarela ibi columna 2.

2º quia etiam extante prohibitione dicti c. de multa Jacobus non erat pluralis non enim vacat eius 1um beneficium quousque 2um haberet pacificam possessionem idem pacifice fructus perciperet in c. pastoralis 42. 7a q. 1. docet Ugeda de incompatibilitate beneficiorum 1a parte c. 13. n. 48. ibi id expenderunt in c. cum sit tibi concesso 26. de prebendis lib. 6. sed Jacobus non erat in pacifica posess. neque permittebatur illi a capitulo percipere fructus canonicatus ergo non vacat eius 1um beneficium.

3º quia illa pluralitatis exceptio

Vt

Vt respiciens proprietate non potuit impedire remedia posessoria in c. 2. cum duobus sequentibus 3.a q. 1.a in c. item cum quis 6. de restit.a spoliator. et sic non potuit impedire interdictum retinendi ne quis sine iudice sententia re in qua aliquis ius potest habere (stante videlicet pontificis dispensat.e in d. c. de multa) priber. 3o regula textus in lg. non e singulis ff. de diversis regulis Juris in c. sive 4. §. in hoc 33. q. 2.a ... quo explicatione litere nostri textus d.a sufficiat summarium textus interpretes quos sequitur Afinius in praxi § 16. c. 2. no 2. ex nostro textu deducunt habens plura benefic. non potest contra alium excipere de pluralitate in qua conclus.e textus noster in Jure canonico iudico singulare quod potuit habere fundamentum in lg. cum par 154 ff. de diversis regulis Juris si advertamus ibi denegata replicationem 1.a q.a ex paritate delicti fit compensatio in lg. viro 39. ubi notat Barbosa no 15. ff. soluto matrim.o in c. penult.o et fi. de adulterijs docet Barbatius tt. 4. de dolo c. 3. no 25.

2.o q.a ex qua causa quis dolum aut delictum admisit de eo non agit in c. quia frustra 14. in c. Michael 17. de usuris in lg. si duo 36. ff. de dolo docet ad alium proposit. adduces Osualdus in notis Doneli enucleati tt. 22. c. 10 lit.a I. iniquum enim e. ut ait laneo relatus in lg. apud celsum 4.a §. Marcelus ff. de doli exceptioni

No 6.
summarium textus exhornatur

commune malitia petitori quidem in premio esse ei Vero cum quo ageretur pene esse

3. ex c. cum omnes Versiculo cum igitur de constitutionibus, 4. ex c. qui sine 3. Cum sequenti 3. q. 7. exornat Decianus tractatu criminali lib. 3. c. 17. n.° 3. et 4. pulchre enim apud Satiricum.

Iubenal satira 2.

Ego te ceventem sexte verebor
Infamis verilus ait, quo deterior te
Loripidem rectus derideat, et ethiope albus
Quis tulerit gracos de seditione querentis etc.

N 7. intelligitur

Et conclusio intelligenda est 1.° cum Farinatio in praxi q. 142 n.° 43. et q. 143. n.° 78. quando agitur civiliter ut in lege viro 39. lege cum mulier 47. ff. soluto matrimonio non vero quando agitur criminaliter ut in lege 2. §. si publico ff. ad legem Iuliam de adulterijs quia ut ait Vlpianus in lege si quis reus 5. ff. de publicis iudicijs non relatione criminum sed innocentia reus purgatur et si contra hanc resolutionem aliquis obyciat textum in c. dilecti 8. infra isto titulo. Vbi delicta fuerunt civiliter opposita ad remotionem electi tamen non admittitur compensatio respondeo tamen non admitti quia unum non defendebat ab alio quod electus est unam causam canonici autem est alia commiserunt plurium et sic cum unum ab alio sit totaliter distinctum et separatum atento

scrupulo remouet.

axi-

axiomate l. finalis ff. de calumniatoribus
eorum non fit coniunctio ut fiat compensatio.
Quando vero delicta sunt paria ut hic
non enim potest opponere quod ut dicitur in lg. 1a.
§. plane ff. de tutelis et rationibus distrahen-
dis ea res beneffitij indignum eum facit secus vero
si delicta sint inequalia nam maiori involu-
tus admititur altero excluso in c. 2 huius tituli.

Ad huius tamen textus explicatio-
nem ut nihil in tacitu relinquam observo plura-
litatem beneffitiorum in ecclesia primo prohibitam a 7
sinodo (quam fuisse Nicena 2am colligo ex no-
mo canone Bosii tit. 1 c. 20) canone 15 extat
in c. 1. 21. q. 1a. Ubi prohibitione rationibus confir-
mat restrinxit tamen originali ad menia ur-
bis Constantinopolitane concedens non tamen in villis
ut transtulit Gratianus sed generaliter in
omnibus locis ut habetur in originali Greco
et in translatione orum canonum facta a Gentia-
no Herbeto posita in editione conciliorum Severi-
ni. quamquam prohibitio ad omnes ecclesias et ad omnia
beneffitia extesa est in canone concilij Placentini
celebrati ab Urbano 2o (non Anno Christi 1088
ut putat Quintinus Duenas tit. 4 ecclesiasti-
co n.o 1 sed) Anno Christi 1095. Ubi observat
Severinus in eius notis Baronius in illo anno
qui refertur in c. fi. 70 dist. nam in eo Vox
canonicus non accipitur ut nunc pro canonico

N. 8
Pluralitas
beneffitiorum
quando et quibus
rationibus sit pro-
hibita

174

ecclie cathedralis sed p habente canonica portionem ad alimenta ut adnotavit Derenas s. n. 26. et clarius in concilio Lateranensi tam in celebrato sub Alexandro 3. quam in celebrato sub Innocentio 3. quorum s. n. 4. mentionem feci vocatis scriptis in c. 1. 89. dist. in c. unico §. sed ad hoc 10 q. 3. c. 1. 21. q. 1. c. ad hec 13. de prebendis. Ultra quas adde hoc fieri 1. iuxta concilium Tri. ss. 24. c. 17. de reformat. ne minuatur cultus divinus et fraudato servitio perturbetur ordo rerum ecclesiasticarum si uni plures ecclie committantur. 2.º ne fiat iniuria proximo cui beneficium non ocupatum veniet conferendo. 3.º quia beneficia attento iure comune exigunt residentiam in d. c. ad hec sed naturaliter impossibile e. uni homine in duobus locis residere 4.º et habere duo beneficia ac pro consequens summus pontifex ti. in utroque de testas pluralitate Jacobum tuet. ex dictis s. n. 3 et 5.

Finitur hic txs

AD TEXTUM IN C.e PASTORALIS IIII.o

N 1.

Tex.s epigraphe.

Textus iste ut duo precedentes e. sumptus ex responsione in concilio Lateranensi 4. facta episcopo Heliensi extat ex observatione facta in c. 2. Cuiacii n.o 1. in breviario constitutionum processus 3. tt. 2. constitut. 8 8. et sub eius nomine in 3. colect.e decretali lib. 2. tt.o 16. c. 3. Non tamen ea interrogatio fuit pendente aliquo casu incidenti facta. Quia (cum constitutum hoc sit ius novum (ut constat ex eo verbo decernimus ad ius novum inducendum semper in iure posito ut resolvit Navarrus in c. accepta opositione §. n.o 8. de restit. spoliatorum et quod docet Parisius lib. de numero 1.us nullum ut hoc in specie et in pendenti reperitur dispositum quod inde ex posite statuere reo utrique terminum ad proponendum omnes exceptiones dilatorias) non potuit esse super casu pendente in novela Iustiniani

N 2. continens ius novum

113. c. 1. vulgo autentica in medio litis n. fieri sacras formas aut sacras iussiones §. et preterea colatione 3. fuit q. facta ab episcopo interrogatio vt haberet instructionem ad obviandum malo nascenti et calumnijs litigantium

Conclusio.

Iudex debet statuere terminum ad omnes dilatorias proponendas post quem excipientem non audiet contra quam conclusionem proponitur dubitandi.

Ratio 1. sic argumentor in dultum a iure beneficium nemini est auferendum in regula indultum de regulis iuris lib. 6. sed reo est concessum beneficium oponendi dilatorias vsque ad litis contestationem in leg. filiusfamilias 8. §. veterani leg. qui procuratorem 57. §. si quis ff. de procuratoribus in leg. 9. tit. 3. partita 3. ergo a iudice termino prefixo abreviari non potest vt ibi dicitur nam terminum legalem iudex abreviari non potest et si abreviet suppletur a lege in leg. 4. §. si quis condemnatus ff. de re iudicata

Ratio 2. propono de textu in c. exceptione 12. infra hoc titulo vbi dicit exceptionem excomunicationis quantumcumque dilatorie sint posse oponi in quacumque parte litis et sic lapso termino a iudice asignato contra id quod dicitur in presenti.

N. 3.
conclusio vel ratio dubitandi impugnatur

Laresfa

5. opono dic. c. in ordine 4. de procuratoribus. Ubi exceptio revocationis mandati quandocumque iudex processerit ea neglecta ad ulteriora semper oponi potest. sed huiusmodi except.° e. dilatoria q.° 3.° ut supra.

N 4. defendit. Quibus n. obstantibus tenenda est una conclusio quae probat autoritate text. in clementina unica pro arg.° de sepulturis notti.° in d. l. 9. pariter in l. 1. tt.° 3. lib. 3. ordinamenti reg. quam infirmat tex. noster in verb.° quoniam quam sic explico ne in maximi rei pub.e damnum a reo differente condemnationem quam dictus de causa sperat, maliciose lites protrahantur (nam ad id habere magnam vim dilatorias experimento compertum e. ut docet B. tarelo in repetit.e legis diffamari c. 6. n.° 49. C. de ingenuis et manumisis Menochio de arbitrarijs casu 2 40. n.° 1. Vemen de valentijs lib. 1. parteniji litigiosi c. 15. n.° 9. et 10.) Iudex stant ad terminum dilationem propositionem quam vocant, verum e. exemplo ex limitationibus id positis in ver.° ita quod in quo cesantibus dictis verbis exceptiones post terminum asignatum proponuntur.

Pro cuius enucleatione ut re perfecte explicem ex dictis supra vers.° huius tt.° n. 22. observo exceptionem duplicem e. peremptoriam et dilatoriam illa post publicationem

tes

testium in c. de testib. 29. de testib. et attestationib. et qu. cunque ante rem iudicatam oponi potest. // in l. cum in d. 4. l. prescriptione 8. C. hoc tt.º l. 2. C. sententiam rescindi n. posse l. fi. tt.º 3. partita 3. tradit Asidus in praxi §. 13. c. 4. Maranta in speculo p.te 4. membro 9. n.º 17. dilatoria usque ad litis contestationem oponi potest in d. §. veterum in d. §. si quis in l. ita demum 18. C. de procuratoribus in d. l. 9. partite in l. 1. tt.º 5. lib. 4. noue compilationis in lib. 3. ordinationum Portugaliae tt.º 87. §. 1. ex hornat Duenas regula 263. Asinius d. §. 13. c. 2. in princ.º n.º 8. Bursatus consilio 242. n.º 6. Decianus consilio 118. n.º 2. vo. 3. q. reus post iuditium aceptum dilatorijs exceptionibus renuntiasse videtur in c. cum causam 62. de apellationibus in d. l. ita demum docet Cangerus tractatu de exceptionibus p.te 2. c. 22. n.º 4. Asinius d. c. 1. n.º 17. nam exceptionem declinatoriam a principio omittens e post facto oponere n. potest quia tacito consensu in iudice renuntiasse videtur exceptioni in c. inter monasterium 20. V. quibus de re iudicata resoluunt Franciscus Verius consilio 22. n.º 4. Petrus Surdus consilio 280. n.º 15.

Et dilatoria rursus diuidit.ª a Donelo in d. l. exceptionem n. 2. Corrasius in l. 1. n.º 14.

N. 5.
peremptoria ante sententiam et peremptoriam ante litis contestationem oponi debet et differentie ratio aducitur.

C. de Iuris et facti ignorantia Menoquio de arbitrarijs lib. 2. casu 240. n. 1. Oinp Galo lib. 5. de Vsurpatione legum c. 6. n. 1. Vt quedam sit declinatoria Iudicij alia dilatoria solutionis declinatoria Iudicij sumit. 1. ex persona actoris cum dico procuratorem non esse legitimum quia ex femina, miles, qui non habet mandatum. 2. ex persona Iudicis cum dico illi non esse commissam causam vel me illius respectu habere fori prescriptionem cum sit clericus ille vero sit laicus. 3. ex tempore vt cum quis vult ante preiuditialem aliam causam diffinire vt si quis velit agere de successione ante causam legitimationis que premittenda est in c. tuam de ordine cognitionum vel de minori causa maiore postposita que premittenda est in lg. preminorem 54. ff. de Iudicijs in lg. fundi 18. ff. hoc titulo. 4. ex genere actionis instituende cum de aliqua re instituitur actio certa que iure non est prodita veluti cum adversus mensorem agrorum agit ex locato aut conducto in lg. 1. in princ. ff. si mensor falsum modum dixerit. Dilatorias solutiones si stante pacto non petendi vsque ad certum tempus ante quis petat in §. preterea instit. hoc titulo. Verum quod quelibet exceptio ante litem contestatam oponenda est in d. lg. ita demum quod litis contestatione iuditio constituto non licet retrocedere vt agatur de eo constituendo in d. lg. qui procuratorem §. si quis notat Curiatius observationum lib. 9. c. 23. [illegible]

N. 6. Dilatorie speties explicatur

18. c. 34. Vulteius in princ. n. 34. institutia Goc tt. Antonius Heringius tractatu de fideiusso- ribus c. 28. n. 11. sic recusato Judice non posse que redire ad exceptionem in competitione dixit Be- tius 5. n. 5.

Inde interpretor 1. cum Donelo in d. lg. exceptione n. 12. Armano tt. 1. practicar. tt. 8. observatione 2. Saraina in addi- tionibus ad Mat. Gesilanum singular 98. n. 1. Exz. in lg. penult. et fi. C. Goc tt. in d. lg. exceptionum in d. c. inter monasterium quibus dicitur dilatorias oponendas in litis initio id est ante lite contestata unde postea oposita non admittendam tradit Decianus consilio 102. n. 26 tomo 3. — N 7. contestatio est litis principium seu limen

Interpretor 2. Sinmacum laudatum a Cussatio d. c. 23. aserente exceptionem procura- toriam oponendam in ipso limine questionis id est ante litem contestatam nec facta contestatione exceptio- ni renunciatum et procuratorem admissum dicamus

Deduco 1. cum Castrensi consilio 276 in princ. tt. 1. Marata 5. n. 11. Juste in lg. penult. C. Gott. ob contrauctionem legis et partis preiuditium deriuatum non oponentem ante litem contestatam exceptionem dilatoriam mul- ctari libra auri id est settuaginta et duobus aireis — N 8. legis penultime C. Gott. ratio et explicatio

Vel solidis ut interpretatur additio ad Joanem Aquila tractatu de monetis c. 2. corolario 1.º Cobar. eodem tractatu c. 3. in princ.º n.º 3 nam in actis concilij Sinuesani dicitur ad probandum Marcelinum Papam idolis turificasse testes selectos fuisse libra occidua idem assumptos fuisse septuaginta et duos ut interpretatur Baronius Anno Xpi. 302. c. 91. et 92.

N 9. lite contestata in 1.ª instantia dilatoria non potest oponi in causa apellationis

Conclusio ampliatur. 1.º ab Alexandro consilio 34. n.º 2. lib. 4. Jasone in d. lg. ita demum n.º 7. Anania consilio 26. n.º 9. et 10. Mandosius in additionibus ad Lapum alegat. 52. litera P. Acevedo in lg. 1. n.º 14. tit.º 5. lib. 4. nove compilationis et in locis proxime citatis Cangerus n.º 4. Afinius c. 2. ampliatione 1.ª Tusco litera E. conclus. 390. n.º 21. et conclus. 391. n.º 4. Ut nec posit exceptio non oposita in 1.ª instantia ante litis contestationem postea oponi in causa apellationis in c. cum causa, 2 de apellationibus in d. lg. ita demum limitatam in hoc regula legis per hanc C. de temporibus apellationum qua dicitur non deductum in 1. instantia posse in 2.ª deduci quia apellatio

tio reponit apellante in statu quo erat te-
pore litis contestatae quo non poterat oponere
dilatoria. Ut resolvit Scaccia de appella-
tionibus q. 11. n. 46.

2º a Romano singulari
356. Asinio 5. ampliatione 7. Ut procedat
non tantum in judicio sed etiam in compromisso quo-
ra arbitro enim exceptio dilatoria solum opo-
ni potest usque ad litem contestatam in l. si quis
29. C. de pactis facit textus in l. 1. ff. de
arbitris.

3º a Ecclesiastico Gratiano
disceptationum forensium c. 170. n. 2. Ut procedat
etiam stante statuto reservante exceptiones usque ad
finem litis nam adhuc dilatoria est oponenda ante litem
contestatam facit textus in l. 3. § divus ff. de
sepulchro violato.

4º a Lapo allegatione 112.
n. 3. Ut procedat non solum in litis contestatione sed
etiam in actu simili seu equipolente prout exem-
plum in causis summarii processus de quibus in
clementina 2ª de judiciis exceptiones dilato-
riae sunt oponendae in 1º actu judiciali ut re-
solvit Felinus in c. exceptionem n. 10. infra de
testibus. Matias Colerus tractatu de processibus exe-
cutivis parte 4. c. 1. n. 66. quia ille actus habet
vim litis contestationis ut resolvit Diddacus
Perez in l. 1. glossa 1. q. 1. titulo 3. libro 3. ordinamenti.

N. 10. dilatoria post litem contestatam oponi non potest coram arbitro

N. 11. nec virtute statuti

N. 12 dilatoria non potest oponi post actum equipolentem litis contestationis

[illegible]

(Quod declaratio o dixi in praxi n admittetur quia iure regio etiam in causis sumarijs requiritur litis contestatio Ut in text lg. 10. tt. 17. lib. 4. lg. 5. tt. 7. lib. 9. noue compilationis deduxit Paz in praxi 1a parte to. 1. tempore 6. n. 7. et 8. declaratur tamen

Et quid ordinarie in praxi servandum sit

1o a Cepola consilio 64. n. 4. Asinio 5a c. 1. n. 20. Bursato consilio 291. n. 5. Ut dilatoria ante litem contestatam n. solum deueat oponi sed etiam probari. Cui obseruationi n obstet tex. in d. lg. exceptione per uoce dilatoria reponendum peremptoriam contendit Donelus lib. 22. comentariorum c. 9. ad fi. Cagerus tractatu de exceptionibus parte 3. c. fi. n. 43. 3a. tamen omnium codicum fides et falso quod n. e. necessarium Ut ibi atenta hac litera dicitur peremptoria in initio oponi potest enim quando cumque oponi ante setentia in lg. 2. C. setentia rescindi n. posset Unde retenta comuni litera respondeo distinguens cum Cusatro d. c. 23. Baltei 5a n. 23. Castresi relato a Cagero 5a a n. 46. inter dilatorias quae proficiscuntur ex personis et quae proficiscuntur ex causa Ut de primis statim cognoscantur v. g. si oponat contra Judice qui n. habet Jurisdictione, contra actorem quod in Juditio esse nequeat, contra procuratorem qui n. habeat madatum aut n. habeat sufficiens, aut quod proposuit libellum continente contraria,

N 13.

textus exceptione C. de probationibus litera defensa intelectus

Ut

Ut in c. examinata de Iudicijs. De secundis hoc è. de respicientibus merita causa post litis contestationem et lapsu termini ad proponendas dilatorias prefixi admittatur excipiens ad probationem et in hoc casu accipit tex. ind. Iy. exceptionem, Donellus lib. 24. commentariorum c. 2. et ex ea colligit Osualdus in notis Donelli enucleati lib. 22. c. 9. litera. E E. inquiendo ubi probari cum ubo oportet quia manifeste ostendunt imperatores locutos de except. dubia qualis non est declinatoria vel alia similis sed quae tedit saltiz prepus ad excludendam actionem Cuius probatione non fatigatur reus (cum excipiendo confiteri non confiteat. intentione actoris in l. n. utiq. 9. ff. hoc tit.) donec actor probauerit in c. fi. §. 1. de Iure Iurando in l. 1. et 14. tit. 14. part. 3. inde exceptio ut ibi dicitur ab initio litis fuit obiecta ut constat ex ver. oponi quidem initio et intentione actoris probata denuo fuit oposita idem è. ad probationem repetita.

2°. Ab Ant. Gabriele lib. 3. communium opinionum tit. de fideiussoribus conclus. 1ª n°. 57. Cavalcan. decis. Pedemontana 142 n°. 9. (Menochius lib. 2. presumptione 64 n°. 10. ut si oposita except. dilatoria iudex ad ulteriora procesevit eo ipso videatur reijcere exceptionem dilatoriam pone exemplum cum Ant°. Fabro lib. 8. N. 14. index procedens ad ulteriora censetur reijcere dilatoriam.

codicis tt.° 28. diffinit. 1. n.° 6. si oposita dilatoria iudex iusit lite 3testari vnde in 3go causa necessariu ee a precepto 3testadi lite apellare docet Lancelotus de offo. pretoris verbo exceptio n.° 5. Escacia d. q. 11. n.° 55. id q3 fuisse resolutu in rota coraz Seraphino 29. Marci Anno 1574. firmat decisio rote Romane 444. n.° 6. tomo 1°: si tam iudex velet pcedere sup dilatoria et sup principali q.a talis voluntas 3tinet repugnatia actus n. valet in lg. vbi repugnantia 145. ff. de diuersis regulis iuris docet Feling in c. excepti n. 12. infra isto tt.°

N 15.
dilatoria nec post litez 3testatu incontinenti oponi potest

3.° a Sicardo in d. lg. ita de mun. Tiraquelo de retractu 3uetionali §. 1. gta 5. n.° 4. Asinio 5. c. 2. limitatione 9.° vt n. possit interponi lapso aliquo tempore post 3testatione secus v.° si in 3tinenti ex lg. lecta 40. vr.° dicebat ff. si certu petatur ide antequa quis diuertat ad extraneos actus vt docet Gofredus 3silio 12. n.° 32. falso tz. vt notat Sfialdus d. c. 9. litera EE. reclamatib9 iuris regulis et rotib9 adductis 5.a n.° 5, 6. et 14. neqz in 3trariu aduci potest txs. in d. vr.° dicebaz cu deueat accipi solu in casu quo loquitur vt tantu pbet pactu in 3tinentia positu reformare actione precedetis 3tractus vt Sture n. deueatur nisi ex ea suma q3 in isto tps 3uetionis e. credi-

et ibi legis lecta vr. dicebat ff. si certu petat: intellectus.

ditori prestanda cu ex eo recessu sit a prio-
ri stipulatione Vt recte adnotauit Donell in
lg. in bone fidei n.º 14. C. de pactis

N 16

4.º a Bursato ɔsilio 357. n.º
14. Asinio s.ª limitat.e 12. Vt n. possit oponi
dilatoria post litis ɔtestatione si ea sit Valida
secus v.º si sit nulla nã ea nullu impedimentu
prestat opositioni dilatoriaru in regula n.
prestat de regulis Juris lib. 6. sunt tz. casus in
quib9 dilatoria post litis ɔtestatione oponi potest

dumodo litis ɔtestatio sit Valida

casus in quib9 dilat.ª post litis ɔtestatione oponi potest recesetur.

Primus ē si exceptio ɔtineat causa ɔtinua sedi grauame successiui et duras exe plu in except.e loci n tuti Vel suspecti qz etiaz post lite ɔtestata oponi potest Vt docet Matias Coler9 lib. n. 11. Sicardus in d. lg. ita demu n.º 6. Gair lib. 1. practicar observat.e 52 n.º 3. Decian9 ɔsilio 60. n.º 6. to. 1. Gigerus de exceptionib9 p.te 2. c. 22. n. 10. pones exeplu in except.e iniuste carcerationis qz etia post lite ɔtestataz oponi potest pbat Matias Coler9 tractatu de pcesib9 executiuis p.te 4. c. 1. n.º 169.

Primus

N 17.

Secudus si p Judice stetit ne ate poneretur Vt docet gl.ª Vbo. ingresu in c. ex cu q. de restit.e spoliator Feling in c. exceptione n.º 20. infra hoc tt.º Coler9 lib. n.º 11. Vrserus practicar tt.º 3. observat.e 2. Asini9 s.ª limitat.e 3. Vel si iudex ea reiecit Vt

Vel si opones n. fuit impeditus.
Secudus

post lite [con]testata p[ro]baret. Ut docet Asinius 5a. limitat[ion]e 5. si reservabit parti dilatorias ut docet Felinus in d. c. except[ion]e n. 22.

N 18 potest t[ame]n si dilatoria facto fuit alterata 3.

3us si pacto vel conventione dilatoria alterata sit ut arg[umen]to tex. in l. qui fundu[m] 57. ff. de pactis docet Guido papa deciss. 257. n. 4. Gangerus d. c. 22. n. 12.

N 19 si reddit p[ro]cessu[m] nullu[m] 4.

4us si dilatoria reddit p[ro]cessu[m] nullu[m] n[on] v[er]o h[a]ec oponi potest post litis [con]testat[ion]e. Ut resoluit ubi s[upr]a Marsata meb[r]o 9. n. 10. Asinius limitat[ion]e 2. Felinus n. 28. sequit[ur] et[iam] [con]silio 22. n. 6. p[ro]bat Escatia de appellationib[us] q. 11. n. 54. docens huiusmodi exceptione[m] etia[m] reiecta[m] in 1a instantia oponi posse in causa appellationis exemplu[m] ponit in except[ion]e falsi p[ro]curatoris q[uo]d post lite[m] [con]testata[m] oponi potest iuxta legem licet C. de p[ro]curatorib[us] resoluit Saraina in additionib[us] ad Matesilanu[m] singular 98. n. 3. Ant[oniu]s Faber tt. 8. codicis tt. 23. diffinit[ion]e 40. Vantius de nullitatib[us] tt. de nullit[at]e ex defectu ma[n]dati n. 135. commodius exe[m]plu[m] est in except[ion]e excommunicationis in c. 1. hoc tt. lib. 6. subretionis rescribti q[uo]d q[ui]a reddit p[ro]cessu[m] nullu[m] post lite[m] [con]testata[m] oponi posuit ut resoluit Cardinalis Tuscus lit. E. [con]clus. 390. n. 23. 26. et 27.

N 20. iure Canonico iuxta iudicis arbitriu[m] asignat[ur] terminus p[er]emtorius ad oponendas exceptiones dilatorias.

Hec aute[m] iure civili, [con]statuta sunt iure

Jure aute canonico noviȩ statutu ē. h. Ut iudex statuat reo terminu intra que dilatorias exceptiones oponat quo elapso audiēdg n̄. e. in l. 9. tt.º 3. part.ª 3. tradut Modestinus Pistor silio 32. n.º 27. lib. 2. Jacobus Esculteius observat.º foresi 2.ª n.º 3. Paz in praxi to. 2. p.te 1. c. 6. in prin.º et h.c. aute hic terminus iudici arbitrarius asignatur eni iuxta arbitriu iudicis cu in iure n̄ sit expressus. Vt docet h. Panormitanus n̄. 27. Felinus n̄. 22. Parisius n.º 42. et 43. quos sequit.r Menochius de arbitrarys casu 240. n.º 7. Semel aute terms. asignatus intelligit.r peptorius et exclusibus etia si n̄ exprimatur in c. consuluit 24. de off.º delegati docent gla. Vbo peptorie in clemet.ª Vnica hoc tt.º Canser d. c. 22. n̄. 22. q in termino a lg. prefixo docet Blavelus in repetitione d. legis difamari c. 6. n.º 47. Esculteius firmans se in praxi id sepe obtinuisse observatione foresi 11. In quo decisio vera ē in praxi servada in utroque foro cu post eius promulgatione ab imperatoribus quo ad secularia n̄ fuerit reuocata. Vt docet Mariua h. n̄. 40. Rebufus tractatu de exceptionibus n̄. 40. et satis colligitur ex d. lg. 9.ª partite ibi Puede el Juez dar un plaço peremptorio al demandado. Na licet odie stante lg. 1. tt.º 5. lib. 4. noue copilationis deueāt dilatorie

N. 21. quid odie in praxi servetur

exceptiones oponi et probari intra nove dies numerandos a fine ultimi termini assignati in citat. ad comparendu et respondendu potest Iudex ex causa dictu termini legale abreviare Ut resoluit Pace in praxi 1a pte tit. tepore 5. n. 18.

conclussio ampliatur.

Que conclusio ampliatur 1o. a Felino in c. fraternitatis no. 6o. Vo. fallit 2. de testib. sicard in d. lg. ita demu no. 8. Gayler. d. c. 22. no. 6o. Cobarr. practicaru c. 26. no. 4. Vo. 5. Ut procedat in milite, minore, et ecclia. quib. adversus lapsu termini dati a Iudice n. conceditur in integru restitutio ad oponendu exceptione dilatoriam in cuius opinionis favore fuit Iudicatu in senatu Neapolitano Ut refert Capitius decis. Neapolit. 13. an. 4. et pro ea facit.

1o. q. iuxta legem 1a. C. si adversus libertate n. datur restitutio aduersus bonu publicu et sic n. dat. in nro. casu adversus bonu publicu q consistit in removendo exceptiones dilatorias Ut lites abrevientur et litigantes laborib. et expensis no vexentur.

2o. exceptio dilatoria e modici preiudicij in lg. 2. C. de precib. imperatori offerendis sed ob modicu preiuditiu n. conceditur restitutio in lg. scio 4. ff. de in

in-

integru restitut. q. ad oponeda dilatoria in termino omissa, n. operet in integru restitutio.

A qua ampliatione discedunt. cedentes minori in integru restitut. ad oponedas exceptione dilatorias. Redoano tractatu de reb. ecclie. n. adienadis a. Cov. in integru restitut. § 5 n. 6. Gama decis. Portugalie 110 n. 1. Caldas Pereira in repetitione legis si curatore vbo vel aduersariy dolo n. 11. Acebedo in l. 1 n. 16. et in l. 5 col. 4 tit. 5 lib. 4 noue copilationis, firmat commune Losartis tractatu de in integru restitut. p. 2 q. 64 n. 26.

N 22. lapso termino ad oponenda dilatorias cedit. restitutio

P. qua opinione facit

1. minore et ecclia restitui aduersus allegatione vel probatione omisa in l. minor. 3 § ff. de minoribus in c. audatur, in c. quora, de in integru restitut. aduersus quecunq. lapsu teporis in clemet. unica de in integru restitut.

2. txs. in l. 5 et 6 tit. 5 lib. 4 noue copilationis vbi in huiusmodi casu cocceditur in integrum restitutio. Et

Inter quas opiniones distinguunt nouiores cu Felino in d. c. exceptione n. 26 fini q. 5. limitat. 7 n. 2. Molina lib. 3 de Hispanor. primogenijs c. 13 a n. 60 Gutierres

lib. 1. practicarum q. 52. n. 4. Esforcio s. n. 39. Ut si ex omissione exceptionis dilatoriae sequatur minori vel ecclesiae grave preiuditium concedenda sit restitutio ad opponendas dilatorias exceptiones iuxta sententiam Ledoadi si vero leve damnum vel preiuditium inferatur neganda sit restitutio iuxta sententiam Felini in quo Judicis arbitrio relinquunt quid dicatur magnum vel parvulum preiuditium firmat Joannes Andreas apud Mattheum de Aflictis decis. 358. n. 6. Esfortius d. n. 39. falso ibi quia ut docet Corrasius in repetit. legis qui liberos 1ª p. n. 6. ff. de ritu nuptiarum Joannes Aniball in lg. post contractum 8. ff. de donationibus Cobar. lib. 1. variarum c. 3. n. 11. Caldas Pereira s. n. 7. quod minimo damno competit in integrum restitutio attenta generalitate txs in lg. minoribus 6. ff. de minoribus et sic datur quod pro solo interesse afectionis in lg. si in emptione 35. ff. de minoribus ex quo teneo simpliciter in hoc casu dandam restitutionem et ne tamen obstet aducta pro opinione Felini ad 1.m respondeo tamen in d. lg. 2.a probari minorem non restitui adversus manumissionem a se factam quod specialiter statutum est quod libertas semel competens retractari non potest in §. semel instit. qui et quibus ex causis manumittere non possit docet Esfortius d. p. 2 lg. 58

N. 23.
quod minimo damno concedit. restitutio

an

a n.° 23. q ad vnu, p positu adaptari n. potest q.° tempore transactu aliud spatiu dari potest beneficio restitutionis ad exceptione pponeda. Vt dari ad pponeda exceptione n. numerate pecunie, docet Dinus singular 18. Ipolitus singular 622. n.° 1. ad confectione inuentarij docet Roladus de inuentario q. 12. n.° 10. ad soluedu canone post Vieniu, ne incidat in pena c. potuit de locato docet Jaso in lg. 2. n.° 4. C. de Jure enfitheotico Romanus consilio 407. Ruinus consilio 110. n.° 7. lib. 1.

Ad 2. premittes ex pxime dictis restitutione dari ob modicu preiuditio respodeo cu Corrasio et Couar. locis pxime citatis in d. lg. scio tatu pbari p modica lesione n. competere restitutione q.n.° ea maiori sume faceret preiuditiu ne restitutio in Vtilitate minoris inducta ei faciat preiuditiu secus V.° si maiori sume n. faciat preiuditiu sed minori Vtilis sit. Hec aute restitutio odie concededa e cu qualitatibus requisitis in d. lg. 5. et 6. Vbi explicat Aceuedo. — N 24 Legis scio ff. de in integru restitut.° intelectus.

Q.° ampliatur a Bartulo n. 4. Alexandro n. 5. Jasone n.° 26. in lg. 1. ff. de re Judicata Felinus n.° 5. Parisio firmante comune n. 7. Panormitano n.° 9. Mantua n.° 15. tit.° Motalvo in lg. 9. tit.° 9. part. 3 Vt

152

procedad non tantum in dilatorijs in quibus lo-
quitur textus noster sed etiam in pereptorijs ad
quarum opositionem iudex potest statuere reo
terminum quo elapso non audietur. Quae ampliatio
atento iure communi falsa est. 2um quia 1a ha que
correctio iuris ciuilis nouiter facta hic ut dixi
supra n.º 2. non est ad casum non expresum extendenda in
lege precipimus in fine C. de apellationibus preser-
tim diuersa ratione stante omitere enim partem
dilatoriam ob lapsum terminum est res modici pre-
iuditij ideo admititur quod de peremptoria ob
urgens quod generat preiuditium non dicemus. Ateto
tamen iure regio admiteretur, potest enim iudex
terminum viginti dierum peremptorie presfi-
nitum in lege 1a titulo 5 libro 4 noue conpilationis a-
breuiare ut docet Paz d. n.º 18. Acebedo
in d. lege 1. n.º 42. quod conprobari potest ex late
aductis Aresta in lege Toleti 14 fundamen-
to 2 partis n.º 21. ea tamen abreuiatio omne
in praxi non excludit partem omnino ab
oponendo peretoriam lapso termino sed tantum
eficit ut breuior terminus ad probandum ex-
ceptiones asignetur ut docet Acebedo
in d. lege 1. n.º 48. sicud datur cum ratione
restitutionis conceditur terminus ad proban-
dum curret quia terminus a die admisse ex-
ceptionis ut dixit Capitius decisione Nea-
politana 83 n.º 2. et si inquiras quid
di-

N 25.
lapso termino ad pereptoriam lege regia asignato excipiens admititur cum termino breuiori

dicendum sit in exceptionibus quae vulgo apellatur anomale seu mixte observandum ex dictis in rubrica huius tituli n. 21. tale mixtum non reperiri sed ex modo oponendi naturam exceptionis iudicari lapso etiam termino dato ad oponendas dilatorias, quae vulgo dicitur anomala seu mixta non poterit oponi in vim dilatorie, poterit tamen in vim peremptorio oponi ad merita cause, et extinguendam actionem ut docet Panormitanus n. 10. Parisius n. 14. & Bursatus consilio 291. n. 2.

Declaratur tamen nostra conclusio 1. a Felino hic n. 21. ut haec asignatio termini non sit precisse necessaria neque et si omitatur valebit processus licet pars quae ex hoc sentiat gravamine posit apelare. Neque tunc obstat textus in autentica oferatur in fine C. de litis contestatione velata a Gratiano in c. fi. § oferatur 3. q. 3. nam loquitur in termino dato ad deliberandum qui si petatur ita est de sustantia iudicii ut eius omissio reddat processum nullum ratione decreti irritantis quod extat in d. autentica oferatur in fi. docet Ancarranus in c. 2. in fi. de litis contestatione lib. 6. cuius virtus est anullare actum contrarium in c. iudi. § nos igitur in c. penultimo de prebendis lib. 6. exhornat Cobar. practicarum c. 9. n. 7. & Madosius in regulas cancelarie reg. 7. q. 4. n. 3. et reg. 11. q. 7. n. 2. secus vero est hic

N. 26. Asignatio termini ad oponendam exceptionem non est de sustantia ideo eius omissio non redit processum nullum

ob defectu decreti irritantis cum non sit ligate manus inferioris in c. si soli 6. de concess. prebende tt. 6.

N 27. cum fit deuet fieri cum expresione cause.

2. de Felino hic n.° 5. Vt asignatio termini fiat urgente iusta causa vt indicat txs. noster vr. quoniam maliciose quam causam recte faciet iudex si in dilationis concess. exprimat.

N 28. Post terminum opones non auditur

3. de Panormit.° hic n.° 3. Vt exceptionem dilatoriam opones post lapsum termini non audiatur vt indicat txs noster vr.° nulatenus audiatur quia verbum inducit nullitatem atque ipso iure et irritat actum contrarium vt docet gla. verbo nullatenus in clement.a 1. de secrestat.e posessionis et fructuum quam exornat Laudati a Cenedo singular 69. n. 1. et 2.

N 29 Cui protestatus est exceptionem potest eam post terminum oponere.

Hec conclusio tripliciter limitatur. 1.° in vr. ita quod vt si pars protestata fuerit se velle oponere postea aliquam exceptionem, posit quidem eam oponere post terminum asignatum quia protestatio ius protestatis illesum conseruat in lg. nec semus 34. vr. quid enim ff. de negotijs gestis in lg. si filius familias 16. ff. ad macedonianum exornat Bursatus consilio 247. n. 11. Rolandus consilio 51. n.° 17. et ~~consilio~~ consilio 54 n.° 15. et consilio 69 n.° 29. tomo 4 Decianus consilio 19 n. 36. to. 3. Petrus Surdus consilio 310. n.° 15. Grattianus disceptationum c. 286 n.° 28. et c. 356 n.° 27. Cagerus 5. p.te 3. c. 1. n.° 231. declarat animuz

mus in futura in c. 1. is qz vi ut docet Bursati consilio 2 nº 27 Decianus consilio 20 nº 15 to. 2. et non tribuit Iurisdictionem ut docet Decius consilio 22 nº 3. Requirit tamen partis presentiam ut docet Menochius consilio 28 nº 21 Petrus Surdus consilio 155 nº 50 vel citationem ut notat decisio rote Romane 328 nº 3. parte 1 sed potest fieri coram iudice si eius copia habere potest et si non potest fiat coram onestis viris faciendo de eo rogari notarium ut resoluunt Menochius de arbitrariis casu 232 nº 39 Gratianus disceptationum c. 260 nº 27. et de specialiter nominata exceptione ut docet ibi glosa. Ubi presentare Baldus nº 7 Immola nº 10 Decius nº 11 Felinus nº 13 Panormitanus nº 17 Parisius nº 18 Mantua nº 25. et expresa causa quare intra terminum non oponit. Et si oponens iudicis incompetentiam vel recusatione propter suspicione prestetur se alias exceptiones dilatorias habere videlicet excomunicationis vel spolii quas pendente recusatione vel incompetencia coram eo iudice probare nequit ne in eum videatur consentire c. intermonasterium de re iudicata iunctis is qz tradit das 2. 10. 1. parte c. 6. ex nº 23. ad protestatione licet repetere in unoquoque actu quoram Iudice faciendo ut resolvit Gratianus disceptationum c. 76. nº 20.

Caresa

N 30

quomodo facienda sit protestatio

12

N 31.
exceptio orta post terminum ex facto adversarij sci oponi potest.

2° imo Vr. nisi forte si transacto termino ad oponendum dilatorias exceptiones aliqua exceptio orta sit tunc enim dilatoria post terminum oponi potest in c. insinuante. 25. de off° delegati docet Matias Olerus h. n. 8. Escatia de apellationibus q. 11. n. 52. et in locis 6. citatis Sicardus n° 5. Maratta n. 9. Ofrinus limitat. 1. Pass n° 7. Cangerus 2. p. c. 12. n. 7. nam ea que de novo emergunt novo indigent auxilio l. de etate 12. § ex causa ff. de interrogatorijs actionibus in c. ceterum 5. de Iuram.to calumnie. Intelligitur tamen hec limitatio. 1° si exceptio orta sit ex facto adversarij non oponentis Vt docet Vrsenus practicarum tt° 8. observat. 2. Maratta d. n° 9. Vt iudex recusari potest post litem contestatam si tunc suspicio oriatur Vt docet Gairus lib. 1. practicarum observat. 33. n° 11. Vulteius in l. 4 n° 36. C. de Jurisdict. omnium Judicum Cangerus d. p. 2. c. 4. n. 5. secus V. si ex facto oponentis cum sibi propria culpa debeat imputare Vt docent Saraina in additionibus ad Mathesilanum singular 98. n° 3. Escatia d. n° 52. Vr°. sub restringe 2° Ofrinus s. § 2. sub limitatur Josephus Cirania in ritu Sicilie c. 2. n. 18.

N 32.
nisi aliquo actu sit exceptio renunciatum

2°. si dilatoria oponatur alia qua ad ulteriora merita cause procedatur non si oponens id sciens aliquem actum faciat eo

ipso exceptioni renunciasse videtur. in lg. sed et si §2. in prin. ff. de Iudicijs in d. c. insinuate ubi notat gl. Ubi alioquin docet Cobar. practicar. c. 26. nº 2. Azevedo s. § 4. sublimitatur ex quo motus Romanus singular. 356 docet exceptionem dilatoriam post litem contestatam supervenientem oponi posse post contestationem. 93

limitatio non habet locum in privilegio fori supervenientis nam reus criminosus si efficiatur clericus per hoc non evitat Iuditium seculare ut docet Bartolus per tex. ibi in lg. cum quedam puella nº 2. ff. de Iurisdict. omnium Iudicum Ioannes de Arnono singulari 29. probat in privilegio afectato Georgius de Cauedo decis. 24. et 25. lib. 1. doces senatum lusitanum Iudicasse privilegium non afectatum sed principis proprio motu concessum prodesse ad litem iam ceptam trasferendam.

N 33 ex qualitate supveniete qn quis n habet privilegium fori

3º limitat. in ver. vel is qui

Ut exceptio dilatoria orta ante terminum assignatum ad oponendas dilatorias vel lite contestata lapso termino oponi potest si oponens Iuraverit lapso termino illius exceptionis notitiam habuisse docet Colerus hic nº 9. Maranta d. nº 9. Cobar. d. nº 2. Gregorius d. parte 2. c. 22. nº 7. Gregorius gl. 4. in d. lg. 9. Escacia s. nº 51. et probat insimili in c. fi. ver. nisi qui matrimonium acusare posuit

N 34. ignorati n. currit terminus

Facit ratio txs. in c. 2. de Institutionibus

Et limitatio apliatur ut procedat non tantum in 1a instantia sed etiam in causa apelationis in ea enim potest oponi exceptio ignoranter omissa in 1a instantia ut docet Fracus in c. pastoralis n. 1. et in c. cum cessante n. 29. de apellationibus Breuerodius tractatu de apellationibus 2a parte tt. 30. col. 5. et ubi s. Assinius §. 4. limitatur Escatia n. 51. quia quod oponi potest in 1a instantia post litem contestatam potest oponi in causa apelationis in lg. per hoc C. de temporibus apellationibus

Et declaratur 1o in locis proxime citatis ab Assinio et Escacia ut procedat in ignorantia justa secus vero in ignorantia culpabili quia non illa sed hec nocet in c. penultimo de clerico excommunicato. Jurare autem tenetur oponens sibi antea exceptionem cognitam non fuisse ut resolvit Joanes Escubius obseruatione foresi 7. n. 5. ea enim quia dependet ab animo probatur juramento partis ut docet glo. in c. significasti el 1o. verbo cuita e. de homicidio comuniter recepta 2us. Mascardus conclus. 953 a n. 5. Alciatus regula 3. presupt. 16. Patianus lb. 1. de probationibus c. 39. a n. 9.

N 35. juramento constat ignorantia invitam.

Illud tamen e notandum 1. cum Speculatore tt. de dilationibus §. 1. n. 9. in causis que apud sedem apostolicam ventilantur non concedi terminum ad probandum extra curiam dilatorias. // 2o. cum Panormitano sic n. 31. judicem e offitio post lapsum terminum posse admitere dilatoriam quia termini

N 36 Quid odie servetur in praxi

iu-

iudiciales licet excluda parte ts. Abo nullateng n. 13. excludit Judice 2us. gla in c. 1°. Abo quaerendu 2a. q. 1. facit txs. in c. cu Joanes 10. de fide instrumentor in ly. Ubicumqz ff. de interrogatorijs actionibus.

Rationes dubitandi explicatur

Quibq si ostitutis Ut satisfacia 1a roe. dubitadi ostitio posse iudice generaliter terminu seu dilatione minuere in c. cu sit Romana 6. in prin. in c. reprehensibilis 26. in c. sepe 44. in c. sepe oblate 57. de apellationibq in ly. 2. ff. de re judicata in ly. 1. C. de dilationibq in ly. 23. tt. 28. partita 3. docet gla in autetico de litigiosis §. omne Abo cautione et in c. quo ad osultatione Abo arctari de re Judicata Feling n°. 1. Panormitang n°. 11. Decig n°. 23. in d. c. cu sit Romana Menoquig de arbitrarijs casu 1. n°. 9. quidquid reclamet Cumang a n°. 2. Ripa n°. 14. Jaso n°. 22. in d. ly. 2. moti ex regula indultu de regulis Juris tt. 6. q. n. 4 cedit existere iusta causa Ut docet Matias Colerq ts. n°. 2. fraciscq Marcq decis. 383. n°. 7. to. 1. Covar. tt°. 3. Variar. c. 6. n°. 6. ex qua priuatur filiq Jure abstinedi in ly. si seruus 70. §. si quis suus ff. de adquireda hereditate spellitur decretor pater bona estatis filio restituere in ly. imperator 5 o. ff. ad Trebelianq Ut ibi notat inmola n°. 6. pseguitur Pinelq in ly. 1. C. de bonis maternis

N. 37. regula indultu de regulis iuris tt. 6. intelectq

Taresa

-2ª p.te n.º 31. ex iusta enim causa generales iuris dispositiones seu regule solet limitari in l. 1. in fi. ff. de off.º eius cui mandata est iurisdictio l. si homine 30. ff. mandati docet Ipolitus singulari 182. Tiraquellus de penis temperandis in prefactione n.º 25. nam restitutio in integrum debet intra quadriennium implorari l. fi. C. de temporibus in integrum restitutionis l. fi. tt.º 2. fi. part.ª 6. preterea actiones reales durant triginta annorum spatio l. sicud in re C. de prescriptione triginta vel quadraginta annorum nihilominus tamen potest iudex illud tempus limitare in l. difamare C. de ingenuis et manumisis. // Neque tunc obstat tex. dificilis in l. 4. § si quis condemnatus ff. de re iudicata ubi si adijciatur temporis limitatio suppletur a lege nam respondet ibi Bartolus n.º 7. castrensis n.º 2. non valuisse restrictionem quia nulla fuit causa que intelectum resoluit comunem ut inquit n.º 3 Rippa n.º 5 in d. § si quis condemnatus Alexander n.º 7. Jason n.º 20. in d. l. 2. Panormitanus in c. 1. n.º 8. de dilationibus Felinus in d. c. cum sit romana n.º 18. // Sed hec interpretatio licet in se vera sit quia prorogatio seu restrictio non potest fieri sine causa in c. 1. de dilationibus resoluit ex comuni Roerius decis. 45. n.º 7. Cosmas in pragmatica satione tt.º de autoritate generalis scilicet § que terminum ubi prosequitur Matias Colerus de processibus executiuis p.te 3. c. 6. n.º 9

et

N.º 38 legis 4.e § si quis ff. de re iudicata acurata interpretatio

Et dixisse n. 21. ad textum autem in d. §. si quis condemnatus non potest adaptari. Ideo omisis is quae tradit Duarenus in d. §. si quis condemnatus Donelus lib. 27. commentariorum c. 4. Antonius Fauer lib. 12. coniecturarum c. 17. columna penultima et quae vulgo circumferuntur pro eius explicatione observo cum Cumano ibi in cuius textus spetie nulla limitatione termini legalis intercesisse sed solum in sententia fuisse diem apositum solutioni, qui dies non est quid extrinsecum a sententia ut dilatio legalis sed est suma pars sententiae ut in simili dicitur in l. 1. §. editiones ff. de edendo questio quae proposita non erat an tempus illud sententiae adiectum limitaret terminum legalem ut vulgus putat sed an dilatio posita in sententia incipiat currere a tempore sententiae an vero incipiat currere post quam tempus a lege datum transactum est. respondet quod Ulpianus in hoc interpretatione ita fauorabiliter sumenda ut nunquam tempus concessum minuatur bene tamen ampliet. iuxta quem sensum extare in Basilico lib. 9. titulo 3. c. 2. constat ex eius sinnosi edita per Joannem Leuclavium lib. 7. titulo 17. fo. 94. // Et si dicas quare cum regulariter mitius agatur cum lege quam cum ministro legis, iusta communem alegationem legis celsus. 23. ff. de arbitris contrarium fiat in d. §. si quis condemnatus respondeo id fieri duplici ratione. 1°. ex regula odia de regulis Juris lib. 6. 2°. ne tempus miserationis causa condemnatis indultum in l. cum militi 16. §. 1. ff. de compensationibus eis auferatur

Paresa

9. dicta regula indultu in suma q. qn. assignatur breuis espatiu n. seruat. iudicis preceptu q. repugnat lex contines oculos ad misericordiaz seruat. tz qn. assignat. longius q. tuc lex et Judex tedunt ad idez, scilicet ad fauendu reo. Unde sicut in naturalis sole cocurrete et n. alias seme humanu pslificat ita in ciuilib. cocurretes sole et n. alias Judicis Volutas habet. in cosideratione et efectuz sortitu.

N. 3 — post litez contestataz seu terminu assignatum a Judice potest oponi exceptio excomunicationis

Vt n. obstet 2. exc. exceptione 12. infra hoc tto. respodeo regula nri. txs. limitari in except. excomunicationis qn. eniz exceptio excomunicationis ponit. in Vim dilatorie ad efectu diferedi intetione agetis Vel pp ter ipsius Vel iudicis Vel pcuratoris excomunicat. in quacuqz p. Judicij oponi potest in d. c. exceptionez docet Sigismudus Lofredus cosilio 12. n. 31. Ugolinus de cesuris tabula 2. c. 15. §. 6. n. 1. Sairus lib. 2. thesauri casuu cōscientie c. 7. n. 6. et ibi s. Asinius limitat. 5. Gageras p. 2. c. 8. n. 15. et c. 22. n. 7. cuius specialitatis ratio assignat. in d. c. except. in Vr. ne quisquā in periculu anime sue excomunicato comunicare cogatur Vbi hac roez explicauo et alias specialitatis rationes aducam.

Vt n. obstet 3. obseruo cu Asinio s. limitat. 8. id ee. speciale in except. reuocatio-

tionis madati cuius ratio e. dilatoria q3 reddit pcessu nullu post litis ?testatione oponi potest Vt dixi s. n. 19. sd except. reuocationis madati e. huiusmodi q. post litis ?testatione Vel terminu asignatu oponi potest.

Regla. Vbo audiantur Vr. sd. in ?trarijs secus.

Similis gla. Vbo presciptione in c. cu dilect9 de religiosis domin9 et Vbo. Vt aseritis in suma 13. q. 2. secut. Bald9 in lg. 1. n. 19. C. de furtis Dominic9 in c. si quis §. except. 3. q. 6. Decio. hic n. 14. et pbatur q. alegas ?traria audituur in c. solicitudine 54. in fide apellationib9 represendut t3. decissione nri. tx. admiteres in exceptionib9 ?trarijs Parormitan9 n. 14. Felin9 n. 16 Matua n. 26. Parisi9 n. 31. Alexader de neuo n. 40. lb. Noeri9 decis. 43. n. 10. Vt intra terminu a Judice asignatu deueat quis oponere exceptiones ?trarias n. pure ne reijciatur ex d. c. solicitudine sd. ?ditionaliter Vt si quis dicat n. occidi et si aparuerit me fecisse feci ad mea defesione Vt notat Din9 in reg. nullus plurib9 de regulis Juris lib. 6. Couar. lib. 1. Variar. c. 2. n. 2. et 3. na in causa apellationis sustinet. liuel9 in quo dicitur setentia ee. nulla et casu quo Valida sit ab ea interponitur

apellatio docet gtá. in lg. 1. C. qn. prouocare n. è. necesse notat Bartol. in lg. si expresis 3 q. 3. ff. de apellationib.

q. ctr. Fin gtá. fi. vr. mihi videtur q. ctraria textui nrõ. reijcitur a Decio nº. 17. felino nº. 20. et Cobar. practicar. c. 26. nº. 2.

Finitur hic txs.

Ad tx͞t in c. cũ venerabilis vj. de exceptionibus.

Conclusio.

Exceptione p̃mutationis obijciẽs n̄ N 1.
videtur fateri p̃mutatẽ fuisset dominiũ, et
exceptio falsitatis c̃. instrumẽtũ quãdo cũq͞z etiã
post sẽtentiã oponi potest, sic meliꝰ sumatur tx͞s.
noster quã fecerint Abbas, et ceteri recentiores id
enim q̃ habetur in n͞ro sũmario n̄ ẽ. c̃clusio uri tx͞s.
sed ratio c̃clussionis. Prior c̃clusionis pars desumitur
ex lg. fi. vtiq͞z ff. hoc tt.° lg. siquidẽ ly. n̄. exceptionibꝰ
C. eodẽ tt.° ex quibꝰ c̃fecta ẽ regula exceptionẽ 63.
de regulis Juris tt. 6. materiã vltra ordinarios ex-
ornat Covar. tt. 1. Variarũ c. 2. n.° 2. Patianꝰ de
p̃bationibꝰ tt. 1. c. 22. Mascardꝰ c̃clus.ᵉ 777. Me-
nochiꝰ de arbitrarijs tt. 2. casu 92. et 179. et
Juliꝰ Clarꝰ tt. 5. sẽtentiarũ §. fi. q.ᵉ 55. vbi late
Baiardꝰ Cavallos practicarũ q.ᵉ 862. Farinatiꝰ
1. to. q.ᵉ 32. a n.° 60. Gratianꝰ. 2. to. disceptatio-
nũ c. 339. Petrꝰ Surdꝰ decis.ᵉ 257. Paulo
Emilio decis.ᵉ 176. et 190. 1.ᵃ p.ᵗᵉ Seraphinꝰ
decis.ᵉ 204. et 644. Rota Genuese decis.
60. et 79. Borlinꝰ guiniꝰ decis. 16. et 272.ᵃ p.ᵗᵉ

Dº Rog de Vergas.

N 2

2ª. conclusionis pars confirmatur ex ly. querela 12. C. ad leg. Cornelia de falsis c. licet causa 5ª. de probationib. ly. 2. tt. 26. part. 3. ly. 5. tt. 7. part. 7. Antonius Gomes 8. to. c. 1. nº. 5. Egidius Bossius in practica tt. quomodo procedi debeat per actionem nº. 17. et tt. de falsis a nº. 145. cum aliis alegatis a Gimenes in concordia utriusque juris ad dict. tex. et ad d. leg. querela et latissime adductis a Farinatio 1. to. q. 10. quibus addendus est similis tex. quo ad personas et causam principalem in c. cum venerabilis 7. de religiosis domibus

N 3.

Sed adversus predictam conclusionem illud in primis obstat quod qui unum confitetur censetur confiteri id quod ex eo necessario consequitur c. quo jure 3ª. dist. c. translato de constitutionib. c. cum super 23. de offº. delegati n. aliter ut qui transiges de crimine censetur confiteri crimen de quo acusatur leg. quoniam 5. ff. de is qui notatur infamia regulare enim est ut qui vult consequens censeatur velle et antecedens ly. illud 76. ff. de adquirenda hereditate ly. 2. ff. de jurisdict. omnium judicum c. preterea 5. de offº. delegati et at permutationis contract. necessario presuponit dominium in permutante ly. 1. in fi. ff. de rerum permutatione c. 1. c. ad questiones eodem tt. q. procurator monasterii excipiens de epi permutatione necessario fatetur episcopum dominum fuisse tempore permutationis, et augetur argt. ex c. preterea 10. 6. de transactionib. ubi per exceptionem initæ trasactionis super jurisdict. capelle pro qua monaqui

li

liberatos ee. a subiectione dicebat intentio epi. actoris 9. monacos fundata e. / et e x c. venerabile 34. v. sat enim notoria s. de electione Ubi qui excipit se absolutum ee. ab excomunicat. fateri videtur actoris intentione q prius fuerit excomunicatus.

2. Sic a d. substantia permutationis dominium requiritur in permutatib. vt in txu. nro. et d. ly. 1. in fi. ff de rerum permutat. at D. ecclesia Uti res sacra n. e. in bonis alicuius §. nullius institutionum de rerum diuissione q. n. recte hic permutata fuit vna ecclesia cu alijs et augetur dificultas ex eo q permutatio ecclesiae S. Viti p alijs ecclesijs et possessionib. sine autoritate superioris facta fuit q. t. prohibitu e. c. quesitu c. cu olim c. fi. infra de rerum permutatione N4.

3. Sic producens instrumentum n. potest illud inpugnare txs. in c. cum olim 19. infra de censib. sed monasterium in txu. nro. permutationis instrumentum produxit vt ex litera constat q. n. potuit illud de falso arguere: N5

Ultimo sic omnis exceptio aut dilatoria e. aut peremptoria vt dictu e. in rub. et in c. pastoralis s. dilatoria oponenda e. ante lite contestata d. c. pastoralis c. inter monasterium infra de re judicata ly. ita demum C. de procuratorib. ly. exceptione C. de probationib. ly. fi. C. hoc titu. peremptorea v. vsque ad sententiam c. 1. de ordine cognitionum c. 1. et 2. de litis contestatione N6

Monleon

tt. C. l. peremptorias C. sētētia rescindi n. posse q̄. hęc exceptio falsitatis 9ᵃ. instrumentū n. potest opponi post sententiā.

7. Quib9 tñ n. obstantib9 ɔtrariū respondet Innocētius 3ᵘˢ. verissima q̄ ē. ei9 decisio & refertur ab Ant°. August°. in 4. colectione decretaliū tt. de ɔfesis, cui9 tres refert decidēdi rōes glā. in d. regula exceptione quas ibi psequitur Petr9 Pequi9. Abbas n°. 26. Felin9. 14. Deci9. 19. Parisi9. 26.

4. Alexāder de Neuo 46. Matias Coler9 ... sic receptior tñ ē. ideo excipiente n. videri actoris intentione fundare q̄. in omni dispositione sēp atteditur, q principaliter agitur l. 1. ff. de auctoritate tutor. l. si quis ne causa 4. ff. si certū petatur l. verū 40. ff. de furtis cū late adueris

5. a Tiraquelo de retractu tt°. 1. §. 30. glā. 1ᵃ. & act9 n. debet operari ultra intētione agētis l. n°. omnis 19. ff. si certū petatur cū igitur exceptio ad excludendā actione pdita sit l. 2. ff. de exceptionib9 in princ. institutionū eo de tt°. si p illā reus intētione actoris fateri videretur, iā exceptio ultra illi9 intentione & voluntate imo 9ᵃ. ipsā efectū pduceret & inde ueniret exceptionis remediū ad defensione inuētū ... d. princ°. operari ɔdemnatione 9ᵃ.

6. regula legis legata inutiliter 14 ff. de adimēdis legatis & pduceret duos effectus ɔtrarios 9ᵃ. tex. qui domine 8. fi. ff. de solutionib9 & c. ma

io

iores de baptismo, sed licet pre.d. ratio frequentius recepta sit a doctoribus s. n. bene patitur difficultatem ex eo quod inepta confessio vel exceptio sepissime confitenti vel excipienti nocet lg. 1. §. si autem ex locato ff. si mensor falsum modum dixerit lg. 1. §. labeo ff. de fluminibus lg. 1. et 2. C. de formulis sublatis d. c. preterea de transactionibus c. sollicitudine 54. infra de apellationibus c. ad decimas de restitut. spoliator. tit. 6.

Quare verior ratio est excipiente non videri intentionem adversarii confiteri quia semper censetur exceptio oposita sub ea conditione si actor suam intentionem probaverit nam cum regula sit utriusque iuris actore non probante reum et si nihil prestiterit absolvendum esse lg. qui accusare C. de edendo lg. actor C. de probationibus c. cum ecclesia sutrina in fi. s. de causa posessionis c. unico ut ecclesiastica benefficia esse reus qui excipit ea lege et conditione exceptionem videtur proponere ut in utrumque paratus sit videlicet si actor non probaverit neque se ipsum ad probationem exceptionis astringat. Si vero probaverit et ipse exceptionem suam probare teneatur non alias id enim nature exceptionis maxime convenit ut probat tex. optimus in d. lg. si quidem verbis tunc demum lg. negantes quod ibi exceptionem sub moto C. de actionibus et obligationibus lg. extat 25. ff. de iure fisci iuvat tex. in lg. 2. et in lg. exceptio 22. ff. hoc tit. lg. in exceptionibus

Monleon

19. ff. de probationib. qua ratione licet n. ita explicatam sensit glo. in d. l. n. vtiq. et ibi Cumanus Salicetus in l. exceptione n.º 5. C. de probationib. Romanus in l. cu[m] mulier n.º 19. ff. soluto matrimonio Covar. lib. 1. Variar. c. 2. n. 2. Pacianus lib. 1. de probationib. c. 22. n. 8.

N 9 Ex quib. 1.º infert. decisione[m] n[ost]ri t[e]x[tu]s et similium procedere in casu dubio in quo excipiens n. videtur fateri intentione[m] adversarii ex rationib. s[upra] adductis n. v. ubi constat ita oposita ee. exceptione[m] ut reus fateatur inte[n]tione[m] actoris vera[m] ee. ut si expresse id aserat vel ex forma proponendi ita colligatur constat ex d. c. preterea de transactionib. ibi se confitetes in jure et ideo in d. regula exceptione[m] et in sumario n[ost]ro n. dicit. qui excipiens n. fatetur sed qui n. videtur fateri significans in dubio ita interpretanda[m] ee. exceptione[m] probant Ant.º n.º 43. Inmola 20. Abbas 26. Alexader de Nevo 49 cu[m] aliis allegatis a Paciano lib. 1. c. 24.

N 10. 2.º infertur reg.ª n[ost]ri t[e]x[tu]s procedere licet exceptio simpliciter et absolute absq. ulla co[n]ditione proponat. sic enim Pontifices et Jure consulti (qui nobis hac regula tradiderunt) generaliter docent et ita generaliter accipi deuent. c. si romanor. 19. dist. l. 1.ª § generaliter ff. de legatis prestadis et constat ex Jurib. et ro[ti]b. s[upr]a adductis in roe. decidendi alias enim n. eet. vis posita in exceptione[m] sed in co[n]ditione co[ntr]a regula t[e]x[tu]s in d. reg.ª exceptione[m] et in

in d. l. n. Vtiq. Cuã sētētia pbāt Jnocētius n.° 2.
Jo. Andres. 18. Velamera 12. Ant.° 43. Inmola 20
Abad 26. Felino 12. Detio 75. Alexāder de neuo 49.
Parisio 47. Coler. 15. &. Cobar. d. c. 2. n. 2. cū alijs plu-
ribus relatis a Paciano s.ª c. 22. n.° 15. / Licet strariā
sētētiā pbēt glā. hic Vbo ꝯfessus Bar. et Socin. in d. l. n.
Vtiq. Din. in d. reg.ª exceptionē practica Papiēsis in gla. Vbo
saluis alijs exceptionib. n.° 9. qui mouentur ex l. 50. doce
Vr. nā si creditur ff. de pbationibus Vbi onus pbandi in-
cubit reo qn.° excipit se soluisse s. tā. txs. ille intelligēd.
ē. qn.° intētio actoris aliter fundatur quā p simplicē ex-
ceptionē rei Vt in l. 1.ª C. eodē tt.° Vbi notat Paulus n.° 3.
/ Mouētur etiā ex txu. nrō. Vbi exceptio pmutatio-
nis n. fuit simpliciter oposita s. ꝯditionaliter ibiq.
et si d. ecclia. dudū et.ª Cui tā. respondent doctores
s.ª relati q romanus Pon. in decis.ē nrī. txs. in Vr.°
intelleximus n. fundatur sup except.ē ꝯdionaliter opo-
sita a pcurat.ē monasterij s. sup reg.ª Juris ꝯmunis
q excipiēs n. Videtur fateri intentionē actoris. q. ra-
tio tanquā generalior d. atēdi deuet l. regula §.
penult.° Vbi Barto. notat ff. de Juris et facti ig-
norātia cui interpretationi licet Variē ponetur
satisfacere Socin. in d. l. n. Vtiq. quē inpugnat
Detius s.ª Verius tā ē. in txu. nrō. n. fuisse opositā ex-
ceptionē pmutationis sub ꝯditione s. pure et absolute
id enī significat dictio illa et si. q. exponitur p
quabis l. 1.ª §. nuciatis iucta gla. Vbo et si ff. de no-
ui operis nuciatione c. dudū Vr.° nosigit. de presbēdis

tt. l. Vt meliꝰ explicat Parisiꝰ n.° 50. Matias Colerꝰ. 7. to.

N 11. Q° infertur regula, nri. txs. n. solu͞m procedere in reo excipiente verum etiam in actore replicante q.ª exceptionis et replicationis par e. et adequata 9ditio l. n. exceptionibꝰ C. de exceptionibꝰ et sicud exceptio n. obyicitur ad 9fite͞nda͞ sd potiꝰ ad euidenda͞ actoris intentione͞ ita neque replicatio ad 9fitenda͞ rei exceptione͞ sd magis Vt p ea͞ repellatur Jus exceptionis l. 2. § 1. ff. de exceptionibꝰ et in prin.° institutionis de replicationibꝰ et sicud reꝰ excipiens n. videtur fateri intentione͞ actoris ita actor replicans non videtur fateri exceptione͞ rei 9tra. ind. reg. exceptione͞, Vbi doctores Abbas n.° 27. Alexander de neuo 49. Colerꝰ. 21. sic Alexander n.° 25. Jaso 57. in l. decez ff. de Verbor. obligationibꝰ cum alijs relatis a Paciano d. c. 22. n.° 18. Veluti si maritꝰ Vxori dote͞ repeteti obyciat exceptione͞ adultery, illa V.° repplicado maritto lenocinium obyciat p hanc enim repplicatione͞ se e͞e͞ adulteram n. fatetur txs. obtimus in l. cu͞ mulier 49. ff. soluto matri.° Vbi Romanꝰ Paulꝰ et Cumanꝰ latte explicat et p 9sequens dos erit restituenda Vxoris at si delictu͞ n. comisisset q.ª paria delicta mutua 9pesatione tulluntur l. Viro atque Vxore 40. ff. soluto matrim.° c. penult.° et fi. de adulterijs q. intelligendu͞ e. si ciuiliter agatur ad dotis restitutione͞

Vel

Vel tori separatione sec⁹ v. si criminaliter tūc
enim cōpesatio n. datur arg.° legis si ab eo 10 §.
quoties ibi pecuniariter ff. de cōpesationib⁹ sed
vterq; puniendus erit l. 2. §. si publico ff. ad
leg. Iuliam de adulterijs roe. differentie assig-
nat Decius in c. dilexi n.° 15. infra et post eum
et alios Barbosa in d. l. viro atq; vxore n.° 4.

4. infertur veram n. videri sētētiam N 12
Bartoli in l. Aurelius §. idem quesijt ff. de libe-
ratione legata aserentis accusatum de homicidio et
excipientem se occidisse hominem ad sui deffensionem n.
pbata deffensione puniēdum ee pena homicidij q.a cā
eum adest iuris presumptio ex l. 1. C. ad leg. Corneliam
de sicarijs l. 1. §. doli mentio ff. vi bonorum raptorum
c. 1. vbi glo. s.a de presumptionib⁹ et regula iuris tex. n.
pcedere vbi presumptio ē cōtra excipientem quā Bar.
doctrinā ita intelligunt et interpretatur Abbas n.°
7. et doctores per tex. ibi in c. cum venisset de ins-
titutionib⁹ Decius hic n.° 82. cum alijs plurib⁹ rela-
tis ab Ant.° Gabriele lib. to. tit. 7. tit. de delictis
cōclus. 19. Iulius Clarus lib. 5. §. fi. q. 55. n.° 15. et
ibi Baiardus n.° 41. Menochius de arbitrarijs
lib. 2. casu 93. n.° 37. Mascardus cōclus. 867.
decis. rote 802. 1.a p.te diuersorum et ee in
praxi seruādam post Iulium Clarum s.a aserunt
D. Iacobus de hereticis 1.a p.te n.° 160. Gratianus regula
85. in princ.° Ceterum obstat regula iuris tex.
et similium et rationes decidendi s.a aducte

q[uo]d omnes militat in pred[ic]to casu rurs[us] q[uonia]m is qui acusat aliquem de homicidio aperte accusat de homicidio iniuria comisso at v[er]o qui excipit ad defensionem occidisse vel vulnerasse dicit iure occidisse vel vulnerasse et ideo aperte negat q[uo]d adversarius affirmat q[uo]d fieri n[on] potest ut ex illis verbis que manifestam negationem continet confessio colligatur. co[ntr]a iura et rationes s[upr]a aductas / unde merito s[upr]a Bart. sic intellectum deffendit Salicetus in l. unica n[umer]o 7. C. de confessis cum plurib[us] relatis ab Ant[oni]o Gabriele n[umer]o 2. Mascard[us] d[ict]o. s[upr]a. et communiter reprobari dicunt Ipolit[us] consilio 136. n[umer]o 31. Boeri[us] decis[ione] 243. neq[ue] Bart. bene p[er]pesus loquitur in hac spetie siquidem n[on] agit de excipiente s[e]d de eo qui interrogat[us] a Judice de homicidio de quo s[upr]a eu urgebat presumptio vel infamia, fatetur hominem occidisse p[ro] sui t[ame]n deffensione in qua spetie confessio illa nocet reiecta qualitate deffensionis donec ab eo p[ro]betur q[ui]a iura male presumunt de is q[ui] sunt de genere p[ro]hibitor[um] ex d[ict]a l. 1[a] C. de sicariys cum similib[us] s[upr]a relatis in quem sensum vera e[st] doctrina Bart. recepta a doctorib[us] s[upr]a Felin[us] n[umer]o 15. Deti[us] 20. Parisi[us] 48. Alexander de nevo 52. Enc Brunore in compendio resolutionum v[erbo] delictum confitentes Caballos practicar[um] questionum q[uestio] 362. n[umer]o 10. Andrea Gailio lib. 1. de pace publica c. 17. Petro Surdo consilio 173. n[umer]o 12. Volumine 2[o]. /

N 18 An autem eo casu ita delictum

co

ↄfessus pena ordin.ª puniendꝰ sit ↄtrouersu è.
Vt late referut Doctores s.ª sd receptior è negatiua sētentia ꝙ placuit Abbati in c. auditis n.º 32 Felinꝰ 30 infra de prescriptionibꝰ Reminaldꝰ Juniori in l. Vt vim n.º 240 ff. de Just.ª et Jure Felinꝰ n. 15 Aretiꝰ 20 h. et è comunis secūdū Ant. Gomeß 3 to. c. 3 n.º 26 Didacꝰ Pereß 1.º to. ordinari. columna ꝙ 32. P. Surdꝰ decis.º 257 n.º 7. et ꝓbatur arg.to legis fi. C. de ꝓbationibꝰ et q.ª ex presuptionibꝰ etiā violentis nemo ordinaria pena punitur c. afferte c. literas s.ª de presūptionibꝰ.

Sed ad pleniorē totiꝰ materie cognitione aliqui casus distinguedi sūt. 1.us è quādo except.º pure et simpliciter oponitur et tūc reꝰ n. cēsetur fateri neqꝫ fundare actoris intentione iuxta regula nri. tx̄s et similiū. (N 14.)
2.us casus è qn̄ except.º oponitur cū aliqua qualitate vt si actor petat cētū pure sibi ꝑmissa et reꝰ excipiat sub ↄditione ꝑmisisse adhuc enī cēsetur negare actoris intētione nec cogit. ꝓbare qualitatē ↄfessionis si actor priꝰ n. ꝓbauerit suā actionē ex d. l. si quidē vbi glā magna q cū except.º ꝓponatur vnico ↄtextu et oratione et ↄtineat vnicū tātū capitulū n. potest diuidi et ideo ab actore vel aꝓbari debet in totū vel reꝓbari arg.to legis 1. §. si quis simpliciter

Monleon

ff. de Liberor. obligationibus. 3. casus e. quo exceptio continet duo facta vel duo capitula separata ut si reus fateatur recepisse pecuniam sed solutam esse. vel pactum factum fuisse de non petendo vel se illegitime natum esse sed dispensatum vel legitimatum tunc enim responsio fundat intentionem actoris adeo ut non probata solutione vel pacto de non petendo aut dispensatione de munadus sit quia cum duo facta separata contineat diuidi potest et pro parte acceptari ab actore et pro parte impugnari arg. legis Publia menia 26. §. ultimo ff. de positi legis fi. ff. de Iure patronatus. Iuxta quae explicanda est glossa magna in d. l. siquidem recepta communiter 2us. Boerium decis. 243. et plurimos relatos a Paciano de probationibus lib. 1. c. 25. n. 8. et 42. Cauallos practicarum questionum q. 362. Farinatius. 3. to. lib. de reo confesso q. 81. c. 4. Petrus Surdus decis. 257. Greuisano decis. 46. lib. 2. Ant. Gama decis. portugalie 337. n. 7. cum alijs alegatis in prin. et iuxta hanc distinctionem sepissime fuit in rota Romana resolutum ut refert Gratianus 2. to. disceptationum c. 339. in prin. licet contrariam sententiam in ultimo casu defendat Faber in §. item si quis postulaverit in prin. et ibi Gometio n. 17. institutionum de actionibus Boerius decis. 249. n. 9. Menoquio de arbitrarijs lib. 2. casu 93. n. 22. / et Iure

regio diuidi non posse confessionem existimet Acebedo in l. 2. tit. 7. lib. 4. compilationis n. 67. quem merito impugnat Florez de Mena in additionibus ad decissionem Gamae 5.ª

Ex quibus inferri potest ad interpretationem legis 5. tit. 21. lib. 4. compilationis ibi confessiones claras ut confessio qualificata quae unum tantum factum continet nullo modo diuidi possit neque fieri executio confitente non probata qualitate. An vero si confessio duo facta separata contineat diuidi possit et aceptari pro parte ita ut paratam habeat executionem pro parte aceptata valde controuersum est et affirmatiuam sententiam defendit Gutierrez lib. 1. practicarum q. 126. motus doctrina glossae in d. l. siquidem quam sententiam probarunt contrariam tamen defendit Auiles in capitulis pretorum c. 10. verbo execution n. 23. quem videntur secuti Parladorius lib. 2. rerum cotidianarum c. fi. 1.ª parte § 4. n. 11. Gundisaluus de Paz in practica 4.ª parte 1. to. c. 1. n. 53. Baldes in additionibus ad rodericum Suarez in l. post rem judicatam notabili 3. n. 1. mouetur ex l. 3. tit. 3. part.ª 3. pro qua sententia ego olim consultus in facto considerabam executionem in jure nostro odiosam esse l. minor viginti quinque annis ff. de minoribus et quia jus exequendi in predicto casu oritur tantum ex confessione quae in jure confessus pro judicato abetur l. 1. ff. de confesis ergo si confessio pura et absoluta non sit non videtur reus

Monleon

se ipsu condemnasse cu non fateatur debitu eo modo quo petitur sicud et sententia certa et clara esse debet txs. in §. curare institutionum de actionibus sic etiam et instrumentu publicu quod Jure vero executionem parata habet lg. 2. tt.o 21. lb. 4. sit, dien conditione vel qualitate habeat ante purificatione exequi non poterit Suarez in d. lg. post rem Judicatam, in declarat.e legis regni limitat.e 4. Cobar. lib. 2. variar. c. 11. Aviles s.o et q.a sicud actor non videtur deduxisse in iuditiu quod non sentit lg. si quis intentione 66. ff. de Judicijs ita neque reus confiteri videtur quod non sentit lg. si ex testamento 20. in fi. ff. de exceptione rei Judicate alias reus esset deterioris conditionis contra lgs. fauorabiliores 16. ff. de regulis Juris, In qua controversia sequenda est in praxi sententia Gregorij lopez in lg. 2. tt.o 22. part.e 3. Ut facta confessione qualificata a p.te aceptetur in quantu in sui fauorem facit et Judex precipiat ut sine presuditio vie executiue reus qualitatem sue confessionis probet alias fiet executio.

N. 16. His ita constitutis non obstat 1.o loco adducta pro roe. dubitandi quoad difficultate quia hic verbo confesus aserit exceptione conditionaliter proponendam esse premissa negatione ne reus videatur intentione actoris confiteri veluti si actor petat a me centum quos aserit mihi mutuasse vel domum vendidisse debeam negare mutuum vel venditione

quod

q si apareat solutione fecisse vel pactu de n. petendo similis gta. ubo. contestatione in d. ly. siquidem et ee tutiore forma excipiendi docet gta. in d. regula exceptionem et ibi Din. in fi. Angel. in §. 1. n. 27. institutionum hoc tt.º et hac praxi uti cautos aduocatos docet Bald. in d. ly. siquidem n.º 4. tam in ciuilib. quam in criminalib. ut refert Pacian. tt. 1. q. 21. n.º 1. p txt nrum ibi q. et si dudum etc. que ad hoc notat Socin. in d. ly. n. utiq. et dixit singulare Zasi. in ly. decem n.º 17. ff. de ubor obligationib. sed defendi n. potest q.a ut dixi s.a in txu. nro. n. cditionaliter sed pure et absolute exceptio opposita fuit tu etiam q. pred.a formula excipiendi in foro ccientie tuta n. e. q. ubi veritas e. in contrarium docet menti. rii et ita reijcitur a gta. in d. reg.a exceptione et a pluribus relatis a Paciano s.a Cauallos practicarum questionum q. 362. n.º 9. et merito q.a in Juditio etiam illi qui alias Justam causa fouet n. licet falsitate vel mendatio uti c. ne quis arbitretur et c. sequenti 22. q. 2. docet D. Thomas et plures alij relati a Cobar. tt. 1. variarum c. 2. n.º 1. Didac. Peres 1.º to. ordinamenti columna 669. Gutierres tt. 1. practicarum q. 60. n.º 4. Cauallos q. 361. et ita limitandus sunt gte in c. cupientes §. q et si p viginti ubo. malignantium de elect. tt. 6. et in c. dominus noster 23. q. 2. q. docet licitum ee fallatijs in Juditio

Monleone

Uti 3º. fallatias et malitias adversariorum arg. legis cum pater 79. §. Titio ibi neque videbitur dolo fecisse ff. de legatis 2º. cum late adductis per Jacobo Gerrio tractatu de privilegijs Jurecosultorum. 3. p.te privil.º 72. Parladorus lib. 1. rerum cotidianarum c. 2. nº. 7. // Id enim intelligendum est dummodo non utatur quis falsitate vel mendatio quod neque pro salvanda vita hominis licitum est. c. omne genus cum sequenti 22. q. 2. cum latissime aductis a Cenedo in colectaneis ad decretales c. 101. / ex quibus improbada est sententia comunis existimantis quod interrogatus a quo centum mutuo acceperit quod ab eo petuntur si tamen secreto solverit poterit jurare nihil sibi mutuatum esse. ut sic actoris injuriam et calumniam repellat quam sententiam probant Ancarranus, Felinus. Decius et alij relati a Covar. 5. nº. 4. patre Suarez de religione 2. to. lib. 3. c. 9. nº. 6. / Neque admitenda etiam est eorum sententia qui consuluit eo casu ita respondendum esse si mutuasti solvi; cum paria sint metiri in juditio aut veritatem ocultare c. quisquis 11. q. 3. c. 1. de crimine falsi presertim cum Jure nostro regio teneatur reus positionibus aperte respondere affirmando vel negando alias habebitur pro confesso lg. 1. et 2. tit.º 7. lib. 4. compilationis et ideo rezectis is quod obscure tradit Quesada diversarum questionum c. 30. nº. 7. consulendum e[st]

reo sic iuncto Vt postulet positionis formula cor-
rigi ita Vt n. simpliciter interrogetur a mu-
tuo c[er]tum acceperit s[e]d adijciatur quo[d] debitor
sit tunc enim absq[ue] labe p[er]iurii sub Juramento respo-
dere poterit negando positionem ita consuluit Bal-
dus consilio 398. Volumine 5. Alciatus in d. l.
1.a §. si quis simpliciter n.o 14. ff. de Verbor[um]
obligat. Peres 1.o to. ordinamenti columna 915.
Patianus d. c. 23. n.o 4. Acebedo in d. l. 2.
n.o 72. Unde reiecta interpretatione ste-
ure respondendum e. decis.s nri. txs. generalit.
procedere in except. pura et simplici etiam
n. premissa negatione Vel conditione ex is q[ue]
late dixi in roe. decidendi et illationib.
neq[ue] obstare argumentum e. enim Verissimum
q[uo]d qui aliquid confitetur censetur etiam fateri
id q[uo]d ex eo necessario consequitur iuxta Jura
ibi allegata ceterum in spetie nri. txs. n. sequit.
p[er] necessariam consequentiam episcopus p[er]mutauit
ergo dominus erat rei p[er]mutate potuit enim
p[er]mutatio de facto interuenire et ideo me-
rito p[ro]curator monasterii excipiendo de p[er]-
mutat. n. Videtur fateri intentionem ep[iscop]i
iuxta gl[os]am hic Verbo confessus similis in d. resp.a
exceptionem sequunt. Romanus in l. cum mu-
lier n.o 19. ff. soluto matrim.o et alii rela-
ti a Paciano s.a n.o 12. idem dicentes in except.
pacti de n. petendo Vel solutionis.

¶ 17.

Neq; obstat txs. in d. c. preterea el 2. de transactionib; ibi eni; loquitur in ɔfess. rei ex qua aduersarij intentio plene pbat. Vt ɔstat ex txu ibi se ɔfitetes in Iure txs. V. noster in except. in qua ide; dicedu erit si premitatur ɔfessio Vt pbant Ant. n. 43. Immola 20 - Abbas 26. Alexader de nouo 49. Matias Colerg. 5. h. cu alijs adductis a Paciano 5. c. 24. n. etz obstat txs. in d. c. Venerabile; 34. 5. de electione loquitur eni; in diuersa spetie nepe in eo qui petit absolutione excomunicationis tuc eni; videtur fateri se ee excomunicatu cu presumatur peti ab eo qui existimat se ligatu ee. c. p tuas V. nos igitur infra de set. excomunicationis et id cedat ad Vtilitate; ei; et fauore Vt ɔsequatur beneffitiu absolutionis: sec; V. erit dicendu in eo qui excipit se absolutu ee. ab excomunicatione oposita n. eni; cesebitur fateri fuisse excomunicatu; ad fudanda intetione actoris qui excomunicatione oposuit ex regula nrv txs. et similiu et pbat Bart. in d. ly. dece n. 7. Cumanus. 12. Alexader 30. Jason 61. ff. de Vbor; obligationib; Cobar. in c. alma 1. parte §. 12. n. 1. Mascard; ɔclus. 701. Deniq; n. obstat Vulgaris regula d. legis dece q privatio presuponat habitu id eni; intelligendu e. ex mete doctoru ibi qn. de priuatione legitime ɔstat

p

p veras pbationes vel partis confessionis sec
vo p exceptione ex reg. et roe. nri. txs.
N 13.
Neq3 obstat 2us arg. via
licet prelati vere dominii n. sit rez ecclesi-
asticaz sut t3 pcuratores et administratores
cu libera potestate a Jure constituti vt in c. 2.
infra de donationibus c. videntes c. si episcupus c.
penult. et fi. 12. q. 1. cuq administrationis roe.
quasi domini cesetur c. volumus c. vindicatu 89.
dist. et ideo alienare res eccle cu solemnitate
a Jure inducta poterit c. sine except. 12. q. 2.
c. nulli de rebus eccle et pbat. ex txu nro
ibi cu suoz sacerdotu asensu et p rebus eccle
rei vindicatione agere potest vt notat doctores
in c. cu sup sa. de causa posessionis et in c. ex
literis s. de pbationibus et colligit. ex txu nro
in vr. idez ibi ea t3 n. poterat epus. vindicare
vnde cu in pmutat. rez teporaliu et pfa-
naz inter pribatos celebrata requiratur
dominiu in pmutatib; lg. 1. in fi. ff. de rez
pmutat. ita et in pmutat. bonoz eccle (in
quibus n. datur veru dominiu) necessariu est
quasi dominiu in prelatis et alijs psonis per-
mutatib; et ita interpretadus e. txs. noster
ibi neq3 cu alio qua cu domino vel cu eo
qui habebatur loco dni. legitime valeat ce-
lebrari cum enim expediat aliquando rerum
ecclesiasticarum permutationem fieri in ipsa=

rum ecclesiasticarum permutationem fieri in ipsarum ecclesiarum Vtilitatem d. c. nulli et per totu de rer permutat. vt valeat necesse est fieri cum proprijs prelatis qui licet vere domini non sint loco tamen dominor habentur.

N19. Ex quib. deducunt Doctores in presenti q cu non solum bonorum ecclesie, verum etiam ipsor beneffitior et prebendar autoritate superioris fieri possit pmutatio c. questitu, c. cu olim c. cu vniuersor de rer pmutat. c. vnico eodem tt. lib. 6. clem. vnica eodem tt. Si permutantes beneffitia ius no habeant in illis vel aliquis eoru in beneffitio permutato; permutatio nulla erit ex ratione txs. noster et d. legis 1. ff. de rer pmutat. iubat txs. in d. c. vnico ibi sua beneffitia et q. pmutans no potest transferri in aliu ius q ipse non habet c. Daibertum 1. q. 7. c. q aute § de iure patronatus l. traditio 20. ff. de adquirendo rer dominio et quia datur non videtur: q retinere n. potest l. n. quocumq 74. ff. de legatis 1. neq epus vel superior permutationi autoritate prestantes cu id ignoret ius illis dare potuerut arg. c. susceptu 6. de rescriptis lib. 6. c. cu illis 16. de prebendis eodem lib. et q. 2. beneffitiu subrrogatur in locu 1. et ita si ius n. erat in 1. neq in 2. arg. c. ecclia S. M. § vt lite pedente. Cuia setetia (is tamen n. relatis fudametis deffendut Velamera n. 79. Abbas 25. Felin. 11. Decius 72. Parisius 39. bic

Jco.

Joannes Andreas in d. c. Unico Ubi Dominic. q.
6. Franc. 17. Federic. tractatu permutationum q.
10. et consilio 179. Petr. de Ubaldis in eodem
tractatu n.o 3. Mantica de tacitis et ambiguis con-
ventionibus tt. 25. tt.o 9. a n.o 2. cum pluribus rela-
tis a Nicolao Garcia 2. to. de beneficijs 11.
parte c. 4. n.o 16. / contraria tamen sententia
videtur probari ex eo quod per permutationem vere va-
cat beneficia cum permutantes teneatur illa re-
nunciare in manibus superioris d. c. Unico. per qua
renunciationem amittitur tt. et possessio beneficij
c. admonet c. quod in dubijs de renunciatione cum latiss.
aductis a Flaminio de resignatione beneficiorum
tt. 1. q. 5. Garcia 5.a c. 3. et necessario deveat
interuenire colatio et institutio superioris d.
c. Unico d.a clem.a Unica quod de benef.o non vacanti
fieri non potest c. 1. et 2.o de concessione prebende pro-
bat glossa. Verbo vacabunt in c. si propter tua de-
bita de rescriptis tt. 6. quod docet per permutationem
vere benef.a vacare similis in d. c. Unico
sequitur decissio rote 1.a de rerum permutatione
in nouis et 17. eodem tt.o in antiquioribus n. 3.
late Gometius in regula de publicandis resig-
nationibus q. 8. Mandosius reg.a 31. cancelarie
q. 16. et consilio 2.o n.o 5. Mascardus 3 to. conclus.
1401. Flaminius de resignat.e beneficiorum tt. 11.
q. 5, n. 20. cum pluribus relatis a Nicolao Garc.
2. to. 11. p.te c. 3. n. 3. Unde cum in permutatione

Detur vera vacatio beneffitij et collatio superioris permutans non adquirit ius ab ipso permutante sicud in ceteris permutationibus quando fanus sed ab ipso superiore instituente c. ex frequentibus de institutionibus. Successor enim in beneficio non succedit in iure quod habebat antecessor illud enim extinguitur per renuntiatione vel morte et novum ius in persona successoris incipit et creatur c. Moises 8. q. 1. c. ad extirpandas de filijs presbiterorum c. 1. de prebendis glosa in extravagante suscepti regiminis ne sede vacante inter comunes probat Joannes monac. et Joannes Andreas in c. 2. ut lite pendente. 6. Nicolaus Milis in reportorio verbo successor in beneficio. Cosmas in pragmatica sanctione titulo de pacificis possesoribus verbo possedit. Feling. n. 23. verbo 16. in c. 4. de prescriptionibus Gomes in regula de publicandis resignationibus q. 1. Mandosius regula 17. q. 11. et regula 27. q. 19. Rotta decis. 13. de procuratoribus in novis cum pluribus relatis a Flaminio de resignat. tt. 11. q. 1. n. 81. quare cum ius adquiratur ex episcopi vel alterius superioris collatione licet ex causa diversa quam existimaverit superior adquirit ius in beneficio permutato arg. txs. in l. cum in corpus 36. ff. de adquirendo rerum dominio quam sententiam probarunt doctores antiqui relati a Joanne Andrea in d. c. unico et ita fuisse determinatum in

eo

cositorio p cardinales refert Colectarius hic inprin.º in qua controversia Joañes de Lignaño h. distinguebat inter eu qui culpa sua n. habebat ius in beneff.º et eu qui absq culpa Vt 1. casu nulla sit pmutat.º in 2. V.º valida. Ob quas difficultates de stilo curie seruatur Vt in omnib. pmutationib. apponatur clausula q neuter pmutatiu adquirat ius nisi quilibet eoz ius habeat in beneff.º pmutato Vt atestantur Colectarius et delamera s. Bonifatius in clem. Vnica in prin.º de rez pmutat. Rebuff. in praxi benefitiali tt.º de pmutat. n. 10. et odie expresse cabetur in reg.ª 41. cacelarie de clausulis in resignat. aponedis / Sed cu plerumq permutationes in manib. episcopoz fiat c. quesitu de rez pmutat. d. c. Vnico etia post costitutione Pij 5. Vt pbat Pauls. Fusc. de Visitatione lib. 2. c. 28. n.º 28. Cerola, Acor, Quaranta et plures alij relati a Gonçales ad regulã 8. cacelarie glo. 14. n.º 33. Garcia d. c. 4. n.º 63. quidquid contrariu venit Madosi. d. signatura gratie § pmutationes ad fine, et dubitet Flamini. de resignat. lib. 5. q. 6. n.º 231. dicendu e. priore sentetia Veriore, et receptiore ee. Vt pmutat.º etia coram ordinario celebrata nulla sit si aliquis ex pmutatib. ius n. habeat in beneff.º resignato arg.to txs. in d. c. Vnici de rez pmutat. lib. 6.

Monleon

neq3 obstat q in benefitijs Jus n. adquirat. ex partiu. 3ventione, sed ex colatione superioris ut s. dixi nã cu colatio fiat virtute renũciationis tacitã habet 3ditionẽ si renũcians Jus habeat in benef.º renũciato is enĩ asserit se Jus habere in illo d. c. unico ibi sua benef.ª q si verũ n. sit presumit. eẽ in dolo q. suũ titulũ quẽ debuit inquirere n. presumitur ignorare txs. in c. innotuit 20. s. de electione, et cũ pmutatio 3numeretur inter contract9. bone fidei ut in txu. nro. dolus dãs causam illi eũ ipso Jure vitiat l. 7. et elegante 7. in prin.º ff. de dolo q cũ inter laicos pcedat et in pmutat. bonoz temporaliũ multo magis inter ecclesiasticos et in pmutat.e beneffitioz in quib9 maior bone fidei ex uberãtia requiritur c. quesitũ c. cũ universoz de rez pmutat.e / Ideo autẽ in pmutationib9 q3 fiũt corã R. P.e necessaria fuit pred. clausula q neuter pmutatiu &c. de qua in d. res. 4 1 - 9.ª alias ea n. aposita pmutãtes adquireret Jus in beneffitijs pmutatis ex clausula generali q3 solet aponi in omnib9 impetrationib9 beneffitioz videlicet - Siue premisso siue alio quovis modo vacet, siue ex alteri9 cuiuscũq3 psona: p quã sufficit q pmutatio de facto subsistat licet resignãtes ex causa pmutationis vel aliquis eoz Jus n. habeat in benef.º resignato arg.to c.i. susceptũ de rescriptis lb. 6. cũ late aductis a decis.s 1. de rescriptis in nouis et ibi ei9 aditione et decis.

14. 43. & 53. eod. tt.° in antiquis Gomez in reg.^a de infirmis resignatib. q.^e 34. & in reg.^a de publicandis resignationib. q.^e 16. Madoriq reg. 19. cãcelarie q.^e 17. n.° 4. & ↄsilio 4. n.° 17. Puteq decis.^e 169. & 280. n.° 7. lib. 2. Flaminio de resignat.^e lib. 8. q.^e 6. n.° 64. Gonçales ad regulã 8. glã 15. n.° 86. Marta de clausulis clausula 152.

¶ Maior tñ dubitatio e. ã permutãtes inualide q.ª Jus n. habebãt in beneffitijs reddiri posint ad priora beneff.^a renũciata absq. noua colatione superioris & negatiua sẽtẽtia pbari. Videt.^r ex eo q. p pmutatione cũ precedere deueat renũciatio pmutatio vere vacat beneff.^m d. c. Vnico cũ alijs ã relatis & ideo sine noua colatione obtineri n. posũt c. ex frequẽtib. de institutionib. c. 1. de regulis Juris in 6. Jus eni. semel extinctũ p renunciatione absq. noua colat.^e n. suscitatur arg.^to legis qui res q. 8. 5. aream ff. de solutionib. ↄ. 2. q.ª & tradẽs res pfanas ex causa pmutationis si ex altera p.^te n. adimpleatur pmutat.° n. potest capere p pria autorit.^e s. repetere in Juditio ↄdictione ob causã lg. fi. ff. de ↄdictione causa data lg. 1. in fi. ff. de rez pmutat.^e lg. cũ precib. C. eodẽ tt.° ↄ. 3. q.ª Vbicumq. priuatio, vel extinctio expresa vnig actus inducitur ad finẽ alterig licet n. sequat.^r finis tñ extinctio manet firma lg. plane 34. in prin.° ff. de legatis 1. Vbi si adimatur legatũ vni vt detur

Monleon

alteri licet ille sit incapax priuatio tz tenet. Vltimo q. Vbicunqz ex mero Iure pcessit aliquis effect9 licet at sit equitas extinguedi illu tz necessariu e. Iudicis ministeriu qui causatu a Iure impedimetu tolat Vt patet in remedio actionis rescisorie § rursus institutionu de actionib9 et in terminis nostris txs. in c. cu vniuersoz de rez permutatione

Quib9 fundametis n. relatis hac opinione pbavit Dominic9 in d. c. vnico n°. 21. et ibi pbus ad monicu n°. 15. Gabara in repetit. n°. 63. Abbas n°. 23. Felin9. 11. Parisi9. 40. hic Rebuf9 in practica tt°. de pmutat. n°. 11. et de pacificis posesorib9 n°. 166. Mascard9. 3. to. 3clus. 1401. n°. 3. dicit magis comune Selua tractatu de benef°. 3. p. q. 24. n°3. magis equa et securiore Rodoan9. de simonia 1a. p. c. 10. n°. 30. et ea pluries secuta e. vota Romana Vt in decis. 1. n°. 4. de rez pmutat. in nouis et decis. 1a. in fi. de filijs presbiteroz in nouis et decis. 16. n°. 6. de rez pmutat. in atiquis et decis. 3. eodez tt°. in antiquiorib9 et in causa Gerudensi pmutationis qua ad litera refert Garcia 5a. c. 3. n°. 19. et ea latiq deffendit Socin9 3silio 162. tt. 2.

Contraria tz setetia pbari videtur ex c. si benef°. 20. de prebendis tt. 6. ibi libere reuertatur Vbi si p adeptione benefitij curati dimitat quis 1us. benefitium et postea 2us. euincatur poterit libere regredi ad

ad 1.^{m} beneficium et ita propria autoritate absque
colatione superioris arg.^{to} eorum que notatur in c. a mul-
tis de etate et qualitate in c. lator de homicidio
c. ordinarij §. 1. de off.^{o} ordinarij lib. 6. c. 2. de
testamentis eodem lib. clement.^{a} dudum §. nos igitur de
sepulturis cum adductis a Boldraldo consilio 225.
n.º 10. / 2.^{a} q.^{a} renunciatio ex causa permutationis
non pura et libera sed conditionalis videtur dummodo
colatio fiat compermutanti arg.^{to} d.^{i} c.^{i} unici d.^{e} clement.^{e}
et ita neque titulus neque posessio amittitur nisi se-
cuta conditione l. si me vel vaquam l. qui absenti
§. 1. ff. de adquirenda poses.^{e} c. olim 1.º iuncta
glossa. ubi tradita sub conditione s.^{a} de restitut.^{e}
spoliatorum. 3.º q.^{a} facilius quis reasumit ius
in benefic.^{o} quod prius habebat quam de novo ad-
quirat arg.^{to} legis filio quem pater 23. ff. de
liueris et postumis c.^{i} cum accessisset de constitu-
tionibus sicud testamentum facilius reasumit vi-
res suas pristinas quam novas adquirat l. 2.
C. de postumis heredibus instituendis. Ultimo
q.^{a} si neces.^{a} esset nova colatio permutantes litibus et
sumptibus vexarentur contra c.^{m} finem litibus de dolo
et contumatia c. dispendia de rescriptis in 6.º et
circuitus vitandus est clement.^{e} auditor de rescriptis.
Quam 2.^{am} sententiam probarunt Joannes Andreas in d. c. u-
nico et ibi Ancarranus n. 23. Francus 11. Cardi-
nalis et Imola in d. c. quesitum de rerum permutat.^{e}
Fedricus in eodem tractatu q. 3. 6. Colectarius

n.° 2. Velamen 84. Deci 9. 73. Sic adițio litera C. Fortunius in l. Iuris gentium in princ.° n.° 21. ff. de pactis Bonifatius in d. clem. Unica n.° 91. Dominicus consilio 45. in fi. Voerius decis. 97. Rota decis. Ultima de rer. permutat. in antiquis quae opinio servatur de consuetudine regni Franciae, ut pluribus arrestis probat Rebufus de pacificis possessoribus n. 166. Petrus Gregorius lib. 17. sintagmatum c. 17. n.° 33. et tractatu de beneficiis c. 31. n.° 2. novissime Ant.° Fabritius in introductione praxis beneffitialis lib. 3. tit.° 2. et hodie est magis communis resolutio teste Flaminio de resignat. lib. 1. q. 14. n. 12. Cavallos practicarum questionum q. 561. a n.° 6. Frechilla in rub. de renunciatione n.° 51. Acor lib. 7. institutionum moralium c. 29. q. 21. Leonardus Lesius de Iust. et Iure lib. 2. c. 34. n. 195.

In qua controversia distinguendi sunt aliqui casus. 1. est quando permutantes ad invicem renuntiant benefficia ex causa permutationis et superior vel non admittit renuntiationem vel ea admissa non confert beneffitium compermutantis alteri tunc enim sine dubio renunciatio nulla est a princ.° et permutantes possunt redire propria autoritate ad priora benef. nam ut valeat a princ.° renunciatio necesse est ut admittatur a superiore c. admonet c. quod in dubiis de renunciat. cum late adductis a Flaminio lib. 7.

7. q. 1. ea t3. admissa necessario fieri deuet colatio ꝯpmutati clemet. Vnica de reru pmutat. ante qua colatio alteri facta mero Jure Valebat c. inter cetera de prebendis c. cu Vniversoz de rez pmutat. ode V. renuciatio tacita habet ꝯditione si colatio fiat ꝯpmutati d. clem. Vnica qua ꝯditione n. secuta neqz titulus neqz posessio beneffitij amititur ꝯditio naqz ante ei9 euetu semper sep suspedit actu cui aponitur l. cedere die 213. ff de Vboz significat. §. ex ꝯditionali instit. de Vboz obligationib9 etia tacita l. cu quid 3. l. qui pecunia 30. ff si certu petatur l. qui abseti 37. ff de adquirenda poses. l. neqz Vtile 20. ff ex quib9 causis maiores Vnde et redire poteru pmutates pria autorit. ad priora beneff. Jnocetius Ostiensis et Abbas antiquus in d. c. inter cetera Mascard. ꝯclus. 139 Flaminius lib. 2. q. 4. n. 23.

2us Casus e. qn. aliquis ex ꝯpermutatib9 fuit in culpa quominus pmutatio haberet efectu, Vt q. scienter beneffitiu alias sedi apostolice reseruatu cora ordinario pmutauit Vel sciens copmutate n. habere Jus in beneff. Vel alias p subreptione gra. obtinuit tuc eniz ad 1us beneffitiu redire n. potest arg. d. c. si beneff. V. ne talis ignoratia et Vr. alioquin et c. 2. de renuciat. in 6. p(ro)bat Joanes Andreas in d. c. Vnico n. 5. et ibi

Dominicus. 20. Francus 21. Gabarra 61. Abbas n.o 11. hic Federicus de permutat. beneficiorum q. 7. Socinus consilio 168. cum pluribus relatis per Flaminium de resignat. lib. 11. q. 5. n. 27. Gonçalez ad regulam 8. glossa 15. n.o 50. et fuit resolutum in rota in causa Salamantina quam ad literam refert Garcia d. c. 3. n.o 31.

§ 3.us Casus est quando beneficia sunt collata ad invicem ex causa permutationis et postea aliquod eorum evincitur absque culpa alicuius ex copermutantibus permutans non poterit reddire propria autoritate ad 1.um beneficium arg.to c.i cum cui 7. c.i licet episcopus 28. de prebendis lib. 6. sed necessaria erit autoritas superioris quia ordinarius non habet collationem illa enim dicetur canonica instit.o arg.to c.i cum olim de dolo et contumatia c.i i. de filijs presbiterorum lib. 6. neque obstat quod renunciatio quae fit ex causa permutationis tacita habet conditionem arg.to d.e clementinae unicae et per consequens non censetur abdicatum ius a permutante nisi purificata conditione arg.to d.e legis qui absenti §. 1. cum similibus nam respondetur renunciationem quae fit in permutatione dici conditionalem respectu ordinarij collatoris qui non potest conferre alteri quam ipsis permutantibus d.a clement.a unica sed respectu renunciantis illa renunciatio dicitur pura et ideo requiritur noua collatio. Selua de benefficio 3. p.te q. 24. n.o 5

n.° 5. que secuta e. rota in d. causa Salamantina. Nec etiam obstat tex. in d. c. si beneficia loquitur enim in dimissione propter Iuris vacatione inducta quod effectum n. habet nisi Ius in 2.° beneficio plene fuerit adquisitum arg.to c.i si quis iam translatus 21. q.a 1.a c.i pastoralis 7. q. 2.a secus v.° in resignatione ex causa permutationis in qua et verbis et re ipsa dimissio fit et ita plus debet operari quam simplex dimisso arg.to c.i 1. de tregua et pace Iesus balista ff. ad Trevelianum probant Ioannes Andreas et doctores in d. c. Unico latius Rebuffus de pacificis posessoribus n.° 148.

Illud etiam observandum e. in hac q. quod permutantes pro beneficio permutato n. tenetur probare permutantem Ius habuisse in beneficio sufficit probare eum habitum et communiter reputatum pro tali arg.to eo quod notantur in l. Barbarius ff. de officio pretoris in c. illud de presumptionibus probat Abbas n.° 24. Felino 11. sic cum latiss.e aductis a Lapo allegat.e 79. Ubi Mandosius q.e 4. et licet eo tempore ultra commune reputatione necessaria erit probatio decem annis posesoris Rota tamen ob breve vitam dominum reduxit ad triennium Ut probant Casadorus decis.e 2.a et 3. de causa posessionis n.° 6. et decis.e 7. de procuratoribus Gometius in regula de trienali q.e 16. et 30. cum alijs citatis a Madosio in additionibus ad d.as allegatione Lapi q.e 1.a Mascardus 1. to. cclus.e 175. n.° 3. et 3. to. cclus.e 1374. n.° 13. Flaminio

Monleon

de resignationib. tt. 10. q. 4. n. 10.

Quod autem diximus s. permutationes beneffitiorum plerumque fieri coram ordinarijs d. c. quesitum d. c. cum olim et per totum tt. de rerum permutat. id intelligendum e. si beneffa. vel aliquod n. sint collationi, vel dispositioni R. Pontifici reseruatum illud enim permutari n. potest coram inferiore s. d. tantum coram R. Pont. omnis enim dispositio inferiorum circa reseruata sedi apostolice e. nullius momenti c. nome 2. q. 1. c. dudum c. multum stupeo 3. q. 6. c. vt nostrum 56. de apellationib. vbi notat doctores c. si eo tempore 45. de elect. tt. 6. extrauagantes execrabilis Joannis [illegible] 22. de prebendis.

Unde si posset admittere permutationes teneretur conferre compermutantib. d. c. unico de rerum permutat. n. 6. et ideo prohibentur admitere probant Federic. tractatu de permutat. beneffitiorum in prin. Petrus de Perusio eodem tractatu 2. p. velamera 3. p. q. 1. Simoneta tractatu de reseruationib. beneffitiorum q. 42. Flaminio de resignat. tt. 2. q. 16. Mandosig. reg. 1. cancelariae q. 11. Puteg. decis. 262. et fuit sepe in rota resolutum vt refert Garcia d. c. 4. n. 82. et licet ordinarij conferre n. posint d. beneffa. reseruata vacantia ex causa permutationis possunt tamen ex eadem causa renunciari coram eis reseruatio enim afficit beneffitium et ligat manus

inij

inferioru quo ad potestate conferendi n. tz. quo ad potestatem renunciandi Ut probant Rota decis. 4. de renunciat. in nouis et decis. 4. eodem tit. in antiquiorib. Casador. decis. 2. n. 9. de prebendis Lancelot. de atentatis 1. p. c. 3. n. 145. Paul. emilius decis. 45. 1. p. Hieronimus Gabriel consilio 177. n. 11. tt. 1. Simoneta de q. 10. n. 8. et q. 46. licet Granutius ibi in additionib. alios referat contra tenentes.

Inferiores tz. episcopis licet conferendi beneff. potestate habeat admittere tz. renunciationes etiam ex causa permutationis nequeunt glosa in d. clem. Unica Ubi conferantur quam ibi secutur Cardinalis n. 15. Bonifatius 32. Abbas in d. c. quesitu n. 4. Rebuf. in praxi tt. de permutat. n. 20. Nauarr. consilio 97. n. 2. de simonia; nisi tales inferiores Jurisdictionem habeat quasi episcopalem ex Abbate s. Gregorio Lopes in l. 2. tt. 6. part. 5. glosa 6. Flores de Mena tt. 1. Variarum q. 24. n. 21. cum alijs plurib. relatis a Garcia d. c. 4. n. 70. Unde cum capitulum sede Vacante n. succedat in colatione beneffitior. expectante ad solum Episcopum neque autoritate prestare permutationi beneffitior. poterit ex d. glosa Ubi conferantur quam secutur Doctores in d. clement. et sepe fuit in Rotta resolutum Ut refert Garcias s. a n. 75.

fol.

Illud denique notandum est in hac materia quod sicut una ecclesia potest cum pluribus permutari quo ad proprietatem ut colligitur ex textu in c. ibi ecclesiam 3. de iis qui pro quibusdam ecclesiis et rebus aliis etc. ita et quo ad titulos ecclesiarum fieri posit ut unum beneficium pro duobus vel pluribus permutari posit ut ex textu in c. colligunt Ioannes Andreas Calderinus et antiquiores quos refert Velamera n.o 8. et ad hoc cotidie alegatur textus noster ex Abbate n.o 4 Felinus in prin.o Decius 22. Alexander de Nevo 6. Parisius 11. hic Dominico in d. c. unico n.o 8. et ibi Gabara n.o 73. Federicus tractatu de permutatione beneficiorum q. 12. Rebuffus in praxi beneficiali tit. de permutat. n.o 4. quod ex eorum mente intelligendum est dum modo illa duo vel plura beneficia ex dispensatione apostolica non obtinerentur privilegium enim dispensationis ad aliam personam non extenditur c. petisti 7. q. 1. c. sane de privilegiis reg. privilegium 7. in 6. et ideo habens duo beneficia curata non poterit illa permutare arg. c. non potest 21. § ult. illud de prebendis in 6. c. ordinarii 3. §. in conferendis de off. ordinarii eodem tit. nisi superior coram quo permutatio fit super illis posse dispensare ut advertit Decius hic n. 25 quod si in dispensatione alicui concessa super obtinendo

dui

aliquo vel pluribus beneficiis cedatur ut illud vel illa permutare possit intelligendum est semel tantum non plures ut ex facto consultus, respondit Ant. Sic quem secuntur doctores communiter ex Felino Sic in princ. ex d. c. non potest et l. Boues 89. §. hoc sermone ff. de verborum significat. sequitur Parisius n. 13. quidquid Andreas Siculus et Decius repugnet si autem aliquod ex duobus vel pluribus beneficiis pro uno permutatis evincat. rescinditur permutatio et is cui evictum est reddire poterit ad 1.um beneficium ut in decis. 9.a de rer. permut. in antiquis et decis. 3.a eodem tit. in novis argumento d. c. si benefic.a de prebendis in 6. quia illa duo vel plura beneficia permutata in loco unius subrogantur et permutans dici potest in toto contractu deceptus argumento legis si is qui ducenta 14. §. utrum ff. de rebus dubiis quod intelligendum erit iuxta distinctiones supra traditas cetera circa permutationes beneficiorum petenda sunt a Doctoribus supra.

Neque obstat 3.um argumentum, nam licet verum sit producentem instrumentum non posse illud impugnare ex regula d. c. cum olim. Plures tamen limitationes patitur regula illa congestas ab Abbate n.o 32. Felino et Detio n.o 22. Parisio 56. Alexandro de Neuo 61. Sic. Socinus reg. 186. Mascardus 2. to. conclus. 915. Illa tamen quo ad propositum nostrum

161

elegās ē. Vt n̄. pcedat quo ad 3.y. preiuditium neqz mādātis, neqz rata habentis pductione iuxta quā intelligedus ē. tx̄s noster in cui9 spetie monasterij pcurator falsu pduxit instrumentu sine mandato neqz rati abitione monasterij imo eo ignorate & ideo merito monasterio n. preiudicat arg.to regule, delictu 76. in 6. c. si episcopu 16. q. 6. ita Innocētiu9 Abbas n. 39. Petiu9 27. arqz sūt reducēda qz inboluit glā. hic Vbo licet autē.

Neqz obstat 4.uz. spetiale enim ē. in excepte. falsitatis Vt etz. post sentētia, oponi posse & sententia ex falsis pbationib9 lata retractari possit intra Viginti ānos ex ly. querela 12. C. de falsis quā Voluit alegare D9. Potifex tx. Vt. vo. intelleximus quo tempore acusationes omnes criminales prescribatur Vt stat ex d. ly. ibi sicud cetera quoqz fere crimina glā. & Doctores in d. ly. querela glā. magna ad fi. in ly. incognitione ff. ad Silanianu glā. Vbo oponi in c. licet causaz s. de pbationib9 similis glā. hic Vbo ad Viginti late pbant Balb9 de prescriptionib9 4a. p.s q. 2a. a n. 2. Ant.o Gomes n. to. c. 1. a n. 4. Iuliu9 Clarus in practica § fi. q. 51. Farinatiu9 1.o to. q. 10. Tiueriu9 Detianu9 .1. to. tt. 3. c. 37. Cusatiu9 tt. 4. obseruationu c. 14. / Sed maxime obstare Videtur regulā illiu9 legis pcedere quotiescuqz quis criminaliter acusatur de falso Vt colligitur ex doctorib9 s.a hic Vo. agitur de excepte. falsitatis oposita 3.a instrumetu Vel setētiā qz prescripte. Viginti Annoz

nō

no tollitur sed perpetua è. via quia sunt temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum l. pure in fi. ff. de doli except. l. licet ubi. C. de exceptionibus Ut post Baldum, et alios late Tiueri, Detinamus s. Et ideo communiter dicunt doctores Pontificem non potuisse falsam allegationem ut referunt Abbas n. 42 Alexander de Nevo 68. sed ego existimo Doctores non satis percepisse mentem Ro. Pontificis in hac allegatione non enim ignorauat Pontifex regulam dictae legis querela procedere tantum in accusatione et actione criminali non vero in exceptione falsitatis opposita contra instrumentum etiam post sententiam ad illam retractandam sed argumentatur a maiori aducendo regulam illius legis ut plerumque solent Ro. Pontifices. Ut dictum è. in c. 1. 2. et 3. s. si enim actio criminalis contra falsarium durat viginti annis et secuta condemnatione retractatur sententia d. l. querela, multo magis exceptio falsitatis (licet peremptoria sit) et ita videatur proponenda ante sententiam l. peremptorias C. sententiam rescindi non posse) post sententiam oponi poterit quod cum damus actionem multo fortius concedere deuemus exceptionem l. inuitus. 93. §. cum damus ff. de regulis iuris.

ex quibus colligitur sententiam ex falsis instrumentis latam mero iure valere rescindi tamen per restitutionem in integrum ut probat textus noster ibi valeat retractari veritate comperta presupposito quod id quod nullum è. retractari non potest

Monleon

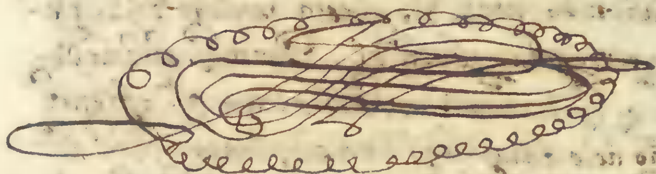
arg. tex. in lg. nā et si sub coditione §. et post defectū ff. de iniusto rupto c. ad disolueādū de dispositione in pueros probat. de inde ex lg. diuus § 3. ff. de re iudicata ibi in integrū restituas lg. si ex falsis 42. C. de transactionib. lg. 2ª. C. si ex falsis instrumētis quā sētētiā probat gla. verbo restituas in d. lg. diuus et in lg. qui agnitis 11. gla. penultª. ff. Gocttº. gla. verbo oponi in c. licet causā de probationib. quas secuitur Abbas nº 41. Decius. 31. Parisio 64. et 71. Sic Menoquio de arbitrarijs lib. 2. c. 15. Cobar. in c. alma 1. pte. § 11. nº 14. Padilla in d. lg. si ex falsis nº 2. Petrus Gregorius lib. 36. sintagmatū c. 5. nº 8. Effortiā de inintegrū restit. 2. pte. q. 77. arto. 5. et probatur iure nrō. in lg. 1. tto. 26. partª. 3.

Contraria tamen sententia uno ipso iure nullā ee. videtur probari in d. lg. qui agnitis ubi repeteti quod ex falsis instrumētis soluerat n. obstat exceptio rei iudicate et 2º. absente lata ipso iure nullam ee. aperte docet tex. in lg. si pretor 75. §. Marcelus. in fi. ff. de iuditijs et 2º. minore lex. 1ª. et 2ª. C. si tutor vel curator falsis allegationib. ~~ee~~ probatur etiam arg. legis venales C. qn. prouocare n. est necesse et 2º. infra de crimini falsi et q. falsū instrumētū n. ē instrumētū lg. Paulus 221. ff. de verbor. significatione. quā sētētiā probat gla. sic verbo veritate operta quā sequitur Alexā

xader de Neuis n.° 69 Cumanus & Zasius.
in d. l. diuus idem lib. 1. singularium c. 14. late Al-
dobrandinus in § si quis autem n. 13. instit. de
excusationibus tutorum Balascus consultat. 51. asse-
rens l. portugalliae probata esse. Prior tamen sententia ve-
rior est quae tamen limitatur in sententia lata contra absentem
si modo dolo aduersarij lata sit juxta verum et
commune intellectum d. §. Marcelus et sententiam rela-
tam ab Esforcia s. arcto. 7. licet contra in l. seruo
inuito 65. §. cum pretor ff. ad Trebelianum et alij
quos refferunt Decius in d. c. licet causam n.° 164 Ma-
rianus in d. c. 2. de crimine falsi n.° 32. contrarium
doceat idem etiam dicendum est in sententia lata contra mino-
rem ex d. l. 1. et 2. C. si tutor vel curator jux-
ta glossam in d. l. 2. C. si ex falsis instrumentis et doc-
tores ibi glossam. ubi restituas in d. l. diuus cum plu-
ribus relatis ab Esforcia s. arcto. 6. et similiter
si sententia feratur contra ecclesiam cum fungatur jure mi-
noris c. 1. c. auditis de in integrum restit. item si
ex falso rescripto delegatus sententiam protulerit quia
ex defectu jurisdictionis sententia nulla est juxta
veram interpretationem d. c. 2. de crimine
falsi. Reliqua circa falsitatis materiam pro-
sequenda sunt cum Esforcia s. q. 77. et 78. Me-
noquius de arbitrarijs lib. 2. casu 36. Mas-
cardus de probationibus 2.° to. conclus. 74
Antonino Thesauro decis. Pedamontana ~~161~~ 171
Do. Ju. Vela de penis delictorum c. 10 Farinatius

p[er] integru[m] tractatum de Falsitate.

Finitur hic tx[tu]s.

Monleon

Ad tex. 3. in c. olim 7. de exceptionib9.

Anno Dni. 1617.

Conclusio.

Eus virtute rescripti commissionis trahi n. debet ultra duas dietas et si hac except. oposita et n. admissa apellet ea justificata, judex apellationis n. potest cognoscere sup principali. Prior conclusionis pars confirmatur ex c. n. ulli 28. in princ. c. dilect9. 29 de rescriptis c. ex p. B. 15. de foro competenti c. statutu § cu v. et §. cu aute de rescriptis in 6. 2. pars confirmatur ex c. ut debitus 59. vr. et si minus c. interposita 70. de apellationib9 c. ex p. 7. de testib9 c. significauit 48. de apellationib9 c. 1. vr. post hoc c. Romana §. fi. c. eu apellationib9 eodem tt. in 6.

Sed p roe. dubitandi 1. obstat q reus ~~trahi n. debet~~ ultra una dieta ut in d. §. cu v. d. §. cu aute. q. male hic

presuponitur intra duas dictas posse conveniri

2. sic justificata apellatione ab interlocutoria judex ad quem apellatum est subrrogatur in locum judicis a quo et potest de causa principali cognoscere d. c. ut debitus in fine etiam in exceptione jurisdictione excludete c. ex parte 67. c. significante 69. de apellationibus

1. sic judices apellationis cognoscere poterant de causa principali.

Quibus non obstantibus vera est in textus conclusio. cujus decidendi ratio assignatur a stilo generali in d. c. non. ubi nempe ideo causas non posse remitti ultra duas dietas ne reus fatigatus laboribus et expensis liti cedere vel importunitate actoris redimere compellatur. facit textus in l. 1. minoribus ff. de minoribus c. ut litigantes de officio ordinarii in 6. c. 2. de apellationibus eodem titulo.

Ratio vero decidendi ad 2am partem collegitur ex eo quod judex apellationis cognoscere non potest nisi de causa de qua inferior cognitionem habet et per apellationem ad ipsum est devoluta c. duo simul de officio ordinarii c. cum in ecclesia 3 §. de apellationibus Tridentinum sessione 24. de reformatione c. 20. §. quando coram inferiore oponitur exceptio incompetentiae et quia non admittitur interponitur apellatio et quoram judice apellationis probatur et justificatur exceptio constat

in-

inferiore n. ee. Judice de causa principali et
p consequens neq. Judex apellationis de ea cognos-
cere potest sed tantaxat de arcto incompetentiae co-
ligitur ex Abbate n.° 1. Felino. 9. Parisio 3.°
hic Veroig. in d. c. Vt debitus n.° 8.

Neq. obstat 1.us arg.us ad cuius inter-
pretatione observadu e. dieta nome Grecu ee. q p
prie significat Victus vo. seu modu et consuetudine
Vivendi latine dicimus diarium id e. Vnius diei ci-
bum l. diarijs 21. ff. de alimentis et cibarijs le-
gatis apud Jure consultos plerumq. accipitur p coenaculo
in edibus l. equissimu 17. §. sed si ediu ff. de
Vsufructu l. Lucius 32. ff. de donationibus. l. 1.a
§. hoc aute ff. ad Silanianu Vel p habitatione in
hortis amenitatis et Voluptatis causa structa l. se-
natus 45. §. 1. ff. de legatis 1. l. ligni 55. §. lignis
aute ff. de legatis 3. l. penult.a §. fi. ff. de dona-
tionibus inter Viru cu alijs a ductis a Brisonio et
Prateio Vbo dieta Vnde dietarij servi dicebantur
qui in eiusmodi dieta ministrabat l. quesitu 12.
§. ostiarij aute ff. de fundo instructo apud Ger-
manos dieta accipitur p concilio seu comicijs apud nos
cortes refert Rebuff. in l. 3. Vr. 3. ff. de Vbor.
significat.e in Jure t. nro Pontificio dieta accipit.
p itinere Vnius diei Vt in txu. nro. et in Juribus
similibus citatis s.a n.° 1. c. presenti Vr. loca de
prebendis in clem.a 1.a de foro competenti quo
nomine Itali Vtitur et Vocat Giornata

Monleon

apud nos Jornada lg. 4. tt.º 16. part.ª 2.ª;
colligitur ex Alciato, Rebuffo et maioribus in
d. lg. 3. Boerius decis.e 230. Igneo in d. lg. 1.ª
§. hoc autem a n.º 78. ff. ad Silanianum.

Dicta autem alia legalis est, alia vulgaris. Legalis viginti miliaria idest viceni millia passuum continet lg. 1.ª ff. si quis cautionibus d. lg. 3. de verborum sig.e lg. 2. §. si preses ff. quis ordo in bonorum poses.e servetur glossa in lg. si cui 38. §. tandiu verbo prestat ff. ex quibus causis maiores glossa in d. c. presenti verbo loca verbo legales de prebendis in 6. quod obtinet in via terrestri, in maritima autem continet quinquaginta miliaria 2.us Bart. tractatu de insula, Verbum sic n.º 2. et plures relatos a Menochio de arbitrariis lib. 2. casu 2.º n.º 11. quorum tamen sententia neque ratione neque jure probatur, neque in praxi servanda est ex Menochio et Rebuffo s.ª; quodlibet autem miliare constat ex mille pasibus lg. mille pasus 154. ff. de verborum significat.e pasus autem quinque pedum mesura constat unius aterioris et alterius posterioris et tribus inter medijs lg. 4. tt.º 13. part.ª 1.ª glossa in d. lg. 3. ff. de verborum significat.e et in c. sicud antiquitus 17. q. 4. pes autem constat sexdecim digitis trasuersis ut ex columela, Isidoro et alijs probat Covar. lib. 2. variarum c. 20. n.º 5; Conanus lib. 4. comentariorum c. 10. ~~[illegible]~~ Orozco in d. lg. 1. n.º 1. ff. si quis cautionibus Men.º s.ª n.º 12

quia

quamvis glo. in d. c. sicut antiquitus et d. l. 4. existimet constare quindecim digitis sequitur Parladorius lib. 2. rerum cotidianarum c. 19. n.º 6. Romani autem itinerum spacia milliarijs distinguebant l. sum quoque 4.ª §. puto. ff. de heredibus instituendis l. 1. §. cum urbem ff. de off.º prefecti urbi l. scire 15. §. aliud l. plane 45. ff. excusationibus tutorum mille quibusque passibus lapide erecto ut ex bonis autoribus probant Orocius in d. l. 1. Brisonius lib. 3. selectarum c. 8. Covar. et Parladorus 5.º ~~Romani enim~~ sic enim intelligendi sunt txs. in d. l. 1. et in §. qui excusare instituta de excusationibus tutorum et in l. propter litem 24. §. 1. ff. eodem tt.º quod etiam hodie apud italos observatur Hispani autem et Galli itinerum spacia leucis distinguunt quod nomen Gallicum est. ut ex alijs probat Covar. 5.º cuius mentio in Jure nostro tantum reperitur in c. ex parte B. de foro competenti licet pro regionum varietate aliae alijs longiore sint ut referunt Abbas et Doctores in d. c. ex parte Rebuffus in d. l. 3. apud nos tamen tribus millibus passuum constant quo ad materiam nostri txs. ut in l. 3. tt.º 16. l. 25. tt.º 26. part.ª 2.ª Jure vero nostri regni quo ad eandem materiam decem leuce constituunt unam dietam l. 18. §. 2. tt.º 7. lib. 1. recopilationis licet quo ad alia octo tantum leuce constituantur l. 2. tt.º 22. lib. 2. l. 2. et 3. tt.º 10. lib. 6. l. 6. tt.º 11. lib. 9. recopilationis

Vulgaris dieta dicitur quae constituitur

Monleon

366

Iusta qualitatem regionis temporis et loci ex communi usu habitat. iuxta gl[oss]am. verbo duas dietas in d. c. n. ulti[mo] et ibi Abbate n. 6. gl[oss]a in c. cupientes verbo inde de electione in 6. facta autem dicte mentione de vulgari potius quam de legali intelligenda est c. presenti verbo loca iuxta gl[oss]am. verbo legales et verbo specialiter extravagante ad regimen ibi legales de prebendis inter communes Paulum et Iasonem in d. l. 1. ff. si quis cautionibus Gregorium in l. 4. tt. 16. part. 2. verbo Jornadas Aviles in capitulis pretorum c. 4. gl[oss]a. 1. Mandosius reg. 3. de vero simili notitia q. 4. n. 2. Menochius de arbitrarijs lib. 2. casu 206. ubi ex communi sententia resolvit in computatione attendendam esse viam rectam, solitam et magis securam vulgo camino Real. n. 5. obliquam licet brevior sit vulgo atajo iuvat gl[oss]a fi. in fi. vulg. eos 27. ff. ad l. Corneliam de falsis. A quo tamen loco et ad quem dieta computanda sit in praxi solet frequentiss. dubitari et computanda esse a fine diocesis rei citati ad locum iudicis in quo comparere iubetur significat tex. noster ibi extra suam diocesim et in d. c. n. ulti. et ibi extra suam et clavius in d. c. statutum §. cum v. notat detius n. 3. Parisius 15. hic. Abbas n. 9. Inmola 12. Aretinus 10. in d. c. ex parte Bernardus di. ab in practica c. 9. in fi. Gregorius in l. 4. tt. 16. part. 2. verbo Jornadas Rota decis. 34. de rescriptis in antiquis quam bis Alciatus et alij re-

relati ab Oroscio in d. l. 1. ff. si quis cautionibus Acebedo in l. 20. tt. 7. lb. 1. recopilationis concedat computada esse ab ipso loco habitationis rei. Apud nos tamen usu seu abusu potius receptum est ut dieta computetur ab ultimo loco huius diecesis usque ad 1um diecesis rei citati id quod servat in hoc tribunali scolastici Salmatini contra mentem juris et expresa verba d. legis 18. est enim privilegio apostolico et regis concessum doctoribus et scolasticis huius studii ut possint suos debitores in judicium trahere coram pre d. scolastico dummodo non ultra duas dietas trahantur l. 20. tt. 7. lb. 1. olim tamen usque ad quatuor dietas permitebatur ut in d. l. 18. § 2. et similia privilegia aliis studiis concesa refert Rebuffus de privilegiis scolarum privilegio 161.

Sed controversum est utrum in actione reali ubi agitur super re in loco existente computatio diete fieri debeat a fine diecesis in qua res eadem existit an vero a fine diecesis in qua reus habitat et domicilium habet et quanta in glosa in fine in c. dilectus 5. de rescriptis constituit computandam esse a fine diecesis in qua res petita existit quamvis reus alibi habitet et domicilium habeat secuntur plures relati a Felino ibi n. 13. dicit communem Aretinus in c. ex parte n. 10. de foro competenti movetur ex d. c. dilectus dum approbat et admittit exceptionem

quia reus opposuerat ne traheretur ultra duas dietas a fine diœcesis in qua res sita erat et ex d. c. ex parte ibi et castrum de quo questio vertebatur in eadem è. diœcesi quod

Contrariam tamen sententiam, imo etiam in actione reali comparatione facienda a fine diœcesis in qua reus habitat et domicilium habet licet res petita alibi exstat probavit glossa. verbo una dieta in d. § cum autem Abbas n. 9. Inmola 12. in d. c. ex parte ibi Abbas n. 4. in d. c. dilectus et ibi Felinus n. 11 Parisio 15. Rebuffus in concordatis titulo de frivolis apellationibus §. si quis verbo quod sententia probatur ex textu uro et similibus dum in huiusmodi dietis et earum computatione jubet atendi sua id est propria diœcesis rei qui convenitur sua autem diœcesis proprie loquendo ea tantum dicitur in qua ille habitat et domicilium habet licet enim alium ratione contractus delicti seu rei sitae forum sorciatur et conveniri possit c. 3. c. fi. de foro competenti, nihilominus sola diœcesis in qua domicilium habet sua dicitur et eius comparatione omnes alie dicuntur alienæ c. 1. §. contrahentes ibi aliarum diœcesum de foro competenti in 6. deinde facit quia textus noster et similes prohibent ne quis trahatur ultra duas vel ultra una dieta plane licet multis in locis forum sorciatur d. c. fi. n. tamen trahitur nisi a loco in quo domicilium et habitationem habet et eadem facit quod labores et expense quas jura . . d. considerant

siderat tatu locu habet habito respectu
ad diecesim in qua reg. existit et du ab ea
trahitur ad loca magis remota maiores labo-
res patitur et sumptus facit id q locu n. habet
respectu diecesis in qua res petita sita e. neq3
retenta hac sententia obstat txs. in d. c. dilectio
na ex mete doctoz ibi dicendu e. q licet txs.
ille referat allegatione partis id pretendetis n.
t3. q pbat neq3 sup ea se fundat neq3 pnuciat
q. solu decidit dubiu sup jurisdictione ita vt
n. judices a quib9. sd. judices ad quos apellatu
e. de huiusmodi dubio cognoscere deueat neq3
similiter obstat txs. in d. c. ex pte q. ibi n. fit
absolute oputatio ad diecesi in qua res existe-
uat sd. ab ea in qua et existeuat res et reus
aliqu. habitauat et ita ocurrebat duo q3
pontifex expedit 2.us Abbate n. 9. Marian9.
7. Felin9. 4. ibi Abbate in d. c. dilectus n.
6. vbi aditio et Felinu n. 13. 2.us quos
licet habitas in duobus locis tuc demu in
vtroq3 domiciliu habeat vbi equali-
ter in vtroq3 habitat q3 si inequaliter in
eo dicitur habere domiciliu q principalis
e. et in quo frequetius manet et gsumptio q.
juris H. ad municipale c. 2. in prin. de
sepulturis in 6. clemet. causa vo. g si vbi gta. vbo.
comuniter de electione late Tiraquel9. de retractu tt.o 1.

§ 9. gta. 2. n°. 26. Ubitz cu abitatione illa minus principali concurrit aliud videlicet q illic existit res de qua agitur p inde e. hac si iudem reus domicilium habeat ad effectu ut ab ea diœcesi fiat computatio dietarum iuxta tex. in d. c. ex p[te].

Quibus ita premissis ad arg[umen]ta respondetur decissione uiri. tex et similium odie restricta et limitata ee ad unam dietam ex iuribus in argum[en]to allegatis.

Sed tz. in commissionibus causarum apellationis frequentissimum e. causas iudicibus committi a R°. P[apa] quam a Nuncio apostolico ultra duas dietas dummodo n. ultra tres aliquis ad Juditium trahatur ut constat ex clausula solita aponi in rescriptis apostolicis in qua specialis et indiuidua derogatio fit scilicet generalis de quo in d. c. no. illi et constitutionis Bonifacij 2/8. de quo in d. §. cum u[e]r[o].

Sed. cotrouersum e. qua roe. cum 5. iuria necessaria sit specialis et expressa derogatio id qz praxis admisserit cu regulare sit in quocumq rescripto ad derogatione iuris communis sufficere clausula generalem n. obstantibus quibuscumqz legibus contrarijs iuxta doctrinam Bartoli in extrauagati ad reprimendu ubo n. obstatibus et in l. fi. C. si c. ius vel utilitate publica ubi Jaso et doctores. Felino n°. 9. Mantua 16. in d. c.

n.

n. ulli Padilla in lg. causas n.º 6. C. de transactionib. cum late adductis a Barbosa in lg. 1. 1.ª p.te a n.º 8. ff. soluto matrim.º / Cui difficultati due solent asignari rationes. 1.ª e. q. institutio d. c. n. ulli in qua id 1.us statutum fuit conciliaris e. et ideo requirit expresam et specialem derogationem in quibuscumque gratijs et rescriptis contra illam concessis q.d. censetur habere clausulam derogatoriam ad futuras dispositiones c. ex p.te de capelis monacor. c. ~~E ante E~~ eadem de etate et qualitate qz opinio fuit originalis archidiaconi in c. 1. de institutionib. in 6.º quam sequitur totus mundus teste felino in d. c. n. ulli n.º 3. Cobar. lb. 4. variar. c. 16. n.º 3. Padilla in lg. fi. n.º 17. C. de diversis rescriptis Rebuff.º responso 134. Gutierres in lg. nemo potest n. 173. ff. de legatis 1.º et fuit resolutum in rota ut refert Paul. emilig decis. 176. et 2 0 8. 1.ª p.te cum alig qz latig dixi in prin.º lecture conciliji Tri. ur.º ultimo premittendum et in tractatu de decimis q.s 4. principali illatione 3.ª licet contrariam sententiam deffendant Sarmiento lb. 3. selectar. c. 14. n.º 11. Cenedo in colectaneis ad decretales c. 123. n.º 3. / Altera ratio e. q. tex.s in d. c. n. ulli habet clausulam derogatoriam ad omnes literas vel rescripta in contrarium et ideo ad illig derogationem requiritur expresa mentio quibus institutis n. eet. conciliaris iuxta tex. in c. 1. de excessib. prelator. c. fi. s. de

rescriptis l. fi. C. si nuptie ex rescripto et distinctione Iuris consulti in l. si quis in prin. 22 ff. de legatis 3. doctrinam Bartoli in l. omnes populi n.º 31 ff. de Iust.ª et Iure receptam communiter ex Felino in d. c. n. ultim. Padilla et Gutierrez 5.ª et licet textus in d. §. cum vero qui decisionem nostri textus et similium ad unam dietam restrinxerit nihil dixerit de hac mentione et derogatione de qua in d. c. n. ulti nihilominus intelligi et limitari devet iuxta priorem decissionem d.i c. i n. ulti arg.to legis sed et posteriores ff. de legibus.

Neque obstat 2.um arg.tum cui conantur satisfacere doctores duas asignantes lecturas ad textum nostrum sed plane respondendum est in rescripto commissionis cause apellationis interdictam fuisse Iudicibus cognitionem cause principalis ut constat ex textu. ibi in negotio principali supsedere curetis. forma autem rescripti omnino servada est c. cum dilecta 22. c. Nodubsus 31. de rescriptis imo etiam cesante ea forma quae propter magnas disensiones et potentiam litigantium aposita est ut constat ex integra relata ab Ant.º August.º idem respondendum esset. 2.º Iuris stricta disputatione cum exceptio esset exclusiba Iurisdictionis Iu-

di

Judicis a quo apellatum e. et pcoseques si
Vera e. excludit etiã Jurisdictione Judicis
ad que apellatur ex deductis in ratione decidendi
neq; obstat txs. in d. c. ex pte de apella-
tionib; q. d omisso intelectu Abbatis hic
nº. fi. Inmole 1º. felino 10. dicedu e. txz. illu
nº. pbare Judices apellationis cognoscere posse
sup negotio principale sed. q revocatis ate om-
nia atentatis audiat hic inde pposita sci-
licet sup except. oposita cora inferiore qua
pbata supsedere deueat in causa principali
iuxta txz. nru et comune. Non ite
obstat txs. in d. c. significante q. ibi nº. fuit ex-
ceptio oposita in spetentiae Judicis sed. teporis
et ita potuerunt Judices cognoscere de cau-
sa principali.

FIN

EX LIBRO 2.º DECRETALIUM TITULUS 25. DE EXCEPTIONIBUS.

Ad Rubricam comentarius

A Doctore nostro doctissimo Paresa

Anno Domini 1616.

N. 1. *litera defendit.*

Sedat⁹ Reymūd⁹ ut in padectis in C. et in antiquis colectionib⁹ posuit nomē ubale nō seruditū q. seruditū importat necessitatē in c. exceptionem 12. ubi notat Parisi⁹ n.º 8. infra hoc tt.º in rub.ª de inuis vocādo de edendo ut refert Jasō in rub.ª n.º 23. ff. de liueris et postumis et sic nō aplicatur nostre materie, q.ª nemo cōpellit.º excipere ut observat Racha in praxi c. 10. n.º 2. sienī falsa sit intēcio actoris et reus sciat eā illū prouare nō posse suficit reo ad defensionē negare intētionē illi⁹. in l. siquidē. 9.ª ubi notat Bald⁹ in prin.º C. hoc tt.º docet Joānes Cāgerus tractatu de exceptionib⁹ p.te 3. c. 26. n.º 1. et dica infra n.º 16

N.º 2.

Brevior rub.ª quã in pãdectis q3 explicatur.

Varios t3 invenio circa huc titulu iuris 9pilatores nã Beat9 Reymudg. t. V. olim in 2.ª et 3. colectione decretaliu et in breuiario 9stitutionũ Inocentij. 3. tt. 2. ante 9stitutione. 36. tam dixit de exceptionib9. Tribonian9 aute tt. 44. pandectar. tt. 1. de exceptionib9, prescriptionib9, et prejuditijs ultimis additis Vbis pasuit. Inter quos ex rituũ diuersitate Varietas orta fuit nã in romanor iurisprudentia Veteri impetrabat. et in formula data a ius dicete ponebat. exceptio in lg. sicud 8. §. q si is. Vr. si n. Volutate ff. quib9 modis pign9 Vel ipoteca soluitur Vbi adnotauit Gotofred9. in lg. si quis sue 9ditione. 7. ff. de 9ditionib9 institutionũ si in Vr. finali reiecta litera Vulgari recepta ibi a Rusardo et Gotofredo q. 9tinet oratione imp̃fecta supplendo legas cũ Brisonio tt. 7. de formis pagina 449. quãquã et si cautũ eset in ipsa actione exceptione tuedg esset p̃missor in lg. 1. §. laueo ff. de fluminib9 quã ad hoc alias aduces notat Cujatig tt. 5. obseruationũ c. 34. dato iudici, a ius dicete formula prescripta sub 9ditione expresa is articulis nisi, si nõ, si nisi, in lg. fi. §. si ad iamuã Vr. aut exceptione ff. q vi aut clã in lg. 2.ª §. 1. ff. de doli eceptione lg. si quis re 14. ff. de except.e rei iudicate in lg. qui cũ herede 15. ff. de obligationib9 et actionib9 obseruat Alciat9 tt. 4. dispũtionũ c. 23. Cangerg s.ª p.tis 1.ª c. 3. n.º 19. unde atcta formula exceptio apellat. 9ditio in lg. exceptio 22. ff. hoc tt.º Vt adnotauit Duaren9 in lg. iuris gentiũ §. et ideo Vbo actione ff. de pactis. Otman9 in §. 1. enuntiat. 1. instit.ª hoc tt.º Cager9 d. c. 3. n.º 18. Petr9 fauer

lg. exceptio ff. hoc tt.º interpretat.

tt. 3.

lib. 3. semestrium c. 24. Antonius faber explicans actionem ipotecariam lib. de erroribus pragmaticorum decadis 18. errore 3. et figura metonimie conditio sumitur pro exceptione in lege si proprietarius 22. §.1. ff. de damno infecto. Erat autem differentia in formulis ex quibus nomen efficiebatur. exceptio enim ut docet Nebardus lib. 1. de preiudicijs c. 9. erat quando reus probatione nulla gravabatur in illa formula si non dolo malo factum sit nam ut dicitur in l. 1. §. sed et ff. de doli exceptione an dolus malus intervenerit ex facto intelligitur. idem si petam id ad quod petendum constat me nullam actionem habere ut interpretatur Bargalius lib. 2. de dolo c. 2. §. de dolo re ipsa n.° 2. si autem probatione gravabatur transibat in alium nomen. Sicut enim damus actionem innominatam speciali nomine cum oritur ex contractu nominato et si in contractum nominatum res non traseat subsit tamen causa innominata idem prescriptis verbis in d. lg. iuris gentium §. 1. et 2. in lg. naturalis. §. §. at cum do in lg. quia actionum 11. ff. de prescriptis verbis ita ut notant Gotofredus in rubrica ff. hoc titulo lit. C. Vulteius in principio n.° 15. instit. hoc titulo. damus exceptionem quam ad similitudinem contractus innominati apelare possumus innominatam (idem conservatam nomen commune seu genericum ut adoptio quod fit imperio magistratus in lg. 2 in principio ff. de adoptionibus) nominata quod transit in alium nomen silicet in prescriptionem aut preiuditium. In prescriptione enim reus tenebatur probare in lg. Titia 34. §. Gaius de legatis 2. facit textus in lg. penultima et finali C. hoc titulo et enim proprie prescribere probare 2.° Renardum supra et ostendere alicui commodo se gerere debeat in lg. fi. ff. de suspectis tutoribus notat Caggerus d. c. 3. n.° 28

quando dicatur exceptio.

quando prescriptio

Paressa

et prescriptio e. exceptio probata qua actore repulso
reus tutus remanebat in lg. qui agnitis 11. in lg. penult.
ff. hoc tt. in lg. qui cum tutoribus 9. ff. de transactionib.
obseruat Couarr. in reg. posessor in initio 1. par-
tis n. 1. Antonius fauer lib. 19. coniecturarum c. 10. col.
1. quo in sensu ut notat Cuiatio lib. de diuersis temporum pres-
criptionib. in prin. Tertulianus lib. quo ecclesiae doc-
matra defendens hereses tunc grasantes reuincit de pres-
criptionib. nominauit: ea autem probatio concepta formula
ni reus prescriuerat. erat facienda prius quam negotium
coram iudice dato tractaret. quod ex ea lis pendebat
et iudicis potestas limitabat. in d. § Gaius obser-
uat Petrus fauer lib. 1. semestrium c. 21. Cangerus d.
c. 3. n. 30. et non facta probatione reus prescript. sum
mouebat. in lg. nihil 12. ff. de inoficioso testam.
in lg. creditor 12. ff de diuersis et temporalib.
prescriptionib. idem actor quod nulla except. contra ac-
tionem probata exclusus superior remaneuat ut int-
pretat. Rebardus d. lib. 1. c. 7. inde intelligo diffe-
rentia quam tradit Julius Paulus in lg. si unus 27
§ pactus ff de pactis ibi in stipulationib. ius con-
tinet. in pactis factum versat. id e. ut ex-
plicat Donelus in rub. n. 2. C. hoc tt. neces-
sarium e. oponere et probare. quam inuenio anti-
quo seculo iuris consultorum obseruata ab imperio autem
antonini Augusti non fuit admissa in lg. 3. C. hoc
tt. neque nouiori seculo imperatorum quorum mentio
fit in C. Justiniani ideo in illa rub. inter
verbum exceptionib. et verbum prescriptionib. po-
nit. dictio seu quam e. conexiua vocum idem signifi-
catium in lg. 1. ff. de is quib. ut indignis et

Significat. vocis seu

patet

patet in libris ciceronis Lelius seu amicitia Cato maior seu de senectute observat Cuiatius in paratitla C. hoc tit. Donellus lib. 22. commentariorum c. 1. et 2 in d. rub.ca n.o 15.

In preiuditium transiuat exceptio quando iudex datus tenebatur eam expedire super ea pronuntiando ante quam de causa principali cognosceret ne in commodo grauaret reus si ante legitimationem personae actoris iuditium sustinere cogeret in lg. fundi 18 ff. hoc tit.o in lg. preses 8. C. ad lg.m fauiam de plagiarijs in c. tuam de ordine cognitionum docet Baldus in lg. per emptoreas n.o 11. C. sententiam rescindi n. posse prodit Rebardus d. lib. 1. c. 11. ex inde interpretans lg. 1. § 1. ff. familie erciscundae. hac autem exceptio vt observat Lexico Caluini verbo exceptio preiuditij solet apelari ordinis peruersi quia oponitur cum ordo causarum intervertit in d.a 1.o loco ea quae postremo loco disputari deuere ~~dicunt~~ | Cur dicebatur preiuditium

Odie autem is articulis opus n. e. cum post lg. 1.am C. de formulis sublatis quibus cuique verbis scripris vel voce prolatis exceptiones proponatur vt resoluit Giggerus d. c. 3. n.o 20 presertim iure canonico cesantibus iudicibus datis cum antiqua solemni et scrapulosa formula. Omnes exceptiones conueniunt in eo quod sunt clipei reorum ideo vna voce continet in nra. rub.ca vt notat Antonius Ciuagius tractatu de fideiusoribus c. 28. n.o 52. // Inde observo insipnosis vasilicon lib. 51. tit.o 1. male a colectoribus addi et replicationibus insinuante copulatiua vt in rub.o de iuris et facti ignorantia ab exceptione replicationem diferre | N 3. Cuare nra rub.a sit scitior quam ea quae e. in pandectis N. 4 Colector iuris graecorum taxatur.

q̄ falsu ē. n̄a exceptionis Ubo replicatio ↄtinet: in lg. 2. §. 1. in lg. exceptio 22. §. 1. ff. Gotth.º in lg. 4. §. si quis pupillo ff. de doli except: in d. lg. iuris gentiu §. siue autē Ubi notat Cuiatius observat Cager.º d. c. 3. n.º 1. Osualdus in notis Donelli enucleati lib. 22. c. 10. litera A. pbat aduertēs antiquitus in formula ius dicētis replicationē isdē Ubis quibus exceptionē ponit Petrus fauer in lg. cū par ff. de diuersis regulis iuris nisi dica copulatiuaz estare declaratiue Ut in c. 1. §. 1. de cognatione spirituale lib. 6. obseruat Cenedo singular 15. n.º 9.

Omissa ḡt ↄtinuatione qualicūq a nris criticis recepta et ab impugnationibus Decij defensa a Marua lib. n.º 2. ad eā cū Joāne obrecto tractatu de litis ↄtestat.º c. 5. n.º 28. et c. 8. n.º 1. ↄsidero duplicē eē resposionē rei: directā cuz ad causā principalez simplicit. respōdet negādo factū vel ius facti (Ubi ē. ↄstitutio quā retores apud merceriuz lib. 2. opinionū c. 10. Vocāt ↄiecturalez cuius ipoteses extant in lg. qui duos 9. §. 1. et sequētibus in lg. si fuerit 10. ff. de rebus dubijs) indirectaz cū quis ↄfitet. factū negat tn̄ illud eaz vim habere qualē actor dicit in lg. si putator 31. ff. ad lg. aquiliā in clemet.ª si furiosus homicidio collocata ↄstitut.ª causæ circa difinitionē intēdente reo n̄ difiniēdā causā iuxta ↄclusionē actoris. Ad ↄstitutionē causæ cōiecturalē cū simplicit. negat. factū expectat sex lib. precedētes a lib. de pbationibus Usq ad lib. de iure iurādo quo absoluto ad ↄstitutionē causæ q̄ Versat. circa difinitionē

N. 5.
lib. ↄtinuatur

animum apeles Beatus Reimundus nrãz pposuit rub. qª sepe accidit Vt dicitur in prinº. instit. Hoc ttº. Vt licet ipsa psecutio qua actor experitur iusta sit (in abstracto) tñ iniqua sit adversus eu cu quo agit. meliorez ordinez secutus qua in padectis triboniang nã Vt notat Dionisius Gotofredus in rubª. escolio 1. ff Hoc ttº. series Triboniani ibi satis ostendit tt. ex padectaz in curiose digestos

recting Sic qua in pandectis colocatur.

ex qua observatª. deduco 1º. cu Baldo in d. lg. peptorias nº. 15. Cobar. d. initio 1ª. partis nº. 5. Petro Gregº. tt. 21. sintagmatu c. 17. nº. 3. mera et absoluta facti negatione nõ ee. pprie exceptionez / 1º nã excipies onerat pbatione in lg. in exceptionib. 17. ff de pbationib. nõ vero absolute negas in lg. actor 23. C. de pbationib. observat Cuiatius ad Paulu tt. 69. ad edictu in lg. 2. ff de pbationib. ex hoc illaz lege ad exceptionez referes. / 2º qª. Vbi factuz Vel agendi causa negat. defensio reo nõ. e. necessaria in lg. siquidez 9. in prinª. C. Hoc ttº. / 3º. qª. Sic actor pbata intetione obtinet negz Vlla exceptione Vincit. solu quz disceptatur an sit Veru q actor in intetione deduxit nec de alicuius exceptionis Vi inquirit. aut cognoscitur. Inde dixit Baldus receptus a cardinali Tusco litª. E. cluss. 372. nº. 2. pbibitu excipere nõ ee pbibitu negare estate eniz lg. 4. ttº. 7. tt. 3. ordinameti odie lg. 1. ttº. 21. tt. 4. noue copilationis. Quais cª. que execucio factã e. pbibet. oponere exceptiones preter expresas in illa lg. potest negare se recepisse in scriptª. cotetu Vt docet Parladorius tt. 2. rez cotidianaz c. fi. 5. pª.

N 6.

Negation. e. exceptio.

N. 7.

lg. 1. ttº. 21. tt. 4. noue copilationis explicatur et nº. sequeti

Paressa

§. 11. n.º 26. Acebedo in d. lg. 1. a n.º 101. et in simili statuto Ubesebetius in paratritla ff. hoc tt.º n. 2. facit txs. in § idem iuris instit.ª hoc tt.º et pbat. q. exceptio qz fundat. in iure naturali (qualis e. ista cu.z sit fundata in sinderesi) n. e. lg. Regia exclusa Ut docet Auedaño in d. lg. 4. n. 48. Usu tn. obtinuit Ut negatio facti exceptio intencionis dicat. Ut resoluit cu Acone Ubesembetius d. n. 2. pbat Nisingerius in rub.ª n.º 12. instit.ª hoc tt.º.

In rectitudine

Deduco 2.º iuxta hanc obseruatione Vere diffinisse exceptione Cujatiu in lg. 8. §. 1. col.ª 2. ff. de iust.ª et iure Ut ea sit detractio a iure ciuili. q.ª illa Virtus accionis orte a iure ciuili tollitur ex equitate. in lg. qui equitate 12. ff. de doli ecept.e exempla extat in lg. 3. §. iuide, ff. ad exibendu in lg. 4. in princi. ff. de seruitutibus in §. 1. cu tribus sequentibus instit.ª hoc tt.º inde pactu (n. quo aliquid adijcitur sed) q detrait. operat. except.e in lg. pacta uecta 72. ff. de contracda emptione Ut adnotauit Conanus tt. 5. c. 11. n. 5. et ius retinendi cpetes maritto in lg. marittu 13. cu lg. sequenti ff. solut.e matrimonio cu n. elidat actione, aut diminuat obligatione, sed tatu moderet. executione n. ec. exceptione et sic sep c.ª execucione oponi posse docet Barbosa in d. lg. marittu n.º 34. q ad interpretatione d.e legis 1. tt.º 21. tt. 4. noue copilationis docet Ubis.º Abendanius n.º 28. Parladorius n.º 25. Circa hactn. deducione Ut nihil in tactu relinqua obseruo cu Petro Fabro tt. 3. semestriu c. 24. folio 385. Ubi excipere sumi pro cpresendere in lg. 1. §. 2.º loco ff. de postulando

N. 8.
exceptio e. detractio qua enerbatur actio

p

p antifrasi; cu communis aceptio ɔtraria sit in lg. quero 39. ff de actionib. epti notat Rebard. lib. 2. variorum c. 13.

exceptio actionis nomine regularit. n. venit in lg. verbum 3. §. 1. ff de verborum significat. venit tamen in lg. 1. §. ait pretor in lg. et elegater 7. ff de dolo notat Cuiatius in paratitla ff hoc tit. Donel. lib. 15. cometariorum c. 40 q. intentum pretoris in illo edicto n. tam e. ɔtra dolosos prestare actione, vt puniat. qua deceptis subuenire vt eorum indemnitate ɔsulat. iuxta ea quod tradit Osuald. in notis Doneli enucleati d. c. 40. lit. P. et sic ɔtra actione ɔpetere ex ɔtractu ɔpetit exclusio rei. doli quod vere exceptio e. in d. §. 1. vt notat Bargalius lib. 4. de dolo c. 2. n.o 2. N. 9 Non venit actionis nomine nisi in edicto de dolo

Pactionis etiam nomine venit exceptio in d. lg. iuris gentium §. adeo iusta literam ɔmittere quam defendit Rebard. d. c. 13. firmas sic intelligendum illud oratij lib. 2. sat. 3. N. 10 Venit pactionis nomine in edicto de pactis

Mentem nisi litigiosus
Exciperet dominus

cu loquatur de eo qui cu emptore pact. fuerat seruum sanum e e. furtis noxijs quod solutum et cu espoderet omnia quod in alienandis macipijs prestari solet mente excepit id e. pact. e. se mente macipij sana n. prestare probat Turneb. lib. 23. aduersariorum c. 2. Proprie autem est actionis limitatio qua ostendit. actione alioquin iniusta locum n. habere in §. 1. cu trib. sequetib. instit. hoc tit. obseruat Joanes gede. in d. N. 11. Proprie e. actionis limitatio

lg. Vbi §. 1. nº 4. et hoc e. Vt notat Antonius fauer de herroribus pragmaticorum d. herrore 1. q dicit. in lg. sed et si 21. ff soluto matrim. in lg huiusmodi 84. §. qui seruum de legatis 1. doli exceptionem in ee. bone fidei iudicijs cu actione limitet in qua significat. sumit. vox prescriptio (quatenus sumit. p except. declarante actione efectu n. pducere imo elisa ee.) in lg. qui cu tutoribus. 9 uicta gta. Gotofredi lit. C. ff de transactionibus in lg iudicate 29. in prin. ff de except. rei iudicate in lg. 3. §. 1. ff. de preualicatoribus in lege penult. C. de prescript. longi teporis.

Vt prescriptio

N. 12 in quo ab except. prescriptio diferat

Agnosco tn cu fauio victorino laudato a Vasinio in praxi §. 13. c. 1. nº 1. in eo exceptione a prescript. diferre q prescriptio e. ipsu ius propositu exceptio autem e. illius iuris propositio vt quis q sua interes sequat. retinendo in lg. si quisqua. 7. ff. de diuersis et teporalibus prescriptionibus stimuado cu ea lg in tatu 7. in prin. ff de rerum diuiss. e. enim vtraqz supra ext 3. institutionu Marciani insinuat Antonius fauer de herroribus prag. decadis 3. herrore 7. requirit tn quem de prescript. excipere vt intuto remaneat inde diferentia constituit iuris consulti in lg. si tibi 17. §. 1. et 2. in lg. si vnus. 27. §. pactus ff de pactis in lg. fi. §. cu minus ff de verborum obligationibus in lg. cu quis 38. ff de solutionibus int. liberalia ipso iure et liberari ope exceptionis.

N 13 in quo diferat liuerari ipso iure et ope exceptionis

q3 2ᵘ³. Donelg in d. rub.ᵒ n. 10. Osualdu s.ᵒ lib. 16. c. 1. lit.ᵃ A. ɔsistit in eo q n. in 1.ᵒ sed in 2.ᵒ casu requirit: opositio partis et si n. oponat. Valet setetia n. eni obstat exceptio cu n. sit oposita.

Difinit.ᵘʳ aute Vulgarit.ᵉʳ exceptio cu Matua singulari 6 t 3. Cobar. s.ᵃ n. 4. Paz in praxi 1.ᵃ p.ᵉ to. 1. tepore 5. n.ᵒ 5. ɔtardg in lg. difamari c. 6. n.ᵒ 2. C. de ingenuis et manumisis Vt sit actionis exclusio. Non recte tn. q.ᵃ n. explicat integra eig quiuitate ostesa in lg. 2. in prin.ᵒ ff. hoc tt.ᵒ ex qua censeo etia diminuta difinitione qua tradit Cardinalis Tuscg s.ᵃ ɔc.ᵉ 370. n. 1. et difinio Vt exceptio sit. Opositio q3 ex equitate regularit.ᵉʳ ɔpetit ad excludeda actione Vel ɔdemnatione. In ea g.ᵒ ponit.ᵘʳ loco generis opositio ɔprehendes alias q3 n. tedut ad excipiendu et Vt cognoscamus exceptione pdesse si oposita sit pretermisa eni nihil pdest Vt dixi n.ᵒ precedenti pbat txs. in §. 1. Vbi notat Vueseberig Vbo eficax instit.ᵃ hoc tt.ᵒ docet Cagerig s.ᵒ p.ᵉ 3. c. 26. n.ᵒ 6. q.ᵃ a iudice supleri n. potest Vt docet gta fi. in lg. fi. ff. de petitione hereditatis Fuluig paciang lib. 1. de pbationibg c. 68. n. 73. — N 14 Vulgaribg reiectis ponit exceptionis difinitio q3 explicatur.

2.ᵒ ex equitate ad explicada origine et causa. Omnis exceptio e. nata ex equitate in lg. qui equit.ᵉ 12. ff. de doli except.ᵉ in lg. Marcelg. 66. Vbi notat Petrg faber ff. diuersis regulis iuris tradit Deciang respo 80 41. n. 25. to. 3. Folerig ad especulu Marate — N. 15. exceptionis origo

Pareja

p.te 6. metro 9. n.o 20.

3.o ad excludendã actionẽ

intentu — 1.a e. intentu seu escopus exceptionis. Intentu eniz actoris e. consequi, rei excipientis e. excludere, Vt considerauit Dominicus consilio 25 n.o 2.

efectus — Vi. sup. isto. Efectus, nã deuitor et si exceptione habeat iure pretorio competẽte iure tñ ciuili Veteri actione tenet. in prin.o instit.a hoc tt. in lg. fi. ff de iure iurando in lg. 2. §. circa ff. de doli except.e sed oposita except.e id consequit. Vt ñ magis teneatur quã si aduersus eu nulla eet. actio in d. §. circa in lg. 3. ff de except.e rei iudicate obseruat Donelus lib. 22 comẽtariorum c. 1. Sequitur Bagerus s.a 1. p.te c. 8. n.o 6. exinde n.o 7. interpretãs lg. nihil interes 112. ff de diuersis regulis iuris cuii optimu exemplu preuet lg. si eres 5. §. 1. ff de actionibus empti. Vt eniz exceptio facit pdere officiuz suuz regulã in lg. 1. ff de diuersis regulis iuris ita et actione dicamus nulli competere except.e nisi precedat actio in ciuili constituta quã is teneat. in d. prin.o inst.a hoc tt. §. seruus instit.a de capitis diminutione notat Donelus d. c. 1. iuxta que efectuz exceptio Vocat. actionis exclusio in Ciceroris lib. 2. de inuẽtione in lg. 2. in prin.o ff hoc tt. notatione logica ponderãte Vlpiano ñ. etimologias sed intencione pponẽtis tendentis in defensione sua in lg. suficit 56. ff de conditione indeuiti supra Vt recte considerat Vulterus s.a n.o 2. Cuiatius in paratitlo C. hoc

C. Goctt^o. Matias Colerus de pcessibus executiuis 1. p^te. c. 2. n°. 129. a pugna Vera adumbratile similitudine Vt in Vera e. telu, in hac e. actio Vt in illa e. clipeus seu escutu qtela ostiu auertimus in hac e. exceptio qua actione excipimus sub mouemus et in actore retorquemus qua intetione atetag except. ponit. Vox defensio in lg. sed et si §2. in prin^o. ff. de iudiciys in lg. 4. in lg. siquidem in lg. defensionis 11. C. Goctt^o. in lg. eptori 28. C. de euictionibus. Apellant. q3 exceptiones arma reoru a gta. in prin^o. instit. Goctt^o. P^o. Gregorio d. c. 17. n° 2. q^o. Vt norat Vulteius in d. prin^o. n°. 4. sut defensiones reoru. Inde q^o. defensio n. e. nisi cu iniuria ppulsat. et n. ante in lg. scietia §. qui cu aliter ff ad lg^e. aquilia explicat Salo 2^a. 2^e. q^o. 64. arcto. 7. controuersia 2^a. cclus^e. 3. Vr. 2^a. cdictio reus n. tenet. p ponere neq3 pbare exceptione quo usq3 actor sua intecione fundauerit qui actore n. pbante reus et si nihil prestiterit obtinebit Vt dixi s^a. n°. 1. resoluit cardinalis tuscus lit^a. e. cclus^e. 373. n°. 1. obseruas n°. 2. cu q^e la camera aliter seruari in causis sumarijs ex estilo romane curie na Vt lites abreuient^e. Vna tatu remisoria dat^e. Vtriq3 parte.

ex Goct3. Vbo de duco cu3 Donelo in rub^e. n°. 5. C. Goctt^o. Cangerus

Similitudo

N° 16 exceptio qn pponeda.

N 17 d. c. 3. n. 8. nulli spetere except.e nisi q.a eum
Spetit cu
orta e. actio
sit orta accio et cu tedat ad declarādu accione re-
gulariter a iure 3cesā speciali roe. in hoc casu locu
n. habere in §. 1. cu trib. sequetib. instit. hoc tt.
in quoz pposito dixi s. n. 8. et pbat. 1. q.a exclu-
sio presuponit existenciaz in lg. decē 116. ff. de
Vboz obligationib. in prin.o Vr. q3 res instit.
de liuertinis sed exceptio e. actionis exclusio Vt
dixi s.a n.o 14. et 15. g.o presuponi accionis exis-
tecia. 2.o accio et exceptio sut correlatiua in
d. lg. si quidez sed in correlatiuis Vnu n. potest ee.
sine alio pater eniz et filig cu sint correlatiua
n. potest dari Vnu sine alio inde facta mecio-
ne Vnig ceset. facta mecio alterig in lg. 1. C.
de cupresis tt. 11. g.o data except.e dicim.g ee. re-
latiuuz ide. accionez. 3.o presupositu sep dicim.g
precedere Vt cu dicim.g accione presuponi-
mus obligationez et Viso fumo presuponim.g
naraliter ignez sed exceptio presuponit acci-
questio one cu sit eig exclusio g.o deuet precedere.
Inde in illa questione qn. reg 3te-
dit actorez sine Vlla accione de facto litez mo-
uere sit vera exceptio p.te 3 afirmatiua tenet me-
dices tractatu de difinitionib. 2.a p.te c. 36.
Mechaca tt. 2. 3trouersiaz illustriu c. 54.
n.o 9. Gilquenig de prescriptionib. 1.a p.te c. 2
n.o 33. et in locis pxime citatis Cobar. n.o 4
Petrg Gregorig n.o 5. p quib. facit. 1. txs in
lg. 2. in prin.o Vr. qd excludendu id q in
intetione deducta e. ff hoc tt.o
2.o txs. in lg. 3. §. teporalles
Vr.o

vt quotiens est pacti conventi temporalis id est ne forte intra quinquenniu ageretur. ff hoc tt.
Ubi excipiens intendit se adhuc non esse l deuere qua non dies cesit dies in lg. cedere dies 213. ff de Verborum significat.

Negativa aute tenet Costa in lg. si ex cautione 3a. tho. e. et in facti n. 6. C. de non numerata pecunia Cuiatius in lg. si tibi §. de pignore ff de pactis Donel. d. c. 1. et d. n. 5. inde exclusis statuto exceptionib. admitti eam qui vocat. intencionis nisi ex Vbis Vel mente eiusdem statuti aliud constet dixerunt Cobar. 5.a n. 5. Menoquius tt. 2. presumpt. 48. n. 37. et quibus facit. 1. intencio facti non est actio quia neque naturalis actio excludens illum actum est exceptio cum ad suum esse et quiditatem expresa in difinicione requirat quod excludat accione vt recte considerat Bargalius d. c. 2. n. 56.

2.o quia ea defensione non excludit accio sed perturbans remouet. vt dixit Cesar contardus in lg. difamari c. 6. n. 3. C. de ingenuis et manumisis

Ego aute distincione re componens constituo 1. aut excipiens excludit intencione illius qui neque nunc habet accione neque sperat habere doloseque accione intentat. Vt si quis petat ex obligat. iam extinta solut. Vel aceptilat. tunc illa exclusio non est exceptio quia non est quid tolli aut excludi Valeat. Vt notat Donelus in d. rub. N. 18. quando exclusio intecionis dicat. exceptio

nº. 7. in de odre lg. 1. ttº. 21. lib. 4. noue
cpilationis qua p sibet oposito omnis exce-
ptionis cª executione instrumeti guarentigy
cedit. ei cª que executio facta e. oponere
cª executione solutione cu ea verè ppriè
n. sit exceptio cu p ea n. excludat accio
(n. eni e. extincta et sublata ia obligatio-
ne solut. in prin. instit. quib modis to-
lit. obligatio) sed tatu pturbans remouet. ide
qz dicedu ei. odre in exceptione precy n. soluti do-
cet Acebedo in d. lg. 1. n. 21. nouationis a-
cceptilationis quib vires ateriori ctractui sub-
late sut docet Parladori lib. 2. reru cotidia-
naru c. fi. 5. pte. §. 11. nº. 36. Gilquenig
5ª. nº. 36. cessionis se ea ctet sit cesionarii cu
ipsa vim solutionis habeat in lg. 15. ttº. 14. partª. 5.
tradut Joanes Gutierres de iuramto cfirmatorio
1. pte. c. 63. n. 4. Acebedo in d. lg. 1ª. nº. 12. //
Constituo 2º. aut excipies excludit intecione
illi qui nuc n. habet accione sperat: tu habere
et tunc illa exclusio dicit. exceptio in d. §. te-
poralis licet eni vere accio nata n. sit q. tu
ia cesit dies obligationis et sic decerto nasci
sperat. csiderat: p inde ac si nata fuisset si-
cuti existes in vtero natg csideratur in lg. qui
in vtero 7. ff de statu hominu et impedit
hereditatis delactione in lg. vetre 84. in
prin. ff de adquireda hereditate

N. 19 — Neqz hac opinione tenedo obstat
lg. 2ª. in prin. ff hoc ttº. explicatur. — tes in d. lg. 2. in prin. na vt recte obseruat
Donelg in d. rub. nº. 8. Osualdg in notis Doneli
enucle-

enucleati tt. 22. c. 1. lit. G. Cagero d. c. 3. n. 10. Vox intencionem significat petitionem seu accionem qua aliquid petimus et consequi illo extrinseco actu intendimus in lg. si quis 66. ff de iudiciis in lg. in exceptionibus. 29. ff de probationibus. lg. generalit. 12. ff hoc tt. in lg. 2. C. hoc tt. in lg. 1. C. de execut. rei iudicate observat Alciatus in lg. quinque pedum n. 122. C. finium regundorum intendere enim est accionem contra adversarium dirigere litem facere et contendere (Vt aliquid nobis prestet. aut ius nobis esse. puta ire agere) sumpta metaphora a sagitariis qui tendunt arcum in feram ut ea petita et consequatur. hac igitur intencione explicita accione excludit exceptio in lg. Vindicare 17. ff de evictionibus in lg. 2. C. hoc tt. et hunc esse illius legis verum sensum collige ex eius verbis. id quod in intencionem condemnationem deductum est.

Ubi Ulpianus iungit iudicii duo extrema scilicet accionem et sentenciam et dubitationem omnem tolit verbum deductum est. quo significat Ulpianus se agere non de intencione seu conceptu in mente retento quod ille non expectat ad forum politica in lg. cogitationis ff de penis in c. fi. de simonia sed de intencione per exteriorem actionem deducta in iudicium -

Neque obstat txs. in d. §. temporales nam respondeo ibi dari saltem spe

N 20.
lg. is. 3. §. temporales ff hoc tt. intelect.

Paressa

acciones qua excludimus quousque tempus adveniat in lg. inter stipulantes § sacra. vr. et quo ff de verbor. obligationibus in lg. qui res 98. § area vr. diversum ff de solutionibus sic in simili dicimus hominem existente in utero necari in c. Moises 9. 32. q. 2. in lg. Cicero 39 ff de penis et faciente esse irregularem constitutione Gregorij 14. cuius literam refert Quaranta in summa bullarij verbo abortus n. 3. firmas n. 4. et 5. id odie servandum in praxi. 2. in illa q. an declinatoria sit proprie exceptio,

Questio

qua partis negativam tenuit Panormitanus in c. cum 5. n. 11. de probationibus firmas neque estatuto de exceptionibus loquente ea contineri cum declinatoria iurisdicionis non opponatur adversus actorem illa enim non actor sed iudex excludit probat cum Ant.o Gomecio Parladorius d. § 11. n. 18.

N 21. Affirmativa vero quam ego

Declinatoria proprie è. exceptio

veriore iudico. tenet Cobar. d. n. 5. vr. 5. Çagerus d. tractatu p. 2. c. 1. in prin. et p. 3. c. 26. n. 49. Gotofredus in d. lg. 2. § illud pro qua facit texs. in lg. fi. C. Soc. tt. in lg. 2. C. si contra ius vel utilitatem publicam inde credo cum Caterano decis. pedemontana 1. n. 36. Çagerus d. c. 26. n. 63. statuto loquente simpliciter de exceptionibus declinatoria comprehendi presertim apud nos cum odie exceptio compromissi impediat executionem

Vt ex

Vt ex lg. fi. in legib9 Matue carpetane resolvit Avedaño in lg. 4. nº. 34. ttº. de las excepciones tt. 3. ordinameti quã etiã impedit exceptio in spetẽtie iudicis notoria Vt docet Matias Coler9 de pcessib9 executiuis p. 4. c. 1. nº. 48. et ad fundamẽtu Panormitani respõdeo cũ Gotofredo in d. §. illud Osuald9 d. c. 1. litª. F. declinatoria directo iudicẽ respicere oblig3 t3. pponi aduersus actorez Vt aliquo modo actoris accio reddatur deterior post declinatoriã litigate clerico aut scolari corã suo iudice.

3º. in illa q. ẽ a exceptio dilatoria sit Vera et ppria exceptio partẽ negatiuã tenet Padilla in lg. 1. nº. 59. C. de iuris et facti ignorãtia et Vbi sª. Cõtard9 nº. 7. Çanger9 c. 26. nº. 45. qª. dilatorie Vt dicit. in §. apellat. z. instit. Socti. diferut n. Qº. excludũt accionẽ afirmatiuã quã ego Veriorẽ iudico tenet cũ omnĩ Gregori9 lopes tt. anim aduersionu c. 28. nº. 5. et 6. ex lg. 2. §. sane lg. 3. §. tẽporales ff. Soc tt. et ad roez ₃trariã respondeo cũ Osualdo d. litª. f. illas exceptiones dũ sũt et durãt acciones excludere inde credo statuto generaliter loquẽte de exceptª. dilatoriã ₃prehendi. — N 22. Dilatoria ẽ Vere exceptio

4º. in illa q. ẽ a exceptiones sint iuris — Questio

naturalis a 2° v° iuris civilis. ee. iuris naturalis docet Panormitanus n° fi. felinus n° 4 Decius n° 6° in presenti Racas n° 88. quia exceptio continet defensionem in lg. siquidem 9. lg. defensionis 11. C. hoc tt°. sed defensio e. iuris naturalis in lg. 1. §. cum arietes ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur ergo et exceptio e. iuris naturalis quo fundamento dixit Jaso receptus ab Escacia de apelationibus q. 19 remedio 1. conclus. 4. n° 14. iudicem pretextu amplissime comisionis principalis non posse reycere exceptionem adquisitam parti quamvis sit de rigore iuris inducta quia non potest tolere defensionem cum sit de iure naturali ut non potest tolere apelationem quatenus continet defensionem in clement. pastoralis §. ceterum de re iudicata docet Bart. in lg. interdum n° 6. ff. de conditione indebiti Decius n° 9. Verous n° 57. in rub. de apellationibus

ee. autem iuris civilis dixerit Bart. n° 19. Orocius n° 69. in lg. ex hoc iure ff. de iust. et iure Matua in presenti n° 12.

1. exceptio e. exclusio accionis (ut dixi s. n° 14) quorum ortum habet a iure civili in lg. 2. §. deinde ex is ff. de origine iuris et sic ante ea non potuit ee. in consideratione in princ. instit. de Libertinis.

2°. quia exceptio tolit lg.

po-

positiua et principis rescripto in lg. 3. §. si is p quo ff q quisq iuris c. ex pts el 2. de off. de legati lg. 1. tt. 21. lb. 4. noue cpilationis docet Colerq d. c. 1. n. 23. q n. posset si exceptio eet iuris naturalis §. sed naturali instituta de iure naturali.

In qua re omisa distints quam post alios pbat Cagerq d. p. 2. c. 22. a n. 18. ego cu Corvasio tt. 2. miscelaneaq c. 16. n. 11. Didacq peres in lg. 1. col. 22. vr. qui dicedu tt. 8. lb. 3. ordinameti ad cordia opiniones reduces csidero exceptione csiderari in abstracto iuxta Vltimu fine qui e. defensio et si csiderata e. de iure naturali et principis rescripto toli n. potest in lg. causas 16. C. de transactionibq in cceto Vo. id e. quo ad forma prefinicione teporis et alia similia e. de iure positiuo et principis rescripto toli potest sic in simili citatio si csideret quatenq ctinet defensione (Vt e. 1o. citacio) a principe toli n. potest in c. 1. de causa posessionis docet Boerq decis. 247. a n. 5. Ceuallos to. 1. practicaq q. 175. n. 12. Si Vo. csideret quatenq espectat ad forma iuditij a principe toli potest in c. cu sit romana §. fi. de apelationibq docet Cabaling. 2. p. mile loquioq c. 836. inde in ispania csiliu regiu cclusa causa nulla facta citacione

N 23 exceptio quatenus ctinet defensione e. de iure naturali quatu vero ad forma e. de iure positiuo

pnunciat setecia ut firmat Sarmiento lib. 2. selectaru c. 14. n.º 7. // et se-

N 24. duco in lg. 1. tt.º 21. lib. 4. nove copilationis

lg. 1. tt.º 21. lib. 4. nove copilationis explicatur. sumo cu iuditio dici de exceptione q no sea admitida. ubis ad iudice relatis n. q no sea opuesta ubis ad parte relatis q.a animus legislatoris fuit n. excludere legitimas exceptiones includetes in se defensione ut docet Acebedo in d. lg. 1. n. 59. Valdes in additionibus ad Rodericu Suarez in lg. post re iudicata §. Verum ad 2.am p.tem in d. c. ex p.te ubi adit. a sumo potifice q nec nos nec antecessores nostros credimus unquam expresisse ut iudex qui tales litere presentatur intelligat cotinere viciu falsitatis et sic n. mandadas execuitiones in c. qua gravid crimine falso.

N 25. Non requirit. tn ut exceptio sit a.pte pposita na is cui exceptio copetit poterit actore puocare implorado oficiu iudicis ut declaret se liberu ee et imponat actori futuro ppetuu silecium in lg. 3. C. qui bonis cedere posint in c. 1. de iure iurado docet gla. p tx. ibi in lg. si cte dat ff de fideiusoribus quã firmat comuniter recepta Ant. Gomez to. 3. c. 1. n.º 20. Covar. lib. 1. variaru c. 18. n.º 3. veriore Plarerus in repetit

exceptio a.te pposita accione efectu habet

Gl.

de tegis difamandi c. 2. nº 20.

4º Ponitur ad condemnatione. Ut intelligamus cum Cagero s.ª 1. p.te c. 13. n. 13. exceptione generalit. respicere condemnatione futura cum excludit accione et sic preuenit condemnatione. Preterita dum oponit. ad impedienda executione in lg. diuus 33 in lg. nesennius 41. ff de re iudicata docet Tsiurus in praxi §. 13. c. 5. n.º 1. Cagerus s.ª p.te 3. c. 26. n.º 96. ex quo deduco 1.º — N 26 Respicit omnē condemnationē

1.º replicatione et triplicatione exceptione dici in lg. 2. §. 1. et 3. in lg. exceptio 22. §. 1. ff. Socii. q.e ea rque tiber tedit ad excludenda condemnatione et submouendum telum aduersarij in d. lg. 2. §. 1. — N 27. replicatio et triplicatio e. exceptio

deduco 2. recte difiniri exceptione in d. lg. exceptio. Ut sit q.d eximit reum a damnatione (exemplum in lg. admonendi ff de iure iurando) modo minuit damnatione exemplum in herede retinente falcidiam.

Exceptionum plures especies excogitarunt interpretes ex suo cerebro dum dicunt ee. alias iustas alias fribolas sed impertinentes alias incidentes alias emergentes ut refert Osualdus s.ª to. 22. c. 2. lit. A. ex communi ante Pax in praxi to. 1. p.te 1. tempore 5. n. 10. Ioseph. cunia in comentarijs in ritus — N 27

Sicilie c. 25. nº 36. constituit dilatoria, peremptoria et mixta seu anomala eo quod etiam post litem contestatam opponi potest qualis est exceptio excommunicationis in c. 1. hoc titulo nº 6. exceptio non numerate pecunie in lege in contractibus §. super ceteris C. de non numerata pecunia §. 1. in fine instit. de literarum obligationibus falso tamen. Ut cum Alfio et Arnoldo resoluit Antonius eringius d. c. 28. nº 19. quia huiusmodi mixtum ut in simili dicit. in lege querit. 10. ff. de estatu hominum debet aplicari extremo cui magis accedit. Exceptio enim excomunicationis est dilatoria neque enim eius sustancialis forma est. Ut opponatur ante litem contestatam sed ut ad tempus excludat ut facit excomunicatio interim dum durat neque enim conditionum solemnitas sustantiam aut natura exceptionis comutat ut docet Gregorius lopez ttº animadversionum c. 28. nº 4. et 6. exceptio etiam non numerate pecunie est peremptoria ut adnorauit Tretacinquis lib. 3. variarum ttº de solutionibus resolut. 20. nº 37. neque contra adducta sunt in contrarium valet aduci nam in d. §. super ceteris soluit dici creditori opponere exceptione non numerate

pe.

N 29.
de nat.ª et termino exceptionis non numerate pecunie

pecuniae intra 30 dies a tempore § 1 debitori competere exceptionem usque ad biennium et ratio differentiae est 2us Caqeru 5 parte 3 c. 14 n. 26 quod ibi magis subveniendum est ubi maius periculum imminet in lg. 1 §. sed et si quis ff. de Carboniano edicto at nunquam periculum est cum creditor falso confitetur se accepisse quod non accepit cum non sit illi ut debitori necessarium ad pecuniam consequendam prorogare apocam sed solent ut bladiciis debitum exigat prorogare pecuniam postea acceptum merito igitur ut docet Mascardus conclusio 695 n. 2 illi pariter subvenitur

exceptio autem dividitur in duas species silicet in dilatoriam et peremtoriam in lg. 2 § fi. in lg. 3 ff. hoc titulo in § apellatur institutionum hoc titulo lg. 8 et 9 titulo 3 partita 3 docet Asinius in praxi § 13 c. 1 a n. 4 Donellus in d. rubrica n. 12 Escattia lib. 1 de iudiciis causarum civilium c. 101 n. 2 et ibis Gregorius Lopez n. 1 Cringius n. 50. Dilatoria est quae processum retardat temporis dilationem tribuit cuius generis est exceptio escusionis ut notat Faguinus lib. 8 controversiarum c. 52 satisdationis procuratoria fori: quae sunt oponendae ante lite contestata in lg. penult. et fi. C. hoc titulo docet Castrensis consilio 276 col. 2 to. 1 Donellus d. titulo 22 c. 9 et in lg. exceptione C. de probationibus. Peremtorea est

N 30 exceptionum divisio quae explicatur

qz perimit ius actoris in § ppetue ubi
Goc tt° in d. l. 3. § ppetue noiat Bursat
ɔsilio 291. in prin° Cagergo p.te 3. c.
19. n.° 3. cuiq generis e remissio deum
ius iurādū, res iudicata docet Obis.
Donelo c. 2. Petro Gregorio n.° 11. qz in qua
libet p.te iuditij oponi posset in lg. pretoreas
C. sentecia rescindi n poset docet Bar-
bosa in lg. Creditor n.° 175. ff. de iuditijs.
Affirmimus nostra Rubrica.

AD TXZ. IN C. I. DE Exceptionibus historica, scolastica, & forensis interpretatio.

A Doctore nostro doctiss.° Paressa
Anno Dni. 1616.

Cuc txz. suptu fuisse ex ep.ª Celestini 3. omnes Codices atestat.ª qua iniuria tepori credo amissa cu neq₃ extet in epistolario Romanoru Pontificu neq₃ in Cavorrio anno Xpi 1195 in quo alie epistole Celestini suma diligencia ɔgerunt.ª neq₃ in 3. to. ɔsiliorum seuerini Ubi ex Mateo Paris et Rogerio rer andicar[illegible] istoriografis epistolaru Celestini ponit.ª index cuius mencio fiat fragmentu tz. mutilu Ut sommu Cipionis et. Ut relata in padectis a Triboniano posuit Joannes Valesiis seu Galesiis in 2. colectione decretaliu li. 2. ti.° 11. c. Unico q restrinxit amisa clausula (posita in corpore iuris a Greg.° 13. emendato et Parisis excuso) q.ª ad decissione n necess.ª B. Raymundo in nra. colect.ª Ut indicat huius txs versiculus et infra, ex quo — et ex

V 1.
txs. epigrafe

Liquido apparet frustra glosam interpretes antiquos
et novissime Matiam Colerum in commentariis
ad hunc textum laborasse in eius casus positione deficiente
integra ex qua historia seu ipotesis colligi poterat
si autem ut ex planta Herculis longinquitatem corporis
auguratus est Pitagoras apud Agelium lib. 1. c. 1. ex
hoc fragmento et magis ex escolio posito in d. c.
unico post epigrafe ab eodem Joanne Galesio q
coiectura casus. ab imperitis tribuitur Vincentio et Tancredo ut
ait Ant. Augustinus in prohemio de quinque veteribus
colectionibus prefixo editionis decretalium d. se
editis velimus coniecturare historiam seu ipotesim
Observo in eo scolio dici hunc textum esse partem c. laudabi
le ut lite pendente in d. 2a. colectione qui extat
in c. 2. eodem titulo in hac colectione ex quo apparet
hic lite orta fuisse quia matrimonium acusabatur
ut anullaretur et ad probandum (v. g.a) impe-
dimentum fuerunt testes producti in quorum dicto
et depositiones tunc a parte contraria quia producebantur
nihil fuit obiectum receptis testibus et publicatis
atestationibus, ut vix atestationum diluerent
obicienda in personas testium crimina. Hic cau
cause status. se status erat ex qua due questiones orie-
bantur. 1a. an exceptio criminum admitti posset.
Dubia 2a. an criminibus probatis testes pena ordinaria
sint plectendi et Celestinus ante quam respon-
deat premittit qualitates testium requisitas iuxta
canonica instituta ut habet textus noster in v.

Sicut canonica instit. declarat q3 vbi (et si (vt posita ad maiore declaratione in paretesi) n. animaduersa ab interpretib. dederit causa escole criticis diceai plura a veritate aliena q3 cessaret si aduerteret vetustos canones quoz infra n. 3. mecione faciat locutos n. in qualibet causa sed in graui vt in episcopoz agēda cora ɔcilio eo q3 facto preludio decissioni se acingēs Celestinus respōdet ad 1.am questione exceptione admitēda q. n. e. credendu ɔtrarios ɔfessioni id e. testimonio (in qua significat. accipit. a Barron tō. 5. de lingua latina) eoz nisi se prius pbauerint inocētes vt decreberūt sumi Pōtifices Estefanus et Adrianus in c. 1. et 3. 3. q. 11. Calixtus et Damasus ~~quos~~ quoz sationē refert Burcardus tō. 1. c. 171. et 172. ad 2.am negatiue q. crimē opositu p via exceptionis illud tatu operat. vt ~~inarcimteni~~ excipietes ~~tes~~ testes adiciēdo testimonio repelat

ex qua tesi et lit. ɔclusio q3 dis- | 2. ɔclusio rationib. dubitādi inpugnatur
putada deducit. talis e. si testis de crimine ɔ eu excepto ɔuincit. vel alias ɔuictus aparet a testimonio repelit. n. t3. punit. de crimine si n. tagit negociu principale

ɔ.a cuius i.ae v.te quatinus docet teste de crimine ɔuictu repelendu opono 1. ex dificili Calistrati responso in lg. 3. §. lg. Julia | opositio 1.a

P.º aresta

ff de testib9 relato a Graciano in c. si testes 3. §. lege Julia 4. q.e 3. Vbi dicit. criminosu n. publico iuditio damnatu n. ee. repelledu a testimonio id q3 merito q.a ate condemnatione n. devet quis aliquo iure privari in c. 1. Vt. nec adimi de iuditijs cu inxta tx3. in c. 2. de offº ordinarij ne xps. Judas a comunione removit Sic aute reperit. ex eo tatu q testis sit de crimine nuict q. g.º ius iuris regulas in cuius rois confirmatione considero facultatez pbationu restringi n. devere in l. quonia 21. C. de heretticis in c. fi. 14. q.e 2. in c. fi. in prinº. Vt lite n. contestata in c. significabit 42. de testib9 et atestationib9 q ne fieret voluit de9 in l. Veteri Vt aquaru virtute detegeret. adulteriu quatunis eet ocultu in c. in libro 21. 2.a q.e 4. Peccatu ocultu anatematis disquireret. sortib9 in suma 26. q.e 2. et in l. gravi sumptione eucharistie disquiriti delictu in c. sepe contingi 23. in c. fi. 2.a q.e 4. sed si criminosi n. du condemnati repelatur a ferendo testimoniu angustaret. facultas pbationu cu nemo sine crimine vivat in c. 3. §. nuc aute Vr. res de natura 25. dist.e in c. nisi 10. §. ppter scietia iulla gta. Vbo pauci de renuciatione et sepe sepiq timore repulse arceretur quis a ferendo testimoniu ex co deliuta remanoret in punita q iura maxime abhorre

C

2. opono ex celebri Gregorii 9. responso in c. testimonium 4. de testib. ubi dicit in causa ciuili testem de crimine emendatum admittendum quia preteritum delictum est sequenti emendatione purgatum in c. ferrum 18. cum sequenti 50. dist. et sic cum post emendationem potest delinquens ordinarii in c. poderet 14. cum 10. sequentib. in c. si qui 52. 50 dist. ergo et testimonium dicere in c. ipsi apostoli 38 cum sequenti 2a q. 7. sed sic ageebatur causa ciuilis erat enim causa matrimonialis neque erat delicti persistentia ergo testis non erat repelendus 2a

3. contra eadem conclusionem quatenus docet testem in alio iudicio conuictum repelendum opono de textu in c. constitutus 30. de testib. et atestationib. ubi depositiones facte in uno iuditio non sunt in alio aperiende ergo ut uulgo ait res inter alios acta aliis non nocet neque preiudicat et quia ut ego existimo potest in hoc iuditio testes famam suam defendere et se ab infamia uindicare doces se falsis testib. acusatum ut insinuat text. in l. 18. tit. 36. lib. 11. codicis Teodosiani. 3.

4. singulariter contra 2am partem nostre conclusionis opono de l. 2. § si publico ff. ad leg. iuli. de adulteriis c. per inquisitionem 2. et de electione c. 2. de confesis quibus probatur testem cui obiectum est crimen in forma exceptionis pena ordinaria puniendum si fuerit delictum confesus

aut de eo fuerit iunctus q. cu in punitione delictorum sit administratio iust. et ostis tat salus publica dluet iust. administrari et delictu puniri quocumque modo ostet in c. 2. iuncta gla. de suspicio 32. q. 1. in c. 2. in c. literis 12. de presumptionibus in c. sicud 6. de simonia ut iuxta illud deuteronomy 13. omnis Isrrael audiens timeat neque quid simile faciat sic autem n. punit. testis delictum si illud n. tangit negotium principale q. ... iuris regulas.

Quibus n. obstantibus vera e nostri txs. conclusio q3 in sui 1. p. quatenus habet teste de crimine oposito iuictu repelendum probatur autorit. txs. in c. suspectos 4. in c. constituimus

N 3. conclusio probat. autoritatibus et roibus — q. 3. q. 5. in c. 1. et 3. 3. q. 11. in c. infames 17. 6. q. 1. in c. ex p. 7. in c. sup eo 13. in c. licet ex quadam 47. in c. testimonium 54. de testibus et atestationibus. in c. preterea 7. de testibus cogendis in c. licet causa 9. de probationibus in lg. 3. §. penult. ff. de testibus probat in simili lg. imperialis 23. §. imo C. de nuptijs concordat lg. 8. tt. 16 part. 3. lg. fi. tt. 1. part. 7.

probat. 1. pars ratione 1. — Ratione. 1. q. ut dicitur in c. forus 10. fi. de verbor. signif. n. enim potest iust. cu scelerato homine habere comercium

2. — 2. q. nullius valoris testimonium e. nisi ab illo egregio dicatur ut dixit

Timoteus apud lucianum in dialogo Armonides quae ratio confirmari potest ex textu in c. testes 39. in princ. ibi absque ulla infamia aut suspicione in c. suspectus 4. in c. canonica 6. in c. constituimus. 9. 3. q. 5. Ubi suspectus de crimine repellit. a ferendo testimonium in causa clericorum et facta equiparatione testimonij et accusationis iuxta regulam textus in c. ipsi apostoli 3. 2. q. 7. probat textus in c. 1. de accusationibus Ubi constituta regula (non generali ut vulgus putat) sed particulari ad acusationem episcoporum ut patet ex sumario illi canoni prefixo a Burcardo tit. 1. c. 69. Ibone p. 5. c. 269. additur ratio in originali quae extat (non in ep. felicis 1. ut putarunt Cocig et scolium marginale in corpore iuris sine glosis parisis excuso) sed in prescripto felici 2. ab episcopos in alexandrina sinodo congregatos c. 17. quae extat t. 1. concilorum Severini folio 494. in Iouerio de sactionibus ecclesie clase 3. fol. 127. additur voc. in v. ne illi qui troni Dei vocatur pravorum hominum insidijs turbetur a forciori est repellendus suiectus de crimine unde similibus ex presumpta mala voluntate dicat. illud psalmi 63. excel. excrutati sunt iniquitates et defecerunt, excrutantes excrutinio c. 1. de acusationibus est originali intelectus

3.o et melius in nostro proposito ad separatione matrimonij requirit. testes ec. cir- 3.

194

circumspectos omni exceptione maiores in c. 1. de consanguinit. et affinitate, qui ad causam grauem (qualis est causa matrimonialis in c. fi. de transactionibus) antiquitus discutiendam coram concilio requirebantur in c. 1. de testibus supra (neglecto epigraphe) vt ibi obseruat Cuiatius ex concilio Matisconense testes fideles quia vox fideles non supponit pro christianis nam quod infideles non admittantur erat indubitatum in l. quoniam 21. C. de hereticis docet Farinatius in praxi q. 56. n. 205. sed pro viris egregiis et sanctis qui ediderunt miracula quibus solis dabatur sepultura in ecclesia in c. nullus. 13. 13. q. 2. quem textum sic interpretatur Lapus allegatione 76. n. 3. vel apud homines insigne vitae meritum adquisierunt vt interpretatur Garsias Loaisa in notis ad concilium Bracarense 1. c. 18 qua forte consideratione moti reposuerunt optimi et fideliores Gratianus in c. 2. 4. q. 2. Ioannes Galesius seu Valesius in 2. colectione decretalium tit. 2. tit. 12. c. 1. Burcardus tit. 16. c. 35 id est inter alios electi, vt seruatum fuisse in causa Marcelini Papae cuius fit mentio in c. nunc autem 7. 21 dist. constat ex actis quae refert Baronius anno Christi. 302. c. 91. et 92. Romana in testamentis desiderabantur testes clasici vt ex Festo Pompeio obseruat Conanus tit. 9. c. 3. n. 1. Id est summe autoritatis vt interpretatur Budeus in annotationibus prioribus in padectas

c. 1. de testibus et attestationibus intellectus

ad l. fi. ff. de pignoratitia actione sed hic
agebatur causa grauis cu ageret de separa-
tione matrimony. Vt obseruaui s. n. 1. q.
ad ea requirutur merito in preseti, testes gra-
ues circuspecti et omni exceptione maiores

4. Quia cu a testimonijs pedeat 4
statq cause, in l. duo sut Tity ff. de testa-
met. tutela in d. c. forq. Vr. testes antiquitq ita
Vt testis dicatur arbitrer. d. Plauto in triummo
Vt adnotauit Franciscq poletq lb. 4. historie
foris romane c. 13. q. iuxta testimonia fert.
sentetia in l. ilicita 6. §. veritas ff. de off.
presidis necessariu e. Vt n. sit criminosq q. in-
decens maxime e. a tali cause statu pedere

5. Quia ex regula semel malq 5.
de regulis iuris lb. 6. n. e. credendu criminibq
implicato in c. 1. 3. q. 11. et si tu dicas in
teste fides a prime et veritas desideratur
q recte dabile sut in delinquere ac p coseques
videtur eu posse ee testez cu d. reg. semel
malq predat in eode genere mali n. vero in
diuerso ex homicidio eni n. presumimq ali-
que fure aut lenone Vt docet Jaso in l. ad-
monendi n. 138. ff. de iure iurado Cate-
rang decis. pedemotana 83 n. 27. Gra-
maticq decis. neapolitana 25. n. 7. Ma-
tua singular 401. Parisiq cosilio 54. n. 11. scrupulq re-
to. 4. Respondeo 1. q cu delinquens sit mouetur

Haresay

constitutus in pecc.to mortali et sic sit aversus ab ultimo fine et conversus ad bonum commutabile presuminus infideles deo infideles etiam hominibus futuris ut adnotavit Gramaticus consilio 38. n.o 5. et 26. Respondeo 2. quod cum omnia crimina habeant inter se connexionem in c. excommunicamus el 1. in prin.o de hereticis taliter ut peccans in uno factus sit omnium reus in c. deffleat. 9. de regulis iuris in decretalibus delinquens repelendus est a testimonio quia semel in malum declinans presuminus quod in eadem voluntate perseveravit ut adnotavit Alciatus reg.a 2. presumpt.e 16

in 2.a autem p.s quarens probat testes ex delicto per exceptionem oporite puniri non posse nisi illud tangat negotium principale

2.a pars autoritate

conclusio confirmat.r autoritate tex. in c. 2. ut quemadmodum ubi notat Panormitanus n.o 20 de ordine cognitionum in c. sup. is 16. de accusationibus in lg. Lutius. 21. ubi notat glosa. ubo deneat ff de is qui notat.r infamia. Ratione

Ratione 1.

1.o Quia cum tela iuditii non precesserit non potest quis condemnari in c. 1. ut lite non contestata in c. 1. ubi notat Panormitanus n.o 4. ut ecclesiastica benef.a sine diminut.e conferat. sed hic tela iuditii non precessit cum eius vestitu-

et requisitu necess. ad pena preambuli, sit acusatio in c. 1. de acusationib. in 6. c. forg. Vr. acusator q. n. potest testis dennari cu n. fuerit accusat. de crimine in l. rescripto 6. §. si quis acusatorem ff. de muneribus et honoribus

2. Quia iudex etia in criminib. iuxta forma petitionis seentia pferre debet in c. qualiter et qn. el 2. in fi. de acusationib. in c. licet Heli de simonia. At vbi crime objicit. testi p exceptione vt hic nulla petit. dannatio sed tantu vt a testimonio repelat. q. iudex n. potest pnuntiare setencia penale q. cu petitio ad id n. extedat. in lg. no omnis 19. ff. si certu petatur n. potest extedi sentecia in lg. 4. §. hoc aute iuditiu ff. de damno infecto et si iudex pnuciaberit pnuciatio e. nullius momenti iuxta regula txs. in lg. plata C. de setecijs et interlocutionib. omniu iudicu.

Vt aute materia nra txs. ab origine repeta aduerto, 1. Reu negate n. posse damnari nisi sit conuict. in c. nos in quequa 2. q. 1. Reu aute conuinci posse triplice spetie pbationis silicet testib., instrumetis, et indicijs in lg. fi. C. de pbationib.

2

N 4. negas n. conuict. n. potest damnari

in lg. 1. Vbi notat Cuiatius C. de testibus in lg. Vbi 22. C. ad lg. Cornelia de falsis observat Donelus lib. 25. comentariorum folio 179. et in rub. n. 14. C. de testibus vigorius et quod fit per testes in c. 3. loco de probationibus in c. cum Joannes 14. Vide porro de fide instrumentorum in novela Justiniani 73. c. 2. cum vive vocis sonus eficatius promoveat auditoris animum in lg. de minore 10. §. plurimum ff. de questionibus docet Flaminius de confidentiis beneficialibus q. 65. n. 7. Mascardus de probationibus q. 5. n. 3. ideo Radamanti forma iudicandi ex. adeo a partibus iure iurando sublata subrogata fuit ut probatio testibus fiat ut ex Platone observat Petrus Gregorius lib. 50. sintagmatum c. 6. n. 11.

N. 5. statu causae pendet a testibus

Adverto 2. statum causae pendere a testibus uti observavi 5. n. 3. unde in testibus ad testimonium dicendum plura requiruntur quod necesset lg. 2. et 3. ff. de testibus lg. eos. 5. lg. parentes 6. lg. servos. 8. lg. testium 18. C. eodem lg. 8. tit. 16. part. 3. exornat et explicat Aragon 2. 2. q. 70. articulo 1. Lesius lib. 2. de iust. et iure c. 30. dubitat. 5. Simancas in catolicis institutionibus tit. 64. a n. 3. Açor to. 3. institutionum moralium lib. 13. c. 28. Miranda de

ordine iudiciali q. 13. arctic. 6. quod precipuum est: Ut testis non sit infamia notatus propter delictum aliquod vel turpitudine vitae, si autem testis habeat talem defectum repellitur in l. in testimonium 20. l. ob carmen 21. ff. de testibus per exceptionem in praesenti ut ea relinquatur reo defensio prosequitur. Covar. practicarum c. 8. n. 7. Inde quod omnimis receptor a Mantua hic n. 13. deducit ex textu nostro quatuor requiri ad hoc ut testes dicatur omni exceptione maiores silicet ut sint liberi, ab omni crimine, infamia, suspicione, et manifesta macula. Quae requisita ut explicemus constituo.

qui sint testes omni exceptione maiores

1. regula criminosum testem esse non posse. quod probatur in c. super eo 13. ubi notat glossa in c. testimonium 54. de testibus et attestationibus in § lege Julia in d. c. constituimus ubi probatur regula in homicida, malefico, fure, sortilego, adultero, incestum committente, venefico, piuro, falsario, ex Gornat Mascard. de probationibus concl. 464. n. 1. et concl. 1356. n. 43. et 47. Farinatius in praxi q. 56. n. 127. et n. 232. Quae tamen conclusio declaratur 1. a Mascardo d. concl. 27 n. 2. ut procedat in crimine gravi animadversione digno quod declaratio 2. farinatius d. n. 166. procedit stricto iuri civili quae requirit testem repellendum esse de crimine condemnatum

Non potest dicere testimonium sine metu repulsae criminosus

Paressa

in d. §. lg. Julia. Aretto V. iure canonico n. q. quodlibet pecc.tum mortale repelit testem a testimonio ex ratione 1a. Accidenti adducta s. n. 3. et q.a existens in pecc.to mortale e infamis et capite minutus q.a derelicta lg. Dei transiuit ad ciuitate diaboli in c. seculi sub 32. Vbi notat Archidiacon. 2a. q. 7. at infamis saltu infamia facti a testimonio repelitur in d. c. testimonia V. autem genuata sit eius opinio docent Pacivolus consilio 58. n. 9. Lauretius de Pinu consilio 174. n.o 24. Rolandus consilio 24 n. 7. to. 1. q. existens in pecc.to mortali a testim.o repelitur et q.a infidelis deo presumitur infidelis hominibus. Vt adnotauit Auferrius de exprobatione testium n.o 79. Quod intelligo casu quo peccator in pecc.to perseueret sec. vero si penitentia fecerit nam tunc recuperat pristinum statum in c. illi qui. 3. 6. q.s 1. in c. fi. 19. q. 3. sublata et obliterata pristini status presumptione in c. ferrum 18. §. a dist. in c. ipsi apostoli 33. 2. q. 7. in tt.i 6. rebelatio onum S.tei Virgite c. 25. docet Ruinus consilio 106. n.o 15. to. 1. Roladus d. consilio 24. n.o 74. Julius Clarus in §. practica criminalis q.s 24. a n.o 2.

constitutus in pecc.to mortale.

nisi peniteat

N.o 71

Declaratur 2. a Farinatio 5°. n°. 143. Ut procedat in criminibus ordinarijs non in atrocissimis propter immanitatem criminis criminosi et alias inhabiles etiam socij criminis admittuntur. probat in crimine heresis txs. in c. literas 14. de presumptionibus in c. in fidei favorem 5. de hereticis lib. 6°. in crimine simonie txs. in c. per tuas 32 de simonia in c. 1. de testibus lib. 6°. in constitutione Pij 5ti quam refert Flaminius lib. de confidentijs beneficialibus q. 66. n°. 6. in crimine lese magestatis in c. fi. 15. q. 3. in c. 1. de confessis in conspiratione et coniuratione in c. fi. de testibus cogendis in sacrilegio in c. in primis 7. 2a. q. 1. in Asasinatu ut ex l. divus 6. ff. de custodia reorum deduxit Mascardus conclus. 1312 n°. 30.

N 7.
in atrocissimis alias inhabiles admituntur

Costituo 2. infamem testem esse non posse que conclusio probatur autoritate txs. in c. testes 39. 2a. q. 7. in c. nullus 11. 3a. q. 4a. in c. constituimus. 9. 3a. q. 5a. in c. qui crimine 6°. in c. infames 17. 6. q. 1. in c. licet 47. in c. testimonium 54. de testibus et attestationibus in d. § l. Iulia docet glo. Nec divina in l. 1. C. de summa trinit. voce

N 8.
infames repelluntur a testimonio

1.º Fundamentũ testimonij ē. fides in d. c. fere Vt. testes sed infamis caret fide naz cũ eius status sit diminutus et maculatus n̄ dicit̃. psona integra in lg. 4. ff de postulando merito g.º repelit̃ a testimonio Vt docet Panormitanus n.º 6. Felinus n.º 10. in d. c. testimoniũ Peguis in reg.ª infamibus de regulis iuris lib. 6.

2.º Proferre testimoniũ ē. dignitas in c. preceptũ 21. ibi generose dignitatis testimoniũ 32. q.ª 5. sed ea in quibus dignitas versat̃. omnino infamibus sũt interdicta in lg. 1. C. de infamibus lib. 10. in lg. famosi in lg. penult.ª C. de dignitatibus lib. 12. g.º merito infamibus ē. interdictũ testificare ~~Vt~~ docet Mascardus q.ª 8. a n.º 15.

3.º Proferre testimoniũ ē. actus legitimus in lg. penult.ª C. de hereticis sed actus legitimi sũt infamibus interdicti in d. c. licet ex quadã g.º et actus testificãdi docet Lanfrancus tractatũ de testibus n.º 74. post mediũ

4.º A testificado repelit̃.

qui

qui ab acusa[n]do in c. de cetero 14. de testib[us] et atestationib[us] sed infames repellit[ur] ab acusa[n]do in c. 1. cu[m] sequentib[us] 6. q. 1. in l[e]g. qui acusare 7. ff de acusationib[us] in l[e]g. criminis 15. C. de is qui acusari n[on] possit § et a testificado Ut argumentat[ur] Exot[us] tractatu de testib[us] p[ar]te 3. n. 39.

Ad cuius explicationem observo comuniter interpretes quos sequit[ur] Farinatius q. 56. in princ. et glosat l[e]g. 1. t[itul]o 6. part. 7. distituere infamie tres species Iuris, scilicet facti et canonica infames infamia iuris sunt illi qui sunt notati l[e]g. vel senatus co[n]sulto p[ro]pt[er] aliq[uod] factu[m] vel delictu[m] ut in exeplis relatis in l[e]g. 1. et 4. ff de is qui notat[ur] infamia in l[e]g. infame 7. ff de publicis iudities in l[e]g. decreto 15. C. ex quib[us] causis infamia irroget[ur] infamia enim ipso facto incurrunt notati in d. l[e]g. 1. p[er] setencia[m] vero. Ii quorum mentione facerit l[e]g. 1. ff de sepulcaro violato l[e]g. 1. § sed n[on] utiq[ue] cu[m] sequenti ff. ad Turpilianum l[e]g. 5. t[itul]o 6. parta 7. explicat Molinato 5. de iust[itia] et iure tractatu 4. disputat[ione] 9. infames infamia facti sunt illi quos iura n[on] dicunt infames sed comisserunt talle p[ro]pt[er] q[uod] comuniter eoru[m] opinio, fama, et existimatio remanet lesa et gravata apud bonos et graves viros

N. 9 species infamie explicatur

infames infamia iuris

infamia facti

in lg. ob Gec Vba 20. ff. de is qui notat. infamia lg. ea qz 13. lg. Vlti 17. lg. interlocutio 19. C. ex quib9 causis infamia irrogetr. docet Josep9 de Sese in respso syndicat9 n. 20. posito post tractatuz de inhibitionib9 Deciang in tractatu crimi- nali lib. 3. c. 17. n. 1-8. Acebedo in lg. 3. n. 53. tit. 3. lib. 8. nove copilationis. Infames infamia canonica sut qui in penitentes p- tiunt in pecc. mortale c. illi qui c. infames et ibi gla. Vbo fures 6. q. 1. docet Acon ta. 2. lib. 6. c. 7. q. 3. Cortg 3. n. 33.

infamia ca- nonica.

Sin qua aute infamia intelligat. txs. noster Video dubitatu et tz invenio negz in privatis scriptis resolutu ego tz credo in omni infamia taz facti quam canonica accipiendu. Naz txs. noster Vt constat ex integra loquts. in causa matrimoniali in qua q. requirunt testes omni except. maiores Vt docet gla. in c. mulieri de iure iurando Paris9 consilio 55. n. 28. et consilio 59. n. 3. et 4. vo. 4. Gramatic9 consilio 2. a n. 28. repellit a testimonio infamis in- famia facti Vt resoluit Covar. practicar. c. 18. n. 1. Menoquig lib. 2. de arbitrarijs q. 27. n. 21. infames infamia canonica seu existentes in manifesto pecc. mortali Vt resoluit in locis pri-

N 10
txs. noster in omni in- famia intel- ligitur.

pxime citatis Farinatius ari. 2 et 3 molina disputat. 8. n. 22. quia n. e. omni exceptione maior immo eius fides e. lesa apud bonos et graues viros, et existens in mortali amisit cuitate dei et trasiuit in ciuitate et familia diaboli et sic nec Deo neque hominibus iudicat. fidelis vt testat. in vota Romana resolutiu Cesar de grassis decis. vote 72. n. 2. Atque cesso reducendo ea quae inuoluit Aluericus de maletis tractatu de testibus 1. p. c. 3. n. 20.

Ex qua obseruat. deduco i. nulla q. a scommunicatus posit ee. testis in qua parte afirmatiua tenuerit Cinus et felinus quos refert antonius Gabriel lib. 1. tit. de testib. conclus. 19. n. 1. ec. verissima parte negatiua quam tenet Ruinus Consilio 7. n. 15. to. 5. Bursatus consilio 20. n. 49. lib. 1. Mascardus conclus. 705. n. 1. et conclus. 1356. n. 26. Simancas in catolicis institutionibus tit. 64. n. 47. Rojas singular 58. Ugolinus de censuris tabula 2. c. 17. in prin. n. 1. Auila eode tractatu p. 2. c. 6. disputat. 7. dubitat. 4. Suarez 3. p. tom. 5. disputat. 16. sec. 6. n. 1. quia probat. 1. autorit. txs. in c. Venies 38. de testibus et atestationibus vbi excomunicati absoluunt. vt reddat.

N. 11. n. potest ee. testis scomunicatus etiam n. denunciatus

192

habiles ad testimonium dicendum in c. excommunicamus. 13. §. credentes vers. nec ad testimonium admittatur de hereticis, in c. decernimus ubi notat Casta n.o 6. de sent. excommunicationis lib. 6. in 1. 2. tit.o 3. lib. 4. novae compilationis in c. in fidei favore. §. p. arg.o ab specialis de hereticis lib. 6. ut expedit Suarez d. sect. 5. n.o 2.

2.o In hac materia facultas accusandi et testificandi a pari procedunt ut qui non potest accussare non valeat testimonium dicere in c. 1. 4. q. 2. sed excommunicatus non potest acusare in c. 1. 4. q. 1.a qui non valeat existere in iuditio nisi tanquam reus comparens per procuratorem in c. intellleximus 7. de iudiciis. g.o neque testimonium dicere.

3.o quia excommunicatio presuponat peccatum mortale et sumatur in c. audit enim 21. 11. q. 3. docent S. Thomas in 4. dist. 17. q. 2. arto 1. et quodlibeto 10. q. 7. at per existentiam in peccato mortali repelitur quis a testimonio cum sit infamia canonica ut dixi s. n.o 3. g.o et per excomunicationem.

4.o Turpis et inhonesta persona cum sit infamis infamia facti repellitur a dicendo testimonium ut observavi s. n.o 6. sed excomunicatus est vitiis mo-

modi cu psistat in pec.o ptinacit. et sca-
dalose q.o repelled9 e. Vt recte [con]siderant
Nolad9 [con]silio 95. n. 24. vo. 4. Stefang
Laberiis de [con]tractibg fta 12. Bo agna-
in n. Gabuerig f. 12. n. 40. facit l. 2.
§. ignominie. ff. de is qui notat. infamie
Vbi ignominie causa mis ab exer-
citu decit infamis. Soc aute odie in
praxi servadu e. n. solu innominatu denuciato
clerico cu in ocalto excommunicato n. denu-
ciato talis eniz repelledg n. e. ex iuris regulis
Vt docet Cosmas in pragmatica sanctione
gallicana tt.o de excommunicatis Vitadis §.
statuit Vr.o extra oposita tz. except. Ve-
nit repelledg q.o licet nullg teneatur Vitare
excommunicatu n. denutiato preter noto-
riu pcusore clerici ater Martini 5. ex-
travagati ad evitada scadala et ita in [con]c.
costantiesi celebrato anno Xpi 1431.
e apbata in [con]c.o florentino celebrato sub
eodez Marti. 5. potest tz. quis eu Vita-
re si Velit oposita g except. tenet iudex
eu repellere Vt denotavit Suarez d. sect.
5. n.o 4. cu eniz d. extravagate Vr. p. Soc
n. intedimg Papa nullo modo faveat
excommunicato sed ceteris fidelibg oposita
except. deviet iudex repellere ne fide-
libg comunicet. repellet. aute sine except.

153

ex litera d. extravagantis excommunicatus denunciatus aut notorius clerici percussor ad producendum testes aducta a Puteo deciss. poster. 8. e 24. lib. 1. si tamen excommunicatus sit absolutus potest dicere testimonium cessante causa quae impediebat ut docet Albericus de Maletis 5. n. 40. resolvit Mascardus conclus. 70. n. 24 Farinacius d. q. 56 n. 277. in de stilo receptum absolvit testes ut posit dicere testimonium in d. c. veniens ubi ex Ostiensi notat Panormitanus n. 17. receptus ab Ugolino s. tabula 1 c. 13. § 19. n. 3 e 24.

N 12 emendatus de crimine admittit in causa civili n. v. in matrimoniali

2 deduce quod licet in causis civilibus emendatus a crimine in testimonium admittatur in c. illi qui 3 § similiter 6 q. 1. in d. c. testimonium 54. ... si in crimine perseverat ut adnotarunt Imola ... Petrus n. 14. Panormitanus n. 16. qui dicit novus homo in c. ferri 18. in c. ... 54. 50. dist. in l. quia 16. ff. edilitio edicto in l. universalis 23. ... omni macula C. de nuptiis et in eo ... in delictum ... considerat in c. fi. 19. q. in cuius rei significatione die circumcisionis dictum fuit filiis Israel Josue 5. ... tuli opprobrium egipti a vobis id est opprobrium pecc. ut interpretatur S. Atanasius in opusculo speciali illorum verborum. Mat...

omnia mihi tradita sut S. Ciprian⁹ in sermone de ratione et causa circucisionis in specie t3. nrī txs. emēdat⁹ de crimine ñ. admitat. cū eniz t3. vt dixi s.ª n.º 1. ventilata fuerit causa matrimonialis emēdat⁹ de crimine ñ. admitit: q.ª vt dicit. in lg. qui ea mēte 65. ff de furtis nemo a tali pecc.º penitētia sua nocēs ēē desijt et q.ª licet sanatū fuerit vuln⁹ remanet t3. infamię cicatrix in lg. palā 43. §. ñ. solū ff de ritu nuptiaz lg. fi. C. de generali abolitione q3 in causis matrimonialib⁹ nocet cū ad ea requirat: testis clasic⁹ id ē. sume autoritatis in c. 1. de 9sanguinit.ᵉ et afinit.ᵉ docet Cobar in 4.º 2.ª p.ᵉ c. 8. §. 12. n.º 17. et dixi s.ª n. 3. Vr.º 3. inde in causa matrimoniali repelēdū infamē infamia facti obseruaui s.ª n.º 9. in cui⁹ obseruationis 9firmatione 9sidero causā matrimonialē ppt. ei⁹ grauitatē equiparari cause criminali vt resoluit Farin. d. q.ª 56. n.º 109. sed in causa criminali ñ. admitit. testis de crimine emēdat⁹ in d. c. testimoniū docet Cobar. practicaz c. 18. n. 2. Juli⁹ Clar⁹ §. practica criminalis q.ª 24. n.º 16. g.º neq3 admitit: in causa matrimoniali ex regula txs. in c. trāslato 3. de 9stitutionib⁹ lg. illud ff ad lg. aquiliam. Cui rei licet corolarium ca

adscriuere q si agat: de pbado felonia seu ingratitudine q. requirut testes sume et integre opiniones in c. 1. Vbi notat Baldus q testes sunt necessarij ad pbada feudi ingratitudine in Vsibus feudorum n. admitti habetes infamia facti Vt resoluit Crotus de testib p.te 4. n. 159. Mascardus concl. 1356. n. 64. et sic etia emedati de crimine ex quibus credo cu Farinatio d. q. 55. n. 116. infame infamia facti n. admitedu in teste qn criminaliter agit. cont. cardinale in c. presul 2. in fi. 2. q. 5.

N 13 de duplici infamia

Infames aute ex disposit. legis quida sunt infames ipso iure qui ipso facto euadut infames ex legis disposit. in lg. 1. in prin. ff de is qui notat. infamia q. eorum opinio e. lesa apud bonos et graues viros ob quā lesione eos lex notauit alij sut infames plata setecia cofirmatoria d. ly. 1. Vn qui indito na tales ate setecia condemnatoria Vel plata setetia q p apelatione suspesa e. n. erut infames Vt docet Lancelotus de atetatis c. 12. in prefactione n. 12. in is aute n. loquit. iste txs. q. ex sola pbat. criminis quis n dicit. infamis nisi attit setet. Vel confessio Vt docet gta. in l. sed et si posessori §. fi. Vbi plat. ee ff. de iure iurado quā pbat Gramaticus conclio 34 n. 6

n.° 6. et voto 3. n.° 36. Gabriel Saraina in additionib. ad Matesila singulari 62 sequit. Molina d. disput.e 8. n.° 21. q.a testes h. n. erat condemnati ideo credo eos n. repeli ex generali iuris reg.a sed ex natura cause agebat. enim causa matrimonialis in qua desiderabat. testes insignis meriti ut dixi s.a n. 9. — interpretat. textus noster

Infames etiã alij sũt infamia publica et manifesta notati alij autem infamia secreta et occulta. ex 1.a n.o v.° ex 2.a testis repellit. requirit. enim ad repulsionẽ testes n. solũ q. sint infames sed etiam q. habeat. p. tali ut post glas in l. g. cũ l. ff. de testamentis resoluunt ex communi Mascardus conclus. 705. n.° 17. et conclus. 1356. n. 55. Farinatius d. q. 56. n.° 86. nã ex macula occulta status testis n. e. in aliquo diminutus ac p.consequẽs potest admitti ex qua observat. interpretor principiũ txs. noster. Vr.° si crimina testib. obijciunt. de quib. n. fuerat actenus acusati. ex quo aparet h. testes productos fuisse criminosos eo4 tamen crimẽ fuisse occultũ (saltim in iuditio) hac p.consequẽs n. fuisse repulsos Vetilari tamen impresentiarum q. d. sit repellendi et testimoniũ admisũ reijciẽdo oposita partis exceptione et Summus Potifex h. Vr.° suficit deducit parte afirmativa q.a loquitur in causa matrimoniali — N 14 txs. noster intelligit. in infamia publica. — interpretat. txs noster

Questio

Extra qua speciē in illa q°. a testes infames habilitet. ex tacito ɔsēsu partis q̄ citatq ad videdū p̄duci et examinari testes nihil oposuit in qua p̄te afirmatiuā tenet Bald9 in c. ex p̄te n. 11. vr̄. e. et alia ratio de testib9 aflictis decis°. 351. n°. 7. negatiuā tenent Bernard9 diaz reg. 746. limitat°. 1. et reg. 755. limitat°. 5. Ant. Gomez to. 3. c. 12. n°. 21. vera resolutio ē quā post alios tradit Farinati9 s. n. 176.

N 15
qn° testes infames abilitet. ex tacito ɔsēsu partis

Vt dicam9 testes habilitari qn°. posut ex ɔsēsu partiū p̄ vt abilitari posut si erāt repelendi ex inimicitia familiarit°. ɔsaguinitate sec9 v°. si n. poterāt habilitari ex ɔsēsu partiū q°. testes ipsoz odio erāt repelendi ex vano aut excomunicatione qua distinct°. ad uniq txt. aplicata dicedū ē. testes nō habilitari ex tacito ɔsēsu partis licet

interpretat. txs. noster.

eniq testes p̄ducti fuerint citata p̄te ad p̄ducedū et videdū iurare fuerint ātmissi eoz q3 testimonia fuerūt in p̄cesu posita et inserta ex post factu potuerūt repeli q°. cū ageret. causa matrimonialis in qua ɔses9 partiū n. atedit. ne ab eoz volūt. pēdeat disolutio matrimonij p̄bat txs. in c. ex tenore 35. de testib9 et atestationib9 vide in causa matrimoniali n. admitit. trāsactio in

c. fi

c. fi. de transactionibus sententia non transit in re iudicata in c. lator. 7. in c. tenor 10. in c. consanguinei 11. de re iudicata in c. fraternitatis 6. de frigidis et maleficiatis non currunt fatalia 2. vers. glos. penultima in c. causa matrimonii de probationibus Andrea Gaill lib. 1. practicarum observat. 112. n. 11. // ex doctis deduco 3. Panormitani ibi n. 2. cum Alexandro de Nevo ibi n. 2. criminosum et infamem repellendum esse a testimonio etiam si tempore depositionis vel productionis ocultum esset eius crimen vel secreta infamia dummodo ante sententiam probetur vel detegatur nam cum propter peccatum et infamiam saltim canonicam illi fides denegetur ut dixi supra n. 9. nihil interest an crimen fuerit publicum vel ocultum quia verum est dicere talem quoad legem sciente omnia quae per rerum natura sciri possunt remotum a dicendo testimonium argumento text. in lg. eius qui in provincia vers. quas vero ff. si certum petatur. quoad vero autem removeri ex crimine noto tempore sententie

Neque pro Panormitano facit ut ipse putat text. in lg. 1. C. de testamentis §. sed cum aliquis instit. eodem. Ubi in testamento admittitur in testes qui tempore testamenti liber reputabatur licet postea servus apareat

N 16
interpretatur lg. 1. C. de testamentis

Parressa

na. Vt aduertit Donel9 in d. l. 1. n. 1.
Caldeira lib. 2. Variar. lectionum c. 7. columna
3. illud statutum fuit n. ex iuris regulis sed ex
Venignitate ne Videlicet iuxta ignoran-
tia testatori noceat 3ª. regula txs. in c. 2.
de constitutionib9 et 2ª. reipub. Vtilitate tes-
tamentu subuertat. sic in l. barbari9 ff. de
offº. pretoris gesta a Barbario sustineat. n.
ex iuris regulis sed ex equitate ne in maxi-
mum reipublice malum sopite iam lites instau-
raretur Vt notat Ant9 Gubert9 questio-
nu iuris c. 20. n. 3. Gregori9 Lopez lib.
animaduersionu c. 16. Cuiati9 lib. 16. ob-
seruationu c. 33. Robert9 lib. 1. recepti lec-
tionis c. 38. et sustinet. colatio beneficij
facta ab excomunicato si comuni opinio-
ne reputabat. absolut9 Vt docet repor-
toriu Milis Vbo excomunicat9 folio
142. minus facit txs. in c. constitut9. 9. de
purgatione canonica na Vt ibi notat gla.
Vbo tollerat. e. sermo de testib9 compurgatorib9
qui du sunt tollerati admittunt. et specialiter
et ex regula fauorabiliores de regulis
iuris lib. 6. benignitas n. rigor iuris atten-
ditur. Circa tanct3. dedutione aduerto

c. constitut9 de purgatione canonica

1. Cu Panormitano et Alexadro

de neuo lib. n. 8. exceptiones in psonas testiu

Nota exceptio contra testes deuet oponi ante publicationem attestationu plerumque ante sententiam

de

deuere regularit͠ opori ãte publicationẽ atestationũ in c. presentiũ 31. de testib9 ꝓbari autẽ deuere ãte ɔclusionẽ in causa in c. cũ dilecti q. de fide instrumẽtoꝝ qͣ ea q3 fiūt post ɔclusionẽ in causa videnť fieri post sẽtẽtiã in lg. sive 29. §. fi. cu3 ibi notatis ff de editionib9 in lg. si mater 11. §. eande3 ff de except͠ rei iudicate.

Aduerto 2. vtiliter in praxi penitẽtiaria cũ Nauarro in manuali c. 18. n͠ 30. & in c. inter vba corolario 54. 11. q͠ 3. Lesio lib. 2. de iust͠ & iure c. 31. dubitat͠ 1. n.º 1. Vega in sũma pᵗᵉ 2. c. 115. casu 11. licere in ɔcientia litigatib9 crimina etiã oculta testib9 obijcere. 1.º qͣ quilibet licitũ ẽ vti iuris beneficº ad sua3 defensionẽ in lg. iniuriarũ 13. §. 1. & §. q3 iure ff de iniurijs in lg. null9. 55. lg. factu3 155. §. n. videtur ff de diuersis regulis iuris in c. cũ ecclia de electione. // 2.º qͣ iuxta potest quis se ipsũ tueri eoꝝ armoꝝ genere quo opugnatur nec alter potest queri de iniuria cu3 sit inuasor & sponte se huic periculo exponi hoc ipso quo testificat͠ vel acusat ex txu. in simili in lg. 1. §. cu3 arietes ff si quadrupes pauperiẽ fecisse dicat͠ eo eni3 ipso quo testis vult testificare vt ɔsiderat Salõ d. dubitat͠ 1. n.º 4 videt͠ cedere iuri suo ꝑmitere reo vt omni3 modo quo ipsi erit ɔmodior

N 17
exceptio criminis ɔͣ teste quib9 requisitis interuenietib9 iuxta ɔciẽtia oponi posit

se tueatur debet ante 2.us fratre Manuelez rodriguez in ordine iuditiali c. 8. conclus. 2.a tres adese conditiones // 1.a q detectio criminis sit derecti ad sua protectione necessaria. // 2.a q reus alia via n. valeat se defendere // 3.a q n. intendat hac via infamare testes quibus 4.a adiungit Salo. s.o n. 2. ut crimine n. sit maioris momenti qua causa si eniz causa e. ciuilis et crimen obiectuz reo sit capitale s.o caritate e. tale delictuz ob pecuniaria utilitate patefacere cu si faceret excederet moderamine sibi a iure promissu

questio dificilis.

Dubitari t.z solet a testis agere posit accione iniuriaz aduersus obyciente crime si illud n. probauerit. In qua q.e Partez afirmatiua tenet Oldraldus consilio 53. n.o 9. Romanus consilio 96. n.o 2. Vosius in praxi tt.o de iniurys n.o 21. Gair lib. 2. practicaz observat. 101. n.o 7. firmat comune et seruare in regno Fracie Boerius consilio 4. n.o 37. et 49. in regno Neapolitano Carabita de vitiis magne curie vitu 14. n.o 3. inducatu mediolanesi Julius Clarus lib. 5. S. practica criminales q. 53. n. 4. pro quibus facit 1.o qui n. probat q oponit etia excipiedo calumniosus e. in lg. 1. C. de aduocatis diuersoz iuditioz ideo accione iniuriaz potest conueniri in lg. si quide

10. C. de iniurijs q. Vt insimili dixit iurisconsult. Gaius in l. si vero 5. §. qui p. rei qualitate ff. qui satisdare cogat. iniuriarum accio aduersus eum ee. potest q. n. quelibet iniuria e. dici ius in eum.

2. Objicies crimine et n. pbas excomunicat. in c. accusatores 4. 46. dist. in c. si quis 4. 2a. q. 3. beneffitijs p triennium suspendit. in c. 1. §. fi. de elect. lib. 6. punit. pena talionis in c. qui n. 3. in c. si quis. 5. 2a. q. 3. in c. qui crimen 4. 2a. q. 8. idq. merito q. talia crimina licet n. infamen, infamia iuris infament tamen infamia facti in d. c. testimonium vel aut grauata facit txs. in l. quis quis C. de postulado.

3. facit txs. in c. sup. is 16. vo sed cum de accusationib. vbi excipiens crimen inscriuit se q. n. pbas pena extraordin. tenet.

4. Vt grauium pena refrenet. qui inconsiderate oponunt delicta iuxta resoluta p Mascardum conclus. 24. n. 1. cum hy presumat. ex odio et ppt. vindictam accusare vt insimili docent Ipolitus singulari 174. Thomas grammaticus decis. Neapolitana 34. n. 26.

Parte vo. negatiua teret Iaso in l. 4. n. 1. ff. q. quisq. iuris Rebuffus

q. 10. ad leges Gallicas tit.o de reprobationibus testium arctic. 5. n.o 2. Franciscus Casonius questionum criminalium c. 6. n.o 6. Faquineus firmans bis in academia ingolstadiensi promiciatum tit. 9. controuersiarum c. 13. inde excipiente non deuere incriuere se dicit. in d. c. sup. is Vr. si V.o docet Guido papa tractatu de literis compulsorijs q. 16. Pro quibus facit.

1.o lg. deferre 18. §. sed commune ff de iure fisci Vbi Marcianus ait sed commune causa sibi cum fisco illis quiuis deferri potest nec per hoc famosus est licet in causa sua non obtinuerit. in lg. delator 44 ff eodem tit.o Vbi Paulus ait delator non est qui proprie de causae suae gratia aliquid ad fiscum nuntiat in lg. si quis 12. ff de iniurijs in lg. qui ex libertate 18. ff de liberali causa quibus dicitur petentem in seruitutem eum quem scit liberum esse si euictionis causa petat iniuriarum actione non tenetur. quas leges summe per hac p.te facere testatur Oswaldus consilio 53. n.o 12. conducit eiusdem responsum Gaij in lg. item apud Labeonem §. si quis astrologus ff. de iniurijs Vbi astrologus dicens furem eum qui non erat iniuriarum actione non tenetur.

Facit 2.o lg. quod omnia 25 §. sed si aduersarius ff de procuratoribus Vbi domino volente mutare procuratorem post lit

Iqreffa
599

lite ɔtestata ex causis in precedentibus legibus numeratis scilicet quod post lite ɔtestatam è. suus inimicus affinitate iunctus adversario inpune potest dicere dominum vietire ad it grationem Ulpianus dicens ceterum heredis erit pudorem suum purgandus quod fundamentum ɔfirmat ex eo quod nemini facit iniuriam qui suo iure Utit. in lg. nullus 55. ff de reguli iuris et dixi supra n. 17. maxime dum quis defendit se in lg. Ut Vim 3. Ubi notat Jaso n. 36. ff de iust. et iure cum nulla incurrat penam qui necesitate coactus acusat in lg. qui cum maior 14. §. si pater ff de bonis libertorum facit txs. in lg. si quis graui 3. §. Vtrum ff ad Silianianum

Facit 3. sine animo iniuriandi actio iniuriarum non nascitur lg. illud 13. §. 1. ff de iniurijs lg. Diuus 14 ff ad lg. Cornelia de sicarijs lg. qui iniuria 53. ff de furtis at obijcies testi crimina per via exceptionis tantum intendi eum repelere a testimonium non Vero infamare iuxta txs. h. et in c. 2. de ordine cognitionum ideo testis infamiam non notatur in lg. Lutius 21. ff de is qui notatur infamia quod huiusmodi testi non ɔpetit actio iniuriarum quod fundamentum ɔfirmatur quod sicud offensio armata armis licite potest repeli in clement. si furiosus in fi. de homicidio ita offensio Verbalis Verbis retorqueri potest Vt annotauit

Auferrius in additionibus ad capella Tolosana decis. 410. n. 2. Licitum enim est hostem per insidias vincere in c. dominus 23. q. 2. in l. 1. §. non fuit ff de dolo.

4. Excusari eum qui alij nocet animo sibi proficiendi l. 1. §. fi. ff. de aqua pluvia arcenda parcit. enim acusator qui provocatus est iuxta tex. in simili in l. si adulterium 39 §. imperator ff ad leg. Juliam de adulterijs et quis sanguinem suum qualiter cumque voluit redemptum habere in l. 1. ff de bonis eorum qui ante sententiam mortem sibi consciverunt specialiter enim estatutum est ne filius contra patrem, libertus contra patronum oponat exceptiones famosas in l. apud Celsum 4. §. advers. ff de doli exceptione quod in contrarium est ius commune in l. cum pretor 12. ff de iuditijs

N 17 qu. n. fit iniuria testi cui ut repellat. obijcit. crimen

Quas opiniones ad concordiam reducit Auferrius d. n. 2. Ut pars negativa admitat. factam prestat. ea vero deficiente pars afirmativa iuxta quam distinctionem consulendum esse. obijciente crimina contra testes prestare quod obiectiones illas non intendit preiudicare neque iniuriare testes ipsos contra quos crimina obijcit et sic iuramento confirmet ut si forte post non probaverit per obiectiones illas testes non agat contra eum excipiente de iniuria docet Oldaldus d. n. 9. Rebu. d. q. 53. firmat stilo receptum Julius Clarus d. q. 53. n. 4. q. ...

e...

ea concordia in praxi non reputatur secura a Socino et Boberio quos refert et sequitur Farinatius in praxi to. 3. n.° 237. et n.° 212 Verius credo cum Acebedo in l. 1. n.° 27. tit.° 8. lib. 4. noue compilationis ultra protestationem requiri aparere presumptiones aut inditia quibus obiciens crimen ad animum suum mouere posit ad opositionem faciendam contra testes nam si cesate presumptione obiiciens in probatione deficiat non relebauit probationem protestatio quae non iubat ut pote contraria facto ut docet Petrus Surdus decisione 89. n.° 3. p.te 1. accedit Farinatius d. n.° 312. erit tamen in praxi obseruandum crimina contra testes in specie opponenda esse designado locum et tempus commissi delicti in c. 2. ver. testes de testibus lib. 6. in lege 2. ubi notat Acebedo n.° 1. tit.° 8. lib. 4. noue compilationis docet Abendaño de exequendis mandatis 1 p.te c. 2. n.° 21. Marata in speculo 6. p.te actu 13. n.° 3. 44. accedo licet reclamet relati a Ceuallos practicarum q. 168.

Infames autem infamia facti admituntur in subsidium quando aliter veritas haberi non potest ut si negotium sit talis qualitatis quod verisimiliter de alio quam infami sciri non potest tunc enim ne omnino pereat probationum copia et in preiuditium reipublicae veritas occultetur admituntur testes alias inhabiles ut in c. et si Xpo 26. in fi. de iure iurando in l. consensu § servus ver. sup plagiis C. de repudiis in l. 2. C. de naufragiis lib. 11. iuxta eius verum intelectum tradit Decius consilio 342. n.° 3

N.° 19. admituntur infamis in subsidium.

Pressa

Ant.o Gomes to. 3. c. 12. n.o 21. resolvit in
nra spetie, Farinatius 5.a q.e 55. n.o 120. adverten.
n.o 121. huiusmodi infames admissos n. facere
plenam probatione, sed tantu inditiu et presum-
ptionem et deponere cu tortura ut docet Ju-
lius Clarus 5.a q.e 24. n.o 13.

Vel qn.o a principe e restitutus.

2.o Admittunt infames si
sint a principe restituti in lg. 1. C. de sententiam pas-
sis in lg. 6. tt.o 6. part.e 7. docet Peregrinus lib.
5. de iure fisci tt.o 2. n.o 24. Ugolinus tractatu
de simonia tabula 1.a c. 18. §. 2. n.o 12. neque
obstat dictum Gelasij pape relatu a Gratia-
no in c. eufemiu. 7. §. hinc colligit. 2.a q. 3.
Ubi ait quaqua animas per penitentiam sal-
vare possumus infamiam tamen abolere n. po-
sumus, nam intelligitur in infamia facti

interpretatur decretu Gelasij

quae a principe etiam supremo tolli n. po-
test in lg. fi. C. de generali abolitio-
ne nam opinio hominum de bonitate vel
malicia alicuius n. potest ab aliquo etiam
a maximo et supremo principi remo-
veri. Princeps enim n. potest facere ut
homines credat illum ee bonum que cre-
dunt et sibi persuadet ee malum ut re-
soluit Cefortius tractatu de iuinte (?) iure res-
titut. p. 2. q. 92. arct. 4. a n.o 34. Fa-
rinatius 5.a q. 6. n. 45. et si tu dicas in

Textus noster.

textu nro in quo repelitur infamis infamia

facti

facti repellet: etiã restitutus a principe respõdeo negatiue q. et si infamiã facti princeps tollere n. posit poterit tã tollere effectũ resultãte ex infamia facti et sic remouere repulsã in l. 3. §. l. Julia vr. qui ve eorũ in integrũ restitutus n. erit ff. de testib. docet Enrricus n. 14. Velamera n. 37 in d. c. testimoniũ Alexãder ɔsilio 147. n. 11. lib. 7.

Tertio cõstituo testes deuere eẽ liberũ ab omni suspitione vt dicit: t. cũ enim vt obseruaui s. n. 1. et 3. t. agat: causa matrimonialis et sic grauis requirit: n. tãtũ vt testes sint legitimi sed etiã sint vt dicit: in c. 2. 4. q. 2. optimi et fideliores nã in causa criminali q. graui requirit: testes sũme autoritatis in c. 1. de testib. iuxta eius verũ intellectũ quẽ aduxis. n. 3. inde ad pbandũ Marcellinũ Papa idolis p turificaset in ɔcilio sinuesano n. sũt quicũque testes asũpti sed vt dicit: in actis q. refert Varonius anno xpi. 302. c. 91. et 92. fuerũt ex omnib. electi. ex quo deduco suspicionẽ t. repellẽtẽ testẽ n. fuisse suspitionẽ inimicitie vt putarũt t. Joãnes ãdreas n. 2. Panormitanus n. 4. sed suspicionẽ criminis vt adnotauit Alexãder de neuo t. n. 7. et 8.

N. 20. testis deuet eẽ. liber ab omni suspitione

interpretar. txs noster

Testes enim debent esse probate vite et opinionis in c. licet 23. in c. in literis 24. de testibus et atestationibus cuius conclusionis ratio est quia in causa matrimoniali in qua ut ex integra observavi n.º 1. loquitur textus noster requirit testes circuspecti omni exceptione maiores in c. 1. de consanguinitate et afinitate. Inde in c. 1. de testibus tradens illum Matiençus sextum norma ait asumatur testes idonei et fideles idest homines quibus insigne vite meritu sunt refecti uti observavi 5.º n. 3. et sic qui dicantur boni non tantum ex presuptione sed ex particulari et expecifica probatione qua pars articuletur specialiter qualitates testium. Ut resolvit Bartolus in lege 1. § si quis neguet n.º 12. ff. quemadmodum testamenta aperiantur. Barbatia n. 45. n.º 2. to. 1. Boverius decis. 113. n.º 27 in fi. unde odie ad probandum maioratum per posessione in memoriale quia requirunt testes bone fame et opinionis in lege 47. tauri et lege 1. titulo 7. libro 5. nove conpilationis necessarium est producenti articulare specialiter bona fama et integra opinione testium deponentium super maioratum ut docet Avedaño de exequendis mandatis 1. p.te c. 6. n.º 6. Vr. imo in casu Molina libro 2. de hispanorum primogenijs c. 6. n.º 29. Matienço in d. glosa

N.º 21
qualitas testium debet specialiter articulari et probari non in genere probatur in memorialis circa maioratum

gla 8. a n.° 2. q. ad nrũ txũ. acomodãs credo in pũto iuris desiderari licet in praxi nũquã viderim observatũ

4.° cõstituit txs. teste liuerũ ẽe: N 22
deuere ab omni manifesta macula idẽ pbat. autorit.e txs. in c. testes 39. in prin.° 2. q.e 7. roe. Vt in re maximi momẽti ñ suscipiat. testimoniũ q aliqua causa subuerti aut calumniare potest in c. 2. 4 q.e 2. inde atiquitq desiderabat. in testamẽtis testes sũme autoritatis Vt dixi s.° n.° 3. et in ecclia. qui in martirio deceserũt Vel saltẽ tormentorũ seuitiã cõstãtẽ superarũt dicebãt. martires Vt notat Baroniq anno Xpi. 101. c. 10. et ãno Xpi. 253. c. 5. et in notis ad martirologiũ 2.° Januarij litera H. idẽ. testes eos enĩ tãtũ ad pbationẽ fidei presẽtat ecclia. qui Vt ait Clemẽs papa primq lib. 5. cõstitutionũ c. 1. testimoniũ sanguine suo munierũt et roborarunt iuxta txũ. apocalipsis 17. lauãtes et dealuãtes stolas suas in sãguine agni: se Vt ait Dq. Augustinq serm.e 11. de sãtis qui ẽ. 73. in apendice de diuersis to. 10. ab omnibq mũdauere cõtagijs

testis deuet ẽe. liuer ab omni manifesta macula

quis dicat. martir

N 23
cõtrouersũ tẽ ẽ. apud nros criticos de qua macula intelligẽda sũt Vba nri. txs. si crimina testibq obijciũt. in qua Felinq n.° 1. Alexãder de neuo n.° 8. detiq

txs. noster in quo crimine loquat.

& Marua n°. 13. h. firmat: habentem maculā sui corporis vitiū q a pmotione ad sacerdotiū repelatr removuet a testificadi quā sētētiā firmat comunē Juliq Clarus §. practica criminalis q 24. n°. 10. q ℓ dt Bernardq diaz in praxi c. 127. n°. 1. et facit p ea tx. in c. ipsi apostoli 33. c. testes 34. in prin°. 2ª. q. 7. reclamat tā Covar. practicar c. 18. n°. 2. Juliq Clarq d. n°. 10. quē sequit. Farinatiq in praxi q. 51. n°. 102. dicens opinionē felini n. ēē rationabilē q. in testibq id potissimū requirit. q sit integre fidei in lg. 2. et 3. ff de testibq. Cā integritas ex corporis macula seu egritudine n. leditur sed ex vitio animi ut recte ssideravit Covar. d. n°. 2.

Verior sētētia

Itaque re ut quā sētiā explicē observo correctis decisionibq sumor pontificū Faviani in c. si omnia 7. 6. q. 1. Gregorij apud Turrianū tt. 3. ca. Macdeburgenses c. 13 Admissa acusatione ca. ecclesiasticos prelatos n. cuiuslibet sed legitime psone in c. 2. in c. 3. in c. clericq. 10. cū tribq sequētibq. 2ª. q. 7. in c. 1. de acusationibq. factū fuit ut h. dicitur ut crimē obiectū non pbetur nisi testibq legitimis declarat autem testes ēē ilegitimos Favianq papa in d. c. ipsi

N 24.

c. ipsi apostoli 2ª. q. 7. intelectus

eos qui sui ordinis n. sūt nec ēē posunt n. enī Favianq loquit. de vitio corporis

sed

sed de qualitate quasi dicat nullus testimonium dicat contra sacerdotem id est contra prelatum hoc enim primitivae ecclesiae tempore significavat Vox sacerdos in c. acusatio 15. 2.a q. 7. in c. solemnitates 16. iuxta literam originalis de consecrat. distinct. 1. docet S. Augustinus apud Lindanum lib. 4. panopliae c. 7. observat Turrecremata in summa de ecclesia lib. 2. c. 32. qui sui ordinis non sit neque esse potest id est qui non potest esse prelatus quod etiam explicat Damasus papa in d. c. testes ibi quales ad sacerdotium exigere iubet divina autoritas ne hi qui minoris calitatis sunt in superiorem prelatum insurgat contra text. in c. sicut 6. cum 3. sequentibus 2. q. 7. dicente Paulo 1.a ad Timoteum c. 5. seniorem ne increpaveris Maria enim soror Aron lepra percusa est quod murmuravit contra Moisen numeros 12. et Oca quatumus et ex tribu Levi Ut refert Josephus lib. 6. antiquitatum c. 5. quod tetigit arcam domini et sic Usurpavit ofitium sacerdotis sibi inhibitum mortuus est. lib. 2. regum c. 6. observat Rivera lib. 3. de templo c. 3. et Cham fuit maledictus quod patris pudenda mostravit genesis 9. acomodat ad nostrum propositum Anacletus papa in c. sententiam 12. 2. q. 7. ex hoc autem per quandam consecutionem deducunt habentem maculam corporis a testi-

Vox sacerdos sumitur pro prelato

-monio repellendu q axioma licet antiquis canonib. in causis episcoporu esset consetaneu ad alias n. potest extendi. na decissio textus in c. 1. de acusationib. q. atento suo originali q. n. 1. vetusti loquit. in episcopi acusatione, n. procedit in acusat. presbiteri. inde n. obstante legitimo acusatore presbitero indicta fuit purgatio in c. presbiter 13. 2a. q. 4a. in c. cu P. 10. de acusationib. et si tu aliquis dicat Celestinu n. exigit testes absq. ulla macula q. existes in peccato q removet ab ordinu successione n. potest esse testis respondeo id falsu q. sumus Pontifex questione sibi proposita declaravit, a qr. q si sola crimina premittit ex canonu institutis qualitates testiu n. requisitas in qualiuet causa sed in causa episcopor. q. gravi ex inde q deducit decissione q regula cu n. aducat. a Celestino nisi ad probandu teste criminosu repellendu n. facit efficax argum. in alijs ad q n. aducit. et sit in eo q agit de macula seu pecc. q. si id n. admiteret. cu nemo sine crimine vivat omnis a testificando repelleret. copia q probationu periret.-

Ex quib. id aparet decissione nostra iuri et rationi consona esse. quatenus habet teste criminosu repellendu etia si n. sit condemnatus prop-te

N. 25. cap. 1. de acusationib. interpretat.

interpretat. txs noster

N. 26 convictus de crimine q. infamis infamia facti repellit. a testim. in causa matrimoniali et criminali

seten̄tia sed s͡olu si crime ɔ̄ testez opositu ꝓbetur Ut utilit. quo ad praxiz adnotauit Thomas gramatic9 ɔsilio 26 · n̄ 25 · et ɔsilio 35 · n̄ · 29 · et 30 · Inde dixit Alexāder ɔsilio 152 · n̄ · 8 · lr · 9 · criminosu repelēdu ante ɔdemnatione si crime fuerit ɔfes9 q̄ ex ɔfessione ē delictuz legitime ꝓbatu Thomas gramatic9 d̄ · n̄ · 25 · ɔiuctu de furto etiā ante ɔdemnatione in causa preserti matrimoniali (in qua tex. noster loquit. repelēdu q̄ infamis infamia facti repellit. h. iuxta d̄ · 5ª n̄ · 9 · et 11 · Ut repellit. in causa criminali iuxta ea q3 resoluit Aluericq de maletis tractatu de testib9 pte 1 · c · 3 · n̄ · 16 · sed accusat9 de crimine ē infamis infamia facti cū ei9 opinio sit lesa apud bonos et graues Viros merito repellit. a testificando

ex Thomas actz decisse 1 · infero iuxta et rationi ɔsonā ēe · decissione tex · in c. fi · de testib9 et atestationib9 · Ubi ex pedētia accusationis repellit. testis a testificādo q̄ ex pedētia accusationis ē · grauata plurimu ei9 opinio Ut adnotauit Butri9 ibi n̄ · 10 · si aute ꝓpt. infamiā facti ortā ex acusat. simonie accusat9 repellit. a celebrādo in c · accusatu 14 · 2 · q̄ · 4 · in c · accusatu 4 · in c · quoties 5 · de simonia ab administratione tutele in § si quis aute instit. de suspectis tutorib9 a fortiori repellet.

et c. fi. de testib9 explicatur.

444

N 27. a testificando.

c. sicud de simonia nobis intellectus

2.º Supra argumento a maiori[ibus] uerbis ... iuxta est decissionem textus in c. sicud 6. de simonia ubi agens Lucius papa de pena simoniaci ait. Sine dilatione, mox ut eius signa per aliquam personam clarruerint, de ecclesia Dei debet deliminari atque repelli. Si aduertamus ibi specialitatem non consistere in eo quod in crimine simoniae unus testis sufficiat ad condemnationem ut putauit ibi Ancarranus quae est propositio in iure falsa est. Ut probat textus in c. ueniens decimo de testibus et atestationibus neque ad speciem a Lucio proposita potest acomodari quod in ea ut recte adnotauit Julius Clarus lib. 5. § simonia n.º 12. Bernardus diaz in praxi c. 91. et si delictum non fuit testibus probatum fuit tamen signis euidentibus ita manifestum ut clarum diceretur ut indicat ille textus in uerbo clarruerit et magis constat ex integra Lucij papae posita a Bernardo papiensi in 1. colect. decretalium lib. 5. tit. 2. c. 7. in qua ad suam sententiam probandum aducit exemplum de Simone mago cuius delictum non fuit tantum uni testi cognitum sed etiam fuit signis manifestum actorum 8. cuius fit mentio in c. Petrus. 1. q. 1. sed in eo quod licet regulariter ante sententiam non debeat quis aliquo iure priuare in c. 1. ut lite pendente nec adimi de iuditijs ex uoce. textus in c. 1. et 2. ut lite pendente probata in 8. sinodo generali cannone 10. Simoniacus

tamen

q. ppr. delicti grauitate pendente accusat. repellit. a celebrado in d. c. accusatu in d. c. quoties id q. merito qa si accusatq de crimine qa infamis infamia facti repellit. a testificado in d. c. fr. a fortiori repellet. a celebrado. Qua interpretatione ee. necessaria colligo ex illo txu Vbo iliminari in quo Lutiq papa ponit vnu insigne speciale quo ad simoniacu scilicet q licet sacerdos vde. delicti facta solemni penitetia poterat stare inter lectores et ostiarij in c. penult. 50. dist in scilio Bracaresi 2. canone 23. ibi q. recipere communione laica in scilio Eleuiritano sub Siluestro 1. canone 76. Toletano. 1. c. 4. Sardicesi sub Julio. 1. c. 2. Affricano apud Baronium anno xpi. 258. c. 30. q. dabatur sub vnica specie panis extra cancelos. Vti obseruat Belarminq tt. 4. de eucharistia c. 24. columna. 7. Simoniacq tt. qa iliciebat. extra ecctie limina n. poterat recipere communione Laica pbat txs. a maiorit. vois. in c. 2. de electione in scilio Sardicesi 5. cui credo de negata etia communione peregrina alijs scesa in c. stumaces 21. 50. dist. in c. clerici 11. 13. q. 2. cu eis ad receptione eet. interdictq omnino ingresq ecctie. ita vt nec simoniaco liceret ad facistoriu catare in c. tata. 7. Vi. ite omnis de simonia

quid sit communio laica

N. 28.
c. meminimus de accusationibus intellectus

Et nec tunc obstet textus in c. meminimus 13. de accusationibus. Ubi abbatissa accusata de simonia pendente lite non repellitur, imo recipit munus benedictionis observo cum Ostiensi n. 2. Joanne Andrea n. 6. ibi Socinus in c. omnipotens n. 6. et 7. de accusationibus distinguendum est. Aut ex accusatione non sequitur infamia quia probatur accusatorem esse inimicum et sic accusationem propositam malo animo et tunc accusatus non repellitur ne fraudibus aperiatur via vacante enim ecclesia si quis presumeret aliquem eligendum illum accusaret ut impediret electionem, aut sequitur ex accusatione infamia et tunc repellitur in d. c. omnipotens quia sola infamia impedit electionem in c. cum in cunctis 7. in fi. principij de electione in lege 2. C. de dignitatibus lib. 12. sicut sic infamia repellit a testificando cum Romano singulari 443. et

N. 29.
Accusatus pendente accusatione non admittitur ad honores.

duco rem ad textum in lege reus delatus 7. ff. de muneribus et honoribus in lege unica C. de reis postulatis lib. 10. Ubi accusatus pendente accusatione non admittitur ad honores qui est infamis infamia facti hac per consequens ei porta dignitatis patere non debet in d. lege 2. in Catilina autore Salustrio. Repetundarum reus prohibitus est consulatum petere, pendente enim accusatione repellitur quis ab officio procuratoris in lege reum 6. C. de procuratoribus, a milicia in lege qui status 8. ff. de re militari a testificando ex infamia facti etc. Unde ut quis repellat testem a testificando contra se consilium dat Cepola cautela 4. n. 1. quod faciat

ipsum

ipsu accusare de aliquo crimine. // Et ne tibi obstet lg. quamis alias incipit calipo 45. §. ide Frotonij ff de solutionib9 quam aducit n. tz. explicat Jacob9 vebuf9 in d. lg. unica n. 2. observo cu Petro fabro lib. 1. semestriu c. 24. illig tex. litera in vulgatis codicib9 in quib9 legitur pseuerati tutori in tutele administratione licet capitis reo potuisse id q pupilo bona fide debet. exsolui mendosa ee. et legedum Nobis loco mutatis potuisse id q pupilo debet. bona fide exsolui Vt illud bona fide n. ad obligatione sed ad solutione referat. et sit sesus de tutore muniti bona fide id e. cesate fraude ta sua, quia tutoris debita solvere tutori que reu ignorauat adquirere liberatione q. q inserat fecit in lg. reo criminis 41. ff de solutionib9 in qua respexisse Marcianu ad quoda rescriptu Antonini firmat Petr9 fauer d. c. 24. Si tz. interuenisset fraus liberatio n. stingeret iuxta verissimu Affricanu responsu in lg. qui filio 22. in prin. ff de manumissis testam.to quib9 ego adiugere p Germonian9 de alio quia tutore locut9 diffinit in lg. aufert. 46. §. in reatu ff. de iure fisci et ad Cerola notauit Claudi9 in lg. apud celsu 4. §. si quis n. tutor ff de doli exceptione. // Sed a in hoc casu dicat. criminos9 ille qui plures de delictis fuit

N. 30.
lg. quamis §. 1. ff de solutionib9 emedat. et intelligitur

209

Dubium.

Inquisitus et carceratus licet non fuerit condemnatus confessus vel iunctus video dubitatum et frequentiori doctorum calculo video resolutum cum gloria in c. nullus 3. q. 4. Farinatius in praxi tit. 2. q. 56. n. 132. cuiusmodi non repellendum si a carcere liberatus sit ego tamen credo distinguendum in nostri textus spetie quod post liberatione remansit notatus infamia saltem apud bonos et graues viros quia non ostendit exacte inocentiam suam nam repellitur quia infamis saltem infamia facti ut repellitur ille qui nomine delicti detinetur in vinculis in d. § l. Julia ubi adnotauit gloria verbo publica quam in hoc sequitur Roldanus consilio 94. n. 36. tit. 4. si vero ita inocentiam suam ostendit ut nulla in eo remaneat nota admitatur.

Jus canonicum a ciuili separatur

Decissionem tamen nostram intelligendam attento iure canonico nam vero attento iure ciuili quod requirit testem repellendum esse de crimine condemnatum in d. § l. Julia in l. atletas 4. § calumniator ff. de is qui notatur infamia constituit diferentiam inter utrumque ius gloria 1. dictus n. 4. Inmola n. 6. Butrius n. 9. Parisius n. 10. tamen gloria verbo confessi Aretinus n. 1. Felinus n. 3. in c. super eo de testibus resoluit Farinatius supra n. 129. et a n. 296. quibus accedo quia ius ciuile respicit infamiam resultantem ex sententia l. furti 6. § 1. ff de is qui notatur in

infamia ius canonicu integritate vite q. n. dat: in incarcerato ex iuxta causa ppt. crimine licet inter vtrumq ius nulla ee. constituenda differentia aliqui affirmet cu Barbatia tractatu de testib. in princ. n. 23. Albericus de maleficiis c. 3. n. 49. expedientes tn. in c. si testes § 1. Julia 4. q. 3. Vbi verba d. § 1. Julia extant deinetes aduertere posita a Gratiano in decreto n. habere canonis autorit. Vti observat Baptista de S. Blasio in q. bernis decreti n. 16. solu enim eidem bulla Gregorij 13. decreto prefixa est vt credatur in scriptionib. et contenta in eo talia ee. qualia inferunt n. 13. eis dat papa plus autoritatis quã de se habet vt resoluit Menochius de adipiscenda rem. 4. n. 842. et sic illud fragmentu vim canonis n. habere vt in foro ecclesiastico iusta illud iudicare deceamus iuxta ea qz resoluit Ancarranus in c. 1. n. 50. de constitutionib. // Odie aute iure regio servat. decissio iuris canonici ex l. 8. tt. 16. part. 3. Vbi adnotauit Gregorius verbo carta docet ex praxi recepta Thomas grammaticus decis. neapolitana 34. n. 19. Avedanus de exequendis mandatis 2. p. c. 5. n. 5. et si tu caliquis contra hac resolutione obijciat etiã iure ciuili sententia necessaria n. ee. cu ppt.

N 31 inserta in decreto n. se per habet vim canonis

q. fide iure regio seruandu sit

Paresa

infami repellat: testes ut d. §. 1. Julio

Vr. ppt. nota e. infamia iure sue

scrupul9 remouet.

verso cu Farinatio s. n. 138. pcedere in

iis criminib9 q ipso iure inferunt infami-

a absq3 sententia ut qui pugnauit cu

bestijs qui duxit viduaq3 intra tep9 qu

tenebat virum elugere in l. 1. ff de is

qui notatur infamia cu is eius n. requirit

condemnatio sed dte sententia quis repellit.

q in sodomita tradit nouell9 regula 225

n. 2. 8. Secus v. e. in alijs criminib9 in

quib9 n. incurrit infamia ante sententia

in d. l. 1. et sic criminos9 n. repellitur

vt repellit iure canonico. ex quad dif-

ferentia accedes Farinat. s. n. 165. et

n. 166. constituo alia differentia inter

Vtruq3 ius ad repellendu teste de iure

ciuili n. sufficit quodliuet crimen sed

deuet ee crimen graue dignu animad-

uersione punitum p sententia de iure

vero canonico sufficit quodliuet delictu

cu iuxta comune resolutione Panor-

mitani n. 3. Felini n. 7. in d. c. testi-

moniu sufficiat peccatu mortale continua-

tum.

N 32

n. opones excep-
tione teste videt
illu approbare potest
tn. iudex ex off.
repellere qn. repul-
sio n. e. inducta fa-
uore partis.

Hec aute testis repulsio fit pro-

ponere ut si pars contra qua pducit fit teste cri-

minosu et tepore examinationis n. opposuit

ex

exceptione videt. tacite consentire et excep-
tioni renunciare postea q3 ea oponere n. potest
in l. si quis testib9. Obiiciunt Cin9 C. de testib9
docet Felin9 in d. c. testimonium n. 3. p tex. ibi Ca-
pig9 de testib9 reg. 27. fallentia 13. Mascard9 de
probationib9 conclus. 464. n. 22. sequitur constitues
regula in quolibet teste inhabili Farinati9 d.
q. 62. n. 175. relinques n. 178. iudicis arbitrio
quanta fides huic testi sit adhibenda. Agnosco tn.
stilo receptu etia in casu quo pars citata ad vi-
dendu productione tx3. pose iudice ex off.o si co-
noscat eoz inhabilitate repellere iuxta l.
quos prohibet 7. ff de postulando qua ad hoc
notant Thomas Grammatic9 decis. 45. n. 14.
Roberti9 decis. 321. n. 4. Antoni9 Gomeri9
to. 3. c. 12. n. 22. cui ego in praxi accederem
casu quo testiu inhabilitas n. sit a iure inducta
fauore partis con. qua testes producit. Vt q. p-
uenit ex inimicitia, familiarit., consanguinit.
aut alia simili causa q. testes tuc extacitur-
nit. Videt. quodamodo approbati et sic a
iudice repelli n. posit secus v.o in casu quo
inhabilitas puenit ex odio aut ex delicto
incapacit. Vt q. testes sunt infames condem-
nati, minores, foemine, viles, hi enim etsi pte
n. aponete posut a iudice repelli Vt resol-
uit Ant9 Gomeri9 d. n. 22. Duenas

303

reg. 387. limitat. 7. Mascard. conclus. 408. n. 20. et 22. et conclus. 1356. n. 13. et 14. probat ea ratione. felinus n. 3. Ancharanus n. 4. henricus n. 19. in d. c. testimonium Barbatia tractatu de testibus n. 5. quia id ad iudicis officium expectat ne aliquis iniuste gravetur. l. illicita 6. in prin. ff. de offi. presidis cui non accedo alia ex iuris regula aduces quia enim inhabilitas est inducta favore partis taciturnitate inducto consensu tollitur ex reg. legis si quis 51. C. de episcopis et clericis quando vero provenit ex iuris regulis inductis ex testis odio et incapacitate non tollitur partis consensu quia id pars efficere non potest

neq. ex pretorio 27. ff. de regulis iuris ex qua resolutione eleganter explico textum nostrum

N 33. interpretat. txs. hic.

Ut in eo quod agebatur de causa matrimoniali testes repelli possent a iudice etiam non facta oppositione partis quia in eo consensus partis non atenditur

Ut rescindatur collusio annulari quando valeat alias legitimum matrimonium ex voluntate partium ex qua ratione in causa matrimoniali publicatis atestacionibus super eisdem articulis vel directo contrariis testes recipiuntur in c. fferies 26. in c. ex tenore 35. de testibus et atestationibus docet Villalobos in antinomijs lit. T. n. 184. et ser. numquam transit in re iudicata in c. lator. 7

c. tenor 10. in c. consaguinei 11. de re iudicata idem quod iudicarem in textu vero si ageretur causa beneficialis quod consensus partium facere non potest ut [?] regula 1a de regulis iuris lib. 6. beneficium retineatur sine canonica institutione si tamen de inhabilitate constaret ex propria eiusdem testis confessione ut si interrogatus in generalibus fatetur se famulum aut consanguineum producentis repellitur nulla oposita exceptione ut docet Lanfrancus tractatu de testibus n. 84. quia ubi aliquid fit notorium ex actis potest iudex ilico supplere de facto etiam parte non oponente ut ex textu in c. per tuas 47. de testibus et atestationibus c. ex insinuatione de apellationibus deduxit Farinatius d. q. 62. n. 189. considerans n. 190. quod et si pars citata ad videndum productionem testium nihil oposuerit potest iudex etiam ex officio cognoscens testium inhabilitatem repellere quod intelligo iuxta distinctionem positam supra n. 32. — Et quando testis repellatur officio iudicis

N 34. — exceptio testium deuet terminari ante sententiam

Oposito autem crimine contra teste a parte deuet exceptio probari et terminari ante sententiam ut probat textus in [?] ibi notat Baldus n. 4. in autentico si testis producatur vers. si vero C. de testibus in c. prudentia 21. § 6. de officio delegati in c. licet causam 9. de probationibus. Est enim hec exceptio quam dicitur a Baldo supra n. 5. preiuditialis emergens quod prius iudicandum est. quod deducitur in exceptionem a reo quam quod petitur ab actore quia

ea minime iudicata cert9 principali liti excitq n

potest imponi ideo qz vsqz ad ei9 finē litē interqui-

escere oporteat. Vt adnotarunt Duarenq lib. 2. disputa-

tionū c. 2. Robert9 lib. 1. sētētiaꝝ c. 13. pbat tex.

in c. tuā 3. de ordine cognitionū in c. lator. §. qui

filij sint legitimi in lg. 1. §. 1. ff familie erisc-

de in lg. 1. et 2. C. de ordine cognitionū. Anti-

quit9 tn̄ credo fact̄ fuisse exceptionē ad ap-

lari preiuditiū in lg. fundū 16. in lg. fund.

17. ff hoc tit. sicud enī in formula ius dicetis

preiuditiū ꝑ prie n̄ erat exceptio

dabat iudex vba iuditiū dabo eū habebā sese

iudici demostrabo quid ei sit iudicādū prescrib.

enī formulā seu normā id ē regulā qua ductus

te iudicet vba et a qua ne herret nefas sit re-

cedere in lg. penult. ff de ɔfessis sic formula ius

dicētis preiuditiū redat significat quid prius sit

iudicādū in formula ɔ prehendat vt ex d. lg. 1. §.

deduxit Rebard9 lib. 1. de preiuditijs c. 11. ob-

seruās preiuditiales exceptiones trāsire in actio-

nes qz vtriq is ad quos pertinet causis ꝑdatū iudice ex for-

mulis sūt difiniēde et terminande, et si obijcia

exceptionē criminis post latā setētiā vsqz ad 20 an-

nos oponi posse in lg. querela 12. C. ad lg. Cor-

neliā de falsis in c. cū venerabili 6. vr. licet

autē infra hoc tit. in vasilico lib. 51. tit. 3. c. 12 et lib. 6.

tit. 49. §. omnis in lg. 5. tit. 7. part. 7. q espaciū n̄ excluderet

crimine suppositi partq lg. qui falsā 19. §. 1. ff ad lg. Corneliā

de falsis in crimine parricidij lg. fi. ff ad lg. Pompeiā

de parr.

de parricidijs adnotauit Cuiatius lib. 4 obseruationum c. 14. nouela imperatoris Vasilij* porfirogenete qua vt refert Cuiatius in notis ad dictum § 3 omnis actiones fisco competentes pecuniarie et forenses immortales sunt nullo quo tempore concluduntur cum ea vt pote obsoleta non sit in corpore iuris vti obseruat Antonius tesaurus decision. pedemontana 76 n. 3. neque inserta e. a Joanne Leunclaio inter alias eius de Vasilij constitutiones Grecas quas de libris manu scriptis congessit ad finem sinopsis Vaselico a benefidio inter miscelas constitutiones Grecorum insertas in corpore iuris Gotofredi. Respondeo regula dicti l. 3 querelam procedere in exceptione oposita contra dicta testium quae etiam post sententiam objici et probari potest intra viginti annos nulla enim vltra extendit. neque officium iudicis quod loco accionis succedit in l. diuus la 2 ; iudicis is quod ibi notat Aluericus ff de custodia reorum docet Tobias nonius consilio 105. n.° 18. et in locis proxime citatis Antonius Gomecius n.° 6. Farinatius n.° 3.

*nati in Porfyra

N 35 exceptio contradicta testium etiam post sententiam oponi potest

Vt in simili exceptio falsi procuratoris potest post sententiam oponi in c. in nostra 4 de procuratoribus tertio v.° verum loqui et procedere in exceptione criminis oposita contra personas testium quae ante sententiam probari deuet vt docent ibi Glosa

918

Ubi ante sentencia Panormitanus n. 7. decis. n. 4. Matua n. 20. neque

Huic resolutioni obstat 1. principium nostri textus quatenus ait denique quod in d. et personas testium in quibus verbis sine dubio textus loquitur de exceptione etiam posita in d. textu respondere solet illa verba esse consultacionis non responsionis sed falso nam ex integra constat illa verba esse responsionis Celestini. Unde ea solucione reiecta et omisis iis quod vulgo circumferunt. nunc respondeo ex integra constare illa verba et sequentia quod (quia ad decissionem non expectant) omituntur a B. Reimundo in sua colectione posita dictione et infra et ad maiorem declaratione separata a textu et literarum forma diuersa extat in corpore iuris sine glosis Parisiis excusso Anno Christi 1587. mens ergo Celestinus ponit ex longa consuetudine ecclesiae Romanae quodam premissum in quo cum illud non sit responsio decisiua non procedit tamquam summus ecclesiae pastor sed tamquam priuatus doctor et sic non inducit necessitatem nam similiter Nicolaus papa in c. a quodam Judeo 24 de consecratione dist. 4. respondens ut summus ecclesiae pastor ad questionem propositam de ministro

N. 36. Proemium nostri textus quare non faciat argumentum necessarium

baptismi

Baptismi interserit ut priuatus doctor Reforma in quo ei n. credimus q. secutus fuit Divi Ambrosy setecia minus pbabile ut docet Martinez lib. 3. ipotiposeo c. 5. Belarminus lib. 4. de romano potifice c. 12. col. 2. Bartolomeus ledesma in sumario de baptismo dificultate 6. Vazquez. 3. p. disputat. 143. n. 28. facto aute premisso respodes Celestinus in decis. tatuz firmat q si crimina c. psonas testiu obyciat. illa sunt pbanda et pnunciada ate sentecia

2. txs in lg. penult. in fi. C. de fide instrumetor. quatenus pbat exceptione falsi oponi n. posse post setecia sed observio pcedere qn. exceptio fuit semel oposita et n. pbata vel qn. fit oposita et apellatu fuit a setecia ut ex illa lg. colligit. secus si nuqua fuit oposita ut colligit. ex lg. 1. in fi. C. si ex falsis instrumetis iuncta lg. 16. tt. 13. part. 3. docet b. gta Verbo p setecia Baldus et Panormitanus n. 3. d. regula limitates in causis matrimonialibus in quibus etia post viginti anos et in ppetuu licet exceptione falsitatis oponere c. testes etia si a sentetia n. fuerit apellatu na detecto errore emp setencia potest retractari in c.

et interpretatur lg. penult. C. de fide instrumetor.

consanguinei 11. de re iudicata in c. frater-
nitati 6. de frigidis et maleficiatis do-
cet Alexander de neuo tit. n.o 17. Thom.
mas sanches lib. 7. de matrim. disputat.
100. a n.o 2. quod tamen intelligendum est noua que-
rela et nouo iuditio intentato. Ut recte do-
cet Couar. in 4. 2.a p.s c. 8. § 12. n.o 12.
3.o obstat hac est exceptione dilatoria non perem-
toream cum non perimat negotium principale et sic
oponendam ante litem contestatam in c. pastoralis 4 in-
fra isto tit.o in c. int. monasterium 20. de re iu-
dicata in lg. exceptione C. de probationibus iuncta
lg. 1. tit. 5. lib. 4. noue copilationis sed respondeo cum
scrupulo remouet. Alexandro de neuo tit. n.o 13. atenta regula legis
quesitum 10. ff de statu hominum eo quod petorea
magis enim accedit ad eius naturam cum saltim
per obiectum perimat negotium principale cum
sublatis probationibus per exceptiones opositas
remaneat inutile ius partis argumento textus in c. sepe
de restitut. spoliatorum iuncta lg. duo sunt go.
ff de testamentaria tutela sed exceptionem petto-
rea potest post sententiam oponi in lg. petorea
2. C. sententiam restingui non posse quoniam et ista
cum eius naturam asumat in lg. legati seruis
65. § si ex officio de legatis 3.
4.o obstat hanc prescriptionem non
procedere atento iure canonico cum hoc iure cri-
mina tempore non tolat. Ut docet glosa in c.
ad

admonere Ubo penitentia 33. q. 2. sed respondeo cum Balbo tractatu prescriptionum 4. p.te 4. p.tis q. 2. n. 4. Tonia nonio ... 105. n. 21. Farinaciis in praxi tt. 1. q. 10. n.o 30. illa ... procedere quoad penitentiam ... in foro scientiae non autem quo ad forum exterius et sic respectu pene temporalis et publice vindicte non ut reces crimine acrius punit. 2.us ... in lg. unica n.o 173. C. de raptu virginum antiquum ... puniri necesse est ut resolvit Tiraquelus de penis temperandis causa 29. n. 1. accedit Ant. thesaurus decis. pedemontan. 76. n. 1. id deduces ex l. si diu vtino 25. ff. de penis ubi modestinus affirmat penam eius sublevandam qui diuturno tempore in reatu fuerit. si reatum accipiamus cum Ferrando aduersus ... tt. 1. explicationum c. 50. Duarenus tt. 1. disputationum c. 29. pro ipsa acusatione criminis quibus non accedo credens cum Forcatulo in cupidine iurisperitorum c. 4. n. ... Alciato tt. 2. parergon c. 10. Valero in Marciale tt. 2. epigramate 24. Reatum ... significare crimine ut vulgo existimat sed habitum pannosum sordidum ad movenda misericordia capilli submixti barba prolixa quam assumebat reus eius q.3 ... sanguinei et clientes in l. vestem 39. ff. de iniuriis unde candidos ... Marciali se illi omnis adversae fortune

N. 37.
l. si diu vtino ff. de penis explicat.

De significat. Vocis reatus

Paresa

comite futuru ait d. epigramate 24.

Si det iniqua tibi triste fortuna reatu
Scalidus terebo palidior quo reo.

et in aliis testimoniis quae gessit Joannes Ribiere in escoliis ad illud Petronii folio mihi 127. horridos nocetes quos capilos ait S. Modestinus puniedus nitus quandiu in reatu fuerit nam miseranda hec et diuturna calamitas pars pene visa e. ut adnotarunt Budeus in anotationibus posterioribus in pandectis ad d. lg. sidi. Vltimo Corrasius lib. 2. miscelanearum c. 20. a n. 5. Caldeira lib. 3. Variarum c. 2. n. 2. Sulreigius per Ivariu n. 23. institutis de heredibus quae ab intestato excepta aducit Antonius tesaurus 5. n. 3. quibus accedit quidquid inuoluat Barnaldus Corsus lib. 1. indagationum c. 19.

N 3. intra quantu tepus e. odio oponenda et probada exceptio contra personas testium

Exceptio autem contra personas testium e. odie oponenda intra sex dies a publicationis intimatione et ad eius probationem asignari deuet a iudice terminus qui excedere non deuet medietatem termini probatorii in causa principali in lg. 1. tt. 8. lib. 4. noue compilationis cuius decissio odie tam in foro eclesiastico quam seculari seruatur correcta decisione tex. in c. presentium 31. de testibus. Vt in d. lg. 1 aduerit Acebedo n. 3. et n. 59. adeo Vt post illud tempus nec minori nec eclesie resti-

tutio

-restitᵒ ɔcedatur ab illas exceptiones oppone-
ndas ut colligit ex d. l. 1. in fi. q. e. et de
iure ɔmuni docuerat gla. Verbo graviora
in fi. in clemen. 2. de procuratoribus quia se-
cut. Covar. practicar. c. 26. n. 1. Rebuff.
g. to. tractatu de exceptionibus n. 24. ales-
foria de in integrum restitut. q. 65. art. 13.
q. restitᵒ n. ad. ad prosecutione vindecta
vel iniurie in l. auxilium § 7. ff. de mino-
ribus quia roe. nec minor nec ectia restituitur
ad dada interrogatoria 3. testes dicere partis
Vt fit resolutum in rota teste Puteo decis.
n. 23. lib. 3. p. Vt neq. in curia Romana du-
cuit ɔcedi remissoria ad probanda crimina vel
alias exceptiones oppositas ɔ. testes Vt advor-
tit Octavianus Vestrius de stilo curie lib. 6.
c. Vltimo n. 3. et fuit resolutum in rota in
toletana matrimonij Vt refert Paulus Emi-
lius decis. 54. p. 3. huiusmodi autem ex-
ceptio potest opponi in 2ª instantia coram iu-
dice apelationis ex reg. legis per hanc C. de
temporibus apellationum et q. q. potest opponi
ante sententiam post litis ɔtestatione potest
opponi in causa apellationis Vt notat Bar.
in l. ita demum C. de procuratoribus sed
ante sententiam poterat opponi et probari ɔ. p-
sonas testium in d. c. presentium q. n. d. etiam po-
test in causa apellationis docet Alexander

Parca

-de nevo ... n. 15 limitatis n. 16. qui ex
cept. e maliciose dilata in 2a instantia
causa ... adversarij non tunc n. au-
-diet in causa apellationis. exceptionis autem
replicatio testi utilis erit si se probaverit inoce-
N 39. tem ut dicit ... q. omisis is q. innovavit glo.
1a exceptio- et Panormitano n. 11. ... cum Butrio n. 4.
ne potest tes- Alexandro n. 13. ... credo ... admittendum
tis probare ino- badum ... probatione et 2a confessione ase
cencia sua facta non in eodem iuditio q. id fieri non po-
test in l. generaliter C. de non nume-
rata pecunia in c. pertinas 10. ... cum nimis
de probationibus sed facta in alio iuditio ut
innuit ... nostro ... nisi se probaverint
inocentes neque tunc obstat fundamentum Pa-
normitani q. videtur quia ... sen-
cia non interposita apellatione potius videtur
dissentire et debe prosequi ius suum
N 40 Quando per exceptionem testis non solum repellatur
Quando per exceptionem sed puniatur. Si ... de liquido obiectum per exceptio-
testis non solum re- nem tangat negotium principale potest testis non
pellatur sed puni- solum repelli a testimonium sed etiam puniri in
atur. l. 2. § si publico ff ad leg. Julia de adul-
terijs ubi maritus accusans mulierem de adul-
terio punitur de lenocinio licet de eo non fue-
rit accusatus q. lenocinium mariti e. conexum
adulto uxoris in c. 2. de confessis ubi in
examinatione electionis canonicus qui confessus
fuit

fuit se simoniacu ee. deponit. ab offo. et benefo. in lg. nullu C. de testibg uicto c. si testes. 3. § qui falso 4. q. 3. Vbi testis falsu depones cora iudice potest cora eo puniri etz si impetes sit docet Bernardg dias in praxi c. 87. in fi. Cobar. practicar c. 18. n. 7. faguineg tt. 4. c. 27. limitates in incapaci negz tuc obstat txs. noster Vbo preserti q sumit p maxime in c. ex literis 2o. de omicidio Vbi notat gla. fi. pbat Joanes Belong relatg a lexico Calbini Vbo presertim qz dictio e implicatiua casg n. expresi in lg. cu ex causa 30. ff de re iudicata et sic Videt pbare teste puniedu etia si exceptio n. tagat negotiuz principale na obscurio dictionez preserti p prie significare qualitate requisita quasi alias idez n. sit in lg. i liid 32. in fi. principij ff ad lg. aquilia in lg. 3. §. fi. ff de actionibg empti obseruat Calbing et Brisonig tt. 14. de Vboz significat. Vbo preserti in qua significat. ea Voce accipieda in txu. nro. docet Alexader de neuo h. n. 21. Crime aute dicit. conexu qu. tagit ide factuz et eade psona in c. p inquisitionez de electione in c. 2. de cofessis et tuc criminosg punit. pena ordinaria siue crime pbet. p cofessione siue p testes Vel instrumeta Vt post glaz h. resoluit Bartg.

interpretat. txs. noster

quid significet dictio presertiz

in d. § si publico a n.° 2. recept9. tr. d.La-
nor mitano n.° 15. Alexander de nevo n.° 33.
firmatib9 ubi crimen n. e. conexu etia si
legitime sit, p̃batu criminosu pena extra-
ordin.° plectedu atq3 ceseo reduceda distin-
tione qua tradit Bartol9 in lg. si cfessus
n.° 3. ff de custodia reo4

Ut ex 1.a roe dubitadi n. obsta
rroes dubitadi resoluit. txo in d. § lg. Julia respodeo ab illa generali re-
gula excipienda ee. decis.e nri. txs. cu loquat.
in causa matrimoniali in qua requiritur
testis clasic9 id e. liber ab omni suspicion
ut dicit. tr. et observaui 5.a n.° 20. et 29.
minq9 obstat cfirmatio aducta ex c. 1. de
N 41. iudityjs ur. nec adimi q. in nro. casu nisi
cap. 1.us de iudityjs interpretatur. ad simit. testi sed tatu ipse n. admitit. cu eni
ab atestationib9 ~~estat~~ 9 cause pedeat in
c. forg. 10. §. testes de V bo4 significat.
testes n. admitebat. nisi idonei et legitim
in c. 1. de testib9 n. vero admitebantur ha-
betes defectu qualitatis tr. ur. cu sicut de
ex n. admissione testis nulla repriuat.
q.a ut pulcre aticu9 comic9 dixit nud9
Plaut9 neq3 dece militib9 spoliari potest facit dicti-
ona vulgo de dictum de txu. in lg. dece
ff. de V bo4 obligationib9 in c. ad di-
solvedu 13. de disposatione in pubera
Qua observat.e satisfieri potest exeplo aducto

ex c. 2. de off°. ordinarij. Cu ea decissio
pcedat in crimine cognito in cfess. roe. si-
gilli q ex natura sacramenti tenet. sacerdos
seruare sub pena c. omnis vtriusq sexsus de
penitentijs et remisiones nos vero loquimur
in crimine pbato in foro cteciosso q repelit
testes ne ex iniqui testimonio reg. cdemnet. cª
iuris regulas. cfirmatio aute aducta minq obstat
na in iure testiu pbatio n. ta restringit. qua cali-
ficat. ne pars et sine delecti vulg admittat.

Vt aute ex 2ª. roe. dubitadi n. obstet txs in d. c. testimoniu. Aduerto regulq ge- nerale q habet teste de crimine emedatu admi- tedu n. habere locu in spetie ubi txs. in eo e- nim agebat. causa matrimonialis ad qua cu sit causa magni momenti requirut. testes summe autoritatis in c. 1. de csaguinit. et afinit. q qualitas deficit in criminoso quatucuq de cri- mine emedato cu eius fama satis rationabilit. sit lesa apud bonos et graues viros hac p cse- quens repellit. na in causa criminali vbi n. agit. ciuilit. testis quatucuq sit de crimine emedatus repellit. in d. c. testimoniu q. requirut. testes fi- deliores, clasici id e. int. alios electi (vt dixi s. nº 3. alia aute aducta in hac roe dubitadi diluunt si aduertamus h. teste fuisse de crimine cuictu et sic debuisse repelli ne malignatibus adit tribuatur et criminosis hoc celus infamia dignis

N 42 c. testimoniu de testibus li- mitatur

pateat aditus testificandi et sic quodammodo via ad honores l. 1. lib. 2. C. de dignitatibus lib. 12.

Ut non obstet 3.a ratio dubitandi observo regulam in argumento propositam de d. c. constitutus esse a viro proposito extranea quia hic de depositionibus factis in alio iuditio verbum nullum. sed tantum de teste in hoc iuditio producto quem quis vult repellere ut ilegitimum quia criminosum dicit d. texs repellendum si alias de crimine apareat id est si in alio iuditio convictus de ipsius crimine in hoc iuditio constet. et neque tunc turbam faciat axioma res inter alios acta alijs non nocet neque preiudicat. Aduerto illud plures habere limitaciones quas aducunt Simquelus tractatu res inter alios acta Cobar. practicarum c. 13. et alij apud Alfanum colectanea 303. inter eas autem quae ad nostrum propositum espectat est ut non procedat in sententia quae personam aficit ut est infamia quae personam sequitur ut umbra quocumque vadat in d. c. testimonium sicut lepra lex sive scomunicatio scomunicatum in c. cito turpe 1. q. 1. quia et illa setencia facit fidem ubique inter omnes personas l. ingenuum ff. de statu hominum.

N 43 d. reg. tit. C. res inter alios acta explicatur.

Ut non obstet 4.a ratio dubitandi supra ex d. § si publico d. c. per inquisitionem d. c. 2. de confessis respondent glosa. fi. et glosa. verbo confessus in d. c. 2. procedere quando crimen per exceptionem obiectum tangit negotium principale iuxta comunem intellectum nostri texs. quam solutionem formatio

comune Panormitanus n.º 14 Felinus n.º 10 Parisius n.º 28. Matua n.º 32. Panormitanus in d. c. 2. n.º 13. Gregorius lopes in l. fi. gta. verbo en tal caso tt.º 1. part.ª 7. quo casu requirit. Vt 1.º teste inco et. nouus processus per inquisitione in c. Vnico Vt ecclesiastica benef.ª et circa txs. in d. §. si publico omisis is quae tradit Barbosa in l. viro atque vxore n. 5. ff. soluto matrimonio. Obseruo ibi n. agi de crimine per via exceptionis oposito sed de re acusatione loquit. enim Vlpianus de muliere recepta inter reos quae prohibet. oponere lenocinium Vt maritu ab acusado excludat quia cu quis receptus e. int. reos n. potest exceptione obiycere in l. si maritus. 15. §. prescriptiones ff. ad leg. Julia de adulterijs ee. aute int. reos significat cu mulier rea gestat habitu reo ex calidu sordidu ad moue da misericordia de quo dixi s.ª n.º 37. et si constat ibi n. ee. sermone solu de except.s lenocinij quae oponi potest in l. cu mulier 47. ff. soluto matrim.º Oponit. enim in prim.º Vt excludat. maritus ab acusado in l. quonia C. ad leg. Julia de adulterijs et oponit. in via re acusationis n. ta ad defensione qua ad vindictam.

N 44. l. 2. §. si publico ff ad leg. Julia de adulterijs explicat.

Finitur h. txs.

Prima

217

Ad Tx. 3. in c. 2. de Exceptionibus.

A doctore nostro doctissimo Pareja.

Anno Domini 1617

Textus iste non est sumptus ex epistola Innocentii 3. ut vulgus putat ex inscriptione Bernardi Bonmundi sed est sumptus ex responsione autem Innocentii 3. sufulta facta in concilio lateranensi 4. celebrato Anno Christi 1215. unde extat in breviario constitutionum Innocentii 3. posito ad calcem operum ipsius libro 2. constitutionum 76. tribuit etiam Innocentio ut sic in 2 colectione decretalium libro 2. titulo 16. c. 2. quamvis in hoc volumine textus sumitur ex concilio universali non tribuit concilio sed summo Pontifici sub quo fuit concilium celebratum in c. licet 6. de electione in c. adversus 7. de immunitate ecclesiarum observat Anastasius Germonius libro 2 animadversionum c. 1. unde cum dicitur concilium fuerit duodecimum universale in quo si credimus

N. 1. textus epigraphe et ocasio

Regula ad intelectum scriptionum

Paresa

Mateo Paris et Abbati Vspergensi et ipsius concilii, cum interfuerint 400 episcopi et alii 700 patres merito in ipso decreto tribuunt in epigraphe Glossa 3.

epilogus concilii Lateranensis

In ea quae epigraphe dicitur archidiacono Ricimundie quod post stabilita in concilio fidei dogmata contra heresses Aluigensium, Almarici et errores Abbatis Joachim d. q. 3 principaliter concilium erat congregatum expedicis loco aliqua fuerunt in eo proposita Vt querela regis Anglorum contra Stephanum Archiepiscopum Catuariense ob quam contra ipsum fuit suspensionis sentencia promulgata Vt refert Mateus Paris in historia anglicana defensio Primatus ecclesie Toletane contra reliquos Hispanie Archiepiscopos Vt refert Garsias a loaisa in notis ad decretum Gudemari § 5 col. 5 extat to. 2 conciliorum Seuerini alia Vero decisa inter quas non minorem locum obtinet ab Archidiacono Riquimundie (loco qui per septem milia passuum in Anglia distat a Londrino 2us Polidorus Virgilius lib. 22 historie Anglicane folio 434) questio proposita Vtrum is qui scomunicato in locutione

sit Riquimundie

vel oratione sciente communicat scomunicatum ipsum a sua posit accusatione repellere et causa dubitandi proponit in Vr. cum ille comunicationem

N 2.

huiusmodi replicet contra eum id est excipienti de

lit. txs explicatur

scomunicatione fuit replicatum de communicatione

sci

scilicet ipsum excipientem cum eo hac cum libera et legitima persona comunicasset et sic personam aprobatam et in comunione aceptam estatim inconstanter reprobare et reijcere non posse qua replicatione non obstante respondet textus. scomunicatum maiori scomunicatione remouendum decisionis tradita roc. ex diferencia maioris et minoris excomunicationis in vi. cum primus a comunione fidelium sit exclusus - 2º, vº. tantum a sacramentorum participatione sit remotus

ex quo deduco non recte contra 3. et Panormitanum ad nostrum textus casum posuisset nulla estante ipotesi sed tantum ad rectam in futurum districtus guuernationem questionis resolutionem petita ab Archidiacono Riguimundie ex qua omisis notauilibus colectis per d. Panormit. Ancarrano cardinali et Alexandro de neuo deduco conclusionem. Reo excipienti de excomunicatione contra actorem non obstat replicatio comunionis

2º contra quam conclusionem opono 1. de textum in c. in presencia 46. de sentencia excomunicationis Vbi comunicans excomunicato ab eius exceptione repellitur. idque merito. 1. quia cum comunicando eum admisserit post reijcere non potest ne incostanter notans se ipsum prioris herroris vela vertens. Palinodiam canat et 2º textum in c. nullius. de accusationibus nunc tentet reijcere quem olim

N 3.
conclusio
que inpugnatur.
1º.

Herasmus
quiliadis 1.
centuria 9. adagio 59. et 60.

Paresfage

in suersatione admissit. // 2º. nullus potest alteri obijcere q ipse noluit servare in c. 3 (huius tit. in c. 1. et 3. 32. q. 6. in lg. viro ff soluto matrimonio in lg. in arena 11. C.
2. 39. ff. de in oficioso testamento. dicente Paulo ad Romanos 2. inexcusabilis e. omnis homo qui in quo aliu iudicat seipsu condemnat recepto circa correptione fraterna in c. 3. cu duobus sequentibus. 3. q. 7. debet enim h. excipiens tenere altamente repostu dictu in c. quia 14. de vsuris frustra legis auxiliu implorare qui comittit in lg. et circa diuinu Monoteta hieroglifico significat excomunicatu precepisse leuitici 13. os ipsi claudere et extra castra ejcere
3º. 3. sicud se habet exceptio ad accione habet se replicatio ad exceptione in lg. 2. §. 1. ff. hoc tit. na sicud accionis exclusio e. exceptio ita exceptionis repulsio est replicatio in princ. instit. de replicationibus sed hic actor repellit. ab agendo except. excomunicationis ergo. etiam obstabit reo excipienti exceptionis replicatio cu ide e ius in vtroque correlatiuorum iuxta regula legis fi. C. de indicta viduitate tolleda legis 1. C. de cupresis tit. 11. sic seruadu vt omnes iusta setecia poetei

Disca iustitia moniti et no temnere diuos

neglecta excomunicationum differentia cum omnes vitandi excomunicatum quod extat in c. 1. vers. ut ex hoc tit. lib. 6. ut in maiori excomunicatus militet in minori.

4. Comunicans excomunicato eadem excomunicatione incurrit in c. excomunicatos 17. cum duobus sequentibus 11. q. 3. in c. significavit 18. vers. eadem de sententia excomunicationis que textus induco vocem eadem significare simile in l. si in sorte 26 §. liuertus vers. et celsus ff. de soditione indebiti videtur eadem incurrere excomunicationem quod ratio dubitandi confirmatur primo ex d. c. excomunicatos ubi textus utitur verbo eandem ex c. excomunicato 18. 11. q. 3. ubi textus utitur verbo commune satis indicans esse maiorem excomunicationem. 2°. ex c. nuper 29. de sententia excomunicationis ubi comunicans excomunicato est excomunicatus maiore excomunicatione cum teneatur ut ibi dicit in vers. in primo quidem ab excomunicante vel eius superiore petere absolutionem. 3°. 1. comunicans excomunicato incidit in excomunicatione in c. sicud 16. 11. q. no falta nada in c. cum desideres 15. de sententia excomunicationis sed apelatur excomunicationis venit maior non minor excomunicatio in c. pe- 4.

penult. de sent. excomunicationis docet
glo. verbo excomunicari in c. cum non ab homine de iuditiis q. ut dicit in § sed ius
quidem instit. de iure naturali analogū
per se sumptū stat pro famosiori significato quem
recte constituit diferencia hic.

N. 4.
cōfirmat.
autoritate
et ratione

Conf. quibus non obstantibus
ne da è nra conclusio quia probat in c. dilecti
z. infra isto tto è. txs. litera et magis ex
integre clausula ad calcem anota Gregoriana
adiecta in corpore iuris sine glosis Parisiis
excluso Anno xpi 1587. iuxta eius intelectum
quem aducam infra n. 24. et in simile in l.
apud celsum 4. § Marcellus in prin. ff. de
doli except. ubi dicit exceptionem doli replicatione non tolli. Cuius conclusionis ibi Labeo
elegantem rōnem asignat in verbo iniquum ee. quam
exornat Barbatius tt. 4. de dolo c. 3. a n. 21
in l. cum par 154. ff. de diuersis regulis iuris
cuius rei exemplum extat in l. 1. § fi. cum l.
sequenti ff. ne quis eum qui in ius vocat. et. vt
eximat roe. aducta h. in verbo cum primus
a comunione fidelium sit exclusus. 2us. vero tantum
a participat. sacramentorum sit remotus quod traditur in c. fi. 3a. q. 4. ubi Joannes Papa

N. 5 et a
c. fi. 3a. q. 4.
intelectus

8. loquens de Engeltruda nobilissima femina matefridi comitis filia uxore
Busonis comitis quae relicto marito per gallias
libidinose

liuidinose discurres ait non solum pcusa. excommunicatione quod a fraterna societate separat id est non solum privata eucharistia quod dicitur comunio vnc. fi. Vt. sdte. 5. distinct. in c. omnis 21. de consecrat. dist. 2. in c. 1. iuncta glossa de concess. prebende in concilio Tri. ss. 21. c. 2. atento efectu quasi comunis Vnio in c. q. pasus 36. de cosecrat. dist. 2. q. efectus huius sacramenti est nos Vnire Vt ait Beatus Ciprianus de cena dni. Vsque ad germanissima societate facit txs. in c. in Xpo. 82. de consecrat. distinct. 2. et colligit. ex conc. Tri. ss. 13. c. 2. observat Estuquius tt. 1. antiquitatum conivalium c. 3. fo. 8. firmas ideo data eucharistia infederum firmat. Sed etiam. anatemate quod ab ipso Xpi. corpore id est ecclesia quatenus ea est colectio iustorum qui sunt Vniti Deo per charitate in c. omnis 32. in c. canonica 87. 107 11. q. 3. in c. cum aliquis 7. 24. q. 3. in c. ~~cum ali~~ ecclesia 70. de penit. dist. 1. docet Archidiaconus in c. extra 1. q. 1. et in quantum asserit txs excomunicatum maiori excomunicat. esse a comunione fidelium exclusum potest habere fundamentum ex Vbis Xpi. Matei 18. si ecclesiam non audierit sit tibi sicud etnicus et publicanus Vt firmat Vrbanus Papa in c. notandum 37. 24. q. 3. eo enim loco data potestate clavium Vt docet concilium Co-

Vocis comunio etimologia

N.
explicatur locus Matei 18.

Coloniẽse tt.º de sacramẽtis folio 146. Jansenius sup ɔcordiã c. 72. exclusũ p excomunicationẽ precepit habendũ tãquã etnicũ et publicanũ quo in loco trãstulit vulgata adherẽs idiomate greco. Etnicus enĩ in Jerusalẽ seculo xpi. poterat dici omnis illi qui n. erat Judeus a nomine greco etnos id ẽ. gens cũ

Joãnis 4. quo seculo xpi. n. licebat loqui Joãnis 4. Ubi Samaritana dixit xpo. comodo tu cũ Judeus sis mecũ loqueris ɔstãs ut adnotauit quadragesimale Deponj feria 6. post dominicã 3.ª quadragessime in 3. introductione hoc argumẽto nullus deuet loqui cũ illa psona quã tenet p excommunicata sed sic ẽ q vos Judei reputatis Samaritanos excomunicatos et sic n. ɔuersatis cũ eis quomodo q.º tu mecũ loqueris. Publicanus erat exactor vectigaliũ in l. eũ qui 16. ff de v. oz significat. frequẽtius getilis ut pote in Jerusalẽ prepositus n. a rege Judeoz q. tributario Romano imperio neqz ab imperatore ut plures existimat sed a senatu ex partitione puinciaz facta cũ Tiberio ashare diuisione Augusti relata a Suetonio in Augusto c. 47. Gifilino in dionis epitome tt. 53. aliquãdo tñ Judeus ut ex l. 1. §. qui ff de publicanis et vectigalibus deduxit Baronius Anno xpi. 31. c. 73. obseruãs huius ordinis Mateu fuisse gẽs inuisa populo ob duras et acerbas exactiones quas ɔgerit Lipsius tt. 2. de magnitudine Romana c. 1. 2. et 3. et ɔsideras Jamblicus apud Baroniũ d. c. 73 firmat vitã publicanoz ẽẽ. impunitã rapinã in

in verecunda mercatura quas se sanguine ciuium saginabat et ut firmat Cicero apud Lipsium d. c. 1. familias maximas alebat ideo eorum respectu Judei abhorrebat ut creditore unusquisque

Cum tristes misero venere Kalende
Mercede aut nummos unde unde extricat amaras
Porrecto iugulo historias captiuus ut audit.

Etnos e griego quiere dezir gentil

// Oratius lib. 1. sermonis satira 2.

Quantum vero asserit excommunicatum minori esse tantum a participacione sacramentorum remotum potuit habere fundamentum in adamo manente intra paradisum excluso tamen ab esu* ligni vite in c. ad mensam 24. q. aliquando 11. q. 3. docet Beda ad Romanos c. 5. lit. N. Jansenius super concordiam c. 7. Arborius lib. 5. theosophie c. 5. Felisius 4. precepto decalogi c. 8. Sic excommunicatus minori excommunicatione retinetur in ecclesia excluditur tamen ab esu eucharistiei quod (qui ea manducas vivit in eternum Joannis 6.) apellatur vita a S. Augustino apud Baronium anno Christi 34. c. 47. vita eterna a Ignatio martire epistola 15.

* Arbor quod scientie boni et mali dicitur genesis c. 2. versu 16. apellatur a Gratiano lignum vite quia in non comedendo erat conseruatio illius status in comedendo autem principium mortis ut docet Pererius lib. 4. in genesis c. 2. versu 17. q. 1. interpretatione ultima.

Exemplum ab etnicorum politia (quia solet ecclesia imitare in summa ibo oru discretio 21. dist. in c. 2. 80. dist. in c. 1. 99. dist. observat Baronius anno Christi 39. c. 7.) inter quos pena mortis Greci conmutabant exilio ut refert Diodorus Siculus lib. 3. bibliotece c. 1. fo. 71. execrationibus adhibitis ut refert Anastasius Germonius lib. 1. de sacrorum immunitatibus c. 12. a n. 2. a quibus leges Romani mutuantes penam mortis consules imponere

N 7.
Similitudines excommunicationum

Pavesa

ut Valens in l. 2. §. ex actis 16. [illegible] ne Vest orgine iuris aqua et igni interdicebat Vti obseruat Brisonius lib. 3. selectarum c. 5. et ratione tradita ab Cald. lib. 4. [illegible]

An quia in is vite causa est haec perdidit exul a dubbi execratione Vt notat Erastus q. 5. et colligit ex Juvenalis satira 1.

Exul ab octaua Marius bibit et fruitur Dijs Iratis

Vnde merito interdictus aqua et igni dicitur exul in l. 2. ff. de publicis Juditijs talis quae pena notati apellantur apolides in l. 1. §. si quibus ff. de legatis 3. id est reiecti a ciuitate in l. fi. ff. de legationibus a consortio seu conversatione hominum quae sodalitate cuius ceseq ad igne dedit principium Vt refert Bitruius lib. 2. gentilibus autem obseruans ecclesia pena mortis imponere ut Valens in c. sententiam sanguinis ne clerici vel monachi aquae et ignis interditione cum execratione idem excomunicatione introduxit Vt notat Duarenus lib. 1. de sacris ecclesiae ministerijs c. 3. Budeus in anotationibus posterioribus in pandectas in l. 2. ff. de penis apelans excomunicatum (Vt Romani interdictum aqua et igni) eo[illegible] te Vti obseruat Turrianus lib. 1. [illegible] Magdeburgenses c. 22.

Hominum

Minoris autem excomunicationis potuit habere similitudinem in relegatione qua quis pro leuioribus criminibus n. prohibitus a consortio hominum eijciebat.

a ciuitate vt l. relegato 17. ff. de interdictis et relegatis sic in ecclia excommunicatus excommunicat. minori vel maiori fidelium eycit a sacra comunione et si a die digeret ceremonia antiqua de qua in liturgia S.ti Basilij missa ætiopi et Armenorum terreret ab ecclia exire clamante diacono: Si quis n. comunicat det locum talis cum solum excludat: dum eucharistia distribuitur potest dicere illud Ouidij lib. 2. tristium.

Quippe relegatus no exul dicor in illo

Quare vt pfecte explicem pinitio 1. ecclie, 1. seculo excomunicationem dici de ea quæ nunc e minor excommunicatio in c. accedens 10. 50. dist. in c. sacerdote 63. de consecrat. dist. 1. anathema de ea quæ nunc dicitur maior excommunicatio in c. ss. 3. q. 4. in c. de presbiterorum 23. 17. q. 4. quæ fierat in primitiua ecclia seruate vocis ætimologiam. eucharistia enim dicibat comunio vt dixi s. n. 5. Inde excommunicatio extra comunione positio vt docet Lexicon Altestaig et suma Raynerij vbo excommunicat. quæ positio includit in se negatione seu priuatione comunionis vt dixit Tertulianus lib. de idolatria n.o 30. et lib. 2. ad vxore c. 1. n.o 9. vt excommunicatus dicat: a comunionis sacramento exclusus vt ex B.o Cipriano in expositione orationis dominice deducit Baronius Anno xpi 57. c. 15. et satis colligit ex c. de is 5. de penit. dist. 5. c. in cena 17. de consecrat. dist. 2.

Liturgia e legua Griega quiere decir la missa. El P.e Fr.u q llama ordinariamente le llama e su tierra el precioso Jano.

N. 8. etimologia vocis excomunicatio

Anno xpi 262. c. 30. cum ex eo daretur lapsis relaxatio satisfationis Vti obseruat Pamelius in notis ad Beatum Ciprianum epist. 11 col. 1. et in notis ad Tertulianum lib. ad martiras n. 12. et lib. de pudititia n. 192. Ab Sac. g. pace remouebat. excommunicatus in c. excommunicatos 17. in c. si 11. q. 3. in c. nup. 29. de setentia excommunicationis obseruat Petrus Gregorius lib. 8. sintagmatum c. 8. n. et colligit. ex Tertuliano lib. de prescriptionibus c. 30. Vbi agens de Marcione penitentia confesso ait ita pace recepturus si ceteros quos perditioni erudisset ecclesie restitueret et magis in lib. de pudicicia c. 15. in quo Vt ibi in notis obseruat Pamelius n. 119. absolutione ab excommunicatione post liminium ecclesiastice pacis apelat. Sublata tamen fuit hec salutatio qui suberat in se inclusa aliquid libidinis turpitudine Vt ait Clemens alexandrinus lib. 3. pedagogi c. 11. circa finem substituto in missis fine osculo crucis aut reliquie Vti obseruat Baronius Anno xpi 45. c. 26. Durantius lib. 2. de ritibus ecclesie c. 54. n. 7. et aliquis s. et colligi potest ex c. pace. 9. de consecrat. dist. 2. quod prohibet. dari excommunicato in d. c. nuper docet Palatios in 4. dist. 18. disputat. 3. columna 30..

Vnde dimanauerit osculum pacis.

2. a pace id est a formata (cuius tenor extat in c. 1. et 2. 73. dist.) declarante feretes communioni ecclesie iunctus Vt notat Baronius Anno Xpi 142. c. 7. et Anno xpi. 325. Seuerinus in notis ad scitia

de formata

Calcedonense Bellarmin. lib. 1. de Rom. Pontifice c. 24. in fi. unde ei. usu erat suspens. excommunicat. ut colligitur ex Tertulliano lib. advers. praxea c. 1. referente Romanum Pontificem damnato Montano pacis literas emisas revocasse huiq. formate loco dant. odie. clerico exeunte a diecesi litere dimisorie, commendatitie quod nullo modo habunt. excommunicato. et literis dimisoriys

§. 2. Sairu lib. 2. thesauri casuum scientia c. 22. n. 2. significat privationem a refectorio et dormitorio quod pena in delinquente clerico procedebat tunc enim clerici vivebant in communi in c. preter 6. §. precipientes 32. dist. in c. quoniam 9. de vita et honestate clericorum ut nunc monaqui uti observat Geronimus Platus lib. 2. de bono statu religiosi c. 21. et 23. et delinquens propter 1. delictum tradebat. curie in c. si quis 18. 11. q. 1. id est congregationem clericorum ad serviendum in c. clericus 8. 3. q. 4. notat Duarenus lib. 1. de sacris ecclesie ministerijs c. 3. propter contumatiam autem reijciebat. a refectorio et dormitorio in d. c. preter §. quicumque et post penitentiam cum restituit. ad comunionem venit (ut dicit. in c. fi. 32. dist.) ad pacem id est restituit. in domum comunem refectorium et dormitorium. De significat. vocis curia

Vox autem a comunione significat comunem et simultaneam orationem antiquitus omni die usitatam inter fideles 1. seculo actorum c. 1. versu 14. ubi notat Lorinus ad quam de nocte omnes ~~ubi~~ surgebant. nullo excepto ut refert Francolinus de tempore orarum

Pareesa

c. 1. n°. 10. post nocte precedente festiuitate in c.
Origo Vigiliarum — nase. 9. 76. dist. docet Cobar. lib. 4. Variar. c. 20.
n. 10. a qua repellitur excomunicatus in c. fi. 3. q. 4.
in c. sicud 16. cum tribus sequentibus 9. 11. q. 3. quam sepa-
ratione inter monacos esse excomunicatam dixit Ca-
sianus lib. 2. de institutis renunciatium c. 16. inde ip-
sam relegationem in perpetuum desidium apelat Tertu-
lianus lib. de prescriptionibus c. 30.
3us gradus continens 4am clase et grauiorem excommunicationem. — De inde vero trasactis alijs duobus di-
ebus deportatur in d. c. presenti V°. deinde idem priuatur
ingressu ecclesie, et eliminatur ab ecclesia in c. canonica
107. 11. q. 3. inde excomunicatum relegatum apelat
Tertulianus lib. de prescriptionibus c. 13. et de hoc
intelligo Tertulianum lib. de pudicitia c. 4. ase-
rente delinquente non modo limine verum omni ecclesie
tecto submonendum et sic non solum prohibebatur communio-
ne laica sed etiam peregrina seruata in ecclesia in
pixide pro peregrinis aduenientibus ad Vesperam in ep.
diui Leonis pape apud Valentiam to. 4. disputat. 6.
q. 7. puncto 5. columna 5. quibus uno die super addito
4us gradus continens 5am clase et grauisima censurarum — feriebatur Gladio anatematis in d. c. presenti V°.
quibus idem excomunicatus maiori excomunicatione
priuabatur comunione fidelium.

N 10. De vario procedendi genere circa excomunicationem — Hic autem ordo procedendi fuit regula-
ris in ecclesia in c. de presbiterorum 23. 17. q. 4. tum eo
Vrbis Christi relatis in c. noui 13. V°. sed cum dominus de
Iudicijs tum quia ut habet paremia *festinas lente
procurat leuitate, facilitate iuncta ut alter Fabius

* Herasmus quiliadi 1a. centuria 1a. adagio 1°.

Maxi

Maxim⁹ cuctādo rē restituere. Aliq.º tn̄ timēs ne vuln⁹ putrescat remouet ab eucharistia in c. accedēs 26. 50. dist. in c. quidā 22. 5. q. 1. ne Vt dicitur in cº. Eliueritano c. 3. Sufisse de dominica communione Videatur. tali q̄; finita missa Cathecumenos segregauar a ceteris fidelib⁹ ad Voce diaconi clamantis si quis n̄ comunicat det locū Vt refert miraculo Beatu Diu⁹ Gregori⁹ papa lib. 2. dialogor c. 23. aliqn̄ timēs ne Vuln⁹ Vel Vlc⁹ in aliō serpat abscindit ab ecclia. i. e. a cōgregatione fideliū in c. 1. de clerico scomunicato ex rōe. tx̄s in c. resecāde 16. 24. q. 3. aliqn̄ ab ecclie liminib⁹ in c. null⁹ 18. 16. q. 7. in c. q acta 10. de cōsecrat. dist. 2. ne forte eēt impedimēto seu generale escādaluz penitētib⁹ existētib⁹ in fletu seu lutu extra porta ecclie Vt postulare orationes fideliū in epist.ª S.ᵗⁱ Gregorij neocisariēsis canone 11. inserta to. 3. bibliotece. Vetera patrū obseruat Curati⁹ in lib. 60. Vasilico tl. 87. c. 45. aliqn̄ a cōsortio toti⁹ christianitatis in d. c. canonica q̄; setētia Vocatur anatema in c. si. 3. q. 4. in d. c. quidaz Sic maior excomunicatio q̄; Vt dicit. in c. nemo 41. 11. q. 3. cōsetiēte Archiepiscopo aut comunitatis episcopis ponebatur i. d. e. pmulgabatur inherēte in hoc ecclia Vestigijs Pauli qui sol⁹ Corintiū excomunicabit Vt refertur in c. cū sit Romana 5. § fi. de apelationib⁹ excomunicationē

N 11. c. nemo 11. q. 3. intellectus.

Paresia

promulgauit congregata ecclesia 1.ª ad Chorintios c. 5. docet Velarminus lib. 4. de Romano Pontifice cap. loco 7. Sic enim fecisse Arsenius in Gallia cu congregata [illegible] qua in c. si 3. q. 4. refert Varrongius Christi 365. Fiebat autem promulgatio et positione decreti seu excomunicationis expreso nomine excomunicati Vt nunc scribitur in tabula seu membrana Vt refert Niceforus lib. 14. c. 36. et olim scriberetur in marmore anatema id est decreto blasphemis Vt refert historia tripartita lib. 12. c. 6.

Voci autem anatema addit Paulus 1.ª ad Chorintios 16. maranata dicens si quis non amat dominum nostrum Jesuchristus sit anatema maranata. quo in loco Vt annotarunt Divus Geronimus et Gaietanus ibi Divus Geronimus epistola 17. Stus Atanasius q. 136. ad Antiocum ponit quae causa. Duplex vox siriaca maran ata quasi dicat quod dominus venit ille enim voces acomodabatur is qui baptismo recepto ad Judaismum redeuntes Mesiam sperabat quasi dicens aserat frustratoriam spem quia iam dominus venit unde in Hispania descendentes ex Judeijs oprobrij causa corrupto vocabulo apellari marranus docet Simancas in catolicis institutionibus c. 27. Velasques in defensione estatuti ecclesiae Toletanae c. 37. Patet quod secutus Silverius Papa eas voces posuit in c. guilisarius. 30. 23. q. 4. sed in alio sensu

Quid significet maranata

Vnde dimanauerit vox marranus

signi

significat eum Vt alias dixit D. Augustinus determinatum animam idem excomunicatus sit usque ad 2us dni aduentum futurum in die Judicij in Sochante Vt adnotauit Suarez 3 p. to. 5 disputat. 8. n.o 7. subintelligendum e conditio nisi resipiscat quod veriora sunt quam tradita ab Auedano de exequendis mandatis 1 p.te c. 19 n. 20

Medio autem tempore scilicet seculo dini Gregorij Pape seu ab anno xpi 590 inuenimus tres species excomunicationis 1 quod tantum pribabat susceptione eucharistie in d. c. accedens in d. c. de presbiteris, altera quod tantum pribauat comunione politica n. et sacramentali in c. placuit 10. 1. 8. dist. in c. 1. 34. dist. in c. fi. 58. dist. in c. 1. Vbi notat Ripa n. 22. de Judicijs 3a quod pribauat ab omnibus sufragijs et apelat anatema in c. 2. 5. q. 1. quod seruatum e. sub Joane 8. in c. fi. 3. q. 4. Alexandro 3. in c. preterea 4 de Jure patronatus — N 12 de triplici specie scomunicationis seculo Gregorij 1.

Nouiore autem tempore scilicet seculo nostri temporis due tantum sunt species excomunicationis diuidit enim in maiore et minore in c. penult.o de sententia excomunicationis Vbi notat glosa Verb. tantum in c. 1. et ibi glosa Vbo speties bot. tit. 46. 6. docet Suarez d. disputat. 8. sec. 2. n.o 1. Ugolinus de censuris tabula 3. c. 5. Sairus lib. 1. thesauri casuum conscientia c. 4 n. 18. quam diuisione ee analogi in sua analogata — N 13 de duplici spetie scomunicationis seculi nostri temporis.

dixit Joannes maior in 4. dist. 18. q. 1. fuisse figuratam in lepra et scabie leuitici 13. firmat Petrus Berto lib. 3. moralitatum c. 7. // Maior vero excomunicatio est censura ecclesiastica priuans actiua et passiua participatione sacramentorum et communione fidelium in c. si iudex glossa 3. q. 4. in c. canonica 107. 11. q. 3. tex. et in d. c. penultimo ubi glossa ea enim ligatus fidelis separatur ab aliorum consortio tanquam ouis morbida ne alios damno inficiat in c. corripiatur 17. 24. q. 3. docet Sanctus Ambrosius 1a ad Chorintios c. 5. Diuus Chrisostomus omelia de Dauid et Saul ideo in veteri figurabatur per animal immundum quod tangi non poterat numerorum 19. Ut adnotauit Petrus Berto supra c. 4. per leprosum qui ab alijs separabatur. Ut nullum esset cum eo comertium leuitici 13. docet Peraldus in suma vitiorum titulo de superuia c. 37. § de inobedientia contemnentium excomunicatus vero 4o timenda et in ecclesia separatur canis rabida qui nocet omnes quos mordet Uti obseruat Mefred in ortulo Reginae parte estiuali sermone 24. litera I. qua separatione Deus miraculo comprobauit faciens ut panem excomunicati (ut canis rabidi) alij canes edere recusauerit Ut refert speculum exemplorum dist. 8. c. 53. Interdictis apud Romanos aqua et igni Ut docet Corrasius in repetit. legis qui liueros nº 220. Tiraquelus de utroque retractu titulo 1.

N 14. Difinitio maiores excomunicationis.

tit. 1. § 1. gl[os]a 9. n. 27. dixi s. n. 7.

Minor v[er]o excommunicatio e[st] censura privans solu[m] a perceptione passiua sacramentorum hic et in d. c. penult. in c. si celebrat de clerico excommunicato figurata in adamo manente intra paradisu[m] excluso tamen ab esu ligni vite vt dixi s. n. 6. in Azaria lepso manente tamen intra ciuitate 4. reg. 15. differentia tamen excommunicationu[m] introduxit ecclesia vt iuxta mensura[m] peccati vt dicit. deuteronomij 25. sit plagaru[m] modus maiore[m] excommunicatione[m] grauiore[m] fecit q[uia] ad ea[m] requirit pecc[atum] mort[ale] cu[m] contumatia vt docet S. Thomas de coliueto 10. q. 7. et in 4. dist. 18. q. 2. arti[cul]o 1. et ibi Durand. q. 3. § 7. Celaia q. 7. Ioannes Nider 1. precepto decalogi c. 8. minor v[er]o regularit[er] incurrit e solo pecc[at]o veniali vt docet Gabriel in 4. dist. 18. q. 3. Nauarr. in c. si quis aute[m] col. 2. de penit. dist. 7. Salas de legib. disputat. 10. s. 9. n. 61. ideo licet excommunicatus maiori excommunicat. repelat a consortio fideliu[m] ne tam qua[m] ouis morbida alios damno inficiat excommunicatu[m] tamen minori excommunicat. n[on] repellit a communicatione, sed tantu[m] ab eucharistia 1. q[uia] veniale impedit feruore[m] charitatis vt docet Medina 1. 2. q. 85. arti[cul]o 2. col. 5. disponit ad mortale vt docet Vasquez 1. 2. disputat. 104. n. 11. 2. q[uia] scomunicat. minori deuiauit

Minoris excommunicationis

et inter eas differentia.

N. 15. differentie ratio

Parresa

a tramite Virtutis et sic e. notat in eccl[esi]a
na similit[er] istrionib[us] q[ui] notatis n[on] dat[ur] euc[ha]
ristia in c. p[ro] dilectione 9 5. de isecrat. di[st]
2. exhornat. Medoça q. 9. scolastica n.

In Volumine aut[em] decretaliu[m] Vox ana
tema n[on] sumit[ur] simplicit[er] p[ro] excomunicat[ione] maio
ri Vt in decreta sed p[ro] cesura in odiu[m] cotum[aci]
tijs lata post excomunicat[io]ne[m] maiore[m] in c.

N. 16 de signifi- n. ab homine 1.0 de iuditijs ibi incorrigi
cat. Vocis bilis excomunicari debet. deinde itu
anatema q[uo]mo[do] mati a crescete anatematis mucrone
e. in decre- ferri tuc eni[m] publicat[ur] excomunicatio adhibi
talib[us] tis ceremonijs horrore plenis extingit[ur] eni[m]
cora[m] populo cadela infusa aqua sacerdote
et de ei[us] dicete sicut cadela stingit[ur] hac aqua ita
ritib[us] anima hui[us] excomunicati pereat in
inferno deinde insigniu[m] tristitie q[uo]d aut[em]
sic peruite Crucis signu[m] eleuatu[m] Velamine nigro te[ctum]
Vt refert Castro lib. 2. de Justa heretico[rum] puni[ti]
one c. 20. col. 3. pulsant[ur] capane Vt refert Sa[yr]
ling s[ecund]a tabula 2. c. 29. n. 1. et 2. Aliqn[do] aute[m]
fit n[on] precedente excomunicat[ione] et sumit[ur] p[ro] execr[ati]
one et maledictione in c. si quis episcop[us] 9. 5. de he[re]
ticis Vbi episcop[um] instituenti hereticu[m] dicit[ur] post m[or]

N. 17 c. si quis episcop[us] te[m] anatema. n[on] eni[m] e. excomunicatio q[uia] mortu[us]
de hereticis in- excomunicari n[on] potest in c. legat[us]. 2. 24. q. 2
terpretatio docet Arboreus lib. 5. theosaphie c. 22. sed ex[ec]
ratio qua memoria lacerat[ur] fama polluitur

Justa

Paressa

iusta sententia Diui Augustini lib. 3. c. Cresconium c. 39. Vt factum fuit cum Theodoro et Euticete iam defunctis in 5. sinodo generali actione 1.a cum Faranita, Sergio, Pirro Paulo in 6. sinodo generali actione ultima cum Vbiclef in concilio Costanciensi ss. 8. cuius penes sequelam ponit ibi textus in Vr. ad quod eius nomen inter dei sacerdotes nullomodo recitetur quem ut explice obseruo cum Duratio lib. 2. de ritibus ecclesiae c. 43. n. 9. fuisse ritum ecclesiae Vetustum recitari in missa nomina episcoporum defunctorum quae erant scripta in dipticis Vt populus eos deo comendare in c. fi. de consecratione dist. 1.a in Liturgia S.ti Marcij col. 8. inserta to. 6. bibliotecae veterum patrum in confess. Iustiniani quae extat in 5. sinodo generali colatione 1.a ad quod ponetur nomen Atanasij episcopi Perenorum per curat arquiepiscopus Proclus in epist.a ad Domnum Antioquenum quae extat in generali concilio Calcedonensi actione 14. introducta Vti obseruat Casaubonius lib. 6. animaduersionum in At Heneum c. 14. Chirman lib. 4. de funeribus Romanorum c. 14. ad finem. ceremoniam in ecclesia ex ritu Romanorum qui nomina eorum quos volebat maxime decorare post mortem includebat carmine Saliari e senatus consulto (qui honor tributus est Germanico Vt refert Cornelius tacitus lib. 2. analium Vero filio Antonini Philosophi Vt in eius Vita refert Esparcianus) quae Vti obseruat Escaliger ad Festum libro axamenta Salij in tabulis scribebant delinquentis tamen nomen non ponebant.

tabulis ceratis Vt interpretatur Turnebus lib. 9 aduersariorum c. 23.

Salij erant saltatores a Numa instituti qui canebant laudes deorum Vt refert Rosinus lib. 3 antiquitatum c. 20.

Paresa

in dipticbis vt firmat Gelasius papa in epist. ad Anastasiu imperatore Justinianus in 2 fess. proxime relata et positu abradebatur vt factu a Vigilio papa cu Theodoro Mopsusteno firmat Duratius vt eni de repub. venemerito erat gregorius pa- remia ex qua facit p verbim Casaubonius in notis ad capitolinu pagina 44. n. 29. dignus e. cuius nome Saliari carmine canatur. De insti- ente Sereticos q. male merito dicit. in d. c. si quis nome eius etc. q. vt ait D. Leo papa epistola 40. ad Anatoliu c. 3. nimis iniquu e. atq incogruu eu sanctor nominibus sine discretione misceri.

P. Remitto 2. cu Suares d. disputat. 2. s. 1. n. 6. Sairus lib. 2. thesauri casuu scientie in preludio a n. 2. multiplice comunicatione inter fideles reperiri. Vna e. iure civilis et politica

N 17 de speciebus communicationis

consistes in externis actibus ad Sumana societate ptinetibus quales sut confabulatio, mutua salutatio comunis mesa et similia quibus Somo vt animal civile et politicu vtit. Viuit eni alior comer- tio et conversatione cibo salsamentu prestat pul- chre eni apud Plutarcu lib. questionu conivialiu quida (credo fuisse parasitum) die quo solus cena- uat dicebat se edise n. cenase. Alia e. spiritualis seu sacra comunicatio q Vlterius subdistingui potest vt Sabeat tres species vna e. mere exterior, alia mere interior, alia v. mixta i d e. fundata quidem in

in operib9 exteriorib9 habens tz interiore efectu
et in eo communicatione inter fideles in 1. ordine
scilicet communicatione exteriori e. participatio
eorude sacramentoz dū vn9 ministrat et alij sus-
cipit vs9 eiusde sacrificij et communicatio in alijs
officijs et reb9 sacris n. considerado fructu internu
qui ex eis puenit sed sola illaz externa communicati-
onem -

In 2°. ordine scilicet in communicat. mere
interiori e communicat°. in gra. in charit. et fide per
qua fideles inter se et cuz Xpo. mistice copulāt. iusta
illud Pauli ad Romanos 12. multi vnu corp9 sum9
in Xpo. 1. ad Corintios 12. Vos aute estis corp9 Xpi
in c. damnamus. 2. vr. queadmodu de suma tri-
nit. et fide catolica cui9 vnionis roe. sibi indi-
cet aliquo modo communicat merita si n. quo ad pre-
miu esentiale et finale remuneratione (nemo eni
potest alteri mereri 1as grā sed vt dicit. ad Gala-
tas 6. qz seminauerit homo hec et metet obser-
uat Couar. in c. alma mater 1. p. § 4. n. 1.) quo
ad impetradu ad eo spetialia benefitia et pecu-
liare ptectione et puidetia pbat txs. in gene-
sis 18. vbi de9 dixit ad Abraha p pt. decē ius-
tos si in Sodomis inuenirentur se n. deleturu
ciuitate ad q mebru spectat vnu posse p alio o-
rare Job c. 42. versu 8. et Justu posse commu-
nicare alijs ppria satisfatione in c. 1. 26. q. 7.
docet S9 Thomas 3°. contra getes c. 158. Tguna

Paresfa

enim per fratre captivo missam celebrante, quem defunctum existimabat, vincula soluit. Ut refert Beda lib. 4. Historiae Anglicanae c. 22. quae communicatio vocatur in simbolo niceno sanctorum comunio, de ea quae intelligit a Sto. Ambrosio ibi illud Psalmi 118. particeps ego sum omnium timentium te.

In 3.° ordine scilicet in communicatione mixta constituo participationem communium ecclesiae suffragiorum quorum efectus interior et spiritualis est. Ut verbi gratia. remissio alicuius penae per aplicationem communium ecclesiae satisfationem vel aplicatio communium ecclesiae orationum ad impetrandum a Deo aliquod beneficium spirituale vel temporale dico autem a communicationem esse. mixta ex interna et externa et hunc efectum quantumvis internum fundari in aliqua exteriori communicatione. quia cum ecclesia visibilis sit semper requirit aliquam actionem externam et sensibilem ut est. oratio vel quelibet alia pia actio. quae totius ecclesiae nomine fieri intelligitur et similiter applicatio communium satisfationum ecclesiae quae maxime fit per indulgentias semper requirit aliquam actionem seu moralem influxum externum et sensibilem.

N. 19.
Qua comunione privet: excomunicatus

Multiplex etiam est privatio communionis excommunicatio ergo per se privat illa 2.a communicatione mere interna quae in gratia et charitate fundatur et spectat veluti ad substantiam et fundamentum

spi-

Spiritualis vite q.ª ante qua quis excomuni-
cet. si peccauit mortalit. ia charitate emisit
et ita charitas n. aufert. p excomunicatione
iusta q.ª ia erat sublata in c. audi 21. vr. alio
autē modo 11. q.ª 3. in c. cu aliqui 7. cu duob9 se-
quētib9. 24. q.ª 3. pulchre enigmaticu9 comic9 di- Plaut9
xit. // Nudus neq3 a decē militib9 spoliari potest.
si v.º sine pecc.º e. iniuste excomunicat9 gaudet
comunib9 sufragijs et orationib9 eccl.ie q3 in
comuni oferunt. p fidelib9 vt colligit. ex c. si
quis 4. cu sequentib9 c. cu aliquis 7. v.r. si-
licet 24. q.ª 3. docet Alexader de Ales 4.
p.te q.ª 23. membro 2. arcto 1. in resolutione
Martin9 Ledesmi9 2.ª 4.ª q.ª 23. arcto 4.
Cobar. in c. alma mater 1. p.te §. 7. n. 6. Av-
bore9 tb. 5. theosophie c. 21. q.ª vt docet d.
Thomas recept9 a Suarez d. ss. 1. n. 7. ec-
clesia n. vult neq3 potest priuare mebra
sua internis virtutib9 spiritualib9 q3 n.
posuit an[illegible] p di vnde cu homo sine pe-
cato iniuste excomunicat9 habeat chari-
tatē habet fundamētu illi9 comunionis
hac p 9seques habet illa sicud q.ª 9secratio
fundat. in caracter sacerdotali quadiu
in hac vita quis illu habet 9secrare po-
test in c. fi. vr. sed ab eo de clerico excomu-
nicato 9siderat optime Saiv9 d. c. 4. n. 13.
et iuste excomunicat9 n. impedit. virtute

cesure ad hac comunicatione redire ab absolutione inc. a nobis 28. de sent. excommunicationis docet Sot. in 4. dist. 22. q. 1. arcto. 1. Vr. atamen Sair. d. preludion. 6. Ledesma d. q. 23. arcto. 1. Priuat q. excomunicatio comunione externa h. Vr. in locutione Vel oratione.

N 20.

in quibus consistat comunio.

Comunio aute externa consistit in enumeratis in hoc Vr.

Os, orare, vale, comunio, mesa negatur.

que referuit gta. in c. 3. Vbo. alijs de sent. excomunicationis lib. 6. S. Thomas in 4. dist. 18. q. 1. artic. 1. et 1. ad Corintios c. 5. lection 3. col. 2. et colligit. ex c. ~~cu excr.~~ cu excomunic.to 18. c. fi. 11. q. 3.

Per os enim significat mutua salutatio atiquitus enim fieri solita p oscula tu in ecclesia vt dixi s. n. 9. tu extra ecclesiam amici se inuice osculo salutauat Vt firmat Tertulianus lib. de Virginibus veladis c. 14. Stuquius lib. 2. atiquitatu conuiualiu c. 32. ex ritu gentiliu cuius meminit Plautus in Penulo cu Melfione ita loquete inducit.

de salutat. p osculu

Sine te exore, sine te aprehenda auriculis
sine de suauium

obseruat Plinius lib. 14. c. 13. Celius Rodiginus lib. 4. c. 8. Alexader ab Alexadro lib. 2. c. 19. et lib. 11. c. 11. hac q. prohibet. fieri excomunicato in c. fi. 11. q. 3.

Per orare intelligo orationes publicas a quibus repellitur excommunicatus ut dixi s. n. 9. odie enim repellitur ne cum alijs audiat missam et si non discesserit deuet sacerdos cesare a missa si non est secrauit ut docet Nauarrus in manuali de oratione c. 16. n. 60. committet sacerdote deferente corpus Xpi quando tunc recitat psalmum ut docet Palacios in 4. dist. 2. 3. disputatione 3. columna 29.

ab orat. publica repellitur excommunicatus

Per vale significatur salutatio quae odie verbo fit excommunicato fieri prohibetur in 1. canonice Joannis c. 2. neque aue ei dixeris in c. excommunicatos 17. in c. fi. 11. q. 3. neque potest fieri salutatio excomunicato per epistolam ut docet Rebuffus 1. tom. ad leges Gallicas tit. de literis obligatorijs in prin. n. 7.

nullus potest salutare excommunicatum

Per vocem communio significatur communio in sacramentis suffragijs et similibus a quo prohibetur excomunicatus ita ut nullum sit cum eo commertio ut d. c. cum excommunicato in d. c. fi.

Per vocem mensa prohibetur fideli comedere cum excommunicato 1. ad Corintios 5. cum huiusmodi neque cibum sumere in c. ad mensam 24. 11. q. 3.

comedere cum eo

Premitto quod hac voce excommunicatio in canonibus antiquis et seculo Gregorij 1. summi pontificis ea quae nunc dicitur minor excomunicatio priuans tantum a perceptione eucharistie ut dixi supra

n.° 10. et 11. at seculo decretaliu sumit. p maiori excomunicatio. in c. penult.° de setetia excomunicationis docet Celaia in 4. dist. 17. q. 7. in prin.s Gometius in regula de trienali q. 30. col.a 10. Nauarrus de datis et promissis notauili 4. n.° 8. Ugolinus de censuris tabula 2.a c. 25 §. 1. n.° 1. et sic odie si vox excomunicatio in canone vel setetia iudicis reperiatur intelligit. de maiori vt docet Couar. in c. alma mater 1.a p.te §. 8. n.° 5. et sumi potest ratio diferetie ex eo q antiquitus grauissimu iudicabatur perceptione eucharistie priuari ob frequetia comunicadi ta seuere precepta in c. p acta 10. de consecrat. distinct. 2. et q. 1.a vt dixi 5.a n.° 10. sic priuatus publice ad voce diaconi segregauatur a ceteris fidelibus atento tu tempore decretaliu n erat ita frequens perceptio sacramentorum in c. omnis vtriusque sexus de penitentijs et remisionibus cesauerat qu. ia pena d. c. p acta vt colligit. ex c. cotidie 13. de consecratione dist.a 2.a et erectio excomunicatorum cu cat secumenis ideo minor excomunicatio n ita grauis iudicabatur et sic cesauit vsus p feredi ipsa solu qz incurritur cu quis vt ait txs noster excomunicato in locutione vel oratione sciēter comunicat docet Sairus d. c. 4. n.° 18. et vox excomunicat.° sumat. p maiori q.a vt dicit.

N. 21. Vox excomunicatio antiquitus p minori nunc p maiori accipitur.

ratio diferetie

in

in l. 9. se p in stipulationibus ff. de regulis iuris in regione frequetat. facit regula txs. in c. ex literis 7. de sponsalibus docet sumna Cla-viena Abo excomunicatio 2. § 7. Cogrue-tia etia sumi potest.

1.° 2.ª Joane maiore in 4. dist. 17. q. 2. q. analogus p se suptu stat p famosi-ori significatu in 9. sed iis quide instit. de iure naturali.

2.° 2.ª Sairu 6. n.° 19. q. in Jcernetibus anime periculu tutior interpreta-tio sumeda e. in c. Juuenis 3. de sponsalibus in c. ad audietia 12. in c. significasti 18. Vr. q si de homicidio et sic fauore anime n admittitur interpretatio regule in penis de regulis Juris lib. 6. legis interpretatione ff de penis.

3. 2.ª Cobar. d. n.° 5. ne ex-comunicatio qz maxima pena reputat. in c. corripiantur 17. 24. q. 3. de mi-nori intelecta paru operetur cu eude efectu habeat pecc.to mortale in c. timore 25. de Jsecrat. dist. 2. Vnde cu in hoc Volumi-ne e. aliq sermo de minori excomuni-cat. id exprimitur in c. fi. de clerico ex-comunicato significationez aute decreta-liu in nouioribus iuribus seruada docet Vbi s. Cobar. n.° 5. Suarez disputat. 8. ss. 3. n.° 3

N 22.
capitu 1. hoc tt.° lib. 6. explicatur.

Cui observationi n. obstat txs. in c. 1. §. si quis iuncta glosa verbo spetie hoc tt. lib. 6.° quo motus Ugolinus d. n. 1. asseruit in illo textu esse regule exceptionem cum vox excommunicatio supponat pro minori nam respondeo cum Egidio quem refert Sairus d. lib. 2. c. 7. n. 1. Suarez d. ss. 3. n.° 6. ibi n. exigi declarationem excommunicationis an sit maior vel minor id enim cum esset declaratum d. c. penult.° superfluum erat declarare in lege in fi. ff. de dote prelegata. imo fastidiosum atenta veterum paremia. Crambe vis posita mors et quia cum excommunicatio minor n. excludat actorem ab agendo iuxta txs. ibi nullo modo exceptio de minori intelligi potest sed potius declaranda esse spetiem excommunicationis id est causam siue casum (in hac enim significationem sumi voce spetiës observat Budeus in anotationibus prioribus in padectas in lg. 1. ff. de iust. et iure pagina 17.) quasi dicat an incursa sit propter delictum in onedietiam vel aliam causam ut colligitur ex voe scripta ibi vr.° quam intra ubi dicitur exceptionem proponendam quam excipiens intra 8. dierum spatium probare valeat apertissimis documentis et sic in particulari et n. in confusso assignatur quod illud breve tempus quod dominum ex crescente malicia multoties solet talis exceptio oponi ad differendum lites ut ibi dicitur. Ur.° dum enim

Erasmus quiliadis 1.ª centuria 5.ª adagio 38. Andreas escotus in puerbijs Grecorum ex surda cent. 5. puerbio 75.

Speties pro casu

ob

ob qua causa constitutione Neapolitana talem exceptionem n. admittimus in instanti p legitima documenta p ber. firmat p sper Caravita in commentarijs ad ritus magne curie, ritu 236 n.º 1.

Premitto 4.º communicantem cum excommunicato excommunicatione maiore incurrere minorem excommunicationem in c. si cum 16. cum tribus sequentibus 11. q. 3. in c. significavit 18. (intelliges ubi eadem significare n. n. qualitas) in c. sacris 38. de sententia excommunicationis in concilio Bracarensi 1.º canone 33. Cartaginensi 2.º canone 7. Aquisgranensi sub Ludovico 1.º c. 42. in de S. Martinus quod communicaverat cum luciferianis excommunicatis corripitur ab angelo ut refert Baronius to. 4. Anno xpi 386. fo. 523. et diabolus qui loquebatur p quendam demoniacum interrogatus p quod peccatum plures animas lucraretur respondit p excommunicationem quod unus quotidie quod quam facit peccare certum ut refert Mefred in ortulo Regine p.te estivali sermone 23. littera F. in qua ne incideret maxime dei beneficio S.ta Virgina sentiebat inferiore excommunicati ut refert in insignae revelationibus tt. 6. c. 87. ex eaque minori excommunicatur repellitur excommunicatum a participatione sacramentorum tantum n. enim excommunicatus minori excommunicatione

N 23

comunicans excommunicato minorem excommunicationem incurrit

a quibus p sibeat minor excommunicatus.

potest suscipere sacramentu confirmationis, penitentie, euchariste, neqz ordinibus initiari neqz matrimoniu contrahere (Vt docet Ugolinus 5a tabula 3. c. 6. §. 1. n. 1.) n. v. a comunione fideliu Vt dicit. Sic q. excomunicatio maiore et minor in eo diferunt q minor n. trasit in 3am psona Vt docet D. Thomas in additionibus 3. ptis q. 23. arto. 2. Sotus in 4. dist. 22. q. 2. arto. 3.

N 24. ratio decidedi nri. txs.

Ex quibus aparet ratio decidedi ad txz. nru Vt dicamus excomunicatu maiori excomunicatione repelli ab acusando q. inter alia damna qz infert excomunicatio e. q excomunicatus n. posit agere in iuditio in c. intelleximus 7 i. de Juditijs cu eniz excomunicatus pohibitu sit alijs comunicare ts. et in d. c. sicud et agere Vel acusare aliu n. posset nisi comunicado reo, Judici, testibus, notario, et alijs officialibus in quadda cosequentia Venit repellendus Vt docet Farinatius in praxi tto. 1. q. 12. n. 27. Decianus in tractatu criminali tto. 1. c. 17. n. 10. Peregrinus tto. 3 de Jure fisci tt. 11. n. 7. Vt iuxta txz. in d. c. 1. in prin. Vides se ab alijs Vitari resipiscat et in rectaz semita reducatur potest eniz ee in Juditio tanqua reus in d. c. intelleximus ne contra regulaz txs in l. itaqz furto. ff de furtis ex sua malitia comoduz reportet

po

potest tz. excipere vt dicit. h. et exornat Voerig ꝯsilio 4. n.º 62. Ruinꝰ ꝯsilio 61. n.º 10. to. 5. Calcaneus ꝯsilio 75. n.º 42. Laurētiꝰ de pinu ꝯsilio 79. n.º 2. Ipolitꝰ singular. 360. n.º 2. Romanꝰ singular. 772. Peregrinꝰ § n.º 10. et 13. q.ª exceptio quamodo defensio ē, vt dixi in rub.ª huiꝰ tt.ⁱ n.º 5. et 11. et sic ꝯceditur excomunicato vt docet Ferretus ꝯsilio 351. n.º 7. Gramatiꝰ de practiꝫ doctaviani Vestri lib. 2. c. 1. n.º 25. et q. minor excomunicat.º n. repellit a Juditio comunione fidelium sed tantu a pceptione sacramentorum in c. penult.ᵇ de sent. excomunicatis, vnis docet Grasis tractatu de exceptionibꝰ except.ᵉ 4. n.º 24. Farinatiꝰ § n.º 33. repertoriu milis verbo excomunicatꝰ fo. 143. et insinuat Colerꝰ h. n.º 3. qua roez et differētia inter vtramqꝫ excomunicationem satis expresit txs. noster in v.º cu priminꝰ et ꝯsideravit licet n. exprimat Honoriꝰ 3.º in c. dilecti ꝫ. infra hoc tt.º

Sed ea ratio a sumo pontifice h. aducta n. videt. sufities q.ª supto arg.ᵗᵒ a ꝯtrario sēsu q in Jure validu ē. l. 1. §. huiꝰ rei ff. de off.º eius ꝯ pbat sumꝰ Pontifex q si reus eēt excomunicatꝰ excomunicat.ᵉ maiori n. poset actore similiter excomunicatu a iuditio repelere cu et ipse n. solu sit a pcept.ᵉ sacramētorum — N.º 25. noster txs. explicat.

Sed etiã a comunione fideliũ separat, q̃ ma-
nifeste falsci eius nã reo etiã uiatori excomu-
nicato ligato legitime defensionis petur in
c. cũ inter ꝗ in c. significauerunt 11. infra
Barbos at. Hec exceptio legitima defensioe in
c. 1. Hoc ti. ꝗ. in d. c. intelleximus q̃. petit ex-
comunicato ex vulgari regula. l. qui fauo-
rabiliores ꝗ ff. de diuersis reguli iuris
ad q̃ sine metu replicationis Vt q̃ at text in
c. dilecti 8. infra Hoc tt. ibi excomunicato
ꝗ feri opposita fuit exceptio excomunicationis
p reu uiatu & quando ille replicauit de ex-
comunicato oponentis ñ. fuit admisa replicatio
actoris sed preualuit exceptio rei quã txa. d.
Hoc expendit Ugolinꝰ d. tabula 2. c. 15. § 4.
nº 2. ~~cum ea~~ ratione q̃ replicatio actio e.
in ꝗ. questiõ 30. §. fi. iuncta gta. peruult. ff.
de peculio in l. si pactu iuncta gta. c. Hoc ti. in
princ. instit. de replicationib. docet Baldus
in c. fi. in fi. de ordine cognitionũ at excomu-
nicato agere ñ. potest in d. c. intelleximus
q̃. repplicare ñ. potest docet b. gta. Deti q̃ ns.
Panormitanꝰ nº 8. Felinꝰ nº 10. Parisiꝰ nº 23.
obseruat Peregrinꝰ d. tt. 11. nº 19.
Neq. tuc obstat txs. noster na
Vt ratio assignata in l. statu liueri 29. §. Quintꝰ
Mutiꝰ Vr. quoniã lex duodecim tabularũ ff. de
statu liueris ñ. e. generalit. accipienda Vt
pu

putauit Pinelus in lg. 2. C. de rescindenda venditione 2. p. c. 1. n. 10. sed restringenda ad the-
sim quam Pomponius decidebat vt colligitur ex eius
vero intellectu quem tradit Cujatius lib. 2. obseruatio-
num c. 7. Sarmientus lib. 3. selectarum c. 1. n. 5. sic ra-
tio Innocentij lib. tantum respicit casum sibi propositum quando
actor et reus non erant in pari gradu excommuni-
cationis neque potest extendi ad alium casum scilicet
quando vterque erat maiori excommunicatione ligati nec
decisionem nostram faciamus regulam lesuiam id est
vt interpretatur Budeus in annotationibus prio-
ribus in pandectas ad lg. 1. ff. de Iustitia et Iure
plumbeam normam pro arbitratu flexibilem cum idem
a ratione alienum ostendat Erasmus quiliadis 1. centuria
5. adagio 93. is enim casus vt omissus relinquitur
decidendus ex alijs regulis Iuris communis in lg. si
estraneus 6. ff. de conditione causa data in lg. co-
modissime 10. ff. de liueris et postumis neque
argumentum a contrario sensu aliquid facit nam illud ad-
mitti non potest vbi resultat absurdus intellectus in
lg. cuetiiculi C. de episcopis et clericis in lg. 2.
C. de conditionibus insertis in c. Ioseph. 5. de ver-
borum significatione docet Euerardus loco 82. falle-
cia 2. et in nostra specie considerat Igolinus d. n. 2.
ex nostra lg. decissionis eius ratione
decidendi fundata in differentia maioris et mino-
ris excommunicationis interpretor 1. textum in c.
si celebrat de clerico excommunicato quatenus

Equalis fuerit regula lesuia

Quando non admittatur argumentum a contrario sensu

N. 26. c. fi. in principio de clerico excommunicato explicatur

in primo ea constituit differentia quod excommunicatus minori excommunicatione nullam incurrit irregularitatem ut incurrit ligatus maiori excommunicatione celebrans in c. 1. in fi. de re iudicata lib. 6. in c. 1. de sent. excommunicationis eodem lib. quia irregularitas cum sit canonicum impedimentum incurrit ex eo quod quis contemnit preceptum ecclesiae faciens actum sibi a canone inhibito in d. c. 1. de re iudicata. At excommunicatus minori excommunicatione celebrans non facit actum sibi specialiter inhibitum cum non sit suspensus ab exercitio ordinum sed tantum a sacramentorum perceptione passiva ut et in c. penult. de sent. excommunicationis et celebrando non passivam sed activam percipiat communionem cum sibi ipsi communionem necessario prestet in c. relatum 11. de consecrat. dist. 2. merito non est irregularis ut esset excommunicatus maiori quia facit actum sibi inhibitum et sic deviat a regula sibi prefixa docet Salcedo in additionibus ad Bernardum Diaz in praxi c. 33. in fi. ex inde deducens cum Nauarro in manuali c. 27. n. 34. quod si excommunicatus minori excommunicatione non perciperet sacramentum quia non celebravit sed tantum ministrando ut parrochus stulit non peccaret mortaliter neque venialiter quia actus ministrandi seu conferendi sacramenta quatenus sit annexus ordini pertinet et ad iurisdictionem a qua non est...

n. e. exclusus excomunicatus excomunicatione
minori et sic sumus in reg. tex. in c. qui peccat
23. q. 4. cui deductioni n. accedo verius credens
cum Sayro lib. 2. thesauri casuum conscientiae c. 22. n. 17.
peccare venialiter. quia in eo statu conferendo irre-
verentia irrogat sacramentis (ut bene adnotavit So-
tus d. articulo 3. neque tunc obstat ea decisio d. nul-
la facta mentione perceptionis ait licet graviter
peccet quia e. necessario contra. Enriquez lib. 13. c. 3.
n. 1. intelligenda de illa colatione quae fit simul
cum participatione quod colligo ex eo textu. Vers. si ce-
lebrat adversus sacerdote celebrante debere necessario
communicare in d. c. relatu et e ratione scripta in d. c.
si celebrat vers. quod ad susceptionem eorum eligitur
a quorum perceptione a Sanctis Patribus e privatus quia
considerat ad unum propositum Ricardus in 4. dist.
18. q. 5. arto. 6. Antonius Cucus lib. 4. institutionum
tit. 1. a n. 17. Tunc enim graviter peccat ut ibi di-
citur et in c. timore 25. de consecrat. dist. 2. quia
ad iram Deum provocat in c. in gravibus 5. 3. q. 7.

C. N. 27. excomunicatus minori conferens sacramentum peccat venialiter.

Contra cum Nicolao de milis in reperto-
rio verbo excomunicatus fo. 142. interpretor tex. in
d. c. si celebrat quatenus ait excomunicatum minori
excomunicatione posse eligere n. v. eligi. licet
enim excomunicatus maiori excomunicatione n. va-
leat eligere in c. si. 9. q. 1. in c. constitutis 23. de
apellationibus lege 9. tit. 6. part. 1. docet Boerius
consilio 21. n. 6. Mandagotus tractatu de elect.

C. N. 28. tex. in d. c. si. vers. neque eligere explicatur.

Paressa

c. 6. q. ipsi interdicitur tã communio hominũ quia omnes act9 legitimi in c. decernimg. 8. de sent. excommunicationis lib. 6. inter quos recesset electio in l. act9 legitimi 77. ff. de diuersis regulis Juris et sic p̃hibet. excommunicato vt docet fortunig l. gal9 §. et quid si tatũ n.º 39. ff. de liueris et postumus subscribit Cosmas in pragmatica santione tt.º de excommunicatis §. statuit gla. vbo cesure Petro Gregorig tractatu de elect. c. 7. n.º 8. ãferẽtes electione factaz cũ excommunicato sciẽter admisso ẽẽ. nullig momẽti excommunicat9 tñ minori eligere potest in l. 6. tt.º 9. part. 1. docet gla. in c. p̃petuo vbo pribent. de elect. lib. 6. p̃bat in suspẽso suspensione minori villa diego tractatu de irregularit. c. 3. n.º 8. q. ñ. e. a communione hominũ absentus neq. a p̃secutione Juris p̃prij remotus sed tatũ a p̃ceptione passiva sacramẽtoz. vnde cũ is qui eligit ñ. p̃cipiat sacramẽta. sed tatũ iure p̃prio vtat. recte id facere potest vt ꝯcludit Petrg de Paisis in derectorio electionũ c. 9. n.º 1. e. enim ius eligendi instar Jurisdictionis q. ꝯpetit excommunicato excommunicat. minori in d. c. si cœlebrat vº. vel ea qs notat Sairg d. c. 22. n.º 22. q. differẽtia satis p̃batur exemplis legis ex facto §. si quis rogatg. 2.º ff. ad Trebelianum

Si

Rapresa

si iusta comune recepta a Jasone in l. centessimis § fi. n. 12. ff. de verbor. obligationibus Alciato in l. illa verba arbitrio ff. de verbor. significat. Cujatio lib. 3. observationum c. 10. ea ibi differentia constituat Papinianus inter deportationem et interdictionem aqua et igni ut interdictus aqua et igni (cui assimilatur excommunicatus excommunicatione maiori ut docet Fortunius n. 25. Bolognetus n. 50. in d. §. et quia sit tantum Esforcius de in integrum restitut. p. 1. q. 7. arctus 2. n. 3. Tiraquellus de utroque retractu tit. 1. § 1. glo. 9. n. 27.) eligere non posit. deportatus autem cui non est tanta pena imposita (ut excommunicatus excommunicatione minori) eligere valeat. Utrumque tamen eligi non potest excommunicatus enim excommunicatione minori si electus sit ad dignitatem seu beneficium ecclesiasticum eius electio non valet in d. l. 6. pariter assignatur quia ratio in d. c. si celebrat ubi nam ad susceptionem eorum eligitur a quorum perceptione a Sanctis patribus est privatus quae sic declaranda est per sibito exercitio alicuius actus prohibentur omnia per quae pervenitur ad illum actum in l. Oratio 16. ff. de sponsalibus. sed excommunicato excommunicatione minori prohibetur perceptio sacramentorum ergo prohibetur eligi ad beneficium cum ad id eligatur ut celebret in c. cum 2. 16. de prebendis colligit ex numero 21 c. 18 ibi filiis

c. 29

c. rs. in d. c. fi. vers. quod ad susceptionem explicatur

Pars 5.a

Levi dedi omnes decimas in possessione & ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo testimonij Clemes papa primus lib. 2. constitutionum apostolicarum c. 29. Sic electione facta de excommunicato excommunicatione minori nulli esse momenti docet Cardinalis in d. c. si celebrat oppositione 4. & Jolinus de censuris tabula 2.a c. 13. §. 5. n. 1. et tabula 3. c. 6. §. 3. n. 2. Candelabrum ecclesiae p. 2.a in materia de excommunicatione n. 48. Flaminius lib. 4 de resignatione beneficiorum q. 3. n. 44. Quibus accedo reclamante Sairo d. c. 22. n. 23. cui non favet textus in d. c. si celebrat ubi eius electio est irritanda. Nam illa vox

N. 30. textus in d. c. si. verbo irritanda explicatur.

irritanda explicatur a Cobarr. in c. alma mater 1. p. § 8. n. 3. Garcia tractatu de beneficijs 6. 7. p. c. 13. n. 27. id est declaretur irrita eo modo quo apelatio a sententia nulla non rescindit sed declarat sententiam nullam in l. si expressim 19 ff. de apelationibus vel melius potest dicere rescindi seu irritari non electionem ipsam quae nulla est sed aparientiam seu figuram electionis quae precessit eo modo quo filio in potestate preterito datur contra tabulas in l. is qui 15 ff. de legatis prestandis non ad rumpendum testamentum quod nullum est ut l. si filius qui ff. de liberis et postumis sed ad rumpendam superficiem et testamenti figuram extrinsecam iusta qua quilibet diceret validum si illud non fuerit

irritu

intueretur ut docet Castresis n. 8. Curcij n. 58. in l. postumo nato C. de bonorum posses. contra tabulas et sic dicitur dari contra tabulas in l. 9. vulgo 19. ff. de bonorum posess. contra tabulas iuxta eius vera lectione, qua ante Gotofredum ibi agnoscunt Duarenus lib. 2. disputationum c. 30. Cuiatius lib. 11. observationum c. 14. quod procedit 2. Garcia s. n. 28. etiam si electores vel colatores eum excommunicatum esse probabiliter ignorent, nam adhuc electio est nullius momenti quia facta de incapaci probat text. per argumentum a simili in l. a eius qui 41. vers. nam et si tibi ff. si certum petatur. unde in hoc casu ab excommunicato excommunicat. minori separato existente in mortale cum eo non obstante posit eligi et ei beneficium conferri in c. sicut nostris ubi notat glossa. Ubo in causa de Iure Iurando docet Navarrus in c. si quando de rescriptis except. 7. quod nota ad dicendum contra Gravielem in 4. dist. 18. q. 5. Cardinalem arae coeli in compendio institutionum tit. de sacramentis c. 53. in princ. summa Astesana lib. 7. tit. 5. cum Sayro s. c. 26. n. 26. peccatum mortale a minori excomunicat. distingui.

Peccatum mortale ab excomunicat. minor. distinguitur

Interpretor 8. text. in c. in litteris 5. de restitut. spoliatorum ut beneficium illius text. quo spoliatus ante omnia restituitur non competat excommunicato excom. maiori ut

N. 31.
excomunicatus maiori non minori excludit: a remedijs posesorijs

Parreña

Docet glosa in c. 1. verbo audientia 23. distinctione et in c. ex insinuatione verbo aliorum de procuratoribus quas pluribus laudatis secutus Casadorus decisione 1. de simonia numero 8. Peregrinus d. titulo 11. numero 11. Flaminius titulo 14. de resignatione beneficiorum q. 9 numero 132. Menoquius de recuperanda remedio 1. numero 322. Gracianus regula 432. numero 1. Ugolinus supra tabula 2. c. 15. § 3. numero 2. quod excomunicatus excomunicatione maiore in iuditio agere non potest iuxta c. intelleximus cum sit a fidelium comunione privatus ut dicitur ibi. spetat tamen excomunicato excomunicatione minori ut docet Marcus Antonius tractatu de mecietate circa posessionem numero 382. Mantua glosarii parte 2. clase 5. c. 28 numero 9. quia tantum est a precepto sacramentorum remotus ut dicitur ibi. inde ritus Regni Neapolitani quod excomunicatus fruitur remedijs posessorijs ut refert Folerius in praxi criminali verbo auditator excusatores numero 54. devet intelligi cum Caravita d. ritu 236. in excomunicato excomunicatione minori non vero in excomunicato maiori cum sit omnino ab agendo exclusus quod in praxi servaret quidquid contrarium teneat Menoquius d. remedio 1. numero 325. ea quod ratione stilum Francie et Hispanie, quod ut testatur Covarruvias libro 1. variarum c. 18. numero 5. excomunicati admittuntur agentes remedio

le

legis difamari C. de ingenuis et manu-
missis admitteret ex eo e. txs. nri. Vr. cu pri-
mus in excomunicato excomunicat. minori
n. v. maiori Vt recte docet Afflictis decis.
268. n. 3. et decis. 269. Cobar. idem
Judicas in benef. legis si ittedat ff. de fi-
dejussoribus d. c. 13. n. 5. Blavelus in repetitio-
ne d. legis difamari c. 2. n. 101. Enrriques
in suma lib. 13. c. 7. § 5. litera N. Rodriguez galus
in rub. n. 32. ff. de duobus rex quibus accedere
in praxi quatum cum reclame Georgius Nata in
clemet. sepe n. 146. de Vbor. significat Bur-
gos n. 36. Barbacia n. 44. in d. c. intelleximus
Gail lib. 1. practicar. observatione 9. a n. 8.
q. intentas remedium d. legis difamari Vere
et pprie ex actor Vt docet Bartolus n. 2. So-
cinus n. 5. in lg. liuertus ff. de inius vocado
Macolus isilio 2. n. 14. Suares d. to. 5. dis-
putat. 16. sect. 4. n. 12. Joanes Sifelus fir-
mas Brabatie, praxi receptu in additionibus
ad Cobar. d. n. 5. quibus accedo reclamate Bla-
velo s. c. 4. n. 17. et qm. dicatur reus e. Vo-
lutarius qui n. potest durate excomunicat.
ee. in Juditio Vt dica in c. cu inter n. 9. in-
fra doct. similiter qz setetia Peregrini d.
n. 11. Mauritij de inintegru restitut. c. 275.
n. 5. Sfforcij eode tractatu p. 1. q. 7. arct. 3. n. 24.
et q. 31. arcto. 2. n. 12. aseretiu ~~in~~ minore

N. 32.
a remedio
legis difa-
mari C. de
ingenuis et
manumisis

25. annorum excommunicatum non posse quamcumque lesum petere in integrum restitutionem intelligo in excommunicato excommunicatione maiori non vero minori cum talis tantum a perceptione sacramentorum sit remotus iuxta textum hic.

N 33. a sepultura ecclesiastica

Interpretor 4. textum in clementina 1. de sepulturis ut 2us Peregrinum 5. n. 33 procedat in excommunicato excommunicatione maiori qui in ecclesia non sepelitur in c. 2. de hereticis lib. 6. in reuelationum Sanctae Virgitte lib. 1. c. 13. et lib. 4. c. 33. quia cui viuo communicare non valuimus nec mortuo possumus in c. sacris 12. de sepulturis in c. is qui 20. vero talis de sententia excommunicationis lib. 6. docet Osius in confessione fidei c. 90. Simancas in catolicis institutionibus titulo 13. n. 9. ut similiter exul a ciuitate non potest in ea sepeliri ut docet Bartolus per textum ibi in lege 2. ff. de cadaberibus punitorum Antonius Gomes to. 3. c. 14. n. 8. non tamen procedit in excommunicato excommunicatione minori quia ut dicitur tantum est a perceptione sacramentorum exclusus concesso illi fidelium conuersatio quae differentia et si attento iure canonico quo nunc utimur verissima est dificilis tamen esset attento ritu antiquissimo ecclesiae quo eucharistia dabatur mortuis ut ex concilio anticidonensi canone 12. Cartaginensi 3o. canone 6. sinodo celebrata in Trullo canone 83. ubi eucharistia dari mortu-

tuis prohibet. observat Estiquius tto. 1. antiqui-
tatis conviualium c. 25. fo. 84. et probat. nam S.
Vasilius morti proximus eucharistie duas partes
accepit 3.am reseruabit ut cum ea sepeliretur. Ut
refert Amfiloquius in vita S. Vasilij inserta
to. 1. Surij 6. Januarij testatur ab ecclesia prohi-
bitum Ferdinandus a Mendoça tto. 2. de confirman-
do concilio Eliueritano canone 58. nam cum exco-
municato minori excommunicatione dari non valeat neque
in ore mortui ut cum ea sepeliatur imponi po-
test odie tamen cum iam eucharistiam mortuis dari pro-
hibitum sit in dictis concilijs prefata diferentia
utiliter est in praxi seruanda.

Interpretor sic Baldum
in c. illa cottidiana n.o 3. de electione cum Aejas
singular 58. Mascardus conclus. 705. n.o 5. et 9.
et ubi s.o Peregrino n. 4. Carabita n. 11. tx. 3
in c. cum inter. 5. infra isto tt.o in c. decernimus
8. de sent. excommunicationis tto. 6. Ut quidem — N 34 aferendo testimonium
inus prohibet excommunicatum dicere testimonium
procedat in excommunicato excommunicatione maiori absento
a comunione fidelium non vero in excommunicato excommunicatione
minori quantum tantum a percept. sacramentorum exclu-
so ut dicit. sic nam si excommunicatus excom-
municatione minori potest audire missam et in
ea recipere osculum pacis quamuis successe-
rit in locum comunionis ut docet Martinus
Ledesmius. 2a. 4i. q. 25. arti.o 2. Candelabrum

ecclie 2ª. pte 4º. de excomunicat. mini nº 4.
officia divina in coro cu alijs cātare Vt do-
cent Nauarr9 in manuali c. 27. nº. 24 Vr.
2º. Vgolinus eo tabula 3. c. 6. §. 4. facit txs. p
arg.to ab especiali in c. tata. 7. Vr. ite omnis de
simonia poterit Vti inhumanis alioꝝ comu-
nione et sic agere in Iuditio dicere testimo-
niu et similia.

quaestio

Ad integra tn explicatione huius
txs e. ingens ꝯtrouersia an excomunicat9 excom. mi-
nori si in sacrametale cofess. absoluatur Vere
absolutus sit in qua Gaietanus Vbo absolutio
Vr. Vtru aute et Vbo ꝯfessio iterāda Sotus
in 4º. dist. 22. q. 1. arclo. 1. circa fine vali-
da cofessione putat. Contrariu tn tenet
Palude in 4. dist. 18. q. 6. arclo. 3. suma ta-
uiena Vbo absolutio 2. nº. 24. Vr. 10. suma
ꝯfessoꝝ pte 1. c. 3. in fi. duꝫ aserut sacrameta-
le absolutione excomunicato excom. mino-
ri tributa n. Valere q. talis excomunicat9
iusta txs. tn. e. pribatus a pcept. sacrametoꝝ
et participat.

N 35.
excomunicat9 excom. minori quoties n. peccat recipiedo sacramentu penit.e toties veru sacramentu recipit ita vt ꝯfess. n. iterare n. teneatur

Alia aute cu Nauarro in ma-
nuali c. 9. nº. 3. Vr. 4. et in c. ꝯsideret de
cautus nº. 30. et in c. fratres nº. 45. Vr. 2.
principalis de penit. dist. 5. et in locis
pxime citatis Martin9 Ledesma Viualdus
nº. 6. Vgolinus tabula 2ª. c. 7. §. 2. nº. 6.
distin-

distinguit aut talis excommunicatus ignorat se ee excommunicatum aut cies putat se a confessario posse absolui et tunc si a confessario prius absoluatur a peccatis quam ab excommunicatione vere absolutus e. neque ad confessionem iterandam obligatur sed solum habita notitia excommunicationis Vt ab ea absoluatur procurare tenetur. Cuius membri ratio e. quod in hoc casu adsunt sacramenti penitentiae debita materia, debita forma nullus ponitur obex aut impedimentum ex parte penitentis hac consequens arcem non dicet iuxta tex. in simili in c. apostolice de clerico excommunicato et vbi tex. in c. 2. de constitutionibus neque tunc obstat fundamentum et regulam in tex. adductum pro parte quod Vt recte adnotauit Sairus d. c. 22. n. 15. licet per excommunicationem minorem interdicatur excommunicato perceptio sacramentorum non tamen reddit incapax homo perceptionis si de facto percipiat quod premissa regula scripta in lg. fin. C. de iudiciis videlicet volenda in lg. 1. C. de cupressis lib. 11. qua docemur translationem eandem ee. vbi seu prohibitionem probat in d. c. si celebrat Vnde peccat aute conferendo ecclesiastica sacramenta sed ab eo colata virtutis non caret effectu. Aut excommunicatus scit aut scire debuit 2um qualitatem suam se a confessario non posse absolui a peccatis

Paresza

nisi prius absoluat: ab excomunicat.ᵉ
et tunc non recipit Sacramᵗᵘᵐ nec a peccatis ab-
soluit: non ea ratione, quod excomunicatio minor
incapacē reddat absolutionis a peccatis
sed quod accedens ad confessionē poni ouice pecca-
ti mortalis sciet: petēs se absolui a peccatis
ante quā absoluatur ab excomunicatᵉ contra pre-
ceptū ecclē unde quando confitet: peccatum obij-
cis et tamen vult absolui et tamen habet
propositū abstinendi a peccatis futuris et
id palā facit confessario, et sic indignū se
reddit ex defectu manifesto contritionis re-
gula peccᵗⁱ venia de regulis Juris in 6.
quando non confitet illud peccᵗᵘᵐ et peccat volēs
absolui ab excomunicatᵉ et ei particeps
tanti sacramᵗⁱ cū maneat ab omniū sacra-
mētorum percept. exclusus instat X. hic et tunc
confessio eius non est integra et ita iteranda 2ᵘᵐ Sa-
irū d. c. 22. n. 16. et colligitur ex Soto d.
arcto. 1. §. postremo tandem

N 36

incurrit excomunicatᵉ comunicās excomunicato scienter vero ignorat.

Quae omnia explicat: a Pxu. n. ro.
vero scienter communicat ut tandem communi-
cās excomunicato incurrat minorē excomu-
nicationē si comunicat sciēs eū esse excomu-
nicatū secus vero si ignoret quod explicatio confir-
mat: ex c. sicud 16. cum sequenti 11. q. 3. c.
nuper 29. c. q. in dubijs 30. Arᵒ. nullus
de sent. excomunicationis c. is qui 1.

§. 1.

De exceptionibus.

q. 1. eodem tit. lib. 6. l. 9. 5. et 33. tit. 9. partita 1a. docet Panormitanus n. 2. Felinus n. 1. Alexander de Nevo n. 3. Parisius n. 1. et 3. lib. ex inde deducentes communicante cum excommunicato per ignorantiam neque peccatum neque excommunicationem incurrit

N 37

ignorantie species explicatur.

Qua re ut dimensam tribuam observo ignorantie in abstracto consideratæ plures dari species quas elegant. prosequitur Thomas Sanchez lib. 1. operis moralis c. 16. a n. 2. quos ad nostrum propositum atinet distinguit cum Suarez d. to. 5. disput. 4. sect. 8. n. 3. Azorio institutionum moralium to. 1. lib. 1. c. 12. Una enim est ex parte subiecti seu materie quo modo distingui seu diuidi solet in ignorantiam Juris quæ incurritur quando lex vel prohibitio ignoratur quia ad hominis notitia non peruenit et ignorantia facti quæ ignorantia proprie dicitur quando non Jus sed factum ignorat. Ut quando ex actione hominis aliquod factum sequitur quod nec preuisum nec cogitatum fuit Ut cum quis occidit hominem putans se occidere bestiam accedit ad feminam quam ignorat non esse suam. // Alia distinctio est ex parte ipsius ignorantie ex respectu et ordine ad voluntatem quedam enim est invincibilis quæ probabilis iuxta invincibilis et involuntaria solet apelari quia in ea manet homo post adhibitam debitam diligentiam

Ad 3.um in c. 2.

Vt si quis sagitā p̄jiciat in id q̄ adhibita debita diligentia verā putat cum tamen homo eet. qui sit nosset nullateng p̄jiceret // Alia V° ē. vincibilis seu culpabilis q̄ vere volūtaria ē: q̄ p homine stat quominus opositā sciētiā habeat // et subdistingui solet nā ē. afectata vbi quis (vt dicitur in psalmo 35) noluit intelligere vt bene ageret i d ē. vt absq̄ ↄsciētie morsu peccaret // Aut ē. crassa q̄ causatur ex desidia et pigritia lauorandi q̄ crassis hominibg inest ita vt crasities q̄ dicit. morbus sonticus sit cuicunq rei impedimēto in lg. quesitū 60. ff. de re judicata // Aut supina q̄ oritur ex modica ignorātie vincende cura quā quis facilimo negotio posset remouere n. remouet tamen iacēs quasi supinus n. valēs se erigere ad facti ↄsiderationē de quo genere hominū dicitur Jeremie 4. sapientes sūt vt faciāt mala, bene inite facere nescierunt.

3.° Distingui solet in ātecedētem q̄ antecedit omnē ↄceptū seu volūtatis actū faciēs illū omnino inuoluntariū, in concomitātē q̄ vt docet Sāchez 5. n.° 4. simul ē. cum actu nō v° ē. illig causa nā esto n. eet. adhuc actg fieret vt in d. p̄iectione sagite exēplo qn̄ p̄jiciēs in ea eet. volūtate vt si nosset hominē eē quā ferā putauit illud similiter interemisset ↄseqūētē ea autē ē. vt docet Sair. tb. 2. clauis re

De exceptionibus.

Regni c. 2 n. 18. qz licet factum antecedat consequitur tamen actum voluntatis et aliquo modo e. causata a voluntate in actuale et acitualem ex quibus re asumes 2um membrum ad nri. txs. explicatione constituit Sair. thesauri casuum conscientie lib. 1. c. 13. a n. 15. et lib. 2. c. 11. n. 7. Covar. d. 2. p. § 10. n. 7. Toletus lib. 1. instructionis sacerdotum c. 8. n. 7. communicante cum excomunicato non incurrere excomunicationem si comunicavit ex iusta probabili et inculpabili ignorantia in c. quoniam 108. V. et cos 11. q. 3. docet gla. Vbo scienter in clemet. 1. de consanguinit. et asserit receptam ex pluribus adductis a Thomas Sanchez lib. 1. de matrimonio disput. 33. n. 35. secus v. si communicavit ex ignorantia culpabili nam celebrans excomunicatus si ex communicationis ignorantia iusta sit nullam incurrit irregularitatem secus v. si ignorantia sit culpabilis in c. apostolice 9. de clerico excom. q. ignorantia crasa n. escusat a pena in c. innotuit 20. de elect. in c. 1. et 2. de ordinatis ab episcopo qui renunciavit episcopatui cum talis ignorans sit in delicto in c. in lectum 6. 4. q. 2. in c. quesitum 7. de penitentiis et remisionibus docet gla. in c. si v. 2. Vbo ignoravit de set. excomunicationis in d. c. apostolice Vbo probabilis ubi notat Panormitanus

Ad tex. in c. 2.

n. 3. et 4. quae distinctio licet in innumerabilibus casibus vera sit ad casum tex. communicationis cum excommunicato non potest adaptari enim imposuit pena excommunicationis communicantibus cum excommunicato simpliciter scilicet communicantibus scienter ut dicitur hic sic ex dolo et per consequens ut in l. ait pretor 10. §. quod ait pretor ff. quae in fraudem credit communicans per ignorantiam culpabilem ...

N 37. communicans per ignorantiam culpabilem excommunicato non incurrit excommunicat.

* Interpretat. tex. noster

Iuris interpretat. scripta in l. quod nerva 32. ff. depositi dicat. quodammodo communicare per dolum ut docet Bargalius tractatu de dolo lib. 4. c. 6. n. 22. et lib. 5. c. 1. a n. 6. vere tex. et proprie non dicet. per dolum communicare nam ubi dolus et culpa exprese requirit non suficit culpa in §. suspectus instit. de suspectis tutoribus notat Baldus in c. 1. n. ut lite non contestata Farinatius in praxi q. n. 153. scientia presupta et sic ignorantia crasa vel supina in l. sed si l. 25. §. scien ff. de petitione hereditatis docet qui in l. 1. ff. de aurigeis et in l. 1. §. hec actio ff. vi bonorum raptorum Iulius Clarus §. in ceteris n. 5. Tiraquellus de penis temperandis causa 13. n. 22. per Thomas Sanchez lib. 9. de matrimonio disputat. 32. n. 36. expedens ad id tex. in l. igitur 12. §. ut generaliter ff. de tinerali causa et

firmat. ea doctrina. 1.º q. pena imposita
facienti aliquid sciente n. habet locum in eo
qui per ignorantiam crassam vel supinam deli-
quit in lg. si quis 4. vr. doli mali ff. de
Jurisdict. omnium Iudicum preserim ad hoc
vt quis coherceatur pena ordinaria in
lg. 3. §. si quis ignorans ff. ad Silenianum do-
cet Cardinalis in d. clement. vnica co-
var. in 4. 2.ª p.te c. 6. §. 3. n.º 10. elega-
ter Farinatius in praxi q. 149. n.º 163.
et n.º 169. sed hic excommunicat. notatur
communicans excommunicato scienter. Hispane
a sabiendas q. n. comprehendit communicantem per
ignorantiam crassam et supinam vt docet Suarez
d. disput. 4. sect. 10. n.º 2. Salas de legibus disput.
15. sect. 9. n.º 114.

2.º q. qn. canon n. adit scienter de-
siderat. crasa et supina ignorantia ad incursum
pene in d. c. apostolice q.º vt verbum scienter adit.
aliquid operet. desiderabit. n. tantum ignorantia crasa
sed positive scientia et dolus vt adnotavit Sanchez
d. n. 36. advertens adito verbo scienter intendere
ecclesiam punire delictum exprese et formaliter vo-
litum premissa illius noticia q. n. contingit vbi a-
dest ignorantia etiam crasa q. tunc n. adest notitia
illius et solum e. virtute volitum. Et observatio
confirmat. ex c. illud. §. de clerico excommunicato
vbi cum celebrante post aditam notitiam exco- N. 39 c. illud de clerico excom.º intelecto

municationis pro fama misericordit dispe-
sat quia cum non sit certus de excom. imo dubius
non obligatus rumori credere in c. quibus 75.
11. q. 3. nam

Fama loquax
veris addere falsa

Gaudet et e minimo sua per mendatia crescit

Ovidius lib. 9. metamorfosis fabula 3ª — Celebrando non contempsit aut presumptuose non
parvi pendit censuram. Intelligeret tamen textus
verum in ignorantia afectata ex iis quae docet

N. 40 interpretatur textus noster — Ugolinus de censuris tabula 1. c. 9. § 3. n. 6.
quod ignorantia afectata scientiae comparatur in lege
qui 1. § Verbo errore non afectato C. de in-
cestis nuptiis iuncto textu in c. cum in iuntio §.
si quis vero. Verbo afectatores ignorantes de clan-
destina desponsatione in c. 2. Verbo afectata igno-
rantia de temporibus ordinatione lib. 6. quia
afectata ignorantia culpam graviorem facit cum
augeat voluntarium quia continet maiorem peccandi afec-
tum quo ad intensionem et extensionem maiorem pre-
contemptum — cepti ~~ilegi~~ iuxta illud impiorum Job 21. recede
a nobis et scientiam viarum tuarum nolumus. Ubi adno-
tauit Pineda versu 14 num. 5. docet Thomas
Sanchez lib. 1. operis moralis c. 17. n. 5. et d. disput.
32. n. 40. Iacobus de Graffijs decissionum scien-
tiae to. 1. lib. 4 c. 9. n. 1. accedit Suarez d. sect.
10. n. 8. firmans huiusmodi hominem non escusari
etiam si casu utatur. Verbo presumpserit quia satis

propria

De Exceptionib9

propria et magna presumptio è ex directa
volunt. sic operari cu morali periculo agendi
c.ª legē p quā cēsura infert. et ideo si cu to-
tā volūtate in re ipsa comitat. actus cōtrariꝰ
legi merito dicet. ille ex presumptione egisse
c.ª legē et incurrisse censuram. inde ex-
tante ignorātia afectata incurri cēsura c. si
quis suadente 17. q. 4. dixit Molinꝰ d. n. 6.
suspensione c. 2. de temporib. ordinationu lib. 6.
ex bulla Sixti 5. incipiēte sāctā et salutarē
promulgata nonis January Anni 1588. dedixit
Sairꝰ lib. 1. thesauri casuū cōcietie c. 18. n. 12
Vt inquit Paulus 1. ad Chorintios 12. qui estul-
tus è. in culpa estultꝰ erit in pena.
ex quo intelectu venit in- N 41. Istitutio Nicolai
telligēda. 1. Istitutio inserta in decretis Ni-
colai Pape 1. lib. 7. c. 6. Vbi comunicās cu exco-
munic. absoluit. Vt p cedat in comunicāte si-
nerē vel habere ignorātiā afectatā vel ob ali-
ā n. incurrit. excomunicatio.
2. cu Suarez d. to. 5. disput.
15. sect. 2. n. 3. intelligo text. in c. quoniā 103. lib. N 42. c. quoniam 11. q. 3.
Et eos qui ignorāter excomunicatis comunicat
11. q. 3. Vt in eo text. comunicās excomunic.
ignorāter quacūq ignorāt. ex incrat. ab ex-
comunicat. dūmodo ignorātia afectata n. sit
q. illa culpa comunicādi ex ignorātia vin-
cibili minuit. 2. D. Thomā 1. 2. q. 76

articulo 4. et sic ta gravi pena ut censura n. videtur digna ut indicat ille tex. ver. de vicii misericordia quo declaratur ratio qua Gregorius rigorem iuris temperavit in ignorantia affectata auget. eo q ex vehementi affectu in ipsum vult voluntas ignorantiam ut consideravit Valentia to. 2. disput. 6. q. 6. puto q. ideo ex maioritate rationis. ob culpam maiorem includentem in se contumaciam generali regula communicans ignorantia affectata inclusus relinquit ut incidat in minorem excommunicationem.

Deduco etiam cum Navarro recepto a Villadiego tract. de irregularit. c. 2. n. 14. q si clericus citatus p iudice ecclesiastico extiterit contumax deinde absens et ignorans fuit excommunicatus post hec celebravit erit irregularis cum ignorantia n. valeat eum excusare ab irregularit. quia e. quodammodo affectata debuit enim cogitare id ei evenire posse pro qua sententia expendo tex. in c. cum sit Romana 5. §. fi. de appellationibus. ubi 2um glo. et Abbatem post Paulum in d. c. apostolice recepta a Covar. in c. alma mater 1a p. § 10. n. 7. Ugolinus d. n. 6. Gorinnus absens et irrequisitus excommunicatur quia eius ignorantia erat affectata ex persistentia enim in incestu et sic ex debitis contumatia litteras negotium iuxta sinderesim tenebatur scire id ei accidere noluit autem in id animum apelere

N. 43. c. cum sit §. fi. de apellationibus.

5o

Peresa

sed obturauit aures et sesus ut nihil intelli-
geret afectas ignoratiam in cuius pena cosideratur
n. ignorans in l. q. te mihi ff. si certu petat.
preses in c. de manifesta 2ª q. 1. et sic ligatur
excommunicatus in d. §. fi.

N 44.
ignoratia probat. partis Juramento

Ignoratia autem probauit casu
quo necessariu sit partis Juramento in c. nulli 3. in
fi. de electione lib. 6. docet Couar. lib. 2. variaz
c. 10. n. 2. Menoquius de arbitrarys casu
136. n. 3. Casaneus in consuetudinibus Bur-
gundie rub. 1. §. 8. gta. dico apresce n. 3. quia ea
quae consistit in animo probant. Juramento partis in
l. ii. omnes § a barbaris ff. de re militari c. fi.
in fi. in qui matrimoniu acusare posunt docet
Mascardus conclus. 881. n. 2. id limitas n. 26.
primo e presupto contra volente Jurare. Explicatio
autem a uero txu facta ut scient. comunicat. inter-
pretari solet ut ad vitandum excommunicatu requi-
rit scietia n. tantu excommunicationis sed etiam de-
nuntiationis ut ex extrauagati ad euitada esca-
ndala edita a Martino 5. in concilio Costaciesi
deduxit Sayrus lib. 2. thesauri casuu conscietie
c. 22. n. 29. inde acusatore excommunicatus
nisi sit nominatus excommunicatus et publice
denuciatus vel sit notorius clerici percusor n. ee.
a Juditio repelendum iuxta litera d. extrauga-
gatis docet Felinus in c. Rodulfus n. 39. de res-
criptis Detius et Parisius. lib. n. 13. Didacus Perez

In l. 1. tit. 8. lib. 3. ordinamenti columna 107 imo per exceptionem excommunicationis in tribunalibus secularibus Hispanie huiusmodi hominem non repelli testatur Covarr. lib. 1. variar. c. 15. n. 5. vers. apud Hispanos. Verum iis non obstantibus credo decisionem nostri textus et similium etiam post dictam extravagantem generaliter deberi intelligi et in praxi actorem vel accusatorem repellendum a iudice ex officio vel a parte opposita exceptione etiamsi denuntiatus non sit. Unde excommunicatum non denunciatum hodie non posse intentare remedium legis diffamari C. de ingenuis et manumissis docet Roq. Gal. in rub. n. 32. ff. de duobus reis afflictis decis. Neapolitana 266 n. 3. et in d. l. diffamari Cagnol. n. 17. Bartolomeus Blavel. c. 2. n. 9. quod probatur

N 4. excommunicatus repellitur ab accusando et agendo etiam si denunciatus non sit

1. quia per illam extravagantem tantum conceditur facultas seu indultum fidelibus communicare volentibus cum excommunicatis ut possint nisi sint publice denunciati vel notorii clericorum percussores non vero imponit necessitas ut constat ex ea extravagante vers. misericorditer indulgemus. facit textus in l. in. quidquid 40. ff. de iudiciis aliquin privilegium concessum fidelibus in favorem in eorum dampnum converteret quod dici non debet in l. quod favore C. de legibus.

2. quia per dictam extravagante

Parexa

n. velebant. in aliquo excommunicati neq3
eis aliq beneficiu indulget. ut ostat ex ea
vr. p hoc tz. ideo q3 post dicta extravagate
quilibet excommunicatq teneri abstinere a
communione fidelium ut docet ffranciscq mar-
cus decis. 809. n. 1. to. 2. Gutierrez lib. 1.
canonicar. c. 1. n. 38. et 39. neq3 ei possunt
oferri sacramta. ut docet sotq in 4. dist.
22. q. 1. arto. 4. oclus. 1. vr. vnutz. sain.
d. c. 22. n. 12. neq3 habet Jus percipiendi fruc-
tus beneficiij servata odie deciss. txs. in c.
pastoralis 53. §. veru de apellationibq ut
docet Gutierrez d. c. 1. n. 93. et n. 103. co-
cederet aute ocilium ostantiese maximu be-
neficiu excommunicto. si sublata deciss. txs. in
d. c. intelleximq odie posset agere vel acusare
qo id n. habet ut docet Suarez. 5a. disput.
16. ss. 3. n. 5. i a q3 odie omnia tribunalia
etia secularia servare oa Cobar. firmat Pa-
dilla in l. 1. n. 56. C. de Juris et facti ig-
norantia

Quibq ad explicatione txs. | N 4 excomunicatq maiori n. potest agere d. potest excipere
ostitutis ut ex aductis in 1a roe. dubitandi n. obstet
txs. in c. in presentia 46. de sentia. excommuni-
cationis respodeo cu gta. ibi et tb. ~~...~~ gta. 1. vr.
n. ullos et vr. preterea Panormitanq n. 7. ex-
communicatu ibi repelli ae obijciendo excommuni-
catione in modu denuntiationis qa denuntiatio

Parezca

e. instar actionis a qua repellit: excomunicat⁹ in d. c. intelleximus n. 3. p̄hibet: excipere cum exceptio sit legitima defensio 9petēs excommunicato in c. cu inter. 5. in c. dilecte 10 infra isto tt. docet Guido papa singular 175.

147. q. possit quis mores a se approbatos impugnare

Neq3 obstant voces in 9firmatione aducte quatenus docet eu qui alicuius mores approbauit n. posse postea impugnari na respondeo cu Panormit. n. 7. felino n. 9. Alexandro de nevo n. 13. Parisio n. 20. et Palatio Rubeo in repetitione c. in prin. § 11. n. 4. Vaccio tractatu nullitatu tt. quis possit dicere de nullitate n. 2. illa regula procedere in casibus in quibus approbatio pendet a potestate et volutate approbantis ut in exeplis c. accepimus. 13. vr. Gai ideo de etate et qualitate lg. Pōponius. ff. de negotijs gestis lg. si vxor 13. §. fi. ff. ad lg. Juliam de adulterijs txt. v. vnu cu similibus procedere in casibus in quibus approbatio n. pendet a potestate approbantis tuc enim cu excomunicatus ex participatione vel comunione abita cu excom. n. reddat absolutus nec babilis ut cu eode participare liceat potest eu per exceptione repellere et inpugnare actu que tacite approbauit iuxta txt. in simili in c. nosti q. de electione in c. dilecto iuncta gta. dbo recepisti de prebendis in lg. post legatu 5. ff. de is q3 ut indignis. 9ducit gta. singularis in

lg. 1.

g. 1. Vbo incoata C. Vbi de criminib. agi oportet recepta 2.ᵃ 3. Oroscius in l. si pro servo-re n.º 3. ff. de Iurisdictione omnium Iudicum. & resolutio vera in se e. & omissa solutione que. 1. h. recte adaptari potest de cis. txs. in c. nulli 5. de acusationib. Si advertamus ibi n. repelli acusatores ex Iuris inabilitate Vt q. paciat. vna e. enumeratis in l. qui acusare . cu duab. sequentib. ff. de acusationib. sed e. ex defectu qualitatis requisite especialit. in episcopi acusatorib. de quib. loquit. ille txs. antiquitus enim revocata Anacleti costitutione qua vt refert Turrianus lib. 3. 5.ᵃ Magdeburgenses c. 13. nulla 3.ᵃ episcopu acusatio recipiebat. Vt in gra tiranor calumniatorib. aditus precluderetur ecclesia ne prelator criminib. fauere videret. post Annu xpi. 122. admissit acusatione si eq fieret a Viris probis in c. 1. cu se sequentib. 2. q. 7. id e. n. a penitentib. seu vi-iamis in c. Beati 37. §. item penitentes 2. q. 7. neutdicit. in rescripto Felici 2. ad episcopos in Alexandrina sinodo congregatos c. 17. illi qui e-troni Dei vocantur prabor. Dominu insitijs turbetur antequa q. admiteretur acusatio legiti-mabat. acusator in c. 1. de acusationib. supra (n. ex epistola Felicis 1. Vt putat ibi deius se) ex d. rescripto Felicis 2. discusa laici acusantis existimatione Vt dicit. in canone

c. N 48. c. nulli de acusationib. intelectus

cilij Calcedonensis qui extat in capitulari Caroli Magni lib. 1. c. 30. n. 9. episcopus accusatus poterat repellere ab accusatione sua reos grave existimationis quos antea retinuit in sua familiaritate. q. retinendo approbavit et iudicat. accusatum simili vitio laborare inspecta cum accusatore habita amicitia quae e. occulta ingeniorum similitudine nascitur. iuxta Graecorum paremiam quam explicat Erasmus quiliadi 2. centuria 3. adagio 63. in quam forte oculos ijcies Catilina coniurationis socijs ut eos in suum errorem traheret dixit apud Salustium: nam idem vele atque idem nolle ea demum firma amicitia e.

adagium

in catilinario

Ut ex 2a. roe. dubitandi n. obstet tex. in c. sequenti respondeo ex dicendis in eius relectione n. 7. q. ibi erat replicatio eodem delicto ideo elisit exceptionem iuxta tex. in similium l. si duo 36. ff. de dolo hic autem n. erat de eodem delicto sed de minori quod n. arcedit ut alio pregravaret et quod ppt. diversam naturam excommunicationis maioris et minoris quam ad roem decidendi expendi sa. n. 14. et ad considerationem adductam de correctione fraterna respondeo cum Probo in additionibus ad Cosmam in pragmatica sanctione Gallicana rubrica de concubinarijs §. q si y (?) libo neglexerit distinguendum: correptionem fraternam et exceptionem iuditialem. Correptio enim fraterna e.

N 49.
c. 3. huius tit. intellect.

N 50.
correptio fraterna ab exceptione iuditiali separatur.

e. actus eroicus charitatis te dens in boni et sa-
lute pximi ideo Vt legitime fiat requiritur — ecclesiastici 34.
corripiente ee. mundu a pecc.° na. ab inmundo
quis mundabitur dicente S.to Crisostomo tt. H
opuitione cordis docere et n. facere n. soluz
nil lucri sed etz. damni plurimu cofert ex
inhonesta eniz Vita corripientis peccator sumet
n. correctione sed audatia ad dicendu cu aposto-
lo ad Romanos 2. inescusabilis e. homo qui in-
quod aliu iudicas te ipsu condemnas.

: castigas turpia qui sis — Iubenal sat.a 2.
Inter Socraticos notissima fossa cinedos

eyce prius trabe de oculo tuo et — Luce 7.
post eycies festuca de oculo fratris tui excep-
tio aute tendes in exclusione excomunicati
e. actus Iustitie ignominiosus excomunicato et
quodammodo popularis Vt ipse iuxta canoni
regulas abstines se a conversatione Vt carius rubi-
dus (qui coparat. excomunicat.9 excomuni-
cat.s maiori a Mefred in hortulo regine p-
stiuali sermone 24. lit.a I.) alios n. inficiat
ideo ab alio excom.to excom.s minori q. tatu
abstento a pcept.s eucharistie oponi potest
Ad confirmatione aute aducta ex — c. 51
c. q. frustra 14 de Vsuris respodeo distinguies — c. q. frustra
repetione Vsuraz ab exclusione excomunicati — de Vsuris in-
illa eniz orit. ex canonis benef.° in c. deriuc- — telectus
res 6. de Iure Iurado in c. tuas 13 de Vsuris

Parefa

nō autē ex aliqua obligat. expecifica inte-
rvete in psona deuētis restituere subiectiue
et obiectiue in psona deuētis rescipere. At
beneficiu seu priuilegiu n̄ dat: stante delicto in lg.
si seruu 70. §. si quis suus ff. de adquirenda
hereditate ideo repetitio Vsurarū n̄. cōceditur
nisi quis prius restituat extortas p se Vel p eum a
quo causā habet in c. q. frustra 14. in c. Michā-
el 17. de Vsuris at excludere excommunicatū ex-
communicat. maiore n̄. puenit ex ben. ff. ex-
cludentis, sed ex natura excomunicationis vt
Videns se euitari et a comercio excludi resi-
piscat et in rectā semitā reuertatur meri-
to q. a delinquente oponit. Tū cū tātu sit a pcept.
eucharistie exclus, et sūn. phibitus posit i[n]ten-
dens aduersarij exclusionē iudici dicere illud
satirici

Jubenal sat. 1. Exul ab octaua Marius bibit et fruit diis
Iratis

vt Non obstet 3. obseruo replicationem
elidere exceptionē casu quo replicatio legitima
N 52. sit et sic efectu sortiat. vt in lg. si vnus 27. §.
q. replicatio pactū ne peteret ff. de pactis secus v. qn ad
exceptionem inventu pposita n̄. erat legitima replicatio
elidat na tūc exceptionē n̄. elidi in c. dilecti de infra
isto tt. et tū. cū ob natura et defectū excomu-
nicationis maioris exceptio repeleuat actore
ab agendo cū eset de maiori n̄. v. replicatio

cū

Taresa

260

cu eet. de minori excomunicatione inde data rationum diversitate in correlativis non est eadem regula servanda in d. c. devitores immo debemus inflectere regulam legum cum par 154 ff. de diversis regulis Juris

Ut non obstet ex ultimo textus in d. c. excomunicatos et similes respondet justus quia textus ibi in c. 2. verbo excomunicatum de clerico excom. glosa 1. in c. significavit de sententia excomunicationis Soto in 4. dist. 22. q. 1. arto 2. illos canones intelligendos de simile excomunicatione in genere non vero in specie quia tantum est minor excomunicatio iuxta textus ibi quoque solutio licet quo ad decreti canones admitti posit generaliter. Vera non est et convincitur ex d. c. significavit in quo communicatis absolutio Romano Pontifice reservatum ex quo constat esse maiorem excomunicationem nam a minori quilibet sacerdos absolvere potest in c. nup. 29. de sententia excomunicationis docet Gutierrez lib. 1. canonicarum questionum c. 6. n. 7. Unde 2o. respondet glosa 1a in d. c. significavi Navarrus in manuali c. 27. n. 3. ibi excomunicatione latam fuisse nominatim et expresse quoque participantes cum excomunicatis a Romano Pontifice ut lata fuit in specie c. excelentissimus 102. 11. q. 3. et q. in dubiis 30. de sententia excomunicationis. Verum ea solutio divinatoria est et convincitur quia iusta ea

nullus eet. locus dubitat. aut consultatio ire- lictus. Vt adnotauit Suarez d. to. 5. disput. 10. ss. 2. nº 8.

Ergo tº respondeo cum Couar. inc. alma mater 1. pte. §. 3. nº 4. Suarez d. nº 2.

N 53. c. significauit de sent. excommunicatio- nis interpretatio

specialius constitui in d. c. significaui concurreti- bus quinq3 de quib9 in illo txu - 1º. q aliquis sit excomunicat9 a Romº Pontif. 2º. q communicas cu tali excomto sit clericus. 3º. q communicas excomto communicet in diuinis 4. q communicet scies ee. nominati3 excom. a summo Pontif. 5. q sponte communicet. Is eni3 om- nib9 concurrentib9 incurrit maior excommu- nicatio n. V. si Vnu deficiat. Quod anota- re libuit Vt reijcia glo. fi. I. secuta a compi- latorib9 partitar in l. 37. ttº. 9. part. 1. quatenq docet generaliter communicante cu excomto a Papa incurrere maiore excom. q irraudituz eet e contra commune Vou firmat Suarez d. nº 8.

reycit glo.

N 54. c. nup de se- tetia excom- nicationis in- terpretatio

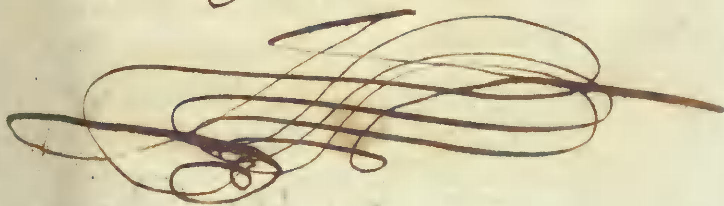
Ne obstet txs. in d. c. nuper respondeo cu glo. fi. h. glo. 1. in d. c. significa- uit procedere in communicante excomunicato in eodem crimine ppt. q excommunicatus e nd tunc incidit in maiore excommunicatione in c. si concubine. 55. de sent. excommunicationis docet Moling. d. tractatu tabula 2. c. 23. §. 13. nº 5. cuius spetialitatis duplex ratio reddit-

in d. c. nup Vr. in 1ª/1ª. q. si communicas excom^to. Videtur in eu delinquere qui damnauit i de. excommunicauit. 2º. qui agetes & 9setietes pari pena plecti deuet. A qua excom^e. incursa solu3 absoluit is qui absoluit ab excom^e. principali lata in principale3 dilinquete Vt resoluit Suare3 5ª. disp^e. 17. ss. 2. nº. 8. extendens ad episcopu communicate iudicas probauile posse episcopu communicate cu excom^to. eode3 crimine comitere alteri sua Jurisdictione e& ita absolui ab alio p Jurisdictione delegata ab ipso episcopo

N 55. Vox excomunicatio in dubio intelligit. de maiori

Vt n. obstet 9firmatio obseruo apelatione excommunicationis in dubio regularit. Venire maiore Vt securior Via eligatur Vt docet Estephanus Costa in c. decernimus nº. 5. de set^a. excom^is. tt. 6. Cobar. d. 1. p^te. §. 8. nº. 5. Gometius in regula de trienali q. 30 col^a. 10. Celaia in 4. dist^e. 18 q. 7. Sic aute intelligit. de minori q. e Vt in alijs canonibus expreoum.

Finitur txs

AD 123.